

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY
ENTREPRENEURS IN NORTHEASTERN THAILAND

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์

ดุชนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Sufficient Occupation Immunity of Community Entrepreneurs in Northeastern Thailand

Miss Benyapa Atcharoek

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Social Development)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุชฎินิพนธ์เรื่อง
"ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ"
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์

(รศ.ดร.วรวุฒิ โรมรัตนพันธ์)

ประธานกรรมการ

กรรมการ

(รศ.ดร.จรรวรณ์ ขำเพชร)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น)

กรรมการ

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.)

กรรมการ

(ดร.เดชา กัปโก)

คณะกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

ประธานกรรมการ

ดร.เดชา กัปโก

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์)

ชื่อคุณนิพนธ์ : ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัย : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)

คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์
: พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร., ป.ธ. ๗, ร.บ. (รัฐศาสตร์), พช.ม.
(พัฒนาชุมชน), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
: ดร.เดชา กัปโก, ศน.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Sociology), Ph.D. (Sociology)

วันสำเร็จการศึกษา : ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) ศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒) สร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ๓) นำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๒๖๕ คน ผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน ๒๕ คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอรรถาธิบายและพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย ๑) ด้านความคิด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และคิดอย่างเป็นระบบ ๒) ด้านจิตใจ มีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ ๓) ด้านสังคม มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ๔) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ๕) ด้านเทคโนโลยี มีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจได้อย่างเหมาะสม ๖) ด้านเศรษฐกิจ ดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพ

๒. การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อให้เกิดหลักสูตรการฝึกอบรมการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และมีการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักพอประมาณ หลักเหตุผล หลักภูมิคุ้มกันส่งผลให้กลุ่มเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

๓. รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยชุมชนสร้างขึ้น และรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย

Dissertation Title : The Sufficient Occupation Immunity of Community
Entrepreneurs in Northeastern Thailand
Researcher : Miss Benyapa Atcharoek
Degree : Doctor of Philosophy (Social Development)
Dissertation Supervisory Committee.
: Phrasuthirattanapundit, Assoc. Prof. Dr. B.A. (Political Science),
M.A. (Community Development), Ph.D. (Buddhist Studies)
: Dr.Decha Kuppako, B.A. (Sociology), M.A., (Sociology), Ph.D. (Sociology)
Date of Graduation : March 18, 2019

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the sufficient occupation immunity of community entrepreneurs in Northeastern Thailand; 2) to create the sufficient occupation immunity of community entrepreneurs; and 3) to present model of the sufficient occupation immunity of community entrepreneurs. The research was the mixed methods: quantitative research in which the data were collected by the questionnaire with sampling group of 265 persons, and analyzed by using statistic, percentage, means, and standard deviation, and qualitative research in which the data were collected by in-depth interview with the 25 key informants, and analyzed by description and explanation.

The findings of the study revealed that:

1. The sufficient occupation immunity of community entrepreneurs in Northeastern Thailand has been found that: 1) Thinking: to be of creative and systematic thinking, 2) Mind: to be proud in their occupation, 3) society: to be helpful for one another, 4) Natural Resources and environment: to be able to use natural resources and environment for high benefits of the community, 5) Technology: to develop technology and knowledge as the beneficial for community and be able to apply such technology for enterprise's development properly, and 6) Economy: to live a living with sufficiency and self-reliance.

2. Creating the sufficient occupation immunity of community entrepreneurs in Northeastern Thailand has been found that it causes a standard silk weaving course in the community and living the life with sufficient economy. It is to follow the principle of

moderation, reasonability and immunity that results to the sustainability in their occupation.

3.The model of the sufficient occupation immunity of community entrepreneurs Northeastern Thailand has been found that there are 2 models: a model of creating the sufficient occupation immunity of entrepreneur by the community and a model of creating the sufficient occupation immunity of community entrepreneur in northeastern by the networking.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาคือ พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. และ ดร.เตชา กัปโก ประธานและกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร. รศ.ดร.สิริกร กาญจนสุนทร ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น และ ผศ.ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแนะนำแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงลงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ รศ.ดร.โกนิฐฐ์ ศรีทอง ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม ที่ช่วยแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษางานจบการศึกษา ขอขอบคุณ คุณนนทนต์ พงษ์เพชร และคุณจิราพร อรรถารส ที่ช่วยให้คำแนะนำในการจัดรูปแบบการทำ ดุษฎีนิพนธ์ ขอขอบคุณ ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาตร และ ดร.ไพวรรณ ปุริมาตร ช่วยจัดเรียงข้อมูลการวิจัยซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง การศึกษารั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้หากขาดความอนุเคราะห์จากผู้บริหาร หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทั้งแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามที่ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน

ที่สำคัญขอกราบขอบคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยที่สนับสนุนทุก ๆ ด้าน รวมทั้งเป็นกำลังใจให้กับผู้วิจัยเป็นอย่างดี และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณพระอาจารย์ทุกรูป/คนที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยายการ และเพื่อนร่วมชั้นเรียนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ที่เป็นกำลังใจให้มา โดยตลอดจนประสบผลสำเร็จ

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(๓)
กิตติกรรมประกาศ	(๕)
สารบัญ	(๖)
สารบัญตาราง	(๘)
สารบัญภาพ	(๙)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(๑๐)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	๘
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการ	๒๒
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน	๓๓
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน	๔๖
๒.๕ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	๕๕
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๘
๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย	๖๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๖๙
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๖๙
๓.๒ ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๙
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๗๔
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๖

บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๗๘
๔.๑	การศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๗๘
๔.๒	การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๑๒
๔.๓	การนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๒๗
๔.๔	รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผลการสนทนากลุ่ม เฉพาะ	๑๔๑
๔.๕	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๔๘
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๕๓
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๕๓
๕.๒	อภิปรายผลผลการวิจัย	๑๕๘
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๖๕
บรรณานุกรม		๑๖๖
ภาคผนวก		๑๗๕
ภาคผนวก ก	รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	๑๗๖
ภาคผนวก ข	รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๑๗๘
ภาคผนวก ค	รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)	๑๘๐
ภาคผนวก ง	หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือการวิจัย	๑๘๒
ภาคผนวก จ	หนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย	๑๘๘
ภาคผนวก ฉ	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)	๑๙๓
ภาคผนวก ช	หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนา กลุ่มเฉพาะ)	๒๒๐
ภาคผนวก ซ	แบบสอบถาม	๒๒๙
ภาคผนวก ฌ	แบบสัมภาษณ์	๒๓๔
ภาคผนวก ฎ	ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถาม	๒๓๗
ภาคผนวก ฏ	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	๒๓๙
ภาคผนวก ก	หลักสูตรฝึกอบรม	๒๔๑
ประวัติผู้วิจัย		๓๒๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑.๑	แสดงกลุ่มประชากรผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน	๕
๓.๑	แสดงกลุ่มประชากรผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน	๗๐
๓.๒	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก	๗๒
๓.๓	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๗๒
๔.๑	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๐๒
๔.๒	ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมทั้ง ๕ ด้าน	๑๐๔
๔.๓	ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านจิตใจ	๑๐๕
๔.๔	ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านสังคม	๑๐๖
๔.๕	ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	๑๐๗
๔.๖	ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านเทคโนโลยี	๑๐๘
๔.๗	ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านเศรษฐกิจ	๑๐๙

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดการวิจัย	๖๘
๔.๑	ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง	๑๑๒
๔.๒	กิจกรรมการประชุมชี้แจงกิจกรรมประชุมจัดอบรม	๑๒๐
๔.๓	อบรมหลักสูตรที่ ๑	๑๒๑
๔.๔	อบรมหลักสูตรที่ ๒	๑๒๒
๔.๕	อบรมหลักสูตรที่ ๓	๑๒๓
๔.๖	อบรมหลักสูตรที่ ๔	๑๒๓
๔.๗	ลงพื้นที่สรุปผล	๑๒๖
๔.๘	รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านความคิด	๑๒๘
๔.๙	รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านจิตใจ	๑๓๐
๔.๑๐	รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านสังคม	๑๓๒
๔.๑๑	รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	๑๓๔
๔.๑๒	รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านเทคโนโลยี	๑๓๗
๔.๑๓	รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านเศรษฐกิจ	๑๓๙
๔.๑๔	ภาคีเครือข่ายการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง	๑๔๑
๔.๑๕	การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๑๔๘
๔.๑๖	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๔๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

พระสุตตันตปิฎก

คำย่อ		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
ที.ปา. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.สตุตค.(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เพื่อสะท้อนให้เห็นในเรื่องความสำคัญที่ภาครัฐพยายามส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ จากความรู้พื้นฐานของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยรัฐพร้อมที่จะช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่นด้านเงินทุน ด้านความรู้สมัยใหม่ และด้านการบริหารจัดการ โดยศึกษารูปแบบและปัจจัยที่ชุมชนประสบความสำเร็จในการใช้วัฒนธรรมเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ปัจจัยภายในที่ส่งผลให้ชุมชนประสบความสำเร็จนั้น คือ ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมของชุมชน ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์หรือระบบนิเวศ ที่สอดคล้องต่อการผลิตเพื่อเสริมสร้างรายได้ การรวมกลุ่มกันในการผลิตและจัดการผลผลิตของชุมชน ส่งผลให้การจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือผลผลิตของชุมชน ทำให้คนในชุมชนสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาชุมชนทั้งในด้านองค์ความรู้ จะเห็นได้ว่าในเงื่อนไขของความรู้ที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นความรอบรู้ด้านวิชาการต่าง ๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต สะท้อนให้เห็นถึงเงื่อนไขความรู้ที่สัมพันธ์กับความรู้ท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมของชุมชน อันเป็นปัจจัยสำคัญในเรื่อง การใช้ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมมาปรับใช้เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตที่ก่อตัวขึ้นจากความสัมพันธ์แบบเครือญาติในหมู่บ้าน การขยายพื้นที่เพื่อการผลิต หรือระบบการเกษตรต่าง ๆ เพื่อการเลี้ยงชีพและชุมชนนั้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นเงื่อนไขสองประการ ในการนำความรู้ภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่เดิมมาปรับใช้เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง เพื่อให้เกิดความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนระดับครอบครัว คือวิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นการประกอบกิจกรรมเพื่อหารายได้มาใช้ภายในครอบครัวเพื่อก่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความสุข อย่างถาวรและยั่งยืนตลอดไป^๑

หน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือแม้แต่องค์กรพัฒนาเอกชน ได้น้อมนำเอาพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นหนึ่งแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนาเศรษฐกิจให้ลึกถึงระดับรากหญ้าคือชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รัฐบาลจึงได้กำหนดแนวทางในการจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสให้เกิดการจ้างงานในประเทศ สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก เสริมสร้างศักยภาพของคนให้มีความรู้ทักษะและฝีมือแรงงานเพิ่มขึ้น ช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

^๑กรมประชาสัมพันธ์, วิสาหกิจชุมชนกับเศรษฐกิจพอเพียง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.flagship.prd.go.th>, [๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐].

ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงของการผลิตต่อเนื่องภายในประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการผลิตและการบริการที่จะก่อให้เกิดรายได้เงินตราต่างประเทศ

การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการทฤษฎีใหม่ ๓ ขั้น ขั้นที่ ๑ การผลิตเป็นการผลิตให้พึ่งตนเองได้ด้วยวิธีง่าย ๆ ค่อยเป็นค่อยไปตามกำลังให้พอมีพอกินไม่อดอยาก ขั้นที่ ๒ รวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ร่วมแรงในการผลิต การตลาด การเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา สังคมและศาสนา เพื่อให้พอมีพอกิน มีใช้ช่วยให้ชุมชนและสังคมดีขึ้นไปพร้อม ๆ กัน ขั้นที่ ๓ ร่วมมือกับแหล่งพลังงานตั้งและบริการโรงสี ตั้งและบริการร้านสหกรณ์ช่วยกันลงทุน ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ไม่ใช่ทำอาชีพเกษตรอย่างเดียว และระบบเศรษฐกิจพอเพียงน่าจะนำมาใช้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาประเทศไทย^๒

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ยั่งยืนและมั่นคงในระยะยาวต้องเร่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการ “ความเพียงพอ” ที่มุ่งใช้ “ความมีเหตุผล” พิจารณาเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงผลที่จะได้รับอย่างรอบคอบพัฒนาด้วย “ฐานความรู้” ทั้งจากภายนอกและที่สั่งสมภายในประเทศ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างชาญฉลาดและรู้เท่าทัน จากการวิเคราะห์และทำความเข้าใจในสถานะของประเทศที่เป็นไปอย่างรอบคอบระมัดระวังไม่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเช่นในอดีต หากแต่จะใช้จุดแข็งการผลิตที่มีเพื่อสร้างฐานการผลิตที่แข็งแกร่งและประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยภาคเกษตรของไทยจะพัฒนาเป็นฐานอาหารที่มีความปลอดภัยและเพียงพอ ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเคลื่อนสู่ระดับห่วงโซ่มูลค่าที่สูงขึ้น ภาคบริการอาศัยจุดแข็งทางด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นไทยเป็นแนวทางในการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากการพึ่งตนเองในระดับครอบครัวในเรื่องปัจจัยสี่แล้วจึงพัฒนาตนเองให้สามารถอยู่ได้อย่างพอเพียงด้วยการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และอดออมให้พอมีพอกินพอใช้ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น แก้ไขปัญหาตามเหตุและปัจจัยด้วยความสามารถและศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ก่อนคิดพึ่งผู้อื่น เมื่อมีความเข้มแข็งและเป็นอิสระแล้ว จึงพัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยนในขั้นพึ่งพากันและกัน นำไปสู่การรวมกลุ่มกันในระดับชุมชนและท้องถิ่น และทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม โดยมีการจัดการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ให้ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง ได้รับอำนาจและสิทธิในการเข้าถึงและจัดการทรัพยากรสามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ และจัดการทุนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเพื่อบรรเทาปัญหาความยากจนในชุมชนและมีธรรมาภิบาลในการจัดการองค์กรชุมชนท้องถิ่นจนสามารถพึ่งตนเองในระดับชุมชนท้องถิ่น แล้วจึงพัฒนาเครือข่ายสู่ภายนอกกับชุมชนอื่นแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

^๒ สุเมธ ตันติเวชกุล, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๒-๓.

การพัฒนาปัจจุบันจึงมุ่งเน้นที่ชุมชนและมีการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ ที่ก่อตั้งขึ้นเหล่านี้ คือ วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro Community Enterprises) เป็นนโยบายรัฐบาล ซึ่งมีแนวคิดที่ว่า ปัญหาของประเทศในภาพรวม ประชาชนมีหนี้สินเพิ่มขึ้นสามารถแก้ไขได้ด้วยการที่ประชาชนรู้จักนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มขึ้น สามารถจัดปัญหาความยากจน เป็นการสร้างรายได้และอาชีพที่ยั่งยืน ความคาดหวังที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน คือ คนในชุมชนมองเห็นค่าในสินทรัพย์ของตนเองและชุมชน สามารถทำให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และนำมาเป็นปัจจัยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน สินทรัพย์ที่มีอยู่ไม่ได้หมายถึงเงินทองเท่านั้น แต่หมายถึงความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ทักษะฝีมือ วิถีชีวิต วัสดุตามธรรมชาติของชุมชน พืชผลการเกษตร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นทุนทางสังคมของชุมชน เพราะเป็นสิ่งที่ได้สร้างสะสมและสืบทอดต่อ ๆ กันมาเป็นสมบัติของคนในชุมชนทุกคน วิสาหกิจชุมชนจึงไม่ได้เป็นเพียงธุรกิจแต่เป็นกระบวนการเพิ่มมูลค่าแก่ทรัพยากรให้ชีวิตด้วยความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการทุนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งของการพัฒนาชุมชนมีปรัชญาอยู่ที่เศรษฐกิจ การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายหลัก วิสาหกิจชุมชนเป็นการสร้างรากฐานชีวิต รากฐานเศรษฐกิจชุมชน มีลักษณะเป็นองค์กรรวมและบูรณาการไม่แยกส่วนกัน ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันก่อให้เกิดผลทวีคูณ^๓

ในเวลาต่อมาวิสาหกิจชุมชนได้กลายมาเป็นนโยบายรัฐบาล ในการแก้ปัญหาภาพรวมของประเทศ เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชน โดยคนในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนยังเป็น องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน สร้างรากฐานที่มั่นคงให้ประเทศ ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหลักการนำไปสู่การเป็นรากฐานเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง และรัฐบาลยังเห็นว่าเศรษฐกิจชุมชนซึ่งรวมถึงวิสาหกิจชุมชนด้วยนั้น เป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง แต่มีเศรษฐกิจชุมชนจำนวนหนึ่ง ที่ยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะแข่งขันทางการค้า ทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ สมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นในระดับใด รวมไปถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่ผู้ประกอบการขนาดย่อมและขนาดกลางต่อไป

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พร้อมกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ อย่างยั่งยืน ซึ่งจะทำให้วิสาหกิจชุมชนให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าและพัฒนาก้าวหน้าต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะนำวิสาหกิจชุมชนไปสู่การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

^๓ เสรี พงศ์พิศ, เศรษฐกิจพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๗.

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๒.๒ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาภูมิคุ้มกันแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔.๒.๑ ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ ประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือ วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวโน้ย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๒๖๕ คน^๔

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มประชากร ได้มาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กำหนดเกณฑ์ตามคุณสมบัติ ได้แก่ ได้รับการคัดเลือกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ่านการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ระดับ ๔ ถึง ๕ ดาว และจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร โดยการเลือกแบบเจาะจง

^๔กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ๒๕๖๑), หน้า ๕๖-๖๔.

จากการสมัครเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ ๑.๑ แสดงกลุ่มประชากรผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน	ประชากร
วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพโร จ.นครราชสีมา	๔๗
วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย จ.ชัยภูมิ	๘๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม จ.บุรีรัมย์	๘๕
วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านสว่างพัฒนา จ.สุรินทร์	๕๓
รวม	๒๖๕

๑.๔.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิจัยครั้งนี้ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนโดยตรง คณะกรรมการกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๒๕ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนโดยตรง ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คณะกรรมการกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๘ รูป/คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

มุ่งศึกษาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยผู้วิจัยกำหนดช่วงเวลาในการทำวิจัยระหว่างเดือนตั้งแต่ มีนาคม ๒๕๖๑ – กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล การจัดองค์ประกอบของการดำเนินงาน ให้มีสภาพพร้อมรองรับต่อผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี โดยยึดหลักภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ

๑.๕.๑.๑ ด้านจิตใจ หมายถึง ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ คุณธรรม จริยธรรม ความห่วงใยความเอื้ออาทรคอยช่วยเหลือ จิตอาสาในการพัฒนาชุมชน และจิตใจเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน

๑.๕.๑.๒ ด้านสังคม หมายถึง ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ตระหนักถึงความรู้จักสามัคคี มีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง

๑.๕.๑.๓ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน การใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน และตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

๑.๕.๑.๔ ด้านเทคโนโลยี หมายถึง การพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญามาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจให้เหมาะสม สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน การพัฒนาเทคโนโลยีจากรากฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก

๑.๕.๑.๕ ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตน ช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการ และการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

๑.๕.๒ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยอาศัยความรู้และคุณธรรม สร้างภูมิคุ้มกันของวิสาหกิจชุมชน มีการพึ่งตนเอง นำการรวมกลุ่มสร้างพลังเอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือกันสร้างประโยชน์เพื่อส่วนรวม

๑.๕.๓ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน หมายถึง บุคคลที่รวมตัวกันประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งรวมถึงบุคคลที่มีตำแหน่งคือ ประธาน รองประธาน เลขานุการ และสมาชิกทั่วไป

๑.๕.๔ วิสาหกิจชุมชน กิจการที่ดำเนินการปันกลุ่มร่วมกันผลิตสินค้าไว้อุปโภคและบริโภคในครัวเรือน รวมทั้งจัดจำหน่าย เพื่อลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ โดยจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพโร จ.นครราชสีมา วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อย จ.ชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม จ.บุรีรัมย์ และวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จ.สุรินทร์

๑.๕.๕ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ ประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้ทราบภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๖.๒ ได้รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑.๖.๓ ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบ และประเด็นในการศึกษาให้ได้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการ
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน
- ๒.๕ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๑.๑ ที่มาของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นแนวคิดและปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า ๔๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้สังคมไทยรอดพ้นจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อช่วยให้สังคมไทย สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสังคม^๑

จากจุดเริ่มต้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาท แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ที่ทรงกล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะต้องเน้นการสร้างพื้นฐานคือ “ความพอมีพอกิน พอใช้” ของประชาชน ส่วนใหญ่ใน เบื้องต้นก่อน โดยวิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการและทรงย้ำในเรื่อง “พอมีพอกิน” ไว้อีกครั้งหนึ่งเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๗ ด้วยทรงเล็งเห็นถึงปัญหานานัปการอันเกิดจากการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง

^๑ อภิชาติ พันธ์เสน และคณะ, สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๙), หน้า ๓๙.

ชาติในเวลานั้น ถึงแม้จะใดทรงมีพระราชดำรัสในเรื่อง “พอกินพอใช้” มาตั้งแต่ ป ๒๕๑๗ และได้เน้น “ทฤษฎีใหม่” ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ เป็นต้นมา แต่รัฐบาลไทยและชนชั้นนำที่มีรายได้ จากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็วก็ได้ตระหนักถึงคำเตือนของพระองค์โดย ในปี ๒๕๓๙ ก็ทรงเตือนอีกครั้งหนึ่งให้มี “ความรอบคอบ” และ “อย่าตาโต” แต่ก็ไม่ได้ผลจนกระทั่งถึงปี ๒๕๔๐ ประเทศจึงประสบวิกฤติทางเศรษฐกิจและเป็นที่มาของพระราชดำรัสที่คนไทยจดจำใส่เกล้ากันได้จน ปจจุบันที่ว่า “การเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินหมายความว่าอุดมชูตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตนเอง”^๒

ซึ่งครั้งนั้นถือได้ว่าเป็นการอธิบายความหมายของ เศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน ว่ามีความหมายเช่นเดียวกับ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นครั้งแรกในปี ๒๕๔๑ จึงได้ทรงเน้นประเด็นนี้อีกครั้ง โดยย้ำการอธิบายความหมายของคำว่า “พอเพียง” เพิ่มเติมดังนี้ คำว่าพอเพียง ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้ของตัวเอง มีความหมายว่า พอมีพอกิน เมื่อปี ๒๕๑๗ วันนั้นได้พูดถึงว่าเราควรปฏิบัติให้พอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง พร้อมกันนั้นยังทรงอธิบายต่อไปว่า “คำว่าพอเพียงมีความหมายกว้างขวางกว่าความสามารถในการพึ่งตัวเองหรือความสามารถในการยืนบนขาของตัวเอง เพราะความพอเพียงหมายถึงการที่มีความพอคือมีความโลภน้อย เมื่อโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดนี้มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมากคนเราก็จะเป็นสุข พอเพียงนี้ อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้แต่ต้องไม่เบียดเบียนคนอื่น” ซึ่งพระองค์ได้สรุปในที่สุดว่า “ความพอเพียง นี้ก็แปลว่าความพอประมาณและความมีเหตุผล”^๓

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุสังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี^๔

^๒ วรรณภา ประยุกต์วงศ์, **ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทางเลือกเพื่อธุรกิจยั่งยืน**, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕๕-๑๕๖.

^๓ อภิชาติ พันธเสน และสรวิชัย เปรมชื่น, **การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๖), หน้า ๖-๗.

^๔ สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, **แนวทางปฏิบัติ ๗ ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง**, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิวิถีสุข, ๒๕๔๙), หน้า ๑๐-๑๑.

๒.๑.๒ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายและแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงว่าแนวคิดหลักในการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน และระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในสายกลาง โดยเฉพาะในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อกิจกรรมโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยเศรษฐกิจพอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้^๕ หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ และเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้โดยไม่ต้องร่อนถามหาความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด^๕ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี^๖

เศรษฐกิจพอเพียงตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายถึง เป้าหมายหรือปรัชญาการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอประมาณตน สายกลาง มีความพอดีโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนสิ่งสำคัญต้องรู้จักพึ่งพาตนเองและทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ก่อนจะไปพึ่งพาคนอื่นหรือปัจจัยภายนอก หรือ หมายถึง การอุมชูตนเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง ครอบครัว และชุมชน^๗ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการดำรงชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอประมาณตน เดินสายกลาง มีความพอดีและพอเพียงกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ สิ่งสำคัญต้องรู้จักการพึ่งพาตนเอง โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนและรู้จักการนำทรัพยากร ที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น รู้จักการนำปัจจัยพื้นฐานมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขความสบาย

^๕สุเมธ ตันติเวชกุล, โครงการพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๔๒), หน้า ๕๓.

^๖สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, คู่มือการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

^๗วิทยา อธิปณันต์, เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเกษตรที่พึ่งพาตนเอง, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๔๒), หน้า ๑-๕.

และพอเพียงกับตนเอง^๙ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการและแนวปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเองและสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบระมัดระวังควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในแง่บวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้^๙ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับทุกประเทศในโลก โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้มแข็งเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์^{๑๐}

พระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ไว้ในหนังสือ เศรษฐกิจพอเพียง ความพอเพียงมวลรวมในประเทศ ว่าพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เป็นการนำเสนอสู่สังคมตามวิถีทางของชาวตะวันออกและวิถีพุทธ ซึ่งยึดแก่นสาระของความเป็นจริงเป็นหลักตัวอย่าง เช่น ศาสนาพุทธได้กล่าวถึงการรู้ความจริงของสรรพสิ่งที่อยู่ในโลกนี้ว่าทุกสิ่งนั้นไม่เที่ยง มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ดังนั้นจึงไม่ต้องยึดมั่นถือมั่นให้เกิดทุกข์ ส่วนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นหากมีการนำมาใช้ปฏิบัติจะนำไปสู่วิถีการดำเนินชีวิตส่วนตัว และชีวิตการทำงานอย่างมีคุณภาพและมีความสุข การมีความพอเพียงเป็นที่ตั้ง จะทำให้รู้จักความพอดีจึงใช้ทางสายกลางที่ไม่มากไม่น้อยเกินไป ซึ่งจะส่งผลไปถึงการบริหารจัดการตนเอง และทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือยให้สิ้นเปลืองโดยใช้เหตุผล เนื่องจากที่ท่านมีความพอในจิตใจจะรู้จักพอประมาณตน ใช้เหตุผลและยังใช้ความรู้ในการพิจารณาด้วยความรอบคอบระมัดระวัง มีจิตสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตจึงรู้จักควบคุมจิตใจของตนไม่ให้เกิดความโลภอันจะนำไปสู่ความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและส่วนรวม^{๑๑}

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติแก่ประชาชน โดยยึดหลักทางสายกลาง ท่ามกลางมรสุมเศรษฐกิจที่ต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน โดยอาศัยความมีเหตุผล คือ ตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความพอเพียงต้องใช้เหตุผล และพิจารณาด้วยความรอบคอบ ความพอเพียง คือ รู้จักพอประมาณ พออยู่ พอมี พอกิน พอใช้ ประหยัด และไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ เตรียมใจให้พร้อมรับผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การมีความรู้ คือ

^๙ ประเวศ วะสี, ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกศลทอง, ๒๕๕๑), หน้า ๔.

^{๑๐} คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง, ๒๕๕๐), หน้า ๘.

^{๑๑} เกษม วัฒนชัย, การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ประกอบกิจ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘.

^{๑๒} ทองทิพภา วิริยะพันธ์, เศรษฐกิจพอเพียง ความพอเพียงมวลรวมในประเทศ, (กรุงเทพมหานคร: G.P. CYBERPRINT, ๑๕๕๐), หน้า ๔.

นำความรู้มาใช้ในการวางแผนและดำเนินชีวิต การมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริต สามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒.๒.๓ หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริเป็นหลักการและแนวสำคัญในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อเกษตรกรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งแนวความคิดพัฒนาเพื่อพึ่งตนเองของเกษตรกรอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยเน้นการช่วยเหลือและพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าองค์พระประมุขของไทย ได้พระราชทานหลักการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยทุกระดับทุกสาขาอาชีพ ตลอดจนถึงแนวการพัฒนาและบริหารประเทศให้เป็นไปในสายกลางมีความพอประมาณ มีเหตุผล รู้จักพึ่งตนเอง และทรัพยากรที่เรามีอยู่นำมาใช้ประโยชน์ด้วยความรอบรู้รอบคอบ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกซึ่งหลักการนี้มีความสำคัญในการนำไปใช้บริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างความมั่นคงด้านการดำรงชีวิตให้แก่เกษตรกรและสังคมโดยรวมของไทย^{๑๒}

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาอยู่ ๕ ส่วน ดังนี้

๑. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

๒. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

๓. คำนียาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย ๓ คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

๓.๑ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

๓.๒ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

๓.๓ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

^{๑๒} กรมวิชาการ, แนวทางการจัดการเรียนรู้เกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒), หน้า คำนำ.

๔. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง นั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

๔.๑ เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

๔.๒ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

๕. แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี^{๑๓}

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริประกอบด้วยหลักการหลายประการ อาทิ

๑. เป็นปรัชญาแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ

๒. เป็นปรัชญาในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

๓. จะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจให้ก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจาก โลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

๔. ความพอเพียงหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมี ระเบียบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

๕. จะต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

๖. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ^{๑๔}

หัวใจของเศรษฐกิจพอเพียงที่ความสมดุล และที่ประเทศไทยประสบกับปัญหาในด้านต่าง ๆ อยู่ในปัจจุบัน เกิดจากการขาดความสมดุลในหลาย ๆ ด้าน คือ

๑. ด้านวัตถุ หรือเศรษฐกิจ กับด้านจิตใจหรือศีลธรรมจรรยาเพราะที่ผ่านมานโยบายการพัฒนาประเทศให้ความสำคัญกับวัตถุจนทำให้เกิดความโลภไม่สิ้นสุด คนรวยได้รับการยกย่อง

^{๑๓} ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.sufficiencyeconomy.org/sufficiency-meaning/>, [๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑].

^{๑๔} สมพร เทพสิทธิ, **การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของศาสนาและวัฒนธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕-๒๖.

ไม่ว่าคนรายนั้นจะได้มาอย่างไร ส่วนด้านจิตใจจะถูกกละเลย ไม่ได้รับการพัฒนาคนที่ทำตามกฎเกณฑ์ หรือคนดีก็ไม่ร่ำรวยอย่างรวดเร็วทางวัตถุเหมือนคนคดโกง

๒. ด้านการผลิตเพื่อบริโภคเองในครอบครัว กับเพื่อขาย ที่ผ่านมาการผลิตเพื่อขายได้รับการเน้น ทำให้เกิดความชำนาญในการการผลิตเฉพาะอย่าง ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในขณะที่การผลิตเพื่อการบริโภคในครอบครัวแทบไม่ได้รับการสนใจมากนักการทำอะไรเป็นเพียงอย่างเดียวหรือการผลิตเฉพาะอย่างทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อเหตุการณ์ภายนอกมากขึ้น

๓. ด้านการลงทุนที่กรุงเทพ ฯ และปริมณฑล กับชนบทที่ห่างไกล ที่ผ่านกรุงเทพ ฯ และปริมณฑลได้รับเงินเป็นส่วนมาก ส่วนชนบทที่ห่างไกลถูกทอดทิ้ง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะคนกรุงเทพ ฯ เป็นผู้ที่มีการศึกษามากกว่าคนในชนบท มีผลประโยชน์ในกรุงเทพ ฯ ที่จะต้องรักษา ผู้นำรัฐบาลเห็นกรุงเทพ ฯ อยู่ทุกวันแต่แทบไม่เคยสัมผัสชนบทอย่างแท้จริง

๔. ด้านการกระจายผลของการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้ตกอยู่ในมือคนรวยซึ่งมีทุกสิ่งทุกอย่างที่ต้องการแล้ว กับคนจนจำนวนมากซึ่งต้องหาเช้ากินค่ำ ที่ผ่านมานครวยยิ่งร่ำรวยมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนคนจนยังจนต่อไป คนรวยเป็นผู้คุมอำนาจทางการเมืองนโยบายเศรษฐกิจ ทำให้คนรวยได้รับการเอื้ออาทร และผลประโยชน์มากกว่าคนจน

๕. ด้านการอุตสาหกรรมและการบริการกับการเกษตรที่ผ่านมา อุตสาหกรรมและการบริการได้รับการสนับสนุนอย่างท่วมท้น ในขณะที่การเกษตรเกือบถูกลืมยิ่งไปกว่านั้นเกษตรกรได้รับการเหยียดหยามว่าต่ำต้อย ล้าหลัง ไม่มีใครเหลียวแลยามแก่เฒ่า ไม่มีสวัสดิการของรัฐเหมือนคนในอาชีพอื่น ๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับความเอื้ออาทรทางด้านนโยบายชวาก็ยังผลิตข้าวเพื่อเลี้ยงคนทั้งชาติได้

๖. ด้านเทคโนโลยียุคใหม่กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ผ่านมามาประเทศไทยทุ่มเทเพื่อเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ พร้อม ๆ กับเหยียดหยามภูมิปัญญาเดิม คนในชาติลืมนึกว่าประเทศตนมีอะไรดี ไม่เข้าใจและซาบซึ้งในสิ่งที่ตนมีอยู่แล้ว ไม่สนใจศึกษาเพื่อพัฒนาต่อไป^{๑๕}

ความไม่สมดุลในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ เกิดจากการพัฒนาชาติในอดีตทำให้ประเทศล่อแหลมต่อผลกระทบจากเหตุการณ์ภายนอกและล่อแหลมต่อความล่มสลายของสังคมภายในการลดความเสี่ยงพร้อมกับการหาทางประกันต่อผลกระทบจากภายนอกและการล่มสลายของสังคมภายในจะต้องเป็นจุดหมายการพัฒนาชาติต่อไป

๒.๒.๔ องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวถึง องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามี ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

^{๑๕} ไสว บุญมา, เศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาชาติไทย, (กรุงเทพมหานคร: พี เอล ลิฟวิ้ง, ๒๕๔๓), หน้า ๖๙-๗๑.

๒. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบรู้และรอบคอบ

๓. ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจ และการกระทำเป็นไปพอเพียง จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ ดังนี้

๔. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องสร้างเสริมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือมีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

๕. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกฝนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และในขั้นปฏิบัติ^{๑๖}

มูลนิธิชัยพัฒนา กล่าวถึง องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง ว่าประกอบไปด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน โดยมีเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดังนี้

๑. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

๒. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

๓. ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีภูมิคุ้มกัน ๕ ด้าน คือ

๓.๑ ด้านจิตใจ เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม

๓.๒ ด้านสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว และชุมชน

๓.๓ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาด และรอบคอบและเกิดความยั่งยืนสูงสุด

^{๑๖} สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.nesac.go.th/web/upload/modDocument/file_๑๐๐๖๘๖๗๓๖๖๔๘๙๖_tn-๓๑-๔๕๐.pdf, [๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑].

๓.๔ ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมและพัฒนาจากภูมิปัญญาชาวบ้านก่อน

๓.๕ ด้านเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่างพอควร พออยู่พอกิน สมควรตามอัตตาภาพและฐานะของตน

โดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง ๒ ประการ ดังนี้

๑. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในการปฏิบัติ

๒. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต^{๑๗}

โดยที่องค์ประกอบของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่๙ ทรงพระราชทาน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต และวิถีปฏิบัติ นำสู่ความ สมดุลอันส่งผลให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

๑. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่พอความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๒. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องอย่างถ้วนถี่ “รู้จุดอ่อน จุด แข็ง โอกาส อุปสรรค”และคาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ “รู้เขา รู้เรา รู้จักเลือกนำสิ่งที่ดีและ เหมาะสมมาประยุกต์ใช้”

๓. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้สามารถ บริหารความเสี่ยงปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ ในกรณีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความพอเพียงนั้น จะต้องเสริมสร้างให้คนในชาติมีพื้นฐานจิตใจในการปฏิบัติตน ดังนี้

๑. มีคุณธรรม ทั้งนี้ บุคคล ครอบครัว องค์กร และชุมชน ที่จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพฤติดีก่อน โดยเริ่มจาก การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษาอบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา ตลอดจนการฝึกจิต ใจของตนเอง

๒. ใช้หลักวิชา ความรู้ โดยนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ทั้งในขั้นการ วางแผนและปฏิบัติ ด้วยความรอบรู้ รอบคอบ และระมัดระวังอย่างยิ่ง

๓. ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร ความอดทน มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ^{๑๘}

^{๑๗}

มูลนิธิชัยพัฒนา, องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html, [๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑].

สรุปได้ว่า พัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ การพัฒนาที่มุ่งไปสู่ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืน พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านทั้งทางด้านชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ วิทยาการและเทคโนโลยีความพอเพียงประกอบไปด้วยคุณลักษณะ ๓ ประการ ที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกันคือความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ต้องอาศัยเงื่อนไขของความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมเป็นพื้นฐานเงื่อนไขของความรู้ ได้แก่ ความรอบรู้ในวิชาการ ประสบการณ์หรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบที่จะนำความรู้มาพิจารณาอย่างเป็นบูรณาการ เพื่อประกอบการวางแผนและการนำไปสู่การปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง เงื่อนไขของคุณธรรม ได้แก่ การมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยัน อดทน มีความเพียรมีสติ มีปัญญา แบ่งปัน ดำเนินชีวิตไปในทางที่ไม่โลก ไม่ตระหนี่

๒.๒.๕ การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล และครัวเรือนเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง และแก้ปัญหาความยากจน สามารถดำเนินการเป็นขั้นตอนได้ ๓ ระดับ คือ ๑) ระดับจิตสำนึก ๒) ระดับปฏิบัติ ๓) ระดับปฏิเวธ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. ระดับจิตสำนึก เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึก และปรับทัศนคติ สู่การพึ่งตนเอง โดย

๑.๑ สร้างความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้

๑.๒ ประเมินตนเองเพื่อให้รู้จักตนเอง รู้ศักยภาพของตนเอง รู้ปัญหา หรือวิกฤตที่ประสบอยู่

๑.๓ เกิดความคิด “พึ่งตนเอง” โดยใช้ศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหา

๑.๔ ตั้งใจที่จะใช้ชีวิต “อยู่อย่างพึ่งตนเอง” พึ่งตนเองให้ได้ โดยลดความต้องการ(กิเลส) และหาประโยชน์แก่ส่วนรวมมากขึ้น

๒. ระดับปฏิบัติ เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง แบ่งเป็น ๔ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑) อยู่อย่างพึ่งตนเอง ๒) อยู่อย่างพอเพียง ๓) อยู่อย่างเอื้ออาทร ๔) อยู่ดี ยั่งยืนด้วยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ ๑ “อยู่อย่างพึ่งตนเอง” ในระดับครอบครัว ครอบครัวและสมาชิกต้องรู้จักพึ่งตนเองโดยหากิจกรรม ลดรายจ่าย เพื่อให้เกิดการออม ดังนี้

ด้านการเงินในครอบครัว

กำหนดการใช้จ่ายเงินในแต่ละเดือน โดยมีเป้าหมาย ใช้จ่าย ๓ ส่วน ออม ๑ ส่วน โดย

๑. จัดทำบัญชี รับ-จ่าย ในครัวเรือน เพื่อให้รู้ภาวะหนี้สิน รายได้ รายจ่ายของครัวเรือน

๒. ควบคุมการใช้จ่ายของครัวเรือน และวางแผนการใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบ โดยจัดทำแผนการใช้จ่ายเงินของครัวเรือน

^{๑๘} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔), หน้าที่ ๘-๑๐.

๓. สร้างวินัยการใช้เงิน และออมเงินส่วนที่เหลือจ่าย ไว้กับกลุ่มการเงินในชุมชน หรือสถาบันการเงิน

๔. ไม่สร้างหนี้ ลดภาระหนี้สินของตนเอง หรือไม่พยายามก่อหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

๕. ไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย และรู้เท่าทันกระแสบริโภคนิยม

๖. พยายามที่จะ ลด ละ เลิก อบายมุข

ด้านปัจจัย ๔ ในการดำรงชีวิต

การลดรายจ่ายในครัวเรือนโดยทากิจกรรมเพื่อการบริโภคในครัวเรือนเอง ทาให้ครัวเรือนสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนให้ได้ ๑ ใน ๔ ของรายจ่ายทั้งหมด ดังนี้

๑. ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคในครัวเรือน เช่น ปลูกข้าว ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ เลี้ยงไก่พื้นเมือง เป็ด ปลา ไข่ไก่ในครัวเรือน โดยยึดหลัก “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก และใช้ทุกอย่างที่ทา ทาทุกอย่างที่ใช้”

๒. ปลูกพืชสมุนไพรรักษาโรค

๓. ทากิจกรรมเพื่อลดต้นทุนการผลิตในอาชีพหลัก เช่น ผลิตปุ๋ยชีวภาพ ลดการใช้สารเคมีในการเกษตร เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ มีวิถีชีวิต “อยู่อย่างพอเพียง” ในการดำเนินชีวิตยึดทางสายกลาง ไม่เบียดเบียนตนเอง ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมอยู่อย่างสมดุล ไม่ดำเนินชีวิตเกินพอดี ดังตัวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

๑. ตัวอย่างกิจกรรมภาคการเกษตร ที่ไม่ทาลายสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่เกษตรผสมผสาน ไร่นาสวนผสม วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรชีวภาพ เกษตรกรรมไร้สารพิษ เกษตรธรรมชาติ สวนสมุนไพรชุมชน

๒. ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน ผลิตภัณฑ์ OTOP อุตสาหกรรมในครัวเรือน

๓. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดการสะสมทุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างพลังในการต่อรอง และความสามัคคีในชุมชน เช่น กลุ่มกองทุนการเงินในชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มอาชีพต่าง ๆ กลุ่มด้านสิ่งแวดล้อม และกลุ่มกองทุนสวัสดิการ

ขั้นตอนที่ ๓ รวมกลุ่มในสังคม “อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร”

๑. มีความคิดที่แจกจ่ายแบ่งปันไปให้ผู้อื่น ซึ่งจะทำให้ได้เพื่อน และเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดี ที่จะช่วยลดความเห็นแก่ตัว และสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในจิตใจ การมีจิตใจที่แบ่งปันเป็นพื้นฐานให้เกิดการรวมกลุ่มในสังคม จะเห็นได้ว่าชุมชนที่เข้าแข็งจะมีการรวมกลุ่มกันหลากหลายจำนวนมากตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม กลุ่มต่าง ๆ จึงถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมที่สามารถขับเคลื่อนเพื่อช่วยเหลือคนยากจนและคนด้อยโอกาส ในลักษณะที่อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร ดังนี้ กลุ่มอาชีพ, กลุ่ม OTOP และเครือข่ายในชุมชนที่มีกลุ่มอาชีพ กลุ่ม OTOP และเครือข่ายที่เข้มแข็งสามารถเอื้ออาทรช่วยเหลือโดยสร้างอาชีพ และรายได้ให้คนด้อยโอกาส และคนยากจนในชุมชน ดังนี้

๑. รับสมัครสมาชิกที่เป็นคนยากจน หรือคนด้อยโอกาสตามความถนัดของแต่ละบุคคลพัฒนาฝีมือจนสามารถผลิตขายให้กลุ่มได้

๒. ให้การฝึกอบรม และพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพตามความถนัดของ แต่ละบุคคลพัฒนาฝีมือจนสามารถผลิตขายให้กลุ่มได้

๓. ส่งเสริมคนยากจนที่มีศักยภาพในการผลิตปัจจัยการผลิต เพื่อส่งต่อให้กลุ่ม อาชีพผลิตเป็นสินค้าจำหน่าย

๔. พัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๕. เพิ่มช่องทางการตลาด โดยขยายตลาด หรือสร้างเครือข่ายการตลาดให้ กว้างขวางยิ่งขึ้น

๖. สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มสมาชิก เพื่อสร้างความรู้ให้เท่าทัน กระแสเศรษฐกิจโลก

๗. จัดกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกลดรายจ่าย เช่น กลุ่มผู้ผลิตสารชีวภาพ เพื่อใช้ในครัวเรือน หรือเกษตรกรรม กลุ่มผู้ปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อบริโภคในครัวเรือน กลุ่มปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น

๘. เมื่อกลุ่มมีกำไร ควรจัดสรรกำไรสำหรับจัดสวัสดิการแก่ผู้ยากจน และคน ด้อยโอกาสในชุมชนตามสมควร

กลุ่มกองทุนการเงินในชุมชน

กลุ่มกองทุนการเงินในชุมชน เป็นการรวมตัวกันอดออม มีวินัยการใช้เงิน ลด ละ เลิกอบายมุข และการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย สะสมเงินทุนในลักษณะนี้จะสะสม เป็นกองทุนของชุมชน เอง ทำให้มีเงินทุนเพียงพอช่วยเหลือกันในการประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่ม สะสมออมทรัพย์ กองทุนปุ๋ย กองทุนรับซื้อข้าว กองทุนกลุ่มผู้ใช้น้ำ ธนาคารหมู่บ้าน เครดิตยูเนียน เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกองทุนสวัสดิการในชุมชนที่นำกำไร นาดอกผลที่เกิดจากการ กู้ยืมเงินจากกองทุน มาจัดสรรให้สมาชิกหรือชุมชนในรูปสวัสดิการการศึกษา รักษาพยาบาล พุน สารธารณะหรืออาจจัดเป็นรูปกลุ่มฌาปนกิจ กองทุนศูนย์สงเคราะห์ ธนาคารข้าว ธนาคารโค กระบือ เป็นต้นกลุ่มกองทุนการเงินสามารถเอื้ออาทรช่วยคนยากจน โดยสร้างวินัยการใช้เงิน รู้จักเก็บออมเงิน ไว้กับกลุ่ม มีทุนในการประกอบอาชีพ ตลอดจนมีสวัสดิการตามความจำเป็น โดยรับสมัครคนยากจน ผู้ด้อยโอกาส เป็นสมาชิกกลุ่ม และให้บริการและพัฒนาร่วมกับกลุ่มอาชีพข้างต้นจนสามารถยกระดับ รายได้พ้นความยากจน

สำหรับกองทุนที่มีความเข้มแข็งโดยเฉพาะ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ควร จัดกิจกรรมเพื่อให้สามารถลดรายจ่าย ด้านปัจจัยในการครองชีพ เช่น ศูนย์สาธิตการตลาด ปืมน้ำมัน ชุมชนโรงสีชุมชน ร้านค้าชุมชน หรืออื่น ๆ เพื่อให้บริการแก่สมาชิกให้ครอบคลุมทั้งชุมชน ตลอดจน จัดกิจกรรมเพื่อสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส และยากจน เช่น ธนาคารข้าว ธนาคารโค กระบือตามความ เหมาะสม นอกจากนั้นควรเป็นแกนนำในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของคนในชุมชนด้วย

สำหรับกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ในชุมชนสามารถจัดกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของ กลุ่มที่สมาชิกและชุมชนพึงตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

กลุ่มด้านสิ่งแวดล้อม กลุ่มมีกิจกรรมดูแลสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังเช่น กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มปุ๋ยหมัก กลุ่มเยาวชนปลูกผักปลอดสารพิษ

กลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มทอผ้าย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มข้าวซ้อมมือ เป็นต้น

กลุ่มด้านเกษตรกรรม มีกิจกรรมด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพสร้างพลังต่อรอง ร่วมกันซื้อขายผลผลิตจากกลุ่ม อาทิเช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มทาเกษตรผสมผสาน

กลุ่มกิจกรรมธรรมชาติ กลุ่มปลูกพืชสมุนไพร กลุ่มพืชผักสวนครัว กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ โค กระบือสุกร ไหม กลุ่มอาชีพประมง เลี้ยงสัตว์น้ำ เลี้ยงปลาในกระชัง เป็นต้น

กลุ่มกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและกลุ่มองค์กรอื่น ๆ กิจกรรมรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น กองทุนสตรี กองทุนเด็ก กองทุนเยาวชน เป็นต้น

กลุ่มอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น มีกิจกรรมเพื่อรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ ๔ “อยู่ดี ยั่งยืน ด้วยการเรียนรู้” ร่วมกันในชุมชน กิจกรรมระดับชุมชนที่สามารถนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน โดยพัฒนาเองและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน โดยเฉพาะเครือข่าย กลุ่มองค์กร ผู้นำในชุมชน ตลอดจนปราชญ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลไกในการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนที่สำคัญ โดยประสานงานกับภาครัฐเอกชนและประชาชนให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ดังนี้

๑. เรียนรู้ร่วมกันเพื่อการจัดทำแผนชุมชน หรือทบทวนแผนชุมชนในกรณีที่มีแผนฯ อยู่แล้ว วิเคราะห์พิจารณาขับเคลื่อนแผนชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพึ่งตนเองแผนพัฒนาอาชีพและรายได้ และกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในชุมชน

๒. ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน โดยเฉพาะทุนทางสังคม ทรัพยากรในชุมชนเพื่อระดมสรรพกำลังมาแก้ปัญหาความยากจนในชุมชน

๓. ระดับครัวเรือนยากจน ส่งเสริมเรียนรู้ศักยภาพตนเองโดยให้จัดทำบัญชีรับ-จ่าย ระดับบุคคล/ ครัวเรือน สร้างวินัยการใช้เงิน ส่งเสริมการออม การลด ละ เลิกอบายมุข และการจัดทำแผนชีวิตของครัวเรือนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

๔. ในระดับกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ส่งเสริมให้รับสมาชิกที่เป็นคนยากจนผู้ด้อยโอกาสเข้าฝึกอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ ในระดับกลุ่มกองทุนให้คนยากจนได้มีโอกาสเป็นสมาชิกออมเงิน สะสมทุนและเข้าถึงแหล่งทุนตามความต้องการในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

๕. ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ชุมชนลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้ (วิสาหกิจ)

๖. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นประจำสม่ำเสมอ หรือจัดศูนย์เรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการประกอบอาชีพ ภาวะการณ์ตลาด ตลอดจนสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศและโลก

๗. ส่งเสริมการปฏิบัติคุณธรรมตามหลักศาสนา สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี อันดีงามและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่อนุชนรุ่นหลัง

๓. ระดับปฏิเวธ หรือผลของการปฏิบัติ

ผลจากการปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงตามขั้นตอนดังกล่าว

๑. เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งครอบครัว ชุมชน และขยายไปถึงระดับสังคม ดังนี้

๑.๑ ความพอเพียงในระดับครอบครัว

๑.๑.๑ ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่พึงตนเองได้อย่างมีความสุข ทั้งทาง กายและใจ

๑.๑.๒ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

๑.๑.๓ ไม่มีภาระด้านหนี้สินของตนเองและครอบครัว

๑.๑.๔ สามารถหาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

๑.๑.๕ มีส่วนเหลือเป็นเงินออมของครอบครัว

๑.๑.๖ ยกระดับรายได้พ้นความยากจน

๑.๒ ความพอเพียงในระดับชุมชน

๑.๒.๑ มีการรวมกลุ่มหาประโยชน์เพื่อส่วนรวม

๑.๒.๒ บริหารทรัพยากรในชุมชนให้สามารถนำไปดำเนินชีวิตได้ อย่างถูกต้อง และสมดุลเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่ที่พอเพียงของชุมชนโดยรวม

๑.๒.๓ ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข

๑.๓ ความพอเพียงในระดับสังคม

๑.๓.๑ การรวมกลุ่มของสังคมหลาย ๆ แห่งที่มีความพอเพียง

๑.๓.๒ ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนา ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๓.๓ สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชนแห่งความพอเพียง เกิด เป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด^{๑๙}

สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในทุกอาชีพ ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะภาคเกษตรกรรมเท่านั้น แต่เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบ อาชีพทางด้านการเกษตร และตัวอย่างในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งเน้นการ พึ่งพาตนเอง การรู้จักพอประมาณ การมีเหตุผลในการตัดสินใจ รู้ว่าทำไม่ถึงทำ ทำอย่างไร ทำแล้วจะ ได้อะไร การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี คือความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤต และที่สำคัญ คุณธรรมนำความรู้ คือความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ เสียสละ และการยอมรับเทคโนโลยีรู้เท่าทันการ เปลี่ยนแปลงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างสมดุล เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ ปรัชญาของเศรษฐกิจ

^{๑๙} กรมการพัฒนาชุมชน, คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน, (กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๙), หน้า ๘-๑๓.

พอเพียง เป็นปรัชญาชีวิตที่ขับเคลื่อน ตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ให้ก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการ

๒.๒.๑ ที่มาของแนวคิดผู้ประกอบการ

คำว่า “ผู้ประกอบการ” (Entrepreneur) มีต้นกำเนิดมาจากภาษาฝรั่งเศส Entrepreneur ซึ่งหมายถึง "to undertake" หมายถึง การรับดำเนินการ แต่ในบริบทของธุรกิจ แปลว่า “การเริ่มต้นทำธุรกิจ” วิวัฒนาการของผู้ประกอบการมาจากแนวคิดและทฤษฎีของ ๔ สาขาวิชา ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์และสังคมวิทยา จิตวิทยา และการจัดการ กล่าวคือ นักเศรษฐศาสตร์ศึกษาและพัฒนาแนวคิดของความเป็นผู้ประกอบการในแง่บทบาทของการพัฒนาเศรษฐกิจ ความเป็นผู้ประกอบการจะเชื่อมโยงกับการก่อตั้งกิจการธุรกิจและการสร้างสรรค์กิจกรรมทางเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ นักพฤติกรรมศาสตร์สนใจศึกษาคุณลักษณะและความเป็นผู้นำที่มีบารมีของผู้ประกอบการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และนักจิตวิทยาศึกษาบุคลิกภาพของผู้ประกอบการที่เป็นคนที่ชอบเสี่ยง และมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ ความสามารถในการควบคุมและควบคุมความเสี่ยงในการตัดสินใจ นักวิชาการด้านการจัดการช่วยทำให้กระบวนการพัฒนาธุรกิจใหม่ให้มีกิจกรรมหรือขั้นตอนในการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) ในหลายนิยามโดยมีกระบวนการที่เริ่มต้นจาก การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความคิดใหม่ การรวบรวมทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เกิดธุรกิจหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ต้องการ การยอมรับความเสี่ยงหรือความล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการจะกระบวนการในการสร้างหรือแสวงหาโอกาสและดำเนินการให้เกิดขึ้น แม้อาจไม่สามารถควบคุมทรัพยากรที่ใช้ได้ทั้งหมด ความเป็นผู้ประกอบการเกี่ยวข้องกับการให้ความหมายหรือแนวคิด การสร้างธุรกิจใหม่ และการกระจายผลประโยชน์และคุณค่าแก่บุคคลองค์การและสังคม^{๒๐} อุทิศเวลาและความอดทน และรับความเสี่ยงทางการเงิน ทางจิตวิทยาและทางสังคมที่อาจเกิดขึ้น และรับผลรางวัลตอบแทนในรูปของเงิน ความพึงพอใจส่วนบุคคล และความสำเร็จทางความคิด^{๒๑}

๒.๒.๒ ความหมายของผู้ประกอบการ

มีนักวิชาการให้คำจำกัด ความหมายของผู้ประกอบการไว้มากหลาย ความหมาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่แบกรับความเสี่ยงในระหว่างแสวงหาโอกาสและเกิดความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมนอกจากนั้นผู้ประกอบการยังทำหน้าที่ในการบริหาร

^{๒๐} J. A. Timmons & S. Spinelli, **New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21st Century**, (New York: McGraw-Hill/Irwin, 2009), p.5.

^{๒๑} R.D. Hisrich, M.P. Peters, & D.A. Shepherd, **Entrepreneurship**, 7th ed., (Singapore: McGraw-Hill, 2008), p.8.

กิจกรรมของตนเองรวมถึงการบริหารงานประจำ^{๒๒} ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ริเริ่มโดยใช้กระบวนการในการแยกแยะสินค้าและบริการที่มีอยู่เดิมเพื่อสร้างสินค้าและบริการใหม่ โดยมีวิธีการจำแนกของการเป็นผู้ประกอบการออกเป็น ๕ วิธีได้แก่ ๑. การนำเสนอสินค้าที่มีคุณภาพใหม่ ๒. การใช้วิธีการผลิตแบบใหม่ ๓. การเปิดตลาดใหม่ ๔. การค้นหาแหล่งซื้อวัตถุดิบใหม่หรือการค้นหาวัตถุดิบชนิดใหม่ และ ๕. การก่อตั้งกิจการใหม่^{๒๓} นอกจากนี้เป็นบุคคลที่ต้องการความสำเร็จสูงโดยเป็นผู้มีความกระตือรือร้นและคนรับความเสี่ยงในระดับปานกลาง^{๒๔} หรือผู้ที่ริเริ่ม ยอมรับความเสี่ยงของการล้มเหลว และการควบคุมภายในขององค์กร^{๒๕} และยังบุคคลที่เชื่อมั่นในตนเองที่จะปฏิบัติตามความคิดหรือความฝันของตน โดยมุ่งมั่นที่จะทำให้สิ่งที่ตนต้องการเป็นจริง และเมื่อต้องเผชิญกับความผิดหวังหรือความล้มเหลว ก็จะค้นหาทางอื่นอยู่เสมอเพื่อหาทางให้สิ่งที่ตนต้องการเป็นจริง^{๒๖} หรือเป็นบุคคลที่ก่อตั้งธุรกิจใหม่ที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน เพื่อผลกำไรและความก้าวหน้าขององค์กร โดยการใช้ประโยชน์จากโอกาสและทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กรตามที่จำเป็น^{๒๗}

ผู้ประกอบการ หมายถึง เจ้าของกิจการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มสร้างธุรกิจ มีการบริหารจัดการธุรกิจของตนเอง^{๒๘} ผู้ประกอบการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เป็นบุคคลที่ค้นพบความคิดใหม่และโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ เป็นผู้รวบรวมเงินทุนเพื่อจัดตั้งธุรกิจ จัดระเบียบภายในธุรกิจ และบริหารการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อจัดสินค้าและบริการให้แก่สาธารณชน^{๒๙} ผู้ประกอบการ คือ บุคคลที่ริเริ่มก่อตั้งกิจการเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วน และดำเนินกิจการโดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจเพื่อผลกำไรและความพอใจ^{๓๐} ผู้ประกอบการเป็นผู้ริเริ่มทำธุรกิจด้วยความกล้าเสี่ยงและมุ่งมั่นอุทิศหาสู่ความสำเร็จ

^{๒๒}บุญทวรรณ วิงวอน, การเป็นผู้ประกอบการเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕), หน้า ๕๕.

^{๒๓}J.A. Schumpeter, *The Theory of Economic Development*, (New York: Oxford University Press, 2010), p.23.

^{๒๔}C. McClelland David, *The Achieving Society*, (New York: D. Van No Strand Company Inc., 1961), pp.23-25.

^{๒๕}L.E. Shapiro, *How to raise a child with a high EQ*, (New York: Harper Collins Publishers, Inc., 1997), p.41.

^{๒๖}K. Catlin & J.B. Matthews, *Leading at the Speed of Growth: Journey From Entrepreneur to CEO*, (Cleveland, Ohio: Hungry Minds, 2001), p.25.

^{๒๗}N.M. Scarborough & T.W. Zimmerer, *Effective small business management: an Entrepreneurial Approach*, 7th ed. (Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2003), p.3.

^{๒๘}M. Freser, *Success and Failure of Micro Business Owners in Africa*, (Westport: Quorum Books, 2000), p. 66.

^{๒๙}สุสดี รุมาคม, *การบริหารธุรกิจขนาดย่อม*, (กรุงเทพมหานคร: พิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๐), หน้า ๑.

^{๓๐}อภิสิทธิ์ ประวัติเมือง, *การบริหารธุรกิจขนาดย่อม*, (กรุงเทพมหานคร: ซีระฟิล์มและโซเท็กซ์, ๒๕๔๔), หน้า ๒๓.

โดยก่อสร้างธุรกิจขนาดย่อมขึ้น ผู้ประกอบการควรแสวงหาโอกาสในการดำเนินธุรกิจและพยายามอย่างเต็มที่เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จของธุรกิจตนเอง^{๓๑} ผู้ประกอบการคือพลังทางเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตธุรกิจสมัยใหม่ โดยเป็นผู้สร้างงานประดิษฐ์คิดค้นบุกเบิกตลาดทั้งในและต่างประเทศ และเป็นผู้จุดชนวนความเติบโตทางเศรษฐกิจในมิติอื่น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการคือผู้ที่ใช้พลังความสามารถทั้งมวลของตนเอง เผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน เพื่อสร้างความเติบโตให้แก่กิจการ ในแต่ละปีมีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมากเปิดกิจการตนเอง ซึ่งกลไกดังกล่าวได้มีส่วนช่วยเสริมสร้างความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเพิ่มขีดความสามารถในเชิงแข่งขันให้กับประเทศชาติ^{๓๒} ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลหนึ่งที่เป็นผู้นำในการดำเนินธุรกิจ มีความเป็นอิสระและมีการคิดพิจารณาตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยว เปลี่ยนสิ่งที่ยากลำบากให้เป็นสิ่งง่าย เป็นบุคคลที่ตรงไปตรงมาชัดเจนเป็นผู้แทนของการทำงานร่วมกัน^{๓๓} ผู้ประกอบการเป็นเจ้าของธุรกิจและมองเห็นถึงโอกาสที่ธุรกิจจะทำกำไรโดยการผลิตสินค้า ชนิดใหม่มาเสนอขายในตลาดด้วยกระบวนการผลิตแบบใหม่ ๆ ที่ให้ประสิทธิภาพดีกว่าเดิม ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่แสวงหาเงินทุน รวบรวมปัจจัยในการผลิตและจัดการบริหารเงินทุนและปัจจัยการผลิตเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้ประกอบการจะต้องมีความกระตือรือร้น คิดค้นวิธีที่จะนำเอาปัจจัย การผลิตต่าง ๆ ที่มีอยู่มาผ่านกระบวนการผลิตจนทำให้เกิดเป็นสินค้าแปลกใหม่ออกสู่ตลาด เกิดผู้บริโภค กลุ่มใหม่มีการแสวงหาตลาดหรือช่องทางที่ทำให้เกิดกำไรอยู่ตลอดเวลา เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ให้กับสินค้าตัวเดิมอยู่เสมอ หรือปรับปรุงกระบวนการผลิตเดิมให้ดีขึ้นเพื่อลด ต้นทุนการผลิต พยายามหาข้อบกพร่องแล้วทำการปรับปรุงให้ดีขึ้นติดตามข่าวสารต่าง ๆ ที่ในปัจจุบันนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการศึกษาและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพให้ดีขึ้น^{๓๔}

สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการคือเจ้าของกิจการวิสาหกิจ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มสร้างธุรกิจมีการบริหารจัดการธุรกิจ พยายามสร้างผลกำไรความคิดริเริ่มด้วยตนเอง สามารถบริหารความเสี่ยง การบริหารธุรกิจโดยมีวิสัยทัศน์ แรงบันดาลใจ กระตุ้นให้ผู้อื่นดำเนินตามได้ สามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จด้วยความมั่นคง และสามารถพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๓ ความสำคัญของผู้ประกอบการ

ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ คือ ผู้ประกอบการขณะที่ปัจจัยด้านอื่น ๆ เป็นเพียงสภาวะแวดล้อมที่เป็นเพียงปัจจัยเสริมช่วยให้เกิด ความสมบูรณ์ เพราะ

^{๓๑} กัตถัญญ หิริญญสมบุรณ์, *การจัดการธุรกิจขนาดย่อม*, (กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น, ๒๕๔๗), หน้า ๑๐.

^{๓๒} อำนาจ ธีรวนิช, *การจัดการธุรกิจขนาดย่อม*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑.

^{๓๓} C. Banfe, *Entrepreneur: From Zero to Hero How to be a Blockbuster Entrepreneur*, (New York: Van Nostrand Rein Bold, 2004), p.2.

^{๓๔} นิมิตร นนทพันธุ์, *ความหมายของคำว่าผู้ประกอบการหรือเจ้าแก*, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.ryt9.com/s/ryt9/105366>, [๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๑].

ผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ นโยบาย และกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้ เหมาะสมกับ สิ่งแวดล้อมและสังคมที่ตนดำเนินอยู่ เพื่อผลักดันธุรกิจให้เกิดการพัฒนาความสำเร็จ ตามที่คาดหวัง^{๓๕}

นอกจากนี้ยังต้องมีบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ มีหน้าที่ ที่สำคัญมากมาย ได้แก่^{๓๖}

๑. บทบาทหน้าที่การเป็นผู้ก่อตั้งองค์กร ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ก่อตั้ง องค์กร ทางธุรกิจ เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการนำปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคน ทรัพยากร ทรัพยากรการผลิต ต่าง ๆ มารวมกัน โดยจัดการกับปัจจัยเหล่านั้น ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

๒. บทบาทหน้าที่การเป็นเจ้าขององค์กรผู้ประกอบการเป็นทั้งผู้ลงทุนและถือหุ้น ใน กิจการ ซึ่งต้องเป็นผู้จัดการธุรกิจนั้นๆ

๓. บทบาทการเป็นผู้นำ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำ อย่างเด่นชัด โดยต้องเป็นผู้ริเริ่มงานใหม่ ๆ รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพ และผลักดันให้เกิดการ ทำงาน เป็นทีม โดยอาศัยศิลปะในการปกครอง ตลอดจนส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ลูกน้อง ให้ พร้อมที่จะรับมือและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น การเป็นผู้นำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ต่อความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการเพราะการเป็นผู้นำถือเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จใน การบริหารจัดการ

๔. บทบาทการเป็นผู้จัดการ ในหลากหลายสถานการณ์ผู้ประกอบการจึงมี บทบาท หน้าที่แตกต่าง กันออกไป ไม่ว่าจะเป็นบทบาทใดก็ตาม รวมทั้งบทบาทการเป็นผู้จัดการ

๕. บทบาทการเป็นผู้นำความรู้ความชำนาญมาใช้ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องนำ ความรู้ ความชำนาญที่มีอยู่มาใช้ในการดำเนินงาน จัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และมองหาช่องทางหรือโอกาสทางธุรกิจ

๖. บทบาทหน้าที่การเป็นผู้ระบุโอกาสทางการตลาด ผู้ประกอบการต้องวิเคราะห์ ทิศทางของตลาด เพื่อหาช่องทาง ซึ่งช่องทางนั้นเป็นตลาดที่มีศักยภาพในโลกธุรกิจ

๗. บทบาทหน้าที่การเป็นผู้นำนวัตกรรมใหม่เข้าสู่ตลาด ผู้ประกอบการต้องหา นวัตกรรมใหม่มาปรับใช้ในองค์กร โดยนวัตกรรมนั้นอาจจะนำมาปรับใช้ในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของผลิตภัณฑ์ แนวทางการบริหารจัดการผลผลิต การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล การบริการ และการขนส่ง

๘. บทบาทของผู้สร้างสรรค์สังคม เมื่อธุรกิจได้มีการเติบโตและขยายตัวออกไป นอกจากเป็นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าแล้ว ผู้ประกอบการยังสามารถกระทำ เพื่อรับผิดชอบต่อสังคม โดยไม่ได้ดำเนินธุรกิจแบบมุ่งกำไรเพียงอย่างเดียว หรือทำธุรกิจที่ก่อให้เกิด ผลเสีย ต่อผู้บริโภคหรือประชาชน จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณค่าสมควรแก่การยกย่อง ของสังคม และการสนับสนุนของประชาชนหรือลูกค้าต่อไป

^{๓๕}อาทิตย์ วุฒิกะโร. “สรุปสาระสำคัญร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม.”, **อุตสาหกรรมสาร**, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๕๔): ๔-๕.

^{๓๖}P.A. Wickham, **Strategy Entrepreneurship: A Decision Making Approach to New Venture Creation and Management**, 2nded, (England: Financial, 2001), p.232.

๒.๒.๔ บทบาทผู้ประกอบการ

บทบาทของผู้ประกอบการในธุรกิจขนาดเล็กที่เริ่มต้นจากเจ้าของกิจการมีความสำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจ และธุรกิจเหล่านี้จะเติบโตเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ต่อไป ดังนั้นผู้ประกอบการมักจะปฏิบัติภารกิจในบทบาทดังต่อไปนี้^{๓๗}

๑. บทบาทของนักลงทุน
๒. บทบาทของผู้จัดการ
๓. บทบาทของผู้นำ
๔. บทบาทของผู้สร้างสรรค์สังคม

บทบาทของผู้ประกอบการในกิจการขนาดเล็กเริ่มต้นจากเจ้าของกิจการ นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และโอกาสที่กิจการเหล่านี้จะเติบโตกลายเป็นกิจการขนาดใหญ่ ความสำเร็จขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้ประกอบการจะปฏิบัติภารกิจในบทบาทดังต่อไปนี้^{๓๘}

๑. ความคิดของตัวเอง แต่ไม่มีผู้ร่วมทุนทำให้การลงทุนในกิจการครั้งแรกต้องเป็นเงินส่วนตัว ดังนั้นผู้ประกอบการจึงเป็นผู้ที่กล้าเสี่ยงลงทุน เพื่อลงมือทำประโยชน์ต่อสังคม โดยพิสูจน์ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

๒. บทบาทของผู้จัดการ แม้ว่ากิจการที่ตั้งขึ้นจะเป็นเพียงกิจการขนาดเล็กในฐานะ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องประกอบภารกิจในฐานะผู้จัดการเพื่อให้สามารถดำเนินการตามเป้าหมาย ของกิจการได้จนบรรลุผลสำเร็จ โดยผู้ประกอบการต้องหาความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดการและต้อง พยายามสร้างสมประสบการณ์ในการจัดการให้มากขึ้นด้วย

๓. บทบาทของผู้นำ โดยปกติกิจการขนาดเล็กมักจะจ้างบุคคลเข้ามาทำงานตาม ความเหมาะสมขององค์กรทำให้ผู้ประกอบการต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำอย่างเด่นชัด โดยต้อง เป็นผู้บุกเบิกริเริ่มงานใหม่ๆ รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพงานปัจจุบัน และผลักดันให้เกิดการทำงานเป็นทีม โดยอาศัยศิลปะในการปกครอง ตลอดจนส่งเสริมขวัญและกำลังใจ อีกทั้งพัฒนาลูกน้องให้เติบโต ก้าวทันเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้วย

๔. บทบาทของผู้สร้างสรรค์สังคม เมื่อผู้ประกอบการได้เริ่มกิจการเพื่อช่วยเหลือ และทำประโยชน์กับสังคมและผู้บริโภคในเชิงเศรษฐศาสตร์แล้ว หากว่ากิจการเติบโตและขยายตัว ออกไปนอกจากเป็นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าแล้ว ผู้ประกอบการยังสามารถกระทำเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่มุ่งดำเนินกิจการแบบมุ่งกำไรเพียงอย่างเดียว หรือทำ กิจการที่ก่อให้เกิด ผลเสียต่อผู้บริโภคหรือชุมชน จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณค่าสมควรแก่การยกย่องของ สังคม และการสนับสนุนของประชาชนหรือลูกค้าต่อไป

^{๓๗} สถิตย์ นิยมญาติ และคณะ, โครงการคุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐.

^{๓๘} J.G. Longenecker, C.W. Moore and J. Petty, *Small Business Management – an Entrepreneurial Emphasis Small Business Management*, (New York: J.W. South Western, 1994), p.85.

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังเป็นผู้ที่ริเริ่มกิจการ ขึ้นมาและดำเนินงานกิจการ ขึ้นมาและดำเนินงานกิจการอย่างต่อเนื่องโดยมุ่งที่จะกิจการประสบ ความสำเร็จและก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไป โดยธรรมชาติแล้วผู้ประกอบการกิจการส่วนมากมักจะเริ่มกิจการ ของต้นจากขนาดเล็กแล้วจึง ค่อยๆ เติบโตขึ้นเมื่อการดำเนินงานได้ประสบผลสำเร็จเป็นขั้นๆ ตามลำดับ ขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการในกิจการขนาดเล็กนับได้ว่าเป็นผู้เล็งเห็นถึงโอกาสหรือความ ต้องการที่สามารถจัดตั้ง กิจการขึ้นมาให้บริการตอบสนองลูกค้าและสังคมได้ กิจการขนาดเล็ก กลายเป็นกิจการที่มีจำนวน มากมาย และมีบทบาทยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจในการสร้างคุณค่าต่าง ๆ ทั้งภาค การผลิต การขาย และ การบริการต่าง ๆ^{๓๙}

เมื่อพิจารณาถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจ จะพบว่า ผู้ประกอบการมีหน้าที่ที่สำคัญมากมาย ได้แก่

๑. บทบาทหน้าที่การเป็นผู้ก่อตั้งองค์กร ผู้ประกอบการเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ก่อตั้ง องค์กรทางธุรกิจ เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการนำปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคนทรัพย์สิน ทรัพยากรการ ผลิตต่าง ๆ มารวมกัน โดยจัดการกับปัจจัยเหล่านั้นให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

๒. บทบาทหน้าที่การเป็นเจ้าขององค์กร ผู้ประกอบการเป็นทั้งผู้ลงทุนและถือหุ้น ในกิจการ ซึ่งต้องเป็นผู้จัดการธุรกิจนั้นๆ

๓. บทบาทการเป็นผู้นำ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีบทบาทในการเป็นผู้นำอย่าง เด่นชัด โดยต้องเป็นผู้บุกเบิกริเริ่มงานใหม่ๆ รวมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพ และผลักดันให้เกิดการ ทำงานเป็นทีม โดยอาศัยศิลปะในการปกครอง ตลอดจนส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่ลูกน้อง ให้พร้อม ที่จะ รับมือและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น การเป็นผู้นำถือเป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อ ความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการ เพราะการเป็นผู้นำถือเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จในการ บริหารจัดการ

๔. บทบาทการเป็นผู้จัดการ ในหลากหลายสถานการณ์ ผู้ประกอบการจึงมี บทบาท หน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นบทบาทใดก็ตาม รวมทั้งบทบาทการเป็นผู้จัดการ

๕. บทบาทการเป็นผู้นำความรู้ความชำนาญมาใช้ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องนำ ความรู้ ความชำนาญที่มีอยู่มาใช้ในการดำเนินงาน จัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และมองหาช่องทางหรือโอกาสทางธุรกิจ

๖. บทบาทหน้าที่การเป็นผู้ระบุโอกาสทางการตลาด ผู้ประกอบต้องวิเคราะห์ ทิศทางของตลาด เพื่อหาช่องทาง ซึ่งช่องทางนั้นเป็นตลาดที่มีศักยภาพในโลกธุรกิจ

๗. บทบาทหน้าที่การเป็นผู้นำนวัตกรรมใหม่เข้าสู่ตลาด ผู้ประกอบการต้องหา นวัตกรรมใหม่มาปรับใช้ในองค์กร โดยนวัตกรรมนั้นอาจนำมาปรับใช้ในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของผลิตภัณฑ์ แนวทางการบริหารจัดการผลผลิตการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลการบริการ และการขนส่ง

^{๓๙}D.F. Kuralko and R.M. Hodgetts, *Entrepreneurship: A Contemporary Approach* Fort Worth, (n.p., 1998), pp.1-3.

๘. บทบาทของผู้สร้างสรรค์สังคม เมื่อธุรกิจได้มีการเติบโตและขยายตัวออกไป นอกจากเป็นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าแล้ว ผู้ประกอบการยังสามารถกระทำเพื่อรับผิดชอบต่อสังคมโดยไม่ได้นำเงินธุรกิจแบบมุ่งกำไรเพียงอย่างเดียว หรือทำธุรกิจที่ก่อให้เกิด ผลเสียต่อผู้บริโภคหรือประชาชน จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ประกอบการที่มีคุณค่าสมควรแก่การยกย่อง ของสังคม และการสนับสนุนของประชาชนหรือลูกค้าต่อไป^{๔๐}

สรุปได้ว่า บุคคลที่จะเป็นผู้ประกอบการนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ขวนขวายที่จะเอาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ มาผสมผสานด้วยหลักการจัดการ ทำให้เกิดเป็นสินค้าแปลกใหม่ เกิดผู้บริโภคใหม่ มีการเสาะแสวงหาตลาด หรือช่องทางที่ทำให้เกิดกำไร เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ให้กับสินค้าตัวเดิมอยู่เสมอ หรือปรับปรุงกระบวนการผลิตเดิมให้ดีขึ้น เกิดการลดต้นทุนการผลิตในการบริหารงานการจัดองค์กรโดยหาข้อบกพร่อง แล้วทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น ติดตามข่าวสารสถานการณ์ต่าง ๆ ที่รวดเร็วอย่างรวดเร็วจนทันวิวัฒนาการใหม่ ๆ ไปใช้ปรับปรุงให้ดีขึ้น

๒.๓.๕ ลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของสังคมจะมากหรือน้อย สืบเนื่องมาจากแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ของประชากร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ดังกล่าว จะก่อให้เกิดสภาพจิตใจในลักษณะต่าง ๆ โดยสภาพจิตใจของผู้ประกอบการนั้น มีลักษณะสรุปได้ดังนี้^{๔๑}

๑. มีความกล้าเสี่ยงพอสมควร แต่เป็นความกล้าเสี่ยงชนิดที่มีขั้นเชิง และส่งเสริมให้มี การตัดสินใจได้โดยไม่ลังเล

๒. มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินการใดๆ ก็ตามให้เป็นผลสำเร็จ

๓. มีความรับผิดชอบและเชื่อมั่นในตนเอง

๔. ต้องคำนึงถึงผลการกระทำใดๆ โดยตีค่าออกมาในรูปของเงินตรา

๕. คอยหาโอกาส และช่องทางในการประกอบกิจกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ

๖. มีความสามารถในการจัดรูปร่าง และการวาง ตัวบุคคลในหน่วยงาน

ลักษณะการเป็นผู้ประกอบการที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจขนาดย่อมประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

๑. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ค่อนข้างสูง เชื่อมั่นในตัวเอง กล้าเสี่ยง ไม่กลัวความล้มเหลว

๒. มีความสามารถในการคิดหรือมีความคิดริเริ่มใหม่ที่นำเอาแนวความคิดที่ดีเสริมสร้างให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจ ทำสิ่งที่ถูกต้องก่อนอื่นเสมอ ทำให้เกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน

๓. มีความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความสามารถจูงใจบุคคล มีศิลปะในการปกครองบุคคลและความสนใจของบุคคล มีทักษะที่ดีด้านการติดต่อสื่อสาร

^{๔๐} P.A. Wickham, *Strategy Entrepreneurship: A decision making approach to new venture creation and management*, (England: Financial Times Prentice Hall, 2001), p. 711.

^{๔๑} บรรพต วีระสัย, *สังคมวิทยาการเมือง*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), หน้า ๘๔-๘๕.

๔. มีความรู้ความสามารถในการบริหาร รู้จักวางแผน การควบคุม การจัดการ การสั่งการ การจัดหาบุคลากร ตลอดจนมีความอดทนและสามารถทำงานหนักได้^{๔๒}

ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินความเป็นผู้ประกอบการได้ดังนี้^{๔๓}

๑. ความสามารถทางนวัตกรรม เป็นความสามารถในการแสวงหาช่องทางใหม่ ๆ

๒. ความสามารถในการจัดการกับสิ่งยุ่งเหยิง เป็นความสามารถในการจัดการกับสิ่งที่ เกิดอย่างไม่คาดฝัน คุณลักษณะนี้จะเกี่ยวพันใกล้ชิดกับกระบวนการเกิดนวัตกรรม นั่นคือ นวัตกรรม จะเกิดจากความคิดสร้างสรรค์และผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สามารถจะจัดการสิ่งต่าง ๆ ที่ อยู่ในสภาพ วุ่นวายยุ่งเหยิงให้เข้ารูปเข้ารอยได้ดี

๓. ความปรารถนาความสำเร็จ เป็นแรงผลักดันให้เกิดการทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย

๔. ความสามารถวางแผนอย่างสมจริง เป็นแผนงานที่ประกอบไปด้วยเป้าหมายที่ ทำทนายขณะเดียวกันก็เป็นเป้าหมายที่สามารถคาดคะเนว่าจะสำเร็จได้ด้วย

๕. เป็นผู้นำที่เน้นเป้าหมายจะใช้ความสามารถของตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชามุ่ง ไปสู่เป้าหมายหลัก

๖. ผู้ประกอบการจะรวบรวมข้อมูลและข้อเท็จจริง รวมทั้งศึกษาและกำหนด แนวทางปฏิบัติที่เป็นไปได้

๗. มีความรับผิดชอบ ผู้ประกอบการเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย และตัดสินใจว่าจะ ใช้ ความสามารถที่มีอยู่ทำงานไปในทิศทางใด

๘. สามารถปรับตัวได้ เป็นความสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ได้ตาม สถานการณ์

๙. เป็นนักจัดองค์การและนักบริการ ผู้ประกอบการจะต้องระบุและจัดกลุ่ม พนักงาน ที่เหมาะสมให้สามารถทำงานประสบความสำเร็จได้ รวมทั้งให้ความสำคัญกับความสามารถ ของคน และคัดเลือกคนที่เหมาะสมกับงาน

ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ มักจะมีลักษณะดังต่อไปนี้^{๔๔}

๑. เป็นนักวิเคราะห์โอกาส ชอบค้นคว้าหาความรู้แสวงหาโอกาสเพื่อไปสู่ ความสำเร็จมักจะหาหนทางที่ดีกว่าในการทำงานต่าง ๆ

๒. เป็นนักแก้ปัญหา สามารถเข้าถึงปัญหาและแก้ไขด้วยความมั่นใจ คือเข้าใจ อย่าง ชัดเจนว่าจะต้องทำอะไรให้สำเร็จ และสามารถแก้ไขปัญหา ได้อย่างรวดเร็ว มักจะมองหาทาง เลือก ต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา รู้ว่าจะต้องประเมินทางเลือกอย่างไร เพื่อที่จะแก้ปัญหาได้ง่ายที่สุด

^{๔๒} สมชาย หิรัญกิตติ และศิริวรรณ เสรีรัตน์, การบริหารธุรกิจขนาดย่อม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: อีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑.

^{๔๓} ดนัย เทียนพุด, กลยุทธ์การพัฒนาคณะ: สิ่งท้าทายความสำเร็จของธุรกิจ, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๖๖-๖๗.

^{๔๔} ถาวร ศรีสุขโชโต และธนะเวช ศรีสุขโชโต, เคล็ดลับการทำธุรกิจ SMEs, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดบุ๊ค เซ็นเตอร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕.

๓. เป็นนักคิดที่มีเหตุผล ไม่กลัวที่จะยอมรับว่าตัวเองผิด เมื่อผู้ประกอบการพบวิธีแก้ปัญหาแล้ว ก็นำที่จะนำวิธีแก้ปัญหานั้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิช่วยดู เพื่อหลีกเลี่ยงการตัดสินใจที่ผิดพลาดที่เข้าข้างตัวเอง และยอมรับการปรับปรุงด้วยวิธีที่ดีกว่า

๔. เป็นนักบริการตามวัตถุประสงค์เข้าใจงานที่ละเอียดแต่ละงานที่จะต้องเสร็จ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องมีการวางแผน การตัดสินใจทางกลยุทธ์ มักจะสรรหาทางที่ดีที่สุดอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

๕. เป็นพนักงาน ชอบทำกิจกรรมและต้องทำให้สำเร็จ เวลาส่วนตัวจะเป็นเวลาทำงานไปด้วย และจะทำทุกอย่างที่ทำได้

๖. เป็นนักควบคุม ผู้ประกอบการชอบที่จะควบคุมงานและควบคุมตัวเอง ได้รู้ว่าตัวเองกำลังทำอะไรอยู่ สามารถทำงานคนเดียวได้ มีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ และ สำหรับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จนั้น คือผู้ประกอบการที่ขาดประสบการณ์ด้านการ บริหารวางแผนทางการเงินผิดพลาด วิเคราะห์ทำเลที่ตั้งผิด ควบคุมกิจการไม่ได้ ค่าใช้จ่ายสูง บริหาร ลูกหนี้ ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ทุ่มเท และขยายกิจการเกินตัว ปัจจัยแห่งความสำเร็จของธุรกิจหรือ ความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขัน คือ ความสามารถหลักของธุรกิจ (Core Competencies) ซึ่งเป็นคำที่ใช้อธิบายถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบทางทฤษฎีและการปฏิบัติการทางกลยุทธ์ธุรกิจ โดยอ้างถึง สิ่ง ที่รวมกันของทักษะและเทคโนโลยี ซึ่งทำให้บริษัทสามารถผลิตบางสิ่งบางอย่างที่มีคุณค่าสำหรับลูกค้า และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งยังใช้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดการแข่งขัน และความคิดใหม่เกี่ยวกับกลยุทธ์ในเทอมของความสามารถมากกว่าหน่วยกลยุทธ์ธุรกิจ

๒.๓.๖ ศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

ศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย^{๔๕}

๑. ศักยภาพแห่งความสำเร็จ (Achievement Competencies)

๑.๑ การแสวงหาโอกาส (Opportunity Seeking) คือการกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ หรือประยุกต์ใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมา เพื่อสร้างสรรค์หาโอกาสใหม่ ๆ

๑.๒ ความมุ่งมั่น (Persistence) คือ ความมุ่งมั่นที่จะใช้สติปัญญาความสามารถ ที่ตนเองมีอยู่ ในการทำงานมากกว่าคนอื่นก็ตาม

๑.๓ ความมีพันธะต่องาน ความผูกพัน ความรับผิดชอบในงาน (Commitment to Work Contact) คือการที่ผู้ประกอบการได้ตั้งเป้าหมายแล้ว จะนิเวศภาพถึงความรู้สึกที่จะ เกิดขึ้นเมื่อเขาประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวและจะแสวงหาความต้องการประสบความสำเร็จแก่ตนเองและแก่บุคคลอื่นที่อยู่รอบตัว ความรู้สึกผูกพันต่อเป้าหมายนี้จะทำให้ผู้ประกอบการทุ่มเท ทำงานอย่างเต็มกำลัง เต็มความสามารถรับผิดชอบต่องานที่ทำอย่างเต็มที่ แม้จะเผชิญกับอุปสรรคที่ อาจขัดขวางการดำเนินงาน

๑.๔ ความต้องการไฝหาทางด้านคุณภาพ และประสิทธิภาพ (Demand for Quality and Efficiency) คือ การทำงานอย่างกระตือรือร้น มีชีวิตชีวา มองเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็น

^{๔๕} อรรถาธิบาย สันติธีรกุล, คู่มือมาตรฐานการพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs: การพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการ, (เชียงใหม่: ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๓), หน้า ๕๖.

โอกาสที่จะได้เรียนรู้ อดีตเป็นเครื่องช่วย ตัดสินใจ สืบหาวิธีการใหม่ ๆ มาแก้ไขปัญห ไม่ยึดติดกับแผนงานที่วางไว้หากไม่สามารถปฏิบัติได้ แต่ยอมเปลี่ยนแปลงแผนงานให้เป็นตามสถานการณ์ รับฟัง ข้อเสนอแนะคำวิจารณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้เป็นไปตามแนวทางที่วางไว้

๑.๕ ความกล้าเสี่ยง (Risk Taking) คือ ผู้ประกอบการมักจะชอบทำงานท้าทาย ไม่มีความภูมิใจกับงานที่ง่ายและหลีกเลี่ยงงานที่มีความเสี่ยงสูงเกินไป โดยผู้ประกอบการจะชอบงาน ที่มีความเสี่ยงปานกลางที่อาจประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวก็ได้ แต่ประเมินแล้วว่า มีโอกาสทำให้ ประสบผลสำเร็จได้

๒. ศักยภาพแห่งการวางแผน (Planning Competencies)

๒.๑ การตั้งเป้าหมาย (Goal Setting) คือ การที่ผู้ประกอบการมีเป้าหมายสอดคล้องกับความสนใจสิ่งของตนเองถนัด และเป้าหมายนั้นผู้ประกอบการได้ประเมินตนเองแล้วว่า ใกล้เคียงความเป็นจริง และมีความสามารถที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในงานนั้น ๆ ได้

๒.๒. การวางแผน ติดตาม ประเมินอย่างมีระบบ (Systematic Planning and Monitoring) คือ คิดวางแผนและวางกลยุทธ์ไว้ล่วงหน้า รวมถึงการใช้หลักบริหารงานอย่างเป็นระบบ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาหรืออุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน และนำมาประเมินเพื่อคิดหาแนว ทางแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคนั้นๆ

๒.๓ การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) คือ การค้นหาและแสวงหา ข้อมูลอื่นๆ เช่น ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย หรืออื่นๆ รวมถึงการแสวงหาความรู้จากบุคคลอื่นๆ จากการอบรมสัมมนา การปรึกษาแนะนำจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อช่วยให้สามารถ วิเคราะห์สถานการณ์ได้ถูกต้อง

๓. ศักยภาพแห่งอำนาจ (Power Competencies)

๓.๑ การชักชวน การชักชวน การมีเครือข่าย (Persuasion Networking) คือ ความสามารถที่จะชักจูง โนมน้าวจิตใจผู้อื่นให้เข้ามาช่วย เหลือร่วมมือด้วยดี รู้จักใช้ความสามารถ ในการบริหารงาน สร้างทัศนคติ แรงจูงใจต่อผู้ร่วมงานให้สามารถเข้าใจการดำเนินงานและเต็มใจปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ นอกจากนี้ยังมีแนวทางในการดำเนินธุรกิจแบบสร้างพันธมิตรและพึ่งพากันเพื่อให้ธุรกิจด้วยกันทั้งกลุ่ม

๓.๒ ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) คือ เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่น ใน ความสามารถของตนเอง ชอบอิสระและพึ่งตนเอง ตั้งใจเด็ดเดี่ยว เข้มแข็ง มีลักษณะเป็นผู้นำ

ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการบุคคลที่ก่อตั้งองค์กร เป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนและดำเนินการโดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินกิจการมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในธุรกิจ พร้อมทั้งเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจเพื่อผลกำไรและความพอใจ หรือมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโดยเป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการ ค้นหา มีการวางแผนอย่างรอบคอบ และตัดสินใจตามกระบวนการประกอบกิจการ รวมทั้งผู้ประกอบการต้องเป็นผู้ทำงานอย่างสร้างสรรค์ มีมุมมองในแง่ดีตามพันธะในการจัดสร้างแหล่ง ทรัพยากรใหม่ หรือนำความสามารถเก่าไปรวมกันเป็นลักษณะใหม่ เพื่อเป้าหมายในการสร้างสรรค์ ตามวิถีพอเพียงสร้างความมั่นคงแก่กิจการและรับผิดชอบต่อสังคม การแสวงหาโอกาสทางธุรกิจ การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และนวัตกรรมใหม่สู่ตลาดตลอดเวลา

๒.๓.๗ การประยุกต์ใช้แนวคิดผู้ประกอบการ

ความเป็นผู้ประกอบการ เป็นกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่า ซึ่งมีการจัดสรรทรัพยากรและเวลาที่มีอยู่อย่างเหมาะสมเพื่อให้กิจกรรมที่คิดขึ้นกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการ และการได้รับผลตอบแทนจากการประกอบการ โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

ความเป็นผู้ประกอบการเป็นกระบวนการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่า (Value creation) ต่อผู้ประกอบการเองและลูกค้าที่เป็นตลาดหรือกลุ่มเป้าหมาย ความเป็นผู้ประกอบการต้องมีการจัดสรรทรัพยากรและเวลาที่มีอยู่อย่างเหมาะสม มีความมุ่งมั่นตั้งใจ (Resources, time and effort) เพื่อให้แนวคิดหรือกิจกรรมที่คิดขึ้นกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการ การได้รับผลตอบแทน (Reward) จากการประกอบการ ซึ่งเป็นทั้งผลตอบแทนในรูปของเงิน เช่น รายได้ หรือผลตอบแทนที่ไม่ใช่เงิน เช่น ความเป็นอิสระ ความพึงพอใจในความสำเร็จ เป็นต้น การรับความเสี่ยง (Risk) ที่อาจเกิดขึ้น เนื่องจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์ และความไม่รู้อนาคต ผู้ประกอบการจำเป็นต้องตัดสินใจที่มีเหตุผลที่สุดภายใต้ความไม่แน่นอนว่าโอกาสที่จะทำให้เกิดผลกำไรมีมากน้อยเพียงใด

จะเห็นได้ว่าความเป็นผู้ประกอบการเป็นความเป็นอิสระขององค์กรที่จะสร้างความคิดสร้างสรรค์แปลกใหม่ที่โดดเด่นเหนือคู่แข่ง อันจะทำให้เกิดลักษณะของสินค้าและบริการชนิดใหม่ หรือนวัตกรรมที่เกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้บริโภคมากขึ้น ความเป็นผู้ประกอบการจะสามารถเป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและตลาดในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นความแปลกใหม่และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี เช่น คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ยาและเคมีภัณฑ์ต่างๆ รวมทั้งการบริการที่เป็นธุรกิจที่อยู่ในกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ตัวอย่างเช่น ภัตตาคารจานด่วน McDonald's ที่มีความเป็นผู้ประกอบการ เนื่องจาก McDonald's ไม่ได้ประดิษฐ์อาหารใหม่เพราะร้านอาหารในประเทศสหรัฐอเมริกาขายแฮมเบอร์เกอร์มานานแล้ว แต่เป็นนำแนวคิดและเทคนิคทางการจัดการมาประยุกต์ใช้ให้ผลิตภัณฑ์มีคุณค่ามากขึ้นแก่ผู้บริโภค เช่น การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์และทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต การออกแบบกระบวนการผลิตและอุปกรณ์ การฝึกอบรมพนักงานในขั้นตอนการทำงานตามมาตรฐาน ทำให้สามารถเพิ่มราคาและรายได้ และสร้างตลาดใหม่และลูกค้าใหม่ที่เห็นคุณค่าของผลิตภัณฑ์

แนวคิดของความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) มักเกิดความเข้าใจว่าเหมือนกับคำว่าประกอบกิจการธุรกิจขนาดย่อม (Small business) แต่ในความเป็นจริงนั้นอาจมีความคล้ายคลึงกันแต่ไม่เหมือนกัน เนื่องจากการประกอบกิจการธุรกิจขนาดย่อมเป็นธุรกิจที่มีลักษณะเฉพาะตัว มีการบริหารงานที่เป็นอิสระ และมีแนวทางการบริหารเป็นของตนเองที่มักมีขอบเขตการดำเนินงานในท้องถิ่น ซึ่งธุรกิจขนาดย่อมที่เพิ่งเริ่มต้นอาจจำแนกแนวทางของความเป็นผู้ประกอบการมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจ เช่น การแสวงหาโอกาสและระบุตลาด แต่ความเป็นผู้ประกอบการจะให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือนวัตกรรมเป็นสิ่งแรก ในขณะที่ธุรกิจขนาดย่อมไม่จำเป็นต้องสร้างสรรค์สิ่งใหม่ในช่วงของการก่อตั้งธุรกิจเสมอไป การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่อาจเกิดขึ้นเมื่อธุรกิจได้ดำเนินการไปแล้วระยะหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แนวคิดของการประกอบกิจการธุรกิจขนาดย่อมและความเป็นผู้ประกอบการสามารถนำมาปฏิบัติร่วมกันเกิดเป็นแนวคิดการจัดตั้ง

ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมที่มีลักษณะเฉพาะตัวและมีอิสระในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่รองรับตลาดที่ตนเองมีความถนัดหรือเชี่ยวชาญได้ดี และสามารถตอบสนองตลาดที่อุปสงค์หรือความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองได้ดี^{๔๖}

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการบุคคลที่ก่อตั้งองค์กรเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนและดำเนินการโดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินกิจการมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในธุรกิจ พร้อมทั้งเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจเพื่อผลกำไรและความพอใจ หรือมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโดยเป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการค้นหา มีการวางแผนอย่างรอบคอบ และตัดสินใจตามกระบวนการประกอบกิจการ รวมทั้งผู้ประกอบการต้องเป็นผู้ทำงานอย่างสร้างสรรค์ มีมุมมองในแง่ดีตามพันธะในการจัดสร้างแหล่งทรัพยากรใหม่ หรือนำความสามารถเก่าไปรวมกันเป็นลักษณะใหม่ เพื่อเป้าหมายในการสร้างสรรค์ตามวิถีพอเพียงสร้างความมั่นคงแก่กิจการและรับผิดชอบต่อสังคม การแสวงหาโอกาสทางธุรกิจการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน และนวัตกรรมใหม่สู่ตลาดตลอดเวลา

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

๒.๓.๑ ที่มาของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ คำว่า วิสาหกิจชุมชนนั้นสามารถใช้คำว่า ธุรกิจชุมชนแทน ดังนั้นสถานประกอบการที่ชุมชนเป็นเจ้าของก็ต้องจัดว่าเป็นของภาคเอกชนเช่นเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงแล้วถ้าหากใช้คำว่าธุรกิจนั้นหมายถึง การแสวงหากำไรเป็นที่ตั้ง แต่สถานประกอบการที่ชุมชนเป็นเจ้าของนั้นก็กลับมีแนวคิดที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกัน มากกว่าการแสวงหากำไร ดังนั้น จึงควรใช้คำว่าวิสาหกิจชุมชน โดยวิสาหกิจชุมชนนั้นจัดเป็นกลุ่มกิจกรรมของชุมชนที่ชุมชนคิดได้จากการเรียนรู้ไม่ใช่กิจกรรมเดี่ยวๆ ที่ทำเพื่อมุ่งสู่ตลาดใหญ่ ล้วนแล้วแต่เป็นการทำกินทำใช้ ทดแทนการซื้อจากตลาดได้ และเป็นการจัดการระบบการผลิตและบริโภคที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน ที่ชุมชนทำได้เองโดยไม่ยุ่งยากนัก การทำกินทำใช้ทดแทนการซื้อ นอกจากนี้ ยังเป็นการจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เป็นฐานที่เป็นจริงในชุมชน เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ กระแสพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเปรียบเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเสาเข็มของตึกที่ทำให้ตึกมั่นคงแข็งแรงเศรษฐกิจของประเทศก็จะเข้มแข็งและอยู่ได้ ที่ผ่านมาระบบเศรษฐกิจในประเทศเปรียบเหมือนการสร้างตึกที่มีฐานแคบ ถ้าฐานไม่แข็งแรง ตึกก็พังลงมา ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญในการสร้างฐานมั่นคงให้กับประเทศได้ โดยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสการประกอบอาชีพให้ เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้และลดภาระค่าใช้จ่ายให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถ พึ่งตนเองได้มากขึ้น^{๔๗}

^{๔๖} P.F. Drucker, *Management challenges for the 21th Century*, (New York: Harper Be sine, 1985), pp. 215-216.

^{๔๗} ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล, *กลไกเศรษฐกิจฐานราก*, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓.

วิสาหกิจชุมชนจัดเป็นองค์กรภาคประชาชนที่ไม่มีรูปแบบ ไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบและไม่มีเอกภาพ ส่งผลให้มีปัญหาในการดำเนินงานเพราะวิสาหกิจชุมชนบางแห่งไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือภาคเอกชน และบางครั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ไม่ตรงความต้องการที่แท้จริง พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงได้ถูกประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว^{๔๘}

ก่อนที่จะเกิดวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทย เมื่อกลางปี ๒๕๔๐ คนไทยทุกสาขาอาชีพกำลังมีความสุขกับความเจริญรุ่งเรือง กำลังพอใจกับความทันสมัยทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศคาดหวังไกลไปถึงจะเป็นประเทศที่พัฒนาอันดับ ๕ ของเอเชีย โดยการทำให้ทุกอย่างมีราคาเกินความเป็นจริง จึงทำให้พืชสวนไร่นาของเกษตรกรมีราคาสูง มีมูลค่า ในทางการค้ามากกว่าที่จะเป็นแหล่งทำมาหากิน ทำให้พื้นที่การเกษตรถูกเปลี่ยนมือไปใช้ในทางที่ถูก เปลี่ยนมือไปใช้ในทางธุรกิจอย่างอื่นมากมาย เกษตรกรขาดที่ทำกิน ราคาผลผลิตตกต่ำดินฟ้า อากาศไม่เอื้ออำนวย จึงมีการเปลี่ยนอาชีพตามแรงกระตุ้น ให้มีการลงทุนในการทำธุรกิจ ซึ่งเป็นนโยบายที่จะทำให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้น การลงทุนการจ้างงานเพิ่ม คนชนบทจึงหลั่งไหลเข้าเมือง เปลี่ยนจากอาชีพอิสระที่มีความมั่นคงในชีวิตไปเป็นลูกจ้างเพียงเพื่ออยากได้เงินเพิ่มขึ้น จะได้ซื้อสินค้าของใช้ที่ทันสมัยเหมือนคนอื่นได้

การลงทุนตามแรงกระตุ้นจากนโยบาย โดยที่ผู้ลงทุนยังขาดความรู้ความชำนาญขาด ประสบการณ์ ขาดเงินทุนพื้นฐานของตนเองเริ่มต้นก็กู้ยืมเป็นหนี้สินตัว หวังร่ำรวยด้วยความเสี่ยง เพราะการส่งเสริมจึงทำให้ทุกอย่างสะดวกง่ายดาย แม้แต่การเป็นหนี้ก็ง่าย หลักประกันหนี้ถูกตั้งราคา สูงเกินความเป็นจริง การเป็นหนี้จึงเห็นเป็นเรื่องปกติธรรมดาไม่น่ากลัว ไม่ระมัดระวัง เพราะมองด้านเดียว คือ รายได้หรือเพื่อหวังจะร่ำรวย ที่จริงเหตุการณ์แบบนี้ไม่ใช่ไม่เคยเกิดเกิดขึ้น การกระตุ้นให้ เป็นหนี้สินก็เข้มข้นมากขึ้น หลักประกันหนี้แบบใหม่ๆ ทุกอย่างทุกสถานการณ์มีทั้งสิ่งดีและสิ่งไม่ดีปะปนกันอยู่ ผลงานวิจัยในครั้งนั้นทางองค์การสหประชาชาติ (UNDP) สรุปว่า กระบวนการแผนแม่บทชุมชนเป็นการเตรียมความพร้อมของคน เพื่อรองรับการพัฒนาในทุกด้าน จึงได้นำเสนอผลงานวิจัยชิ้นนี้ต่อหน่วยงานพัฒนาต่างๆ ในประเทศ กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIP) ให้การสนับสนุนชุมชนต่างๆ ที่มีความพร้อม ได้จัดทำแผนแม่บทชุมชนทั่วประเทศประมาณ ๑,๗๐๐ ตำบล ในปี ๒๕๔๓-๒๕๔๔ นับว่าการขยายผลครั้งใหญ่ที่ทำให้ชุมชนตื่นตัวอย่างกว้างขวาง แต่อย่างไรก็ตาม การ ดำเนินการในพื้นที่เป็นจำนวนมากๆ ผลที่ได้อาจจะแตกต่างกันออกไปอาจจะสมบูรณ์บ้างบกพร่อง บ้างเป็นธรรมดา แต่เป็นการทำให้เกิดกระแสการพึ่งตนเองกระจายไปในวงกว้างทั่วประเทศ และ หลังจากนั้นก็มี การสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นต้น ที่สำคัญสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน จึงได้มีนโยบายให้เล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ชุมชน จึงได้มีนโยบายให้ทุกตำบลของประเทศไทย ได้จัดทำแผนแม่บทในการ

^{๔๘} ศุภชัย เหมือนโพธิ์, “การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๙), หน้า ๑๘.

แก้ไขปัญหา ชุมชนของตนเองให้เสร็จภายใน ๓ ปี คือเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๘ โดยมีเป้าหมายให้ ๕ หน่วยงานรับผิดชอบเป็นรายจังหวัด ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมพัฒนาชุมชน และกระทรวงสาธารณสุข ส่วนตำบลที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนทั้งหมดมอบหมายให้ กองทัพบกเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น เมื่อสิ้นปี ๒๕๔๘ ทุกตำบลในประเทศไทยได้มีการจัดทำแผนแม่บทชุมชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งอาจจะสมบูรณ์บ้าง ไม่สมบูรณ์บ้างเป็นเรื่องธรรมดา และคาดว่าหลังจากปี ๒๕๔๘ เป็นต้นไป รัฐบาลจะผลักดันให้มีการนำแผนแม่บทชุมชนลงสู่การปฏิบัติ เพราะถึงแม้จะมีแผนดี เพียงใดถ้าไม่นำไปสู่การปฏิบัติก็ไม่มีผลในการแก้ไขปัญหา ป้องกันปัญหาและพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เลย

คณะทำงานชุดหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนผู้มีประสบการณ์ นักวิชาการ นักกฎหมาย นักการเมืองกลุ่มเล็กๆ ที่เล็งเห็นปัญหาจึงได้ร่วมกันร่างพระราชบัญญัติฉบับหนึ่ง เรียกว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พร้อมกับที่สภาพัฒนาฯ ได้กำหนดการทำแผนแม่บทชุมชน ตำบลทั่วประเทศ ถึงแม้จะเป็นการยากลำบากในการออกกฎหมายที่เป็นความต้องการของประชาชน แต่ด้วยการช่วยผลักดันกันหลายฝ่าย จนพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนผ่านทุกขั้นตอนออกมาได้ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘ โดยกรมส่งเสริมการเกษตร เป็น สำนักเลขาธิการ มีคณะกรรมการระดับชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานต่างๆ หลายหน่วยงาน ร่วมเป็นคณะกรรมการและมีตัวแทนชุมชนที่ทำวิสาหกิจชุมชนจำนวน ๑๐ คน เป็น คณะกรรมการระดับชาติ มีคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนระดับจังหวัด คณะกรรมการทั้ง ๒ ระดับ ได้ ประชุมกันร่างระเบียบการปฏิบัติงานเบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในการรับขึ้นทะเบียน วิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว^{๔๙}

๒.๓.๒ ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

“วิสาหกิจชุมชน” ตรงกับคำ ภาษาอังกฤษว่า “Enterprise” ซึ่งแปลว่า “การประกอบการ” และคำนี้แพร่หลายพร้อมกับคำว่า SME (Small and Medium Enterprise) ที่มักไม่ แปลเป็นไทยเพราะเป็นคำย่อที่เข้าใจกันดีแล้ว อย่างไรก็ตาม สามารถแปลความหมายของวิสาหกิจ ชุมชนได้ว่าเป็นการประกอบการเล็กๆ เป็นการจัดการ “ทุน” ของชุมชนในชุมชนโดยชุมชนและเพื่อ ชุมชน โดยใช้ความรู้ภูมิปัญญา และ ความคิดสร้างสรรค์ของชุมชนผสมผสานกับความรู้สากล เป็นการ รวมกลุ่มทำงานโดยคนในชุมชน^{๕๐} วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการขนาดย่อมและขนาด เล็กในธุรกิจชุมชนเพื่อการลงทุนของชุมชน ซึ่งมีทั้งทุนที่เป็นเงิน ทุนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า ทุนที่เป็นผลผลิต ทุนที่เป็นภูมิปัญญา ทุนทางสังคม อันได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นพี่เป็นน้อง ความไว้วางใจกัน และมีการจัดการอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งพา ตนเอง^{๕๑} วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการ

^{๔๙} กัญญาณ อินทวงศ์ และวัลลภา ศรีทองพิมพ์, “แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการของธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการวิจัย แห่งชาติ, ๒๕๕๑), หน้า ๑๙-๒๒.

^{๕๐} เสรี พงศ์พิศ, *แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร: ปัญญาไทย, ๒๕๔๖), หน้า ๔๖.

^{๕๑} ขวัญใจ ศรีสังข์, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการให้สินเชื่อวิสาหกิจชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๔๕), หน้า ๔.

อื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนระหว่างชุมชน^{๕๒} วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การรวมกลุ่มของสมาชิกในหมู่บ้านเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ โดยนำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสินค้า สร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ และความเจริญให้กับชุมชนเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น^{๕๓} วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มหรือชมรมที่เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรบุคคลในครัวเรือนเกษตรกรหรือบุคคลทั่วไปซึ่ง ประกอบด้วยสมาชิกอย่างน้อย ๕ คน ได้ประกอบธุรกิจร่วมกันในด้านการเกษตรกรรมหรือการแปรรูปเกษตรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กิจกรรมอุตสาหกรรม บริการ งานฝีมือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการฟื้นฟูการประกอบอาชีพ^{๕๔}

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการด้วยหลักสามัคคีธรรมโดยชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการชุมชน เพื่อการเรียนรู้และพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ด้วยการนำทุนของชุมชนมาดำเนินการโดยแปรรูปแบบการจัดการที่เหมาะสมก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม บนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง^{๕๕} นอกจากนี้ยังหมายถึงการประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย^{๕๖} วิสาหกิจชุมชนเปรียบกับธุรกิจ โดยมีแนวคิดที่ว่า วิสาหกิจชุมชน ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Enterprise ว่าสามารถใช้คำว่า ธุรกิจแทนได้ แต่คำว่าธุรกิจอาจจะสื่อความหมายไปถึงการลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนเป็นกำไรสูงสุดต่างจากเป้าหมายของการประกอบการของชุมชน ดังนั้น จึงมีผู้เสนอว่าถ้าเป็นการประกอบการของชุมชนในการใช้ทรัพยากรภายในชุมชน ควรใช้คำว่าวิสาหกิจชุมชนน่าจะเหมาะสมกว่า แต่อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจกับธุรกิจมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน แม้แต่ทางเศรษฐศาสตร์และในทางธุรกิจก็มักจะใช้คำว่า Enterprise กับ Business แทนกันเสมอ แต่สิ่งที่สร้างความแตกต่างนั้นธุรกิจจะดำเนินการโดย

^{๕๒} ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกร และนิทัศน์ คณะวรรณ, การตลาด ๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์ และธุรกิจ SMEs, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยุคเคชั่น, ๒๕๔๕), หน้า ๕๖.

^{๕๓} อภิชัย พันธเสน และคณะ, การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^{๕๔} ศิริณา จิตต์จรัส และคณะ, โครงการบูรณาการบริหารจัดการงานพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชนโดยวิธีการดำเนินงานที่ดีที่สุด เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในกลุ่มอาชีพสะพานไทยพัฒนาและกลุ่มอาชีพทำรูปในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, (พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๗), หน้า ๔๖.

^{๕๕} กรมการพัฒนาชุมชน, รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: บางกอกบล็อก, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๕๖} วิจิต นันทสุวรรณ, ขบวนการชุมชนใหม่ : การพัฒนาแบบแผนใหม่ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาทรัพยากรชุมชน, ๒๕๔๘), หน้า ๘.

มุ่งเน้นที่ผลกำไร แต่วิสาหกิจชุมชนไม่เน้นกำไร^{๕๗} ในความหมายของต่างประเทศ หมายถึง การประกอบการหรือโครงการ/กิจการของคนในชุมชน โดยมุ่งประโยชน์เชิงพาณิชย์ละผลทางสังคมให้กับชุมชนเป็นตัวชี้วัดแสดงความยั่งยืนของชุมชน โดยมุ่งรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและสวัสดิการภายในชุมชน สำหรับในประเทศไทย หมายถึง การประกอบกิจการโดยชุมชน นำทุนในชุมชน ผสมผสานกับองค์ความรู้ใหม่และเทคโนโลยีผลิตสินค้าและบริการให้ชุมชนมีอาชีพและรายได้พึ่งตนเองได้^{๕๘}

วิสาหกิจชุมชนเป็นรากแก้วของระบบ เศรษฐกิจชุมชน ที่มีความมั่นคงในระดับชีวิตพื้นฐานที่พอเพียง มีกลไกกระตุ้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้จักแสวงหาการเรียนรู้มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ร่วมยกระดับผลิตภัณฑ์เพื่อการตลาด มีรายได้เพิ่มขึ้นพร้อมกับมีกำลังซื้อที่มีคุณภาพ รู้จักซื้อสินค้าคุณภาพที่จำเป็นสำหรับชีวิตมากกว่าสิ่ง ฟุ่มเฟือย วิสาหกิจชุมชนเป็นระบบการจัดการของคนในชุมชน ไม่ใช่การทำอะไรเป็นเรื่องๆ เป็น อย่างๆ แต่เป็นการประกอบการที่เชื่อมโยงเข้าสู่วงจรชีวิตของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนบรรลุ เป้าหมายของการพึ่งพาตนเองในท้ายที่สุด วิสาหกิจชุมชนไม่ใช่การทำเศรษฐกิจใดๆ แต่ทำเป็นชุดๆ ไม่ใช่แค่ปลูกข้าว ปลูกพืชไร่พืชผัก หรือทำขนมอย่างเดียว รอเอาผลผลิตไปขายแล้วก็ซื้อทุกอย่าง แต่เป็นเรื่องทำกินทำใช้ในครอบครัวและชุมชนให้มากที่สุด ทำหลายๆ อย่างให้ผสมผสาน กันและเสริมกัน ดังนั้น วิสาหกิจชุมชน จึงเป็นรูปแบบธุรกิจของชุมชนอย่างหนึ่ง ที่เกิดจากการ เรียนรู้ของคนในชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาจากการประกอบอาชีพร่วมกัน^{๕๙}

สรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนจากการรวมกลุ่มบุคคล เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ โดยนำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่น นำมาใช้ในการพัฒนาสินค้า สร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ และความเจริญให้กับชุมชนเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

๒.๓.๓ หลักการของวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.๒๕๔๘ เกิดจากการนำเสนอของตัวแทนเครือข่ายองค์กรชุมชนทั่วประเทศร่วมกับมูลนิธิ หมู่บ้านและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๔ เพื่อรองรับกระแสการเคลื่อนตัวของกระบวนความคิดในการประกอบวิสาหกิจเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ผ่านกระบวนการยกร่างโดยตัวแทนเครือข่ายองค์กรดังกล่าวร่วมกับผู้แทนภาครัฐที่เกี่ยวข้องแล้วนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธย ประกาศในราชกิจจานุเบกษามีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๘ เป็นต้นมา ทั้งนี้พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นพนักงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจ

^{๕๗} ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล, *กลไกเศรษฐกิจฐานราก*, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓๕-๓๖.

^{๕๘} ศรีปริญา ฐูประจาง, “ทิศทางการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน”, *วารสารพัฒนาชุมชน*, ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๔๖): ๑๔-๑๘.

^{๕๙} ดวงเดือน สมวัฒนศักดิ์, *เอกสารวิชาการเรื่องวิสาหกิจชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๔๘), หน้า ๙.

ชุมชน โดยหลักการ “วิสาหกิจชุมชน” ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้^{๖๐}

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตรแล้วสามารถขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากคณะกรรมการได้ตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งสามารถแบ่งวิสาหกิจชุมชนเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิ มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

๒. ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงขึ้นตามความพร้อมและความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกิจการวิสาหกิจชุมชนและการออกแบบที่ทันสมัยตามความต้องการของตลาด การร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือให้ความช่วยเหลือในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ ทั้งในด้านคุณภาพ การผลิต การจัดการ และการตลาด เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับที่สูงยิ่งขึ้น

๓. ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนประสงค์จะรวมตัวกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือดำเนินการจัดตั้งเป็นองค์กรธุรกิจใดๆ ให้คณะกรรมการให้การสนับสนุนในการจัดตั้ง การประกอบการ การตลาด รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมและสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน ดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. ประสานกับหน่วยงานงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุน มาตรการที่คณะกรรมการจัดให้ขึ้น และการส่งเสริมหรือการสนับสนุน

๒. ให้การส่งเสริมและสนับสนุน หรือประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนแก่กิจการวิสาหกิจชุมชนที่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนในการประกอบการ

๓. จัดให้มีการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และเป็นไปตามความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การฝึกอบรมด้านการจัดการ การบัญชี ภาษีอากร หรือการถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีด้านการผลิตหรือการตลาด

๔. เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับใดๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานหรือการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน

^{๖๐} สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง กรณีดอกไม้ประดิษฐ์จากยางพารา เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ ๑๐๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๕๑), หน้า ๙-๑๒.

๕. ดำเนินการในเรื่องอื่นใดที่คณะกรรมการเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน

๒.๓.๔ องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนมีองค์ประกอบหลักๆ อยู่ ๗ ประการ คือ

๑. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง อย่างไรก็ตาม “คนนอก” อาจจะมีส่วนรวมอาจจะถือหุ้นใดเพื่อการมีส่วนร่วม รวมมือและให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ จนทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

๒. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอก แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

๓. ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเอง ซึ่งมีความรู้ภูมิปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม เกิดความเชื่อมั่นตัวเองก็จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

๔. ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นฐาน “ทุน” ที่สำคัญเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น

๕. ดำเนินการแบบบูรณาการ ไม่ใช่ทำแบบ “โครงการเดียว” คล้ายกับ “การปลูกพืชเดียว” แต่เป็นการทำแบบ “วนเกษตร” คือมีหลายๆ กิจกรรม ประสาน ผันผวน (Synergy) และ เกื้อกูลกัน (Cluster)

๖. การเรียนรู้ คือ หัวใจของกระบวนการพัฒนา วิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดใหม่ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะไม่มีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ แต่บนฐานความรู้สึก ความอยากความต้องการ ตามที่สื่อในสังคมบาปบริโภคกระตุ้นให้เกิด ทำให้ความอยาก กลายเป็นความจำเป็นสำหรับชีวิตไปหมด

๗. การพึ่งตนเอง คือ เป้าหมายอันดับแรก และสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ถ้าหากพลาดเป้าหมายนี้ คือพลาดเป้า วิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่กำไรกลายเป็นอะไรที่กระตุ้นให้ทำได้กำไรก่อนที่จะคิดทำให้อุด ไมพัฒนาไปเป็นขั้นตอนให้เกิด ความมั่นคง ก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ^{๒๑}

เสรี พงศ์พิศ กล่าวว่า องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน ควรมี ๗ ประการ

๑. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง อาจมีคนนอกมีส่วนร่วมมือในการให้ ความช่วยเหลือแต่ไม่ใช่หุ้นส่วนใหญ่ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ

๒. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งอาจนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้

๓. ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองสามารถริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยไม่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

^{๒๑} ล้ายอง ปลั่งกลาง และคณะ, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนนอกเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, รายงานการวิจัย, (คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑), หน้า ๒๔-๒๕.

เกลือ

ชุมชน^{๖๒}

๔. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากล
๕. ดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงหลายๆ กิจกรรมประสานผนึกพลังและ

๖. การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
๗. การพึ่งพาตนเองเป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจ

กิจการของชุมชนนับได้ว่าเป็นวิสาหกิจชุมชน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. เป็นกิจการของชุมชนที่ประกอบกิจการด้านการผลิต บริการและอื่นๆ
๒. ทุนในการดำเนินงาน จะใช้ทั้งทุนภายนอกและทุนของชุมชน
๓. เป็นกิจการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน
๔. เป็นกิจการที่เน้นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้
๕. เป็นกิจการที่เน้นการบริหารจัดการโดยคณะบุคคลในชุมชน
๖. เป้าหมายของกิจการเพื่อการพึ่งตนเองและเป็นการสร้างรายได้
๗. ผลการดำเนินกิจกรรมส่งผลประโยชน์แก่ชุมชน^{๖๓}

สรุปได้ว่าวิสาหกิจชุมชน ทำอย่างพอเพียง เอาวิถีชีวิตภูมิปัญญาวัฒนธรรมของ
ผู้คนในชุมชนเป็นสำคัญ ทำอย่างไรจึงจะมีความสุขในสิ่งที่ไม่ใช่เพื่อหวังให้ได้กำไรสูงสุด โดยเน้น
ที่การร่วมมือกันและเน้นที่ทุนของชุมชนซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลาย ที่ไม่ใช่เงินหรือทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างเดียว มุ่งที่ตลาดชุมชนและตลาดท้องถิ่น

๒.๓.๕ ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร แบ่งวิสาหกิจชุมชน เป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ

๑. วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน ได้แก่ การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อกินเพื่อใช้ในชุมชน
เพื่อให้ครอบครัวพึ่งตนเองได้ ให้ชุมชนเกิดความพอเพียงอย่างน้อยให้พออยู่พอกินหรือพอกิน พอใช้
เมื่อลดรายจ่ายรายได้เพิ่มขึ้นแปลว่าแม้ทำเพื่อกินเองใช้เอง ก็ทำให้เกิดรายได้ได้เหมือนกัน และน่าจะ
ดีกว่าอีก เพราะถ้ามุ่งแต่เพิ่มรายได้ โดยไม่เน้นการทำทดแทนการซื้อ เราก็จะมีรายจ่าย มากกว่า
รายได้ ซึ่งก็คือ ที่มาของปัญหาหนี้สินหรือสถานการณ์ “ชักหน้าไม่ถึงหลัง” ของผู้คนในขณะนี้

๒. วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า ได้แก่ การนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
เข้าสู่ตลาดบริโภค โดยการปรับปรุงคุณภาพการผลิต หีบห่อการตลาด และการจัดวางต่างๆ เพื่อให้
สามารถแข่งขันได้ อย่งไรก็ดีชุมชนต้องไม่กระโดดข้ามขั้นต้องพัฒนาจากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นก้าวหน้าที
ละขั้น^{๖๔}

ประเภทของวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อใช้ในท้องถิ่นหลัก ๆ มีอยู่ ๕ อย่าง
คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ ปุ๋ย ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของชาวบ้านทั่วไปจะทำได้ เป็น

^{๖๒} เสรี พงศ์พิศ, แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน, หน้า ๔๖.

^{๖๓} ศรีปริญญา รูปกระจ่าง, ทิศทางการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน, หน้า ๑๔-๑๘.

^{๖๔} กรมส่งเสริมการเกษตร, คู่มือการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริม
การเกษตร, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓.

ของต้องกินต้องใช้ประจำวัน มีมูลค่ามากกว่าครึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งปีของแต่ละครัวเรือน แต่ชาวบ้านทั่วไปต่างก็ซื้อกินซื้อใช้

๒. วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำออกสู่ตลาดใหญ่ได้ เพราะมีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น บางอย่างอาจมีสูตรเด็ดเคล็ดลับหรือมีคุณภาพดีในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ หนึ่งในตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ คือหนึ่งในวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า^{๒๕}

๒.๓.๖ ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จและความล้มเหลว ซึ่งปัจจัยที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน กิจกรรมธุรกิจที่ต้องอาศัยการตลาดจะต้องเริ่มต้นจากนำเงินไปลงทุน ทำการผลิต ทำการค้า ได้รายได้กลับมาเป็นเงินก้อนใหญ่กว่าเดิม ในกรณีที่มีกำไรเงินลงทุนในการทำธุรกิจมีมาจาก ๓ แหล่ง คือเงินทุนตนเองเงินทุนที่กู้ยืมจากแหล่ง เงินกู้ต่างๆ และเงินทุนที่ได้มาจากการระดมทุนจากคนในชุมชนเอง ถ้าเป็นเงินทุนจากการระดมวิสาหกิจในชุมชนมีโอกาสเติบโตได้ดีกว่ากรณีเงินทุนจากการกู้ยืม

๒. ปัจจัยด้านการตลาด จะต้องรู้ว่าสินค้าที่ผลิตได้ จะนำไปขายที่ไหนและขายอย่างไร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ เป็นกลุ่มที่มีลูกค้าที่แน่นอนและพอเพียง กลุ่มชุมชน ที่มีตลาดแน่นอนและพอเพียง จะเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่ยืนอยู่ได้เติบโตได้ พร้อมกับมีการขยายกิจการ ปัจจัยด้านการตลาดเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของวิสาหกิจชุมชน ตลาดจึงเป็นหัวใจของการผลิต เป็นตัวนำการผลิต

๓. ปัจจัยด้านการผลิต การจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร ต้องผ่านการวิเคราะห์ทั้งอุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ในตลาดความชำนาญของผู้ทำการผลิตเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญพอ ๆ กับโอกาสทางการตลาดการผลิตในชุมชนที่มีต้นทุนการผลิตไม่สูง พร้อมกับผู้ผลิตมีความรู้ ทักษะความชำนาญ สามารถได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาด ได้การผลิตที่จะประสบผลสำเร็จต้องสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาดและผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

๔. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น ๓ ด้านที่สำคัญ คือ ด้านระบบการเงิน ความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนเป็นปัจจัยที่มี ความสำคัญ ด้านระบบงาน วิสาหกิจชุมชนที่จะประสบผลสำเร็จต้องมีการจัดโครงสร้างการบริหาร มีการแบ่งฝ่ายแบ่งสายงานเพื่อการควบคุม กำกับอย่างชัดเจน ด้านระบบบุคลากรในวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจน เนื่องจากบุคลากรที่เป็นลูกจ้างมีน้อย บุคลากรของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกและกรรมการ การสั่งการการบังคับบัญชา การให้ทุนให้ โทษจึงไม่มีความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในด้านระบบบุคลากรจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและสมาชิก มีสัจจะคุณธรรมและมีความเสียสละ

^{๒๕} เสรี พงศ์พิศ, ฐานคิดจากแผนแม่บทวิสาหกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๘.

๕. ปัจจัยด้านผู้นำชุมชนบทส่วนใหญ่มักขาดแคลนผู้นำ ผู้นำมักเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เกิดจากผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพ ความมีบารมี มีความรู้ มีฐานะเป็นที่พึ่งพาของคนในสังคมได้วิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จมักจะอยู่ใต้การนำของบุคคลเหล่านี้ จากการศึกษาจะพบว่าวิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพหรือโดยคณะบุคคลที่ยอมรับของชาวบ้าน การระดมทุนจะง่ายกิจการขยายตัวได้รวดเร็วมีความมั่นคง และโอกาสประสบผลสำเร็จสูง

๖. ปัจจัยด้านแรงงานแรงงานในวิสาหกิจ ที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่มีน้อย โดยมากเป็นประเภททำงานให้ตัวเอง (self employed) ภายในครอบครัวส่วนมากพบว่าเป็นแรงงานที่มีความรู้ต่ำ ขาดทักษะและประสบการณ์จึงเป็นแรงงานไร้ฝีมือ เป็นแรงงานของคนรุ่น พ่อ แม่ ปู่ย่า เป็นสำคัญ

๗. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเกิดขึ้น การคงอยู่ การเติบโตและยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะรวมถึงการระดมทุน และการใช้ทุนที่ระดมมา ซึ่งทุนดังกล่าว คือ เงินทุน ดังนั้นการมีส่วนร่วมระดมทุน จึงหมายถึง การร่วมมือ ถือหุ้นร่วมลงทุนและการนำทุนและการนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งที่กล่าวมาเป็นปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกที่น่าพาให้วิสาหกิจชุมชนประสบผลสำเร็จ ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมอย่างเอาการเอางานเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสามารถพึ่งตนเองได้

๘. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระเบียบและข้อบังคับขององค์กร ระเบียบข้อบังคับเป็นกฎเกณฑ์เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม ซึ่งจะทำให้การดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนต้องอยู่บนรากฐานของการร่วมคิดร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ กฎเกณฑ์กติกาที่สร้างขึ้นในวิสาหกิจชุมชนต้องเกิดขึ้น บนพื้นฐานข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกและสมาชิกให้เห็นชอบ

๙. ปัจจัยปฏิสัมพันธ์กับภายนอก หมายถึงกลุ่มบุคคลหรือบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานวิสาหกิจ ซึ่งโดยทั่วไปจะมีอยู่ ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มรัฐบาลหน่วยงานรัฐองค์กรเอกชน นักวิชาการหรือสถาบันวิชาการธุรกิจ วิสาหกิจชุมชนต้องเรียนรู้และกำหนดทำที่ต่อปฏิสัมพันธ์กับภายนอกอย่างเหมาะสม ซึ่งปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสมต้องเป็นการปฏิสัมพันธ์หลายฝ่ายเกิดขึ้น พร้อมกันและแต่ละฝ่ายต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนผ่านการดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนนั้น และเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงบวก^{๖๖}

๒.๓.๗ การประยุกต์ใช้แนวคิดวิสาหกิจชุมชน

การประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็น เรื่องของการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขประเทศไทย เป็นเรื่องความมั่งคั่งและมีอยู่มีกินในวันนี้และในวันหน้าเป็นเรื่องของการสร้างระบบเศรษฐกิจระดับฐานรากของสังคมไทยให้ เป็นหน่วยเล็กๆ ที่เข้มแข็ง ที่ประกอบกันขึ้นเป็นองคาพยพของระบบเศรษฐกิจภาพรวม การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจึงต้องมีแนวทางเฉพาะที่สอดคล้องกับแนวคิดและเป้าหมายและเอื้อให้เกิดการ พัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนที่

^{๖๖} ณรงค์ เท็ชรประเสริฐ, ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒๔-๑๓๖.

พึ่งตนเองได้ ไม่ใช้การทำโครงการใดภายใต้โครงสร้างที่มีอยู่เดิมของ สังคมแนวทางการพัฒนา วิสาหกิจชุมชนจึงควรเป็นดังนี้

๑. มีฐานะการเริ่มต้นและการดำเนินงานที่ชุมชน เพราะครอบครัวและชุมชน เป็นหน่วยผลิตที่สร้างผลผลิตจริงของระบบเศรษฐกิจ

๒. การบริหารจัดการที่มีอิสระ และสอดคล้องกับศักยภาพในการบริหารจัดการ ขององค์กรชุมชน ต้องมีรูปแบบนิติบุคคลเฉพาะในการบริหารจัดการขององค์กรชุมชน มีรูปแบบ นิติ บุคคลเฉพาะไว้รองรับการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชน การบริหารจัดการที่มีอิสระเป็นหลักประกันที่ สำคัญที่สุดของการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองที่เป็นจริง

๓. เจ้าของปัจจัยการผลิตและภูมิปัญญาเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชน เพราะ ครอบครัวและชุมชนเป็นผู้สร้างผลผลิตและสืบทอดภูมิปัญญา จึงควรได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม และเป็นการคืนสิทธิในการจัดการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับชุมชน เพื่อให้ชุมชนพัฒนา ระบบการพึ่งตนเองที่เป็นจริง

๔. มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน วิสาหกิจชุมชนที่แท้จริงให้ ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการพึ่งตนเอง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คือ การเปิด โอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้จากการจัดการทรัพยากรและผลผลิตแสวงหาและพัฒนาความรู้บน ฐานความรู้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน

๕. มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชนพัฒนาระบบทุนและ สวัสดิการของชุมชนเป็นการสร้างผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมีคุณธรรมกำกับ ความสัมพันธ์ กับทุกฝ่ายไม่ใช้การฉวยโอกาส การผลิตในปริมาณมากและการแสวงหาการสูงสุด

๖. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการสร้างความร่วมมือกับองค์กร ภายนอกเพราะองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชนยังมีข้อจำกัดใน การบริหารจัดการเป็นการสร้างความร่วมมือ การตัดสินใจและการเลือกองค์ประกอบภายนอกเข้ามา ในกระบวนการ เป็นการเลือกโดยองค์กรชุมชนหรือเครือข่ายองค์กรชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจ

๗. องค์กรชุมชนและเครือข่ายขององค์กรชุมชน สามารถกำหนดมาตรฐานเพื่อ รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนของตน ให้เกิดความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและผู้ให้บริการ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนกำหนดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่ง แตกต่างจากธุรกิจอื่นที่ต้องมีมาตรฐานกลางควบคุม

๘. การให้สิทธิในการอนุรักษ์ดูแล จัดการแหล่งทรัพยากร แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจ ชุมชน กับองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้เกิดระบบการจัดการและการพัฒนาที่ ยั่งยืน ป้องกันการฉวยโอกาส การช่วงชิงและการทำลายล้างจากคนกลางนายหน้าและการแสวงหา กำไรโดยไม่มีขอบเขต

๙. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ด้านหนึ่งเพื่อพัฒนาบทบาทการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่นโดยตรง^{๖๗}

^{๖๗} เสรี พงศ์พิศ, แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน, หน้า ๒๔-๒๗.

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน

๒.๔.๑ ความหมายของความเข้มแข็งของชุมชน

การให้นิยามความหมายของ “ความเข้มแข็งของชุมชน” มีบริบทที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากมองจากประสบการณ์การพัฒนาของนักพัฒนาเอกชนหรือนักวิชาการสายพัฒนาชุมชน จะเห็นได้ว่าการพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จจนสามารถสร้างความเข้มแข็งของชุมชนได้นั้น ล้วนมีเงื่อนไขหรือตัวแปรที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทของชุมชน ซึ่งมีองค์ประกอบความซับซ้อนของปัจจัยต่าง ๆ อยู่อย่างหลากหลาย อาทิ สภาพชุมชน การบริหารจัดการของสมาชิกของชุมชน เครือข่าย ผู้นำ การเรียนรู้ของชุมชน หรือการมีส่วนร่วมภายในชุมชน จิตสำนึกร่วมกันของสมาชิกชุมชน ศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเอง โครงสร้างอำนาจรัฐ รวมถึงระบบกลไกของเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อชุมชนนั้นอีกด้วย ดังนั้น ด้วยบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันกระบวนการพัฒนาให้ชุมชนหนึ่งเข้มแข็งภายในบริบทหนึ่งอาจไม่สามารถนำกระบวนการพัฒนาดังกล่าวไปใช้กับชุมชนอื่น ๆ ได้แม้จะมีสภาพบริบทที่ใกล้เคียงกันก็ตาม ถึงกระนั้นหากกระบวนการพัฒนาดังกล่าวมีระบบขั้นตอน กระบวนการที่ชัดเจน เข้มข้น และหวังผลได้ นักพัฒนาชุมชนสามารถนำกระบวนการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ให้มีความเข้มแข็งภายใต้กระบวนการดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถของนักพัฒนานั้นเอง^{๖๘}

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่คนมีความสุข ครอบครัวยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคงสิ่งแวดล้อมยั่งยืน อันเป็นผลลัพธ์จากสถานะพื้นฐานนับตั้งแต่วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อการรวมพลังชุมชนในการร่วมกันอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและวิถีทางการดำรงชีวิตของท้องถิ่น^{๖๙} ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทร มีกิจกรรมสื่อสารและมีการเรียนรู้ในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างชัดเจนและมีคุณภาพ นอกจากนี้ ยังได้เสนอกลวิธีในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ การจัดเวทีประชาคมอันเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันและเกิดการเรียนรู้ร่วมกันในทุกรูปแบบ^{๗๐} ความเข้มแข็งของชุมชน คือ การให้ความสำคัญต่อประชาชนจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกัน หรือความเชื่อร่วมกัน ในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกันหรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีเรื่องจิตใจเข้ามาด้วย มีความรัก มีมิตรภาพมีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ อันส่งผลให้ชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองได้ พึ่งพากันเองได้อย่างยั่งยืนและสมศักดิ์ศรีในสังคมโลก โดยคำว่าพึ่งเองได้รวมถึงความเป็นตัวของตัวเองความเป็นอิสระ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพอเพียงทางเศรษฐกิจในระดับสูง มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความเสมอภาคและมีลักษณะของความร่วมมือ โดยหัวใจของความเข้มแข็งอยู่ที่

^{๖๘} พีรพัฒน์ พันศิริ, เอกสารประกอบการสอน รายวิชา การพัฒนาองค์กรชุมชน, (นครปฐม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๙), หน้า ๒๑.

^{๖๙} ดวงแก้ว จันทร์สระแก้ว และวิชุดา ปาณบุญณัง, “ชุมชนเข้มแข็งชุมชนแห่งการเรียนรู้: ข้อคิดและความเคลื่อนไหวจากชุดโครงการวิจัยการศึกษาชุมชน”, วารสารประชาคมวิจัย, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๕ (๒๕๕๑): ๑๑-๑๒.

^{๗๐} ชำนาญ วัฒนศิริ. “ความเข้มแข็งของชุมชนและประชาคม”, วารสารพัฒนาชุมชน. ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๕๒): ๑๘.

กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน โดยเริ่มจากรวมคนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุปบทเรียนและร่วมรับผลจากการกระทำ^{๗๑}

ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่างๆ ของเมืองและชนบทรวมกันเป็นองค์กรชุมชนมีการเรียนรู้ การจัดการ และแก้ไขปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน แล้วจึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ ซึ่งการให้ความสำคัญต่อกิจกรรมของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหรือองค์กรชุมชนนั้นทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม และการมีวัฒนธรรมของชุมชนเป็นพื้นฐานที่เกิดจากการบูรณาการภูมิปัญญาเข้ากับความรู้สมัยใหม่ ประกอบกับการมีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถและการสะสมทุนหรือมีสวัสดิการชุมชนที่เอื้อประโยชน์แก่ชาวบ้าน รวมทั้งมีความตระหนักถึงความเป็นเจ้าของชุมชนของตนเอง^{๗๒} ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ลักษณะของสังคมใด ๆ ที่ื้อต่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นปึกแผ่นและยั่งยืน คือเป็นชุมชนที่มีความเป็นปึกแผ่นแน่นแฟ้น มีขีดความสามารถพึ่งตนเองได้ มีความสามารถควบคุมจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ และเป็นชุมชนที่พัฒนาขีดความสามารถของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยภูมิปัญญาวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นปัจจัยในการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป^{๗๓} ซึ่งคนในชุมชนสามารถคิด ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ แก้ไขปัญหาติดตามประเมินผลได้ด้วยตนเอง และเป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ อันส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง คือ มีความสามารถพึ่งตนเองได้ มีความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต ตลอดถึงการมีจิตสำนึกสาธารณะรวมทั้งการมีวิสัยทัศน์ของชุมชน และการมีความรักและหวงแหนชุมชนของตนเอง^{๗๔}

สรุปได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองหรือชนบทรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน โดยมีการเรียนรู้ การจัดการและการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนแล้วถึงได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้นตามลำดับ โดยจะเรียกชุมชนนี้ว่า กลุ่ม ชุมชน สหกรณ์ บริษัท องค์กรชาวบ้าน เครือข่ายหรืออื่น ๆ ที่มีความหมายแสดงถึงการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และด้วยความเอื้ออาทรต่อชุมชนอื่น ๆ ในสังคมด้วย

๒.๔.๒ ลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชน

ลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนว่าเป็นชุมชนมีสภาพรวมกันเป็นปึกแผ่นโดยสมาชิกของชุมชนมีศักยภาพ มีการพึ่งพาอาศัยและร่วมมือกันในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งของส่วนตัวและส่วนรวม ทั้งในด้านอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรม การพัฒนาชุมชน ร่วมแก้ไขปัญหาที่

^{๗๑} ประเวศ วะสี, เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๔), หน้า ๗.

^{๗๒} วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล, “ชุมชนเข้มแข็ง: รากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน” วารสารเศรษฐกิจและสังคม, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๖ (๒๕๔๔): ๑๙.

^{๗๓} สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, อบต.ในอุดมคติ, (ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา, ๒๕๔๓), หน้า ๓๓.

^{๗๔} ปรีดี โชติช่วง. รายงานผลการศึกษา เรื่อง การประเมินคุณภาพและแนวทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต, (กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒.

เกิดขึ้นในชุมชน มีความรู้สึกผูกพัน รักใคร่สามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในระดับสูง โดยมีทุน แรงงานทรัพยากร แม้จะมีการพึ่งพาภายนอกแต่ชุมชนก็มีอำนาจในการจัดสรรเลือกสรร ตัดสินใจ ทั้งในด้านอาชีพ การศึกษา การกินอยู่ ประเพณี การรักษาพยาบาล เป็นชุมชนสามารถควบคุมและจัดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ โดยอาจจะอาศัยอำนาจความรู้และกลไกภายในของชุมชนเป็นหลักไม่ว่าเรื่องปัญหาทางเศรษฐกิจสังคม หรือวัฒนธรรม และเป็นชุมชนที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ สร้างภูมิปัญญาของตนเองให้ต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การบริหาร การจัดการ การปกครอง และความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและถ่ายทอดความรู้นั้นได้อย่างต่อเนื่อง^{๗๕}

ลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนมีคุณสมบัติ ๘ มิติ ดังนี้

๑. สามารถพึ่งตนเองได้โดยสามารถปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถปรับตัวแก้ปัญหาได้อย่างต่อเนื่อง

๒. เป็นชุมชนที่สามารถเรียนรู้ถ่ายทอดประสบการณ์และปรับตัวจนสามารถแก้ปัญหาของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

๓. ชุมชนสามารถดำเนินหรือจัดการตนเองได้ โดยไม่ต้องรอหรืออาศัยออกนอกชุมชน สามารถคิดสามารถวางแผน หรือกำหนดการดำเนินการหรือจัดการชีวิตของชุมชนโดยคนในชุมชนและเพื่อชุมชนได้

๔. เป็นชุมชนที่อยู่ในระดับพออยู่พอกินอย่างพอเพียงที่สามารถผลิตเองได้ มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง และสามารถใช้ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

๕. มีวัฒนธรรมเป็นรากฐานของชุมชน คือ เป็นทุนของชุมชนในกระบวนการการผลิตเพื่อความอยู่รอดและดำรงอยู่ของชุมชน โดยมีสถาบันทางสังคมเป็นผู้ผลิตซ้ำหรือดำเนินการตามหน้าที่คือวัดและโรงเรียน และครอบครัวในชุมชนนั่นเอง

๖. มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับรัฐและชุมชนอื่นโดยชุมชนต้องมีอำนาจในการต่อรองและต่อต้านหรือคัดค้านอิทธิพล อำนาจนอกชุมชน ทั้งนี้เพื่อสามารถรักษาผลประโยชน์หรือวัตถุประสงค์ร่วมกันของชุมชนไว้

๗. ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน อย่างมีจิตสำนึกร่วมกันไม่แปลกแยก เป็นการมีส่วนร่วมที่ยืนบนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชนอันเป็นรากแก้วที่หยั่งรากลึกหรือเป็นสายโลหิตหล่อเลี้ยงชุมชนและเป็นสายใยที่ยึดโยงให้ชุมชนดำรงอยู่ได้

๘. มีทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและคน (ที่มีคุณภาพ) สามารถจัดการกับทรัพยากรได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีอำนาจ มีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ได้ และต้องมีกระบวนการจัดการอย่างมีทักษะ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ได้รับการถ่ายทอดสะสมกันมาเป็นเวลายาวนานในเชิงของภูมิปัญญาท้องถิ่น^{๗๖}

^{๗๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑.

^{๗๖} สุรวุฒิ ปัดไธสง, องค์ความคิดในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน, (นครนายก: โครงการพัฒนาดัชนีความเข้มแข็งของชุมชน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒), หน้า ๒-๓.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ได้แบ่ง ลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชน มี ๔ ประการ คือ

๑. เป็นชุมชนเรียนรู้ (Learning Organization) คือ สมาชิกของชุมชนนั้นเองเรียนรู้ หากเป็นสมาชิกกลุ่มใหญ่หรือสมาชิกทั้งหมดของชุมชนช่วยกันเรียนรู้ (ทั้งเรียนและรู้) หมายความว่า ชุมชนพัฒนาจะต้องตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาต่อความเป็นไปของโลก รู้ข่าวคราวทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้บางด้านที่จำเป็น เช่น ด้านการอาชีพ ด้านการเมืองการปกครองให้กับชุมชนอย่างครอบคลุมและลึก

๒. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง (Community Management) คือ เป็นชุมชนที่มีความสามารถในการจัดการตนเองได้ การจัดการ (Management) ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ๔ ประการ คือ

๒.๑ การวางแผน (Planning) คือ ชุมชนจะต้องมีโครงการ (Project) หรือแผน (Plan) ของชุมชน ในโครงการหรือแผนจะต้องระบุว่าชุมชนจะอย่างไร (What) ใครจะทำ (Who) ทำที่ไหน (When) และทำอย่างไร (How)

๒.๒ การจัดกระบวนการ (Organizing) คือ การเตรียมการเพื่อดำเนินการตามการวางแผนโดยการเตรียมคน เตรียมวัสดุ เตรียมเงิน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคนจะต้องมีการวางแผนว่าใครจะทำอะไรตอนไหน มีการฝึกทักษะที่จำเป็นและนัดหมายการลงมือทำได้เรียบร้อย

๒.๓ ลงมือดำเนินการตามแผน (Implementing) คือ การเอาแผนหรือโครงการมาวางแผนแล้วปฏิบัติตามขั้นตอนจนกว่าจะเสร็จงาน

๒.๔ การประเมินผล (Evaluating) เมื่อการดำเนินงานเริ่มขึ้นแล้วสิ่งที่จะต้องดำเนินควบคู่กันไปกับการดำเนินงานตามแผน คือ การตามงาน (Monitoring) เพื่อให้แน่ใจว่างานเริ่มและดำเนินตามเป้าหมาย มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรหรือไม่ แก้ปัญหาอุปสรรค สนับสนุนส่วนที่ดำเนินไปด้วยแล้วให้ดีขึ้น และตอนท้ายเมื่องานเสร็จแล้วจะต้องมีการประเมินผลงานอีกครั้งหนึ่งว่าได้มีการดำเนินงานครบถ้วนถูกต้องตามที่วางแผนไว้ สรุปปัญหาและแนวทางทั่วไป รวมทั้งบทเรียนได้มีการดำเนินงานครบถ้วนถูกต้องตามที่วางแผนไว้ สรุปปัญหาและแนวทางทั่วไป รวมทั้งบทเรียนที่ได้จากการทำงานโครงการนี้ มีข้อเสนอแนะและแนวการใช้ประโยชน์จากผลสำเร็จอันนี้ร่วมกัน

๓. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) การมีจิตวิญญาณของชุมชนอาจแสดงได้หลายอย่าง เช่น การมีสมาชิกที่มีความผูกพันรักดีกับชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนห่วงใยชุมชน มีสิ่งที่สมาชิกยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด พระ สุสานตระกูลบรรพบุรุษ หรือชีวิตในวัยเยาว์ หรือผลประโยชน์ในปัจจุบันและอนาคตในชุมชน สิ่งเหล่านี้หลายๆ อย่างรวมกันทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจเหมือนมีชีวิตอย่างหนึ่ง พร้อมทั้งจะเจริญเติบโตหรือเสื่อมสลายตามสภาพร่างกายและสิ่งแวดล้อม

๔. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peaceful) ในขณะที่คนพัฒนามีความสันติหรือสงบสุข คือ จิตสงบ เยือกเย็น ชุมชนมีสันติภาพ หมายถึง ภาพรวมของคนมีความสันติสุข ในขณะที่สันติ

สุขเป็นศูนย์รวมของคนมีคุณภาพและคุณธรรม ซึ่งสันติภาพเป็นศูนย์รวมความพยายามเรียนรู้ความสามารถในการจัดการและการมีชีวิตจิตใจหรือจิตวิญญาณ^{๗๗}

สรุปได้ว่า ลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนคือ สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนในการที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง สมาชิกของชุมชนที่ร่วมกันจัดการปัญหาของตนเองและชุมชนสมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ซึ่งสมาชิกของชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชนมุ่งการพัฒนาตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนมีการพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด และมีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคการพัฒนา

๒.๔.๓ องค์ประกอบของความเข้มแข็งของชุมชน

องค์ประกอบของความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาแบบองค์รวมที่สามารถเชื่อมโยงในทุกมิติในชุมชน ประกอบไปด้วย ความน่าอยู่ที่ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ สภาพแวดล้อม มีความน่าอยู่ สังคมเข้มแข็ง คุณภาพชีวิต และวิถีชีวิตที่ดีมีความสุข มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ช่วยเกื้อกูลให้ชุมชนเข้มแข็ง มีการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาต่อยอดให้เกิดเทคโนโลยีที่เหมาะสมนำมาใช้ประโยชน์ของกับการผลิตและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง สมดุล มีภูมิคุ้มกัน สามารถเพิ่มรายได้และการมีงานทำด้วยการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เชื่อมโยงสู่ตลาดภายในและภายนอกประเทศการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและพัฒนาเชื่อมโยงกันระหว่างเมือง และการมีระบบบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ โปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้ ประชาชนและภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนา^{๗๘}

โดยระบบที่เป็นองค์ประกอบของความเข้มแข็งของชุมชน คือ

๑. ระบบคุณค่า เป็นนามธรรมที่คอยกำกับกิจกรรมหรือกิจกรรมระบบอื่นๆ โดยมีคุณค่าและการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป้าหมายสำคัญ ระบบคุณค่าจะปรากฏอยู่ในกฎระเบียบต่างๆ ของสังคมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และกระบวนการถ่ายทอดการเรียนรู้ของชุมชน

๒. ระบบการเรียนรู้ จะเป็นแกนกลางของกิจกรรมทุกระบบ เป็นการเรียนรู้ที่ต่อเชื่อมความรู้ โดยมีภูมิปัญญาเป็นแกนกลางเชื่อมโยงร้อยความรู้ทุกส่วนเข้าด้วยกันเป็นองค์ความรู้ใหม่ของชุมชน

๓. ระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เป็นการเกษตรที่คำนึงถึงความอุดมสมบูรณ์โดยธรรมชาติ

^{๗๗} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒๑-๒๒.

^{๗๘} นิตยา กมลวาทินนิศา และนิสวันต์ พิษณุดำรง, “ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน”, วารสารเศรษฐกิจและสังคม, ปีที่ ๔๐ ฉบับที่ ๙ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๕๖): ๑๖.

๔. ระบบทุนชุมชน มีการสะสมทุนของชุมชนทั้งในด้านการระดม การบริหารจัดการ หลักเกณฑ์ และกฎระเบียบ โดยมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองปัจจัยพื้นฐานของสมาชิกในชุมชน

๕. ระบบธุรกิจชุมชน มีการจัดการด้านการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตของตนเองมีระบบการจัดการด้านระบบการแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างชุมชนต่อชุมชนและระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค

๖. ระบบอุตสาหกรรมชุมชน เป็นระบบคู่กับระบบธุรกิจมีรากฐานจากระบบการพึ่งตนเองเดิมที่ครอบครัวเป็นผู้ประกอบการผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้พื้นบ้านต่างๆ

๗. ระบบสิ่งแวดล้อม เป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อวิถีชีวิตการจัดการทางกายภาพของชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการเจริญชีวิต

๘. ระบบสวัสดิการชุมชน มีกองทุนที่เกิดจากผลกำไรของกองทุนชุมชนต่างๆ มาจัดสรรเป็นค่ารักษาพยาบาล ค่าทำศพ และอื่นๆ ที่เป็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการใช้ชีวิตร่วมกันของชุมชน

๙. ระบบการรักษาสุขภาพของชุมชน เป็นการดูแลสุขภาพและตั้งอยู่บนฐานความรู้ด้านการแพทย์แผนไทย

๑๐. ระบบจัดการชุมชนโดยชุมชนจะต้องมีการจัดการร่วม รวมทั้ง ๙ ระบบข้างต้นเพื่อพัฒนาให้เป็นสถาบันทางสังคมที่สมาชิกในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้^{๗๙}

องค์ประกอบของความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย

๑. การมีอุดมการณ์ร่วม คือ การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนร่วมกันและยอมรับในอุดมการณ์และทิศทางการพัฒนา ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการยึดเหนี่ยวการรวมกลุ่มหรือองค์กรไว้

๒. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีการจัดทำข้อตกลงในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาร่วมกัน

๓. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นความพยายามขององค์กรชุมชนในการสร้างผลประโยชน์และกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการรวมตัวขององค์กรชุมชนโดยมีการกระจายอย่างเป็นธรรม

๔. ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญขององค์กรชุมชนโดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่างๆ ทั้งในด้านความคิด ศิลธรรม การประกอบอาชีพ การพูด การประสานงานและผู้นำที่มีปารมี ผู้นำด้านต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทและความสำคัญต่อองค์กรชุมชน

๕. สมาชิกทั้งที่เป็นสมาชิกในองค์กรชุมชนและชาวบ้านทั่วไปที่ไม่เข้าร่วม แต่มีผลกระทบต่องค์กรทั้งด้านความร่วมมือ ข้อพิพาทข้อวิจารณ์และผลประโยชน์ร่วมของชุมชน

๖. การบริหารจัดการถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยในด้านการบริหารจัดการมีรายละเอียดที่สำคัญคือ การตัดสินใจร่วม การจัด

^{๗๙} วิจิต นันทสุวรรณ, แผนแม่บทชุมชน ใน รับวิฤติเศรษฐกิจโลกปี ๒๐๐๐ เศรษฐกิจยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๒), หน้า ๗๗-๘๐.

โครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่การกำหนดกฎ กติการ่วมกัน สถานที่ และทรัพยากรที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์ การสื่อสารและการประสานงาน กระบวนการควบคุมตรวจสอบและประเมินผล

๗. กิจกรรม การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องและมีประโยชน์ต่อองค์กร สมาชิก และชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนา

๘. ทรัพยากรที่เป็นทุนและงบประมาณ เช่น ทรัพยากรในด้านความรู้ ประสบการณ์เทคโนโลยี ทรัพยากรในการระดมทุนและงบประมาณ และการประสานทุน จากทั้งภายในและนอกชุมชน จากองค์ประกอบดังกล่าวทำให้ชุมชนเป็นชุมชนที่เรียนรู้ รู้จักการจัดการกับตนเอง มีจิตวิญญาณ และมีสันติภาพในชุมชน^{๘๐}

สรุปได้ว่า องค์ประกอบความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย บุคคลหลากหลาย ที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ตาม มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่น รักชุมชน มีอิสระในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ มีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ มีการเรียนรู้ เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ มีการจัดทำกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการบริหารกลุ่มที่ดี มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงหลากหลายของชุมชนสืบทอดกันตลอดไป

๒.๔.๔ ดัชนีตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ดัชนีตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่เป็นดัชนีสะท้อนภาพของปรากฏการณ์ทางสังคมของชุมชน นับถึงความสามารถในการดำรงอยู่ของชุมชนอย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ร่อยคอยช่วยเหลือจากภายนอก คนในชุมชนมีความมั่นคง ปลอดภัยในการดำรงชีวิต มีความรักและห่วงหาผูกพันชุมชน รวมทั้งตระหนักถึงศักยภาพจุดอ่อนของชุมชน สามารถกำหนดเป้าหมายของชุมชนและยุทธศาสตร์เพื่อบรรลุเป้าหมายได้ พบว่า ดัชนีชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนประกอบด้วยดัชนีย่อยที่สำคัญมี ๕ ประการ

๑. ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน หมายถึง การที่ชุมชนมีความเป็นอิสระ (Autonomy) ที่จะกำหนดทางเลือกในการจัดการกับปัญหาและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนโดยไม่หวังการพึ่งพิงจากภายนอก การติดต่อสัมพันธ์กับองค์กรทางสังคมนอกชุมชนเป็นไปอย่างเสมอภาคและมีอำนาจในการต่อรองเพื่อให้เป็นไปตามเจตจำนงของชุมชน ดัชนีตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) จำนวนกิจกรรม/โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของชุมชนที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือของชุมชนโดยไม่ต้องพึ่งพิงจากภายนอก (๒) จำนวนกิจกรรม/โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของชุมชนที่เกิดจากความสามารถของชุมชนในการสร้างความร่วมมือกับภายนอกชุมชน (๓) ประสบการณ์ของความสำเร็จของชุมชนในการต่อรองหรือปฏิเสธข้อเสนอของกิจกรรมหรือโครงการที่ไม่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อชุมชน และ (๔) สัดส่วนของการบริโภคผลผลิตที่ผลิตได้ในชุมชนต่อการบริโภคทั้งหมด

^{๘๐} สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, *อบต.ในอุดมคติ*, หน้า ๓-๔.

๒. ความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตในชุมชน หมายถึง สภาพการณ์ที่คนในชุมชนมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน ทั้งในด้านสังคม การประกอบอาชีพทรัพย์สินและสิ่งแวดล้อม ดัชนีตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) คนในชุมชนมีความใกล้ชิดกัน รู้จักมักคุ้นกันมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่รู้ว่าเป็นคนแปลกหน้าต่อกัน (๒) สิ่งแวดล้อมอันเป็นสมบัติส่วนรวมของชุมชนไม่ถูกทำลาย ชุมชนมีสิทธิในการใช้ทรัพยากรของชุมชนโดยปราศจากการใช้อิทธิพลที่ไม่เป็นธรรม (๓) มีระบบความช่วยเหลือที่เป็นหลักประกันให้คนในชุมชน (๔) มีอาหารบริโภคเพื่อการดำรงอยู่ (๕) สัดส่วนของครัวเรือนที่มีอยู่ย้ายถิ่นออกไปทำงานนอกชุมชน (๖) จำนวนคนและสัตว์เลี้ยงในชุมชนที่เสียชีวิตหรือเจ็บป่วย เนื่องจากสภาพแวดล้อมเป็นพิษหรือสารพิษ และ (๗) จำนวนอาชญากรรมประเภทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนในรอบปีที่ผ่านมา

๓. การมีจิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง การที่ชุมชนมีสมาชิกที่มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการเสียสละทรัพย์สินและเวลาเพื่อร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนดัชนีตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) ประเภทและจำนวนของกิจกรรมหรือโครงการที่คนในชุมชนร่วมมือกันสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างเข้มข้น (๒) สัดส่วนของคนในชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน (๓) ประสิทธิภาพของความสำเร็จในการระดมทุนเพื่อนำมาใช้เพื่อประโยชน์ของชุมชน และ (๔) ประสิทธิภาพของการรวมกันเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนและคนในชุมชนกล้าแสดงความคิดเห็นเพื่อคัดค้านกิจกรรมเพื่อการกระทำที่จะเป็นผลเสียต่อชุมชนในการประชุม การชุมนุมเวทีสาธารณะ หรือเวทีประชาคม

๔. การมีวิสัยทัศน์ของชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนมีความตระหนักในศักยภาพและจุดอ่อนของชุมชน มีความเข้าใจในปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และสามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางของชุมชนได้ในอนาคต โดยสามารถวางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดัชนีตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) ชุมชนมีการประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับสภาพการณ์ทั่วไปและปัญหาของชุมชน รวมทั้งกำหนดเป้าหมายในอนาคตและวางยุทธศาสตร์เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (๒) ชุมชนสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตและมองเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา (๓) ผู้นำชุมชนสามารถระบุศักยภาพที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนของคนในชุมชนในด้านต่างๆ และ (๔) สามารถระบุเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาวของชุมชนได้

๕. ความรักและหวงแหนชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนมีความรัก ความผูกพันความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน รวมทั้งมีความภาคภูมิใจและตระหนักในศักดิ์ศรีของชุมชนมีการสืบสานภูมิปัญญาของชุมชนอย่างต่อเนื่อง คนในชุมชนพร้อมที่จะเสียสละปกป้องการกระทำใดๆ ที่เป็นอันตรายต่อการดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีของชุมชน ดัชนีตัวชี้วัด ได้แก่ (๑) ชุมชนมีการสืบทอดตำนานหรือเรื่องราวของความเป็นมาของชุมชน คนในชุมชนบอกถึงที่มาแห่งตนหรือรากเหง้าของตนได้ (๒) มีภาพลักษณ์ตัวตนของความเป็นชุมชนสะท้อนถึงสำนึกร่วมของความเป็นคนในชุมชนเดียวกัน (๓) คนในชุมชนมีความรักและผูกพันกับชุมชนว่าบ้านเกิดเมืองนอนเป็นแผ่นดินแม่ (๔) ชุมชนตระหนักในศักดิ์ศรีและความภูมิใจในชุมชน รู้สึกว่าชุมชนของตนเองไม่ด้อยกว่าชุมชนอื่นๆ ซึ่งรวมถึงชุมชนเมือง และ (๕) ชุมชนมีความพอใจและภูมิใจในวิถีการดำรงชีวิตของตนเอง ไม่รู้สึกที่ตนเองด้อย

กว่าผู้อื่น และความรู้สึกของคนในชุมชนว่าชุมชนของตนเองเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับจากชุมชนอื่นๆ^{๘๑}

ดัชนีตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนที่เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถอธิบายความเข้มแข็งของชุมชน ดังนี้

๑. จำนวนประชากรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกในชุมชนต่อประชากรทั้งหมด
 ๒. จำนวนครอบครัวที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือชุมชน
 ๓. จำนวนแผนงานโครงการ หรือกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมสาธารณะ และเกิดการมีส่วนร่วมและริเริ่มโดยชุมชน
 ๔. การจัดการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เช่น การร่วมกิจกรรมสาธารณะ การกระจายข่าวสาร การร่วมตรวจสอบ และการติดตามประเมินผล
 ๕. จำนวนผู้นำตามธรรมชาติและจำนวนผู้นำที่มีความรู้ความสามารถต่อประชากร
 ๖. อัตราเพิ่มของจำนวนเงินออมของชุมชน
 ๗. จำนวนองค์กรธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของและอัตราการเพิ่มของรายได้จากธุรกิจ
 ๘. การกระจายสวัสดิการที่เป็นธรรมแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนและอัตราการเพิ่มของสวัสดิการเพื่อคนในชุมชน
 ๙. จำนวนการเป็นสมาชิกองค์กรภายนอกและความสามารถในการประสานงานพัฒนากับภายนอกชุมชน
 ๑๐. อัตราการเพิ่มขึ้นหรือลดลง รวมทั้งคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนดูแล
 ๑๑. การเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของคนในชุมชน
 ๑๒. ความสามารถของชุมชนในการจัดการกับความขัดแย้ง^{๘๒}
- ดัชนีตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในการสร้างเศรษฐกิจพึ่งตนเองของชุมชน มีตัวชี้วัดของชุมชน ดังนี้
๑. ชุมชนที่มีผู้นำที่มีความสามารถเป็นผู้นำธรรมชาติไม่ใช่ผู้นำเชิงอำนาจ จัดสรรเฉพาะผลประโยชน์เพื่อตนเองและพรรคพวก มีผู้นำที่หลากหลายและแบ่งบทบาทกันทำงาน
 ๒. ชุมชนมีสมาชิกที่มีส่วนกันทำกิจกรรมไม่ใช่รอรับแต่ผลประโยชน์ แต่ได้ร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติร่วมสรุปทบทวน จากนั้นจึงร่วมรับผลประโยชน์เป็นขั้นตอนสุดท้าย และหมุนกลับไปมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนสลับสับเปลี่ยนเป็นวงจรการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

^{๘๑} สุรวุฒิ ปัดไธสง, องค์ความคิดในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน, หน้า ๑๑-๓๒.

^{๘๒} อีรพงษ์ แก้วหาญ, กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคม ประชาสังคม, (ขอนแก่น: คลังนาวิทยาศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๒๖-๑๒๕.

๓. ชุมชนมีการออมทรัพย์หรือกองทุนของตนเองในการสร้างรากฐานพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและเชื่อมโยงกับทรัพยากรจากภายนอกการระดมทุนนี้สามารถช่วยเหลือสวัสดิการชุมชนได้ ตั้งแต่เกิด อยู่ เจ็บ แก่ และตายได้อย่างมีศักดิ์ศรี รวมทั้งสามารถทำธุรกิจชุมชนที่มีชาวบ้านเป็นเจ้าของร่วมกันได้

๔. ชุมชนมีกิจกรรมที่ดำเนินร่วมกันอย่างสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กิจกรรมที่มีรากฐานของการพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจชุมชน

๕. ชุมชนมีการบริหารแบบธรรมาภิบาล คือ มีคุณธรรม มีนิติธรรม มีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ บัญชีรายรับ รายจ่าย การจัดทำแผนโครงการต่างๆ มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีส่วนร่วมของผู้นำ และสมาชิกชุมชนมีความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินทุนกับกิจกรรมที่ดำเนินการและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้หรือสร้างสรรค์พลังชุมชนให้เข้มแข็ง

๖. ชุมชนมีความเป็นประชาคมที่มีความร่วมมือระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนและผู้นำธรรมชาติมีการรวมกลุ่มกับเกิดเวทีระดมสมองด้วยความรักสมานฉันท์ใช้ปัญหาร่วมกันอย่างเท่าเทียม มีการเรียนรู้ สรุปผลการทำงานเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอและสื่อสารข้อมูลอย่างทั่วถึง^{๘๓}

สรุปได้ว่า โดยตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ประชาชนมีอยู่ มีกินอย่างพอเพียง สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ประชาชนในชุมชนต้องมีความสามัคคีกัน ไม่มีความขัดแย้ง อิจฉาริษยากัน ประชาชนต้องมีการรวมกลุ่มเป็นองค์กรของประชาชน สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดโดยการพูดคุยและการประชุม สมาชิกในชุมชนต้องมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น ชุมชนมีการยกย่องคนที่ทำงานดี และชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ คนชรา และเด็ก

๒.๔.๕ การประยุกต์ใช้แนวคิดความเข้มแข็งของชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งเนื่องจากเป็นการยกระดับความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ หาทางเลือกของการแก้ปัญหา การตัดสินใจทางเลือกในการแก้ปัญหาและสรุปบทเรียน เพื่อยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทั้งเรื่องการปลูกจิตสำนึกของคนในการมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาและพึ่งตนเอง และเรื่องของการพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการกับปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง^{๘๔} ซึ่งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนว่าเป็นเรื่องเดียวกับการเสริมสร้างชีวิตสาธารณะ คือ เป็นการแสวงหาวิธีการต่างๆ ที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน การค้นหากิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ความสัมพันธ์ของผู้คนกลายมาเป็นความสัมพันธ์เชิงสาธารณะ มีการพบปะและแก้ไขปัญหาสาธารณะร่วมกัน ประการสำคัญ คือ กิจกรรมต่างๆ นั้นจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงสาธารณะ โดยมีหลัก ๔ ประการ คือ ๑) การกำหนดประเด็นปัญหา ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ค้นหาปัญหาที่มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมถือเป็นขั้นแรกที่น่าชาวบ้านไปสู่การร่วมรับรู้และแก้ไขปัญหาที่

^{๘๓} สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, *อบต.ในอุดมคติ*, หน้า ๕.

^{๘๔} สีสภรณ์ นาคทรพร, *แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องชีวิตคุณภาพชีวิตและสังคมระดับกลุ่ม/ชุมชน*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๒), หน้า ๒๐๙.

เกิดขึ้นของชุมชน ๒) การสร้างทางเลือกให้กับชุมชนโดยผ่านกระบวนการสนทนาแบบพินิจพิเคราะห์ คือ ต่างคนเป็นพลเมืองเหมือนกันกระบวนการตัดสินใจสามารถเชื่อมโยงกับการปฏิบัติ สร้างสำนึกที่ดีของคน มีเวทีการเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้อื่น และเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ๓) การดำเนินกิจกรรมสาธารณะจะเป็นกิจกรรมที่รวมพลังของชาวบ้าน มีความหลากหลาย การมีเป้าหมายที่ร่วมกันได้ และเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมากที่เป็นผลมาจากการสนทนาแบบพินิจพิเคราะห์ ก่อให้เกิดการรวมพลังที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งให้แก่กันและกัน และ ๔) การประเมินผลกิจกรรมโดยสาธารณะเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมที่ดำเนินการในชุมชน เป็นผู้ตัดสินใจประโยชน์และคุณค่าที่แท้จริงของชุมชน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ประเมินและปรับเปลี่ยนกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง^{๘๕}

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ ได้กล่าวถึง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไว้ดังนี้ ๑) การส่งเสริมศักยภาพกรรมการหมู่บ้านในการเป็นแกนเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยการสร้างจิตสำนึกของประชาชน กลุ่ม/องค์กรให้มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ปัญหาผลกระทบของวิกฤตการเพิ่มขีดความสามารถของผู้นำหมู่บ้านในการวิเคราะห์สถานการณ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการและการดำเนินงานตามแผน การจัดเวทีการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน ชาวบ้าน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ผลกระทบของวิกฤติที่มีต่อชุมชน วางแผน แก้ไขปัญหา ติดตาม การปฏิบัติตามแผนและประเมินตามผลการปฏิบัติงานร่วมกัน และส่งเสริมเครือข่ายระหว่างหมู่บ้านในการทำแผนร่วมกัน ๒) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในตำบล โดยการพัฒนาทัศนคติขององค์การบริหารส่วนตำบล/สภาตำบลให้ยอมรับและสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหาวิกฤตการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนตำบล/สภาตำบลในการบริหารจัดการในกระบวนการแก้ปัญหาผลกระทบของวิกฤตและส่งเสริมบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล สภาตำบลในการสนับสนุนกรรมการหมู่บ้านจัดเวทีการแลกเปลี่ยน และ ๓) การสนับสนุนการส่งเสริมศักยภาพของกรรมการหมู่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการจัดตั้งกลุ่มแกนนำระดับตำบลให้สนับสนุนการบริหารจัดการพัฒนาและวิชาการให้แก่หมู่บ้าน การสร้างและพัฒนาเครือข่ายระหว่างกรรมการหมู่บ้านองค์การบริหารส่วนตำบล/สภาตำบลให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการสนับสนุนศูนย์ข้อมูลของกรรมการพัฒนาชุมชนในการให้ข้อมูลแก่หมู่บ้านในการจัดทำแผน^{๘๖}

สรุปได้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชน มีแนวทางการพัฒนาในการบริหารจัดการกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการส่งเสริมการรวมตัวเรียนรู้ร่วม คิดร่วม ทดลองปฏิบัติจริง รวมทั้งการเสริมหนุนกลุ่มที่มีการรวมตัวอยู่แล้วให้เข้มแข็งเน้นศักยภาพความพร้อมของชุมชน เชื่อมโยงกับการทำมาหาเลี้ยงชีพตั้งแต่ระดับปัจเจกระดับครอบครัวจนถึงระดับชุมชน คำนึงถึงความพอประมาณและความพออยู่พอกินเป็นลำดับแรกก่อนที่จะเชื่อมต่อกับชุมชนและสังคมภายนอก

^{๘๕} ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙๑-๑๙๒.

^{๘๖} คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติฉบับชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๕๖-๕๗.

๒.๕ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

๒.๕.๑ สัปปริสธรรม ๗

หลักสัปปริสธรรม ๗ นี้ พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในธัมมัญญสูตร^{๘๗} ความว่าภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๗ ประการ นี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย ฯลฯ เป็น นื่อนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก สัปปริสธรรมธรรม ๗ ประการได้แก่อะไรบ้าง กล่าวคือภิกษุใน ธรรมวินัยนี้ คือ ๑) เป็นธัมมัญญ ๒) เป็นอตถัญญ ๓) เป็นอตตัญญ ๔) เป็นมัตตัญญ ๕) เป็นกาลัญญ ๖) เป็นปริสัญญ และ ๗) เป็นปุคคโลปโรปรัญญ ในพระสูตรนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึง ธัมมัญญบุคคล ซึ่งหมายถึง ผู้รู้ธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติประการที่ ๑ ในคุณสมบัติ ๗ ประการ ของภิกษุ ภิกษุผู้ประกอบด้วยธรรม ๗ ประการย่อมเป็นผู้ควรของการคำนับ นับถือ ยกย่อง ของบุคคลทั้งหลาย ถือเป็นผู้มีคุณค่าอย่างแท้จริงของมนุษยชาติคุณสมบัติ ๗ ประการนั้น คือ

๑. เป็นธัมมัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ธรรม อันเป็นคำสอนที่สำคัญ คือ สุตตะ (พระสูตร ต่างๆ) เคยยะ (พระสูตรที่ประกอบด้วยคาถา) เวยยาकरणะ(พระอภิธรรมทั้งหมด) คาถา (พระธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา) อุทาน (พระสูตรที่/พระพุทธเจ้าทรงเปล่งอุทานด้วยทรงโสมนัส) อิติวุตตกะ (พระ สูตร ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ข้อนี้นั้นจริง ดังคำที่พระพุทธองค์ตรัส) ชาดก(พระสูตรที่แสดงเรื่องใน อดีตชาติของพระพุทธเจ้า) อัปภูตธรรม (พระสูตรที่ประกอบด้วยอิทธิปาฏิหาริย์) เวทลสะ (พระสูตรที่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายถามแล้วได้รับความรู้และถามยิ่งขึ้นไป)

๒. เป็นอตถัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ความหมายแห่งภาษิต กล่าวคือ เป็นผู้รู้จุดมุ่งหมาย และรู้จักผลว่า ผลที่เกิดจากการกระทำมีประโยชน์และตรงตามเป้าหมายที่ตั้งมั่นไว้

๓. เป็นอตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักตนว่ามีศรัทธา ศีล สุตตะ จาคะ ปัญญา และปฏิภาณเท่าใด ตามหลักแห่งอารยวิติ

๔. เป็นมัตตัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้ประมาณในการรับปัจจัย ๔ กล่าวคือ เป็นผู้รู้จัก ความพอดีตามหลักแห่งมัชฌิมาปฏิปทาและหลักสันโดษ

๕. เป็นกาลัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักเวลาอันเหมาะสมที่จะประกอบกิจการงานต่างๆอย่างถูกต้อง

๖. เป็นปริสัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักวิธีการเข้าหาประชุมชน กล่าวคือ เป็นผู้รู้จัก ชุมชน หรือสังคมอย่างถูกต้อง และเข้าใจวิธีการปฏิบัติอย่างถูกต้องในชุมชนหรือสังคมนั้น

๗. เป็นปุคคโลปโรปรัญญ หมายถึง เป็นผู้รู้จักเลือกคบคนให้ถูกต้อง^{๘๘}

สัปปริสธรรม ๗ ประการ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้

๑. เป็นธัมมัญญ (ผู้รู้จักเหตุ)

๒. เป็นอตถัญญ (ผู้รู้จักผล)

๓. เป็นอตตัญญ (ผู้รู้จักตน)

๔. เป็นมัตตัญญ (ผู้รู้จักประมาณ)

๕. เป็นกาลัญญ (ผู้รู้จักกาลเวลา)

^{๘๗} ที.ปา., (ไทย), ๑๑/๓๓๑/๒๒๒.

^{๘๘} อัง.สตตก., (ไทย), ๒๓/๖๘/๑๔๓-๑๔๖.

๖. เป็นปรีชาญาณ (ผู้รู้จักชุมชน)

๗. เป็นบุคคลิทธิ (ผู้รู้จักบุคคล)^{๘๙}

สรุปได้ว่า สัปปริสธรรม ๗ ประการ คือ ธรรมของสัตบุรุษ ในการบริหารงานในองค์การต่างๆ ถ้าองค์ใดมีบุคคลกรที่เป็นสัตบุรุษก็ย่อมจะสร้างความเจริญความสามัคคีให้แก่หน่วยงานหรือ องค์การนั้น เพราะบุคลากรหรือผู้บริหารที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณ รู้จักเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ย่อมทำให้การบริหารจัดการของหน่วยงานประสบความสำเร็จตามนโยบายที่ได้วางไว้

๒.๕.๒ อิทธิบาท ๔

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายว่า อิทธิบาทแยกเป็น อิทธิแปลว่า ความสำเร็จ บาทแปลว่า ฐาน เจริญงอก ดังนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมี ๔ อย่างคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา^{๙๐}

พระธรรมปิฎก ได้ให้ความหมายว่า อิทธิบาท ๔ ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จมี ๔ อย่าง คือ ฉันทะ มีความพอใจ มีใจรัก คือ พอใจที่จะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจกรรมหรืองานที่ทำ มีใจสักว่าทำให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่น ประกอบหมั่น กระทำสิ่งนั้น ด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอย จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้น ด้วยความคิดไม่ ปล่องใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้อง เป็นต้น แปลให้ง่ายตามลำดับว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝักใฝ่ ใช้ปัญญาสอบสวน”^{๙๑}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายอิทธิบาท ๔ ว่า คุณเครื่องให้ถึง ความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายมี ๔ อย่าง คือ ๑) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ๒) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่น ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดถอย ๓) จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิต ฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้สิ่งที่ทำ ๔) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหา เหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น^{๙๒}

^{๘๙} ที.ปา., (ไทย), ๑๑/๓๓๐/๓๓๓.

^{๙๐} พุทธทาสภิกขุ, **การทำงานที่เป็นสุข**, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๙), หน้า ๙.

^{๙๑} พระธรรมปิฎก, **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิกจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๘๔๒.

^{๙๒} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: จันทรเพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๐.

บุญมี แทนแก้ว กล่าวว่า ตามหลักพุทธศาสนากล่าวไว้ว่าผู้หวังความเจริญควรปฏิบัติในธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความเจริญ หรือสำเร็จตามความประสงค์ หมายความว่าเมื่อต้องการความเจริญก้าวหน้าต้องสร้างเหตุผลเพื่อให้เกิดผลนั้นๆ เพราะผลย่อมมาจากเหตุ การสร้างเหตุขึ้นถึงแม้จะยากยิ่งเพียงใด หากใช้คุณธรรมเข้าสนับสนุนแล้วยังจะสำเร็จตามความประสงค์ได้ คุณธรรมที่จะช่วยให้สำเร็จหรือความเจริญก้าวหน้าดังประสงค์คือ อิทธิบาท ๔^{๙๓}

ปริญญ์ จงวัฒนา กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรม ๔ ประการที่เป็นฐานนำไปสู่ ความสำเร็จ ดังนี้ ๑) ฉันทะ ความพอใจ ความพึงใจที่จะกระทำกิจใดๆ เพื่อที่ให้ได้รับผลสำเร็จตามปรารถนา ๒) วิริยะ ความเพียร คือ มีความขยันหมั่น เพียรที่จะกระทำกิจใดๆ ที่ได้ตั้งปรารถนาไว้ แล้วและได้มีความพอใจ พึงใจกระทำแล้วให้สำเร็จลุล่วงตามปรารถนา ๓) จิตตะ จิตจดจ่อ คือ มีสติมีสมาธิในการที่จะกระทำกิจใดๆ ที่ตั้งปรารถนาไว้แล้วได้มี ความพอใจ พึงใจก่อกิจกรรมนั้นแล้วได้ใช้ความเพียรพยายามแล้ว ก็ต้องใช้กำลังใจ กำลังความคิด กำลังสติปัญญา และสมาธิไม่หันเหไปทางอื่น การกระทำกิจนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามปรารถนา ๔) วิมังสา ความไตร่ตรอง ทดสอบ ทดลอง พินิจพิจารณา เมื่อกระทำสิ่งใดๆ แล้วย่อมประสบปัญหา ใหญ่บ้างเล็กบ้าง ก็ต้องใช้การใคร่ครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ เหล่านั้นด้วยอุบาย ปัญญา ตั้งข้อสมมติฐานเป็นเหตุ เพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งที่ตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิงกระทบ เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหานั้นที่เกิดขึ้นได้และทำการทดสอบทดลอง สามารถให้ผลได้จริงตามที่ตั้งข้อสมมติหรือไม่ กระทำซ้ำแล้วซ้ำเล่าอีกจนมีความแน่ใจ จนสามารถประสบกับความสำเร็จได้ตามปรารถนาตั้งใจ^{๙๔}

สรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง หลักธรรม ๔ ประการ สำหรับการทำงานหรือทำสิ่งใดๆ เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ (ความรัก และความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ ความเอาใจใส่) วิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตรวจสอบ)

๒.๕.๓ สันโดษ ๓

หลักสันโดษ ๓ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสแสดงให้เห็นถึงหลักในการดำเนินชีวิต ควรมีแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของตน เพื่อประคับประคองตนเองให้อยู่ดีมีความสุขตามสมควรในชีวิต ด้วยการแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์ทั้งหลายให้มีความสุข เมื่อเราไม่เบียดเบียนผู้อื่น ย่อมไม่มีใครเบียดเบียนเรา แม้เราเดินทางเพียงคนเดียวก็ไม่มียันตรายใด ๆ เกิดขึ้น เป็นการปฏิบัติตามหลักธรรม คือ ความสันโดษ ที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแนะนำมนุษย์ทั้งหลายให้หาความสุขโดยการถือสันโดษ ซึ่งแปลได้ว่า ความยินดี ความพอใจ ความยินดีด้วยของ ๆ ตน ซึ่งที่ได้มาด้วยความเพียรด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและโดยชอบธรรม ซึ่งหลักสันโดษในพระพุทธศาสนาแบ่งออกเป็น ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. ยถาลาภสันโดษ ยินดีตามที่ได้ ยินดีตามที่พึงได้ คือ ตนได้สิ่งใดมา หรือเพียรหาสิ่งใดมาได้ เมื่อเป็นสิ่งที่ตนพึงได้ ไม่ว่าจะหยาบหรือประณีตแค่ไหน ก็ยินดีพอใจด้วยสิ่งนั้น ไม่ติดใจ

^{๙๓} บุญมี แทนแก้ว, **จริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔๒.

^{๙๔} ปริญญ์ จงวัฒนา, **พุทธธรรมเพื่อกลายมิตร์**, (กรุงเทพมหานคร: ศิลปสยามบรรณกิจภัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔-๑๔๕.

อยากได้สิ่งอื่น ไม่เดือดร้อนกระวนกระวายเพราะสิ่งที่ตนไม่ได้ ไม่ปรารถนาสิ่งที่ตนไม่พึงได้หรือเกินไปกว่าที่ตนพึงได้โดยถูกต้องชอบธรรม ไม่เพ่งเล็งปรารถนาของที่คนอื่นได้ ไม่ริษยาเขา

๒. ยถาพลสันโดษ ยินดีตามกำลัง คือ ยินดีแต่พอแก่กำลังร่างกายสุขภาพและวิสัยแห่งการใช้สอยของตน ไม่ยินดีอยากได้เกินกำลัง ตนมีหรือได้สิ่งใดมาอันไม่ถูกกับกำลังร่างกายหรือสุขภาพ เช่น ภิกษุได้อาหารบิณฑบาตที่แสดงต่อโรคของตน หรือเกินกำลังการบริโภคใช้สอยก็ไม่หวงแหนเสียตายเก็บไว้ให้เสียเปล่า หรือฝันใช้ให้เป็นโทษแก่ตน ยอมสละให้แก่ผู้อื่นที่จะใช้ได้ และรับหรือแลกเอาสิ่งที่ถูกโรคกับตนแต่เพียงที่พอแก่กำลังการบริโภคใช้สอยของตน

๓. ยถาสารูปสันโดษ ยินดีตามสมควร คือ ยินดีตามที่เหมาะสมกับตน อันสมควรแก่ภาวะฐาน แนวทางชีวิต และจุดหมายแห่งการบำเพ็ญกิจของตน เช่น ภิกษุไม่ปรารถนาสิ่งของอันไม่สมควรแก่สมณะภาวะ หรือภิกษุบางรูปได้ปัจจัยที่มีค่ามาก เห็นว่าเป็นสิ่งสมควรแก่ท่านผู้ทรงคุณสมบัติที่น่านับถือ ก็นำไปมอบให้แก่ท่านผู้นั้น ตนเองใช้แต่สิ่งอันพอประมาณ หรือภิกษุบางรูปกำลังประพฤติวัตรขัดเกลาก่อน ได้ของประณีตมา ก็สละให้แก่เพื่อนภิกษุรูปอื่น ๆ แต่รู้ว่าสิ่งนั้นเหมาะสมหรือเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อื่นที่เชี่ยวชาญถนัดสามารถด้านนั้น ก็สละให้ลาภถึงแก่ท่านผู้นั้นตนรับเอาแต่สิ่งที่เหมาะสมกับตน^{๙๕}

สรุปได้ว่า สันโดษ หมายถึง ความยินดี ความพอใจ คือความรู้จักพอดี ความรู้จักพอเพียง ยินดีพอใจในสิ่งที่มีที่ได้มา ด้วยเรี่ยวแรงของตนในทางชอบธรรม ไม่ดิ้นรนอยากได้จนทำให้เกิดความเดือดร้อนจริงๆ ยินดีพอใจกำลังของตน ใช้กำลังที่มีอยู่ เช่นความรู้ ความสามารถให้เกิดผลเต็มที่ ไม่ย่อหย่อนบกพร่อง

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๑ งานวิจัยในประเทศ

เชมภัทท์ เย็นเปี่ยม และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน ผลการวิจัยพบว่า ๑) บริบทของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง คือ การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านสินเชื่อและด้านวิชาการจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง แต่วิสาหกิจชุมชนในนิคมฯ ที่ประสบความสำเร็จมีรูปแบบการจัดการที่ดี ขณะที่วิสาหกิจชุมชนในนิคมฯ ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ขาดรูปแบบการจัดการที่ดี และลักษณะการดำเนินงานพบปัญหาอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะเรื่องการตลาด ๒) การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน ทั้งในนิคมฯ ที่ประสบความสำเร็จและยังไม่ประสบความสำเร็จ ได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการฝึกอบรม ทั้งการฝึกอบรมในงาน และการฝึกอบรมนอกงาน การเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ ๓) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมฯ ที่ประสบความสำเร็จ คือสภาพทางพื้นที่อุดมสมบูรณ์ การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประธานวิสาหกิจชุมชนหรือผู้นำกลุ่ม ระบบการจัดการที่ดี และพฤติกรรมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

^{๙๕} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๖.

นำสินเชื่อไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ ส่วนวิสาหกิจชุมชนในนิคมฯ ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ คือ สภาพพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง การส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องขาดความต่อเนื่อง การเข้ามาสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ยังมีน้อย ขาดระบบการจัดการที่ดี การสร้างเครือข่ายภายนอกชุมชนและการจัดเวทีการเรียนรู้ยังไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด และพฤติกรรมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนการนำสินเชื่อไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ ๔) แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน คือ การฝึกอบรม การเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้การจัดการความรู้ การจัดเวทีการเรียนรู้ การศึกษาจากคนต้นแบบหรือวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ และการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ๕) ปัจจัย/เงื่อนไข ที่ทำให้แนวทางการพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน นำไปประยุกต์ได้จริง ได้แก่ การวิเคราะห์กิจกรรมวิสาหกิจให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ การส่งเสริมและสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/ผู้นำกลุ่ม และพฤติกรรมของสมาชิกที่เมื่อกู้ยืมเงินไปแล้วจะต้องไม่นำเอาเงินที่กู้ยืมไปใช้ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของกองทุน^{๕๖}

ธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบุรณ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แนวปฏิบัติที่มีความเป็นไปได้สูง ได้แก่ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนรองลงมาได้แก่ การจัดการธุรกิจที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และจัดการกิจการแบบค่อยเป็น ค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว และหลักการไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก ๒) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน จำแนกตามลักษณะของกิจการ ๔ ลักษณะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ เมื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของลักษณะกิจการต่าง ๆ เป็นรายคู่พบว่ากลุ่มที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรรมกับกลุ่มอุตสาหกรรม กลุ่มพาณิชย์กรรมกับกลุ่มบริการ ๓) ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความสามัคคีปรองดองช่วยเหลือเกื้อกูลกัน^{๕๗}

นภัสรพี เทพคุ้มกัน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ๓ ห่วง คือ มี

^{๕๖} เขมภัทธ เย็นเปี่ยม และคณะ, “การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

^{๕๗} ธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบุรณ์, “การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี”, รายงานการวิจัย, (คณะเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก, ๒๕๕๓), หน้า บทคัดย่อ.

เหตุผล พอประมาณ และภูมิคุ้มกัน ผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม แต่เกิดช่องว่างทางทฤษฎีของการนำไปใช้คือ ๒ เงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม ในการศึกษานี้ได้ข้อค้นพบทางทฤษฎีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ใน SMEs คือ “ASE for SMEs” โมเดลกล่าวคือ ความรู้ที่จำเป็นในการบริหารธุรกิจ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะทำให้ผู้ประกอบการรอบคอบและไม่ประมาท แต่ต้องรอบรู้ในการบริหาร วิเคราะห์ข้อมูล สื่อสารกับพนักงาน และชุมชนสม่ำเสมอ ในการวางกลยุทธ์การบริหารในภาพใหญ่ควรเพิ่มเติมเรื่องการวางแผนตลาด และกลยุทธ์การตลาดดิจิทัล เพื่อเพิ่มช่องทางสู่ผู้บริโภคในต้นทุนที่ต่ำแต่ได้ผลสูง ควรสร้างนวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ และสิ่งสำคัญคือมีความซื่อสัตย์ มีความโปร่งใสในการบริหารจะทำให้พึ่งพาตนเองและได้แรงสนับสนุนจากชุมชนให้ธุรกิจอยู่รอดได้^{๕๘}

สุวกิจ ศรีปัดดา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ๑) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมาก แนวปฏิบัติที่เป็นไปได้สูง และควรปฏิบัติอย่างมาก คือต้องประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริตไม่เอารัดเอาเปรียบผู้เกี่ยวข้อง เช่น ลูกค้า แรงงาน และผู้ส่งสินค้าหรือวัตถุดิบ ๒) หลักการ เงื่อนไข และแนวปฏิบัติตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์กับวิสาหกิจชุมชนได้ทุกประเภทและทุกลักษณะกิจการไม่แตกต่างกัน ๓) ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ ต้องให้ผู้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจหลักการอย่างจริงจังและควรประกอบการโดยยึดหลักปฏิบัติคือต้องมีความรู้ ต้องมีคุณธรรมทำกิจการโดยมีเหตุผลพอประมาณและสามารถคุ้มกันตนเองได้คุ้มชุมชนเองได้ให้ยืนบนขาตนเองได้^{๕๙}

พริมาลย์ บุญธรรม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นเมืองไทยครั้งบ้านนาตาโพ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพด้านคน พบว่ามีการสืบทอดกระบวนการทอผ้ามาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน มีการนำเสนอตนเองบนฐานของวิถีชีวิต มีการสร้างเครือข่ายทั้งในชุมชนและนอกชุมชน มีการพัฒนาความสามารถของช่างทออย่างครอบคลุมถูกต้องและเหมาะสม ช่างทอมีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการสืบสานภูมิปัญญาสิ่งทอแห่งตน ประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์เกิดจากช่างมีวินัย อดทน ช่างสังเกต ละเอียด มีจิตใฝ่เรียนรู้อย่าง การส่งเสริมเยาวชนเป็นกลุ่มสำคัญที่เป็นผู้สืบสานภูมิปัญญาในปัจจุบันและในอนาคตได้ ศักยภาพด้านทุนพบว่ามีการนำทุนชุมชนเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่าและคุ้มทุนในด้านการผลิต มีศูนย์การเรียนรู้การผลิตสิ่งทอในสถาบันการศึกษาในชุมชน เป็นวิสาหกิจชุมชนปลอดหนี้ สามารถนำทุนภูมิปัญญาสิ่งทอของเผ่าพันธุ์แห่งตนมาพัฒนาเป็นอาชีพและรายได้ มีการอนุรักษ์และเสริมสร้างทุนที่กำลังจะหมดไปจากชุมชน ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ

^{๕๘} นภัสรพี เทพคุ้มกัน, “การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย”, *คุณภูมินิพนธ์ปรัชญาคุณภูมินิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

^{๕๙} สุวกิจ ศรีปัดดา, “การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน”, *รายงานการวิจัย*, (คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๙), หน้า บทคัดย่อ.

พบว่า มีการบริหารจัดการบนความพอเพียง เน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่เป็นองค์รวม หลักการทำงานกลุ่มต้องเสียสละ ไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน เข้าใจและเข้าถึงกระบวนการทำงานอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง มีการบริหารจัดการที่ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และสถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการโดยมีการมอบหมายงานให้ถูกต้องและเหมาะสมกับความสามารถของช่างทอ การเปิดรับความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้บริโภคเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา ผลการสังเคราะห์พบความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนผ้าทอพื้นเมืองไทยครั้งบ้านนาตาโพ คือการสืบทอดภูมิปัญญาสิ่งทอมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นสตรี การบริหารจัดการแบบองค์รวมที่โปร่งใสตรวจสอบได้ การนำทุนชุมชนมาเป็นทุนในการพัฒนาเครือข่ายการพัฒนา การนำเสนอตนเองบนฐานภูมิปัญญาและวิถีชีวิต การสร้างเสริมความเชื่อมั่นและสร้างความศรัทธาในภูมิปัญญาสิ่งทอ^{๑๐๐}

กนต์ อินทวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการศึกษาประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจ สามารถนำไปใช้กับทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับการศึกษา จะไม่ขึ้นกับปัจจัยพื้นฐานของธุรกิจ ได้แก่ ประเภทของธุรกิจวิสาหกิจชุมชน เงินลงทุนทางธุรกิจและระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ ซึ่งส่วนใหญ่มีเป้าหมายในการประกอบธุรกิจเพื่อให้พอกินพอใช้ ถึงร้อยละ ๕๕.๑๗ สอดคล้องกับลักษณะที่สำคัญ ๗ ประการของวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย โดยส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ ถึงร้อยละ ๙๖.๕๕ การรับรู้ข่าวสารเพื่อเพิ่มความเข้าใจ พบว่า มีความเข้าใจในความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการธุรกิจแบบเศรษฐกิจพอเพียง จุดแข็ง ความคิดเห็นต่อการจัดการธุรกิจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้ประกอบการกลุ่มตัวอย่าง ๙ ประการ ส่วนใหญ่เกือบ ๑๐๐ % ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมกับธุรกิจโดยถูกต้องตามหลักวิชาการราคาถูกและจุดอ่อน ยังมีลักษณะด้านการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่เห็นด้วยแต่เป็นส่วนน้อยโดยมีความคิดเห็นว่า การใช้เทคโนโลยีให้มีความเหมาะสมกับธุรกิจโดยถูกต้องตามหลักวิชาการและราคาถูกคิดแต่ปัญหายังมีลักษณะของความคิดเห็นว่าในหลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียง ยังไม่ครอบคลุมกับการจัดการธุรกิจ ซึ่งสิ่งนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น^{๑๐๑}

^{๑๐๐} พิรมาลย์ บุญธรรม, “ความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นเมืองไทยครั้งบ้านนาตาโพ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๐๑} กนต์ อินทวงศ์, “การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

เสริมศรี สุทธิสงค์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ๑) การจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดการแบบพึ่งพาตนเองในระดับมาก การจัดการทุนชุมชนในระดับมาก และการจัดการเรียนรู้ของชุมชนในระดับมาก ๒) การดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในระดับมาก โดยมีการดำเนินงานตามแนวทางของชุมชนพอประมาณในระดับมาก การดำเนินงานตามแนวทางของชุมชนมีเหตุผลในระดับมาก และการดำเนินงานตามแนวทางของชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดีในระดับมาก ๓) การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชน และการจัดการเรียนรู้ของชุมชนมีความสัมพันธ์กับชุมชนพอประมาณ พบว่า การจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณของวิสาหกิจกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชนและการจัดการเรียนรู้ของชุมชน มีความสัมพันธ์กับชุมชนมีเหตุผล พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง การจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการทุนชุมชนและการจัดการเรียนรู้ของชุมชน มีความสัมพันธ์กับชุมชนมีภูมิคุ้มกันที่ดี พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ๔) ตัวแบบชุมชนผู้ผลิตผ้าไหมที่มีการจัดการวิสาหกิจชุมชนในระดับสูงพร้อมกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างยั่งยืน พบว่า ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง การจัดการเรียนรู้ของชุมชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณ พบว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านชุมชนพอประมาณ ได้รับอิทธิพลทางตรงจากการจัดการวิสาหกิจชุมชน และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากการจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง และการจัดการเรียนรู้ของชุมชน^{๑๐๒}

วิทยา จันทรแดง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ๑) นโยบายการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง มีการดำเนินการในด้านการเพิ่ม ศักยภาพขององค์กรชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การจัดการความรู้และการเรียนรู้ของคนในชุมชน ๒) ชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการชุมชน การประกอบอาชีพ การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการพัฒนาองค์กรในชุมชน ๓) รูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น คือ การบริหารจัดการชุมชน เข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ การวิจัยในครั้งนี้นำไปสู่ข้อค้นพบใหม่ คือ ๑) การมีส่วนร่วมที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคี สนับสนุน ๒) ระบบสนับสนุนชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ ระบบความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์ และมีแนวทาง ในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้าง

^{๑๐๒} เสริมศรี สุทธิสงค์, “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, **ดัชนีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

ชุมชนเข้มแข็ง ๓) แนวทางในการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ แนวทางด้านการฟื้นฟู ชุมชน แนวทางด้านการปรับตัวของชุมชน และแนวทางด้านการดำรงอยู่ของชุมชน^{๑๐๓}

อภิชัย พันธเสน และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการวิจัยพบว่า จากการประมวลพระราชดำริสามารถประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียง เข้ากับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมในเบื้องต้นได้ในกรณีต่อไปนี้ ๑. ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นั่นคือ ใช้เทคโนโลยี ที่มีราคาไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ ๒. มีขนาดการผลิตที่เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ ๓. ไม่โลภเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก ๔. เน้นความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบเอาเปรียบ ผู้บริโภค และไม่เอาเปรียบเอาเปรียบแรงงาน หรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาเปรียบเอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ๕. เน้นการกระจาย ความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตได้ด้วย ๖. เน้นการ บริหารความเสี่ยงต่ำ (down side risk management) โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินขีดความสามารถในการจัดการ ๗. เน้นการตอบสนองตลาดภายในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศเป็นหลัก ตามลำดับ ปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้อุตสาหกรรมสามารถพัฒนาได้อย่างมั่นคงในระยะยาว^{๑๐๔}

นันทพัทธ์ พูลสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการประยุกต์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับมาก ซึ่งแยกตามรายด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณด้านความมีเหตุผลด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีและด้านการมีคุณธรรม อยู่ในระดับมากส่วนด้านการมีความรู้มีการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อศึกษาถึงผล การดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานีพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีผลการดำเนินธุรกิจในระดับมากซึ่งแยกตามรายด้าน ได้แก่ ด้านทุนสิ่งแวดล้อมและด้านทุนกายภาพอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านทุนมนุษย์และด้านทุนสังคมมีผลการดำเนินธุรกิจอยู่ในระดับปานกลางเมื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะองค์กร กับผลการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีประเภท ของกิจการต่างกันมีผลการดำเนินธุรกิจไม่แตกต่างกัน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีระยะเวลาดำเนินการ ต่างกันมีผลการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจแตกต่างกัน และพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มี

^{๑๐๓} วิทยา จันทร์แดง, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๐๔} อภิชัย พันธเสน และคณะ, “การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม”, **รายงานการวิจัย**, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐), หน้า บทคัดย่อ.

ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่างกันมีผลการดำเนินธุรกิจแตกต่างกัน และการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินธุรกิจ^{๑๐๕}

ปิยะวัน เพชรหมิ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกมีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้การรับรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านความหมายและความสัมพันธ์ ด้านองค์ประกอบ ด้านการนำไปปฏิบัติและด้านประโยชน์ พบว่าส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรับรู้ด้านความหมายและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและด้านประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการประหยัด พฤติกรรมด้านการเรียนรู้ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วประสบผลสัมฤทธิ์ระดับมาก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประสบผลสัมฤทธิ์ปานกลาง และพฤติกรรมด้านสังคม ประสบผลสัมฤทธิ์ระดับมาก^{๑๐๖}

ชาญชัย สุขสกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงประเภทธุรกิจเกษตรของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้าจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหวานในจังหวัดเพชรบูรณ์ ยังไม่ได้มีการจัดตั้งองค์กรที่แบ่งหน้าที่กันดำเนินการอย่างชัดเจน ไม่รู้จักการทำแผนธุรกิจ ไม่รู้จักการทำแผนการตลาด ขาดความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป ไม่มีการทำบัญชีครัวเรือน ทั้งกระบวนการผลิตวัตถุดิบ การบรรจุภัณฑ์ก็ยังไม่ได้พัฒนาให้มีขีดความสามารถที่จะแข่งขันได้ ทางด้านช่องทางการจัดจำหน่ายพบว่ายังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะส่งร้านค้าประจำเท่านั้น ยังไม่มีการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายรูปแบบใหม่ๆ ที่ทำให้เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย และสะดวก ทางด้านการส่งเสริมการจัดจำหน่ายก็ไม่มีกิจกรรมที่จะดึงดูดใจให้ผู้บริโภคได้รู้จักให้มากยิ่งขึ้น ทางด้านเศรษฐกิจและวิถีการดำเนินชีวิตพบว่า ธุรกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหวานในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีความพออยู่พอกิน มีการหาช่องทางการจัดจำหน่าย จากงานวิจัยได้ข้อค้นพบว่า รูปแบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ชุมชนจะต้องร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมทางการตลาด เริ่มตั้งแต่การจัดตั้งองค์กร การแบ่งงานกันทำตามความถนัด ชุมชนต้องร่วมกันคิดระดมสมองในการวางแผนการตลาด โดยเป็นการดำเนินการตลาดตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นการตลาดเพื่อสังคมด้วยการร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมทางการตลาดตั้งแต่ การวิจัยการตลาด การค้นหาพฤติกรรมผู้บริโภคยุคปัจจุบัน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สร้างคุณค่า และคุณประโยชน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้บริโภค การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การมีตราสินค้าของกลุ่ม การ

^{๑๐๕} นันทพัทธ์ พูลสวัสดิ์, “การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี”, รายงานการวิจัย, (คณะศิลปศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๑), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๐๖} ปิยะวัน เพชรหมิ, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๒), หน้า บทคัดย่อ.

ตั้งราคาที่เหมาะสม การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายที่ครอบคลุมทั่วถึงด้วยกำลังทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ การส่งเสริมการตลาดที่เน้นการประชาสัมพันธ์ด้วยความคิดสร้างสรรค์และประหยัด สำหรับการผลิตต้องเน้นธรรมชาติให้มากที่สุด ลดการใช้สารเคมีหรือใช้สารเคมีเลยการผลิตต้องมีมาตรฐาน มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การร่วมกันคิดหาทางลดต้นทุนให้ต่ำที่สุดในทุกขั้นตอนทั้งการผลิต และกิจกรรมการตลาด รวมถึงการที่สมาชิกกลุ่มธุรกิจชุมชนต้องมีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับแนววิถีเศรษฐกิจพอเพียงด้วย โดยต้องลด ละ เลิก อบายมุขทั้งปวง เกษตรต้องไม่ก่อหนี้สิน และหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ก็จะทำธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน รูปแบบการจัดการการตลาดเพื่อการพึ่งตนเองนี้จะได้นำไปเผยแพร่แก่กลุ่มธุรกิจชุมชนเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหวานในจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไป^{๑๐๗}

ณัฐนันท์ หลักคำ และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ผลิตสิ่งทอผ้าลายเกล็ดเต่า (กลุ่มเพลงผ้าย) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มมีการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ๕ ด้าน ดังนี้ มีการวางแผน โดย การประชุม ๑-๒ ครั้ง/เดือน มีการจัดองค์กร คือ มีโครงสร้างแบบแนวดิ่ง มีการจัดคนเข้าทำงาน ตามหน้าที่ที่เหมาะสม มีการอำนวยความสะดวก มีการสั่งงานแบบกัลยาณมิตรด้วยวาจา มีการควบคุม มีการจัดทำบัญชีเบิก-จ่ายวัตถุดิบ บัญชีรับ-จ่ายเงินสด สมุดบัญชี เงินฝากธนาคาร บัญชีควบคุมค่ายและผลิตภัณฑ์ที่ทอเสร็จ และสมาชิกมีวัฒนธรรมความพอประมาณ ระดับมากที่สุด คือ สุขใจ ภูมิใจในการทอผ้าภายในกลุ่มของตนเอง และไม่เบียดเบียนตนเองโดยรวมระดับมาก มีวัฒนธรรมอย่างมีเหตุผล ระดับมากที่สุด คือ มีการใช้เงื่อนไขพื้นฐานของกลุ่มในการบริหารจัดการกลุ่มด้านการทอผ้าและด้านการจำหน่ายผ้าลายเกล็ดเต่า โดยรวมระดับมาก มีวัฒนธรรมเพื่อสร้างระบบภูมิคุ้มกันระดับมากที่สุด คือ มีความรักความสามัคคี โดยรวมระดับมาก มีวัฒนธรรมการศึกษาหาความรู้คู่คุณธรรม ระดับมากที่สุด คือ ความเอื้ออาทรต่อกันภายในกลุ่มและในชุมชน โดยรวมระดับมาก กลุ่มมีความสมดุล และยั่งยืน ระดับมากที่สุด คือ รักษาประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นโดยรวมระดับมาก^{๑๐๘}

ขวัญกมล ดอนขวา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีผลกระทบทางตรงต่อกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนในด้านการขายมากที่สุด ส่วนกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนในด้านการขาย มีผลกระทบทางตรงต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชนในด้านการให้ความอนุเคราะห์ชุมชนมากที่สุด ทางด้านปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนา พื้นฐานทางกายภาพมีผลกระทบทางตรงต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชนในด้าน

^{๑๐๗} ชาญชัย สุขสกุล, “รูปแบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงประเภทธุรกิจเกษตรของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้าจังหวัดเพชรบูรณ์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๔), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๐๘} ณัฐนันท์ หลักคำ และคณะ, “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ผลิตสิ่งทอผ้าลายเกล็ดเต่า (กลุ่มเพลงผ้าย)”, รายงานการวิจัย, (คณะเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๔), หน้า บทคัดย่อ.

การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด นอกจากนี้ ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์มีผลกระทบทางอ้อมต่อการจัดสรรกำไร ส่วนเกินของชุมชนในด้านการให้การศึกษา มากที่สุด ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางด้านการพัฒนาผู้นำเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนา สมาชิกกลุ่ม และการพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มีผลต่อการเพิ่ม ยอดขายจากการ ขายสินค้าภายในชุมชน โดยรายได้จากการขายจะมีผลต่อขนาดของการจัดสรรกำไร ไปช่วยเหลือ กิจกรรมต่างๆ ทางสังคมในชุมชนที่เป็นที่ตั้งของกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วยในด้านการศึกษาให้มากที่สุด^{๑๐๙}

สมใจ ศรีเนตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจ ชุมชน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ของ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีอายุในช่วง ๔๑-๕๐ ปี มี ความพร้อมในการพัฒนามากที่สุด ส่วนความรู้ความเข้าใจในหลักการวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๓๔ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมในการดำเนินงานได้ง่ายขึ้น ส่วนการพัฒนาความเข้มแข็ง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืนนั้น พบว่า ต้องส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิตและเพิ่มรายได้ กับชุมชน ช่วยส่งเสริมการตลาดกระจายของครอบครัว และใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการ พัฒนาตามพระราชดำริ มีการการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เช่น ไม่มีการกู้หรือสร้างหนี้สิน ยึดหลัก ความเป็นธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ตลอดจนสร้างความสมดุลของธรรมชาติให้ได้ และ เมื่อมีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้คู่กับหลักความเพียรก็จะสามารถสร้างตน สร้าง ครอบครัวได้เป็นอย่างดี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้เข้าใจด้านการพัฒนาและการเรียนรู้ในวิถี ชีวิตของการพึ่งพาตนเองได้^{๑๑๐}

๒.๖.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Park ได้ศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง และการพัฒนาชนบทของ ชาวเกาหลี พบว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อพึ่งพาตนเองนั้น มีหลัก ๒ ประการ คือ ประการที่ หนึ่ง ควรหาจุดสมดุลของการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมเบา และการเกษตร ประการ ที่สอง การทำอุตสาหกรรมควรพัฒนาเทคโนโลยี และการเพิ่มผลผลิต ควรเน้นไปที่การบริหารงาน บุคคลและผลการดำเนินงานทำให้การพัฒนาของเกาหลีประสบความสำเร็จพอสมควร แม้จะได้รับ ผลกระทบจากเศรษฐกิจภายนอกประเทศก็ตาม^{๑๑๑}

Gordon ได้ศึกษาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อม ซึ่งได้กลายเป็นเครื่องมือ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของโลก บทบาทของผู้ประกอบการมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และลึกซึ้ง เป็นการชี้ให้เห็นว่า สิ่งเหล่านี้ส่วนประกอบจำเป็นสร้างการจ้างงาน การเติบโตทาง

^{๑๐๙} ขวัญกมล ดอนขวา, “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานการ วิจัย, (สำนักเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๑๐} สมใจ ศรีเนตร, “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

^{๑๑๑} P.H. Park, The Development Strategy of Self-Reliance and Rural Development in the Democratic People's Republic of Korea, (California: University of California, 1997), p. 62.

เศรษฐกิจและแข่งขันระหว่างประเทศในเศรษฐกิจโลก ผลการวิจัยสรุปว่า วิสาหกิจขนาดย่อมมีบทบาทของการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการแข่งขันระหว่างประเทศ และการปฏิบัติทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งในยุโรปแล้ว ในงานวิจัยเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดย่อมและบทบาทวิสาหกิจขนาดย่อมในยุโรป ผู้ประกอบการและมีความสัมพันธ์ แต่ก็ไม่เหมือนแนวคิด ผู้ประกอบการจะเป็นคนขับเคลื่อนหลักของการสร้างกระบวนการ ในขณะที่ผู้ประกอบการของประเทศภูมิภาคหรืออุตสาหกรรมมักจะใช้อธิบายปรากฏการณ์ ผลกระทบที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจในยุโรป โครงสร้างและบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่แตกต่างกันไปในบางประเทศและวิธีการที่จะเปรียบประยุคต์เพื่อความเป็นเลิศที่สำคัญกับพื้นที่อื่นในโลก วิธีการบทบาททางเศรษฐกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป วิธีการที่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้ในการพัฒนา การวัดของโครงสร้างและบทบาทวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในยุโรป เศรษฐกิจยุโรปจะฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ โดยอาศัยข้อมูลที่สามารถใช้ได้กับบทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในวงจรธุรกิจ เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ^{๑๑๒}

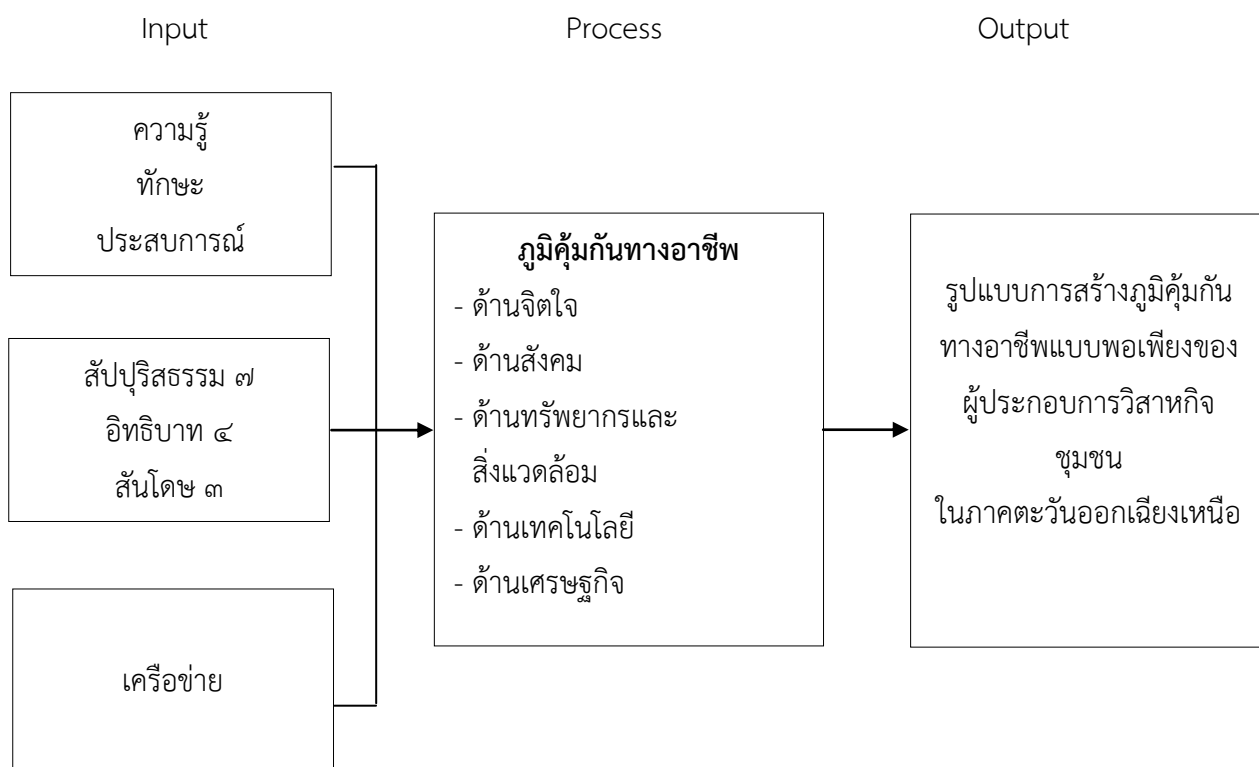
Abbring and Campbell ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่แตกต่างกัน และปัจจัยองค์การของการจัดการความรู้ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผลการศึกษาพบว่า มีการจัดการความรู้ในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยการได้รับความรู้จะอยู่ในรูปแบบการติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญ และผู้เชี่ยวชาญภายนอก การใช้รูปแบบการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ โดยการพูดคุยกัน นอกจากนี้การจัดการความรู้อย่างขึ้นอยู่กับการทรัพยากรขององค์กรและกระบวนการต่าง ๆ องค์การการเรียนรู้และกลยุทธ์การแข่งขันด้วยวิธีการทางการเป็นปัจจัยบวกของการจัดการความรู้ ในขณะที่ทิศทางครอบครัวยังเป็นปัจจัยลบหนึ่งในความท้าทาย ในการศึกษาปัจจุบันคือการแยกความแตกต่างอย่างชัดเจนบนพื้นฐานการทดลองที่กำหนดไว้ก่อนหน้านี้แนวคิดของการจัดการความรู้และองค์การการเรียนรู้ และให้มีการจัดการความรู้และสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นการจัดการสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม^{๑๑๓}

^{๑๑๒} R.J. Gordon, **Small and Medium – Sized Enterprises**, (Research Institute of Industrial Economic, 2002), p.123.

^{๑๑๓} J.H. Abbring and J.R. Campbell, **A Structural Empirical Model of Firm Growth, Learning and Survival**, (Chicago: National Bureau of Economic research, 2003), p.92.

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ตามลักษณะการศึกษา รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอขั้นตอนการดำเนินการวิจัย กระบวนการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการวิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับงานวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research)

๓.๒ ประชากร/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง ๑ ประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือ วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพโร อำเภอมือเมือง จังหวัดนครราชสีมา วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวโนน อำเภอมือเมือง จังหวัดชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และวิสาหกิจ

ชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๒๖๕ คน^๑

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มประชากร ได้มาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกำหนดเกณฑ์ตามคุณสมบัติ ได้แก่ ได้รับการคัดเลือกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ่านการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ระดับ ๔ ถึง ๕ ดาว จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร โดยการเลือกแบบเจาะจงและจากการสมัครเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ ๓.๑ แสดงกลุ่มประชากรผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน	ประชากร
วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพโร จ.นครราชสีมา	๔๗
วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสียน้อย จ.ชัยภูมิ	๘๐
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม จ.บุรีรัมย์	๘๕
วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านสว่างพัฒนา จ.สุรินทร์	๕๓
รวม	๒๖๕

๓.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิจัยครั้งนี้ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนโดยตรง คณะกรรมการกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๒๕ คน

^๑กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ๒๕๖๑), หน้า ๕๖-๖๔.

ตารางที่ ๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	นายวรวิทย์ บุญพิมพ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดนครราชสีมา
๒	นายทองพูน แสงภูเขียว	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดชัยภูมิ
๓	นายณรงค์ศักดิ์ อินยาพงษ์	หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร จังหวัดบุรีรัมย์
๔	นางกรรณิการ์ พลบูรณ์ศรี	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุรินทร์
๕	นางสุภารัตน์ ชิงสัมปทาน	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา
๖	นางสาวกันยารัตน์ ไชยยศ	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดชัยภูมิ
๗	นางอรุณี อินยาพงษ์	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดบุรีรัมย์
๘	นายสมพร ปองไว้	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดสุรินทร์
๙	นายสมพร จิระโร	พาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา
๑๐	นายสุรพล สุขกันตะ	พาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ
๑๑	นายสุทธิศักดิ์ พรหมบุตร	พาณิชย์จังหวัดบุรีรัมย์
๑๒	นายวัทธิกร ไสงาม	พาณิชย์จังหวัดสุรินทร์
๑๓	นางอัจฉรา เคียงวิมลรัตน์	พัฒนาการจังหวัดนครราชสีมา
๑๔	นายภูษิต ลัทธินธรรม	พัฒนาการจังหวัดชัยภูมิ
๑๕	นางบุญยิ่ง เทคน้อย	พัฒนาการจังหวัดบุรีรัมย์
๑๖	นางอรุณรัตน์ ชิงชนะ	พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์
๑๗	นางสมพร อร่ามชัย	ประธานวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัดนครราชสีมา
๑๘	นางมาลา วรรณพงษ์	ประธานวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหม เสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ
๑๙	นายอุทัย ม่านทอง	ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด บ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์
๒๐	นายบุญมา สุขจิต	ประธานวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จังหวัดสุรินทร์
๒๑	นางวาสนา อร่ามชัย	สมาชิวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพรจังหวัดนครราชสีมา
๒๒	นางละเอียด ขำชัยภูมิ	สมาชิวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหม เสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ

ตารางที่ ๓.๒ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๒๓	นางกิมหลั่น แร่งโนน	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหม เสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ
๒๔	นายสมศักดิ์ รอดจากเชื้อ	สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้าน โคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์
๒๕	นายวันดี ศรีแก้ว	วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน บ้านสว่างพัฒนา จังหวัดสุรินทร์

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนโดยตรง ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คณะกรรมการกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๘ รูป/คน

ตารางที่ ๓.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ลำดับ ที่	ชื่อฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง/สถานที่
๑	พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตนครราชสีมา
๒	รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
๓	ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาตร	ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิง พุทธ มจร. วิทยาเขตนครราชสีมา
๔	ผศ.ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล	ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา
๕	ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์	นักวิชาการอิสระ
๖	นางขวัญฤดี ชะนะภักดิ์	นักวิชาการอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา
๗	นางสาวสลักจิต อินโตนด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา
๘	นางสาวจุลี บุญวงศ์	หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเนื้อหาของแบบสอบถามครอบคลุมการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

๑. นำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้สามารถพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า ตั้งแต่ ๐.๕ ขึ้นไป โดยใช้เกณฑ์^๒ ดังนี้

+๑ หมายความว่า มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง

๐ หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้อง

-๑ หมายความว่า ข้อคำถามไม่มีความสอดคล้อง

๒. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ผลการตรวจสอบพบว่าแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ๐.๘๐-๑.๐๐

๓. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจในจังหวัดขอนแก่น ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน ที่ไม่ได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, Alpha Coefficiency) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๐ จากนั้นนำแบบสอบถามดังกล่าวเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไขและให้ข้อเสนอแนะ

^๒ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๕๗.

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

๓.๔.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่

๑) การสัมภาษณ์ (Interview)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑.๑) จัดเตรียมเครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview Guide) ด้วยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากหน่วยงานภาครัฐที่ให้การสนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจโดยตรง คณะกรรมการกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๑.๒) ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือที่จะเข้าสัมภาษณ์

๑.๓) ผู้วิจัยนัดหมายวันเวลาที่จะสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑.๔) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้วิธีการบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก และขออนุญาตใช้กล้องถ่ายรูปเพื่อใช้อ้างอิงในการสัมภาษณ์

๑.๕) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของผลการสัมภาษณ์แล้ว

นำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๒) การสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒.๑) ติดต่อประสานงานผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อขอความร่วมมือในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) รวมทั้งสิ้นจำนวน ๘ รูป/คน พร้อมชี้แจงรายละเอียดวัตถุประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการ สถานที่ วัน และเวลา ในการสนทนากลุ่ม

๒.๒) ขอหนังสือ ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ จากหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๓) จัดเตรียมประเด็นคำถาม โครงร่าง และเอกสาร ให้เพียงพอ กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

๒.๔) ประสานงานเพื่อยืนยัน วัน เวลา สถานที่ กับผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน

๒.๕) จัดเตรียมสถานที่ ทีมงาน และดำเนินการสนทนาด้วยตนเอง

๒.๖) ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถามตามประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ และรายงานผลการวิจัย

๓.๔.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากหนังสืออ้างอิงทางพระพุทธศาสนาต่างๆ จากพระไตรปิฎก (ภาษาบาลี) ฉบับมหาจุฬาไตรปิฎก ๒๕๐๐, พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และหนังสือ วารสารบทความงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่รวบรวมโดยหน่วยงานราชการหรือสถาบันการศึกษาและแหล่งข้อมูลที่เป็นที่ยอมรับ

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณมีขั้นตอนดังนี้

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรผู้ประกอบการวิสาหกิจจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด จำนวน ๒๖๕ คน ผู้วิจัยดำเนินการแจกจ่ายด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

๒) ติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม

๓) นำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอแจกแบบสอบถาม และดำเนินการแจกและรับกลับคืนด้วยตนเอง

๔) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม ที่รับกลับมาแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๔.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฏิบัติการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน มีขั้นตอนดังนี้

๑) สืบหาข้อมูลและเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดประเด็นเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒) นำข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาจัดทำเป็นคู่มืออบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓) ประสานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔) จัดประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเชิญชวนให้สมัครเข้าร่วมกิจกรรม

๕) จัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๖) ติดตามการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๗) สรุปผลการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการวิเคราะห์ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ให้เห็นองค์ประกอบตามลักษณะของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

๓.๕.๒.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

๓.๕.๒.๒ ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อภูมิคุ้มกันแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ^๓ โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

๕	หมายถึง	มีความคิดเห็นในการดำเนินการมากที่สุด
๔	หมายถึง	มีความคิดเห็นในการดำเนินการมาก
๓	หมายถึง	มีความคิดเห็นในการดำเนินการปานกลาง
๒	หมายถึง	มีความคิดเห็นในการดำเนินการน้อย
๑	หมายถึง	มีความคิดเห็นในการดำเนินการน้อยที่สุด

^๓ธานินทร์ ศิลป์จารุ, วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิรซิโนสอาร์แอนด์ตี, ๒๕๕๕), หน้า ๘๖-๘๗.

การแปลคะแนน โดยการนำแบบสอบถามมาหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย^๔

โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย มีดังนี้

๔.๕๑ - ๕.๐๐ หมายถึง มีความคิดเห็นในการดำเนินการมากที่สุด

๓.๕๑ - ๔.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นในการดำเนินการมาก

๒.๕๑ - ๓.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นในการดำเนินการปานกลาง

๑.๕๑ - ๒.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นในการดำเนินการน้อย

๑.๐๐ - ๑.๕๐ หมายถึง มีความคิดเห็นในการดำเนินการน้อยที่สุด

^๔ไพศาล หวังพานิช, การวัดและประเมินผลการเรียน, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๑),
หน้า ๑๑๒.

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งนี้ เป็นการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลสังเคราะห์เป็นและผลการวิจัยดังนี้

ผู้วิจัยจะเสนอเป็น ๕ ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

๔.๑ การศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๓ การนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๔ รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ การศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๑.๑ บริบทและสภาพการประกอบการวิสาหกิจชุมชน

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยวิธีการศึกษาเอกสารหลักฐานสำคัญ (Documentary research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจงซึ่งใช้เกณฑ์เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มประชากร ได้มาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกำหนดเกณฑ์ตามคุณสมบัติ ได้แก่ ได้รับการคัดเลือกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผ่านการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ระดับ ๔ ถึง ๕ ดาว จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร โดยเลือกแบบเจาะจงและจากการสมัครเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า

๑. สภาพการประกอบการวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร

จ.นครราชสีมา

๑.๑ ประวัติวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร

วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จ.นครราชสีมา ตั้งอยู่ที่ ๕๐๗ ซอย๑๔/๒๓ ถนนเดชอุดม ต.ในเมือง อ.เมืองนครราชสีมา จ.นครราชสีมา

ประธาน นางสมพร อร่ามชัย

เริ่มจัดตั้งกลุ่มเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๔

จำนวนสมาชิก ๔๗ คน

การรวมกลุ่มกับปลูกพืชสมุนไพรของชาวบ้านในชุมชนเดชอุดมพัฒนาซึ่งเป็นต้นแบบของชุมชนต่าง ๆ ที่สามารถรวมกลุ่มสมาชิกในการสร้างกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนเพื่อหาอาชีพเสริมให้กับสมาชิก ในกลุ่มโดยการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ภายใต้การนำของนางสมพร อร่ามชัย ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมพรสมุนไพร ซึ่งการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมพรสมุนไพร ได้เริ่มจัดตั้งกลุ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งในช่วงแรก ๆ ยังไม่ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานใดมาสนับสนุน มีเพียงเครื่องหันสมุนไพรที่ได้รับการสนับสนุนจากวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในปี ๒๕๕๓ เท่านั้น แต่ส่วนใหญ่การรวมกลุ่มมาจากความร่วมมือ ร่วมใจ และความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่มทุกคน โดยการนำวัตถุดิบ ซึ่งก็คือ พืชสมุนไพรต่าง ๆ ที่แต่ละคนได้ปลูกไว้ที่บ้านมาจำหน่ายที่กลุ่มฯ นางสมพร อร่ามชัย ก็ได้ นำพืชสมุนไพรต่าง ๆ ที่ได้ซื้อมาจากสมาชิกผลิตเป็นสมุนไพร จากความรู้เรื่องสมุนไพรที่ได้พ่อและแม่ของ นางสมพร อร่ามชัย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม จนสามารถผลิตสมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพรมีมากมายแต่ผลิตภัณฑ์ที่เริ่มผลิตครั้งแรกสร้างความภาคภูมิใจ และจำหน่ายได้มากทำให้สมาชิกมีรายได้เลี้ยงครอบครัว

๑.๒ ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร

ผลิตและจำหน่ายสมุนไพรแปรรูปทุกชนิด อาทิ น้ำผึ้งแท้ น้ำหมักเอนไซม์ กระชายดำ ลูกยอ ว่านชักมดลูก สมอ มะขามป้อม น้ำสมุนไพรรวม ประเภทสมุนไพรแห้ง สมุนไพรต้มดอง ๑๐ เขียน สมุนไพรลูกประคบ ชุดอบสมุนไพร และ สบู่มะหาด สบู่กาวไหม สบู่ขมิ้นมะขาม ครีมนวดจากโปรตีนไหม อีกทั้งยังมี ขี้ผึ้งสมุนไพร พิมเสน ยาเหลือง

๑.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร มีการเชื่อมโยงกันระหว่างเครือข่ายแบบวัฒนธรรมธรรมชาติ โดยเข้าร่วมกลุ่มกับคลัสเตอร์อาหารแปรรูปเพื่อสุขภาพ ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มผลิตสินค้าที่มีความหลากหลาย เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้า ร่วมซื้อ ร่วมขาย ระหว่างเครือข่าย ประกอบกับกลุ่มวิสาหกิจมีวิถีชีวิตของชุมชน มีลักษณะเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เพิ่มเติมด้านสมุนไพรผู้ถ่ายทอดความรู้เรื่องสมุนไพรไทยให้กับให้กับนักเรียน นักศึกษา เยาวชนรุ่นลูก รุ่นหลาน เพื่อให้ได้กลุ่มใหม่ได้สืบทอดมรดกด้านสมุนไพรไทยให้คงอยู่คู่เมืองไทยตลอดไป ส่งเสริมให้เกิดครูภูมิปัญญาที่พัฒนาต่อยอดความรู้เรื่องสมุนไพร ใช้แหล่งผลิตเป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้และ

ศึกษาดูงานให้กับชุมชนและบุคคลที่สนใจเรื่องสมุนไพร และยังเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ทั้งในชุมชนและนอกชุมชนรวมถึงต่างอำเภอ จากปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อความมั่นคงทางอาชีพของผู้ประกอบการ

๑.๔ จุดเด่นวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มล้วนเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากสมุนไพรที่มีคุณภาพ สะอาดปลอดภัย ปลูกเอง ปรุงเอง และจำหน่ายเอง โดยเริ่มแรกในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ผลิตภัณฑ์น้ำลูกยอ ได้รับการยอมรับเป็นสินค้า OTOP ๑ ดาว สรรพคุณของน้ำลูกยอ คือ แก้โรครุมิแพ้เรื้อรัง ต่อมา พ.ศ. ๒๕๔๙ ผลิตภัณฑ์น้ำกระชายดำ เป็นสินค้า OTOP ๓ ดาว มีสรรพคุณคือ ช่วยบำรุงกระดูก แก้ปวดเมื่อย แก้กระดูกผุ และในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ผลิตภัณฑ์น้ำมันชกมดลูกเป็นสินค้า OTOP ๔ ดาว มีสรรพคุณคือ ช่วยในการรักษามดลูก ช่วยให้ประจำเดือนมาปกติ ลดอาการปวดท้องระหว่างมีประจำเดือน มีประโยชน์มากสำหรับผู้หญิงทุกคน สมุนไพรประคบ ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นสินค้าที่ส่งขายยังต่างประเทศแล้ว นั่นคือ ประเทศเยอรมนี เกาหลี และญี่ปุ่น สรรพคุณของลูกประคบคือ ใช้ประคบแก้อาการปวดเมื่อยบริเวณหลัง เอว และข้อต่าง ๆ ของร่างกาย และยังมีตู้อบสมุนไพรเคลื่อนที่ที่ใช้แทนการอยู่ไฟของสตรีหลังคลอดบุตรสมัยก่อน

๒. สภาพการประกอบการวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยนน้อย จ.ชัยภูมิ

๒.๑ ประวัติวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยนน้อย

วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยนน้อย จ.ชัยภูมิ ตั้งอยู่ที่ ๖/๑ หมู่ที่ ๑ ถนน ตำบลบ้านเล้า อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ

ประธานกลุ่ม นางมาลา วรรณพงศ์

เริ่มจัดตั้งกลุ่มเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๔๘

จำนวนสมาชิก ๘๐ คน

อาชีพการปลูกหมอนเลี้ยงไหม เป็นอาชีพที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตนอกจากจะก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เกิดประโยชน์และยังสามารถนำผลพลอยได้จากกระบวนการผลิตนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้อย่างคุ้มค่า ผ้าไหมเป็นผลิตภัณฑ์แรกจากหมอนไหมที่เป็นที่รู้จัก และนิยมอย่างแพร่หลาย แต่ในขณะที่กระบวนการผลิตกว่าจะได้ผ้าไหม มีทั้งตั้งแต่ปลูกหมอน เลี้ยงไหม สามไหม ฟอกย้อมสี และกรรมวิธีในการทอที่ทำให้เกิดลวดลายที่เป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นอกจากนั้นยังมีผลิตภัณฑ์อื่นจากหมอนไหมเช่นชาใบหมอน ผลหมอน ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจากโปรตีน และสารสกัดจากหมอน บ้านเสี้ยนน้อย ต.บ้านเล้า อ.เมืองชัยภูมิ จ.ชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านมีการปลูกหมอนเลี้ยงไหมครบวงจร มีผลิตภัณฑ์จากหมอนและไหม ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ภูมิปัญญา วัฒนธรรม องค์ความรู้ที่จะให้คนทั่วไปได้มาเรียนรู้ในแบบ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่จะพัฒนาและเพิ่มรายได้ให้กับภาคเกษตรจากการท่องเที่ยวและบริการ ดังนั้นบ้านเสี้ยนน้อยจึงถือ เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบสร้างสรรค์ด้านหมอนไหม อีกแห่งหนึ่งของจังหวัดชัยภูมิ ที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเยี่ยมชม และจะสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกหมอนในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนตลอดไป

หมู่บ้านไหมไทยเฉลิมพระเกียรติฯ บ้านเสี้ยนน้อย หมู่ที่ ๑ เป็นหมู่บ้านปลูกหมอนเลี้ยงไหม มากกว่า ๑๓๐ ปี ได้รวมตัวก่อตั้งเป็นกลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยนน้อย

ตั้งแต่ปี ๒๕๓๗ และ ในปี ๒๕๔๗ ได้รับการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านไหมไทยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ และในปีพ.ศ. ๒๕๕๕ ได้รับ คัดเลือกจากจังหวัดชัยภูมิ เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวไหมได้ดำเนินกิจกรรมด้านหม่อนไหมครบวงจร ในด้านต่างๆ

๒.๒ ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยนน้อย

ผ้าไหมมัดหมี่สีเคมี ผ้าไหมมัดหมี่สีธรรมชาติ ผ้าพื้นสีเคมี ผ้าพื้นสีธรรมชาติ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าถุงมัดหมี่ลายน้ำไหล

๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยนน้อย

การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านเสี้ยนน้อย มีการสืบทอดมานาน เป็นเวลามากกว่า ๑๓๐ ปี มาแล้ว โดยฝึกเลี้ยงไหมจากภูมิปัญญารุ่นสู่รุ่น ต่อมาเกิดการรวมตัวของสมาชิกกลุ่มสตรีทอผ้าไหมบ้านเสี้ยนน้อย ได้พัฒนากลุ่มให้เป็นศูนย์เรียนรู้ผ้าไหมครบวงจร ดำเนิน กิจกรรม ด้าน การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหม การฟอกย้อมสีเส้นไหม การทอผ้าไหม และแปรรูปผลิตภัณฑ์หม่อนไหม ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด ๘๐ คน มีการบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการกลุ่ม มีเงินกองทุน หมุนเวียนภายในกลุ่ม มีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในชุมชนและชุมชนใกล้เคียง นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังร่วมตัวกันเป็นเครือข่ายระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ส่งผลให้ปัจจุบันเกิดการร่วมตัวกันเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ถ่ายทอดความรู้ และมีกิจกรรมร่วมซื้อร่วมขายระหว่างกลุ่ม ส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่ต้องพึ่งพานายทุนรายใหญ่ข้ามจังหวัด เพราะหากเส้นไหมขาดแคลน ก็จะมีเส้นไหมของเครือข่ายมาใช้ทดแทน หากมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ก็จะมีการส่งต่อไปกับเครือข่ายแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นโคมโฝ พวงกุญแจ เป็นต้น จากความสัมพันธ์ของเครือข่ายกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่งผลให้ผู้ประกอบการใหม่เกิดภูมิคุ้มกันและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

๒.๔ จุดเด่นวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยนน้อย

ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ OTOP ๓ ดาว และ ๔ ดาว

๓. สภาพการประกอบการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม

จ.บุรีรัมย์

๓.๑ ประวัติวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม จ.บุรีรัมย์ ตั้งอยู่ที่ ๕ หมู่ ๑๑ ต.ถนนหัก อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์

ประธานกลุ่ม นายอุทัย ม่านทอง

เริ่มจัดตั้งกลุ่มเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๕๒

จำนวนสมาชิก ๕๓ คน

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม ได้ก่อตั้งขึ้นภายใต้ นโยบายของรัฐบาลตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SME) เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๒ และโดยการนำเสนอโครงการด้วยกระบวนการประชาคมของหมู่บ้านเพื่อขออนุมัติงบประมาณจาก รัฐบาล โครงการที่นำเสนอมีวัตถุประสงค์เป้าหมาย คือการผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดไว้ใช้เองเพื่อลด ต้นทุนการ

ผลิต ซึ่งมีผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด คือนายอุทัย ม่ายทอง ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน มีอาชีพทำนาเป็นหลัก ซึ่งเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ขยันขันแข็ง ทุ่มเท เสียสละต่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก และใช้ชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวคิดในการพัฒนาว่า “ต้องการให้พี่น้องเกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดี มีต้นทุนที่ต่ำลงแต่ ได้ผลผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น และลดละ เลิก การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมี หันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ให้มากๆ ขึ้น เพื่อให้ดินดี ข้าวปลอดสารพิษ คนกันก็ปลอดภัยตัวเราเองก็ปลอดภัย ” และสำหรับนโยบายในการ ทำงานของผู้นำกลุ่มไม่ได้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนแต่ได้ยึดแนวทางการดำเนินงาน ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นำมาปฏิบัติ

ในปีพ.ศ.๒๕๔๕ ทางรัฐบาลไม่มีนโยบายโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน และ ชุมชน(SML) ในการส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านจัดทำประชาคมเพื่อเสนอโครงการพัฒนาในหมู่บ้าน แล้วรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณให้ตามขนาดของหมู่บ้าน ซึ่งทางหมู่บ้านโคกตาอ้อม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการทำประชาคมแล้วนำเสนอโครงการโรงปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดไปยังอำเภอนางรอง จึงได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลเป็นเงิน ๒๕๐,๐๐๐ บาท โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการ ขึ้นมาบริหารงานพร้อมก็นำเงินงบประมาณไปก่อสร้างโรงเรือน ซื้อเครื่องจักร ซื้อวัตถุดิบ โดยได้เริ่มดำเนินการมาได้ ๑ ปี จึงได้หยุดการผลิตลงและได้ปล่อยโรงปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพทิ้งร้างไว้ โดยมีความสาเหตุมาจากคณะกรรมการบริหารกลุ่มสมาชิกกลุ่ม ไม่มีความรู้ในการบริหารจัดการ ประกอบกับความเชื่อมั่นในตัวผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และความตระหนักถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิก อย่างแท้จริง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ องค์การบริหารส่วนตำบลกระเบื้องใหญ่ ได้ร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาในเขตพื้นที่ อันได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอนางรอง ธนาครเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตรจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนางรอง ได้เข้ามาส่งเสริม กระบวนการจัดเวทีชุมชนในการจัดทำแผนชุมชนของ หมู่บ้านโคกตาอ้อม โดยได้มีการสำรวจข้อมูลในการจัดทำแผนชุมชน พบว่าเกษตรกรได้มีการใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมี ในแต่ละปีการผลิตประมาณปีละ ๔ ล้านบาท จากการวิเคราะห์ศักยภาพจุดแข็ง จุดอ่อน สภาพปัญหา พร้อมทั้งแนวทางการแก้ไข ที่ประชุมจึงได้ มีมติในการรื้อฟื้นขับเคลื่อน โครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพอัดเม็ดขึ้นมาใหม่

๓.๒ ผลิตรายวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม การจัดหน่ายปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดจะจำหน่ายโดยมีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ สมาชิกกลุ่มที่ได้มีการแจ้งความต้องการไว้แล้ว และลูกค้าทั่วไปที่ไม่ใช่สมาชิกสั่งซื้อเข้ามาเป็นครั้งคราว ยังไม่มีระบบการขายส่งหรือผ่านตัวแทนร้านค้า มีเพียงการประชาสัมพันธ์ตามหมู่บ้านต่าง ๆ ผ่านสมาชิกผู้ใช้แบบปากต่อปาก หากมีเกษตรกรที่สนใจให้มาติดต่อซื้อได้โดยตรงที่กลุ่ม

๓.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม

กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มภายใต้แนวคิดที่ว่า ร่วมคิด ร่วมทำร่วมทุน ร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เริ่มตั้งแต่ร่วมกันคิดจัดการองค์กรของกลุ่มการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลุ่ม ร่วมกันปรึกษาหาแนวทางการดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาของกลุ่ม ร่วมลงทุน ด้วยการระดมทุนจาก

สมาชิกภายใต้กฎระเบียบของกลุ่มที่ได้คิดกำหนดไว้ ร่วมทำด้วยกระบวนการดำเนินกิจกรรมในทุก ๆ เรื่องตามที่ได้มีมติที่ประชุมเห็นชอบให้ดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ คือการรับผลกำไรจากการดำเนินงานของกลุ่มตามที่มติที่ประชุมเห็นชอบในแต่ละรอบปีของการผลิต สำหรับเครื่องมือในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกลุ่มนั้นคือ การประชุม ของสมาชิกกลุ่มตามที่ได้มีการเชิญประชุมในครั้งคราวไป สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม ยังมีการจัดการวิสาหกิจชุมชนพัฒนาไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีการปรึกษาหารือ ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงาน ใช้วัตถุดิบในชุมชนเป็นหลัก เข้าไปมีส่วนร่วมกับเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่มระหว่างเครือข่ายและพัฒนา สร้างสรรค์ มีการจัดการเงินทุนภายในกลุ่มอย่างเหมาะสม มีการบริหารกลุ่มด้วยผู้นำที่มีทักษะความสามารถ มีความรับผิดชอบต่องานและหน้าที่ เอาใจใส่สมาชิกในกลุ่ม สมาชิกเมื่อได้รับการถ่ายทอดก็ควรมีความชำนาญ และยังมีความสามัคคี มีการจัดการภายในกลุ่มให้ชัดเจน มีกฎ มีขั้นตอน มีการประชุม วางแผนงาน มีสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน ความรู้ที่ได้อยู่เสมอ ทำให้สามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ ส่งผลต่อความยั่งยืนให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

๓.๔ จุดเด่นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม

ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด มีคุณภาพผ่านการรับรองคุณภาพ ได้รับรางวัลชนะเลิศ ในระดับจังหวัดบุรีรัมย์ ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้รับรางวัลชมเชยในระดับเขต ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศจาก โครงการ “Hello Massage”

๔. สภาพการประกอบการวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จ.สุรินทร์

๔.๑ ประวัติวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา

วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จ.สุรินทร์ ตั้งอยู่ที่ ๑๘๗ หมู่ ๖ ต.ตานี อ.ปราสาท จ.สุรินทร์

ประธานกลุ่ม นายบุญมา สุขจิต

เริ่มจัดตั้งกลุ่มเมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๗

จำนวนสมาชิก ๘๕ คน

จากอดีตที่ผ่านมาปัญหาของเกษตรกรในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย มีพื้นที่ถือครองน้อย ทำนาเพียงอย่างเดียวอาศัยน้ำฝนตามธรรมชาติ ประกอบกับเกิดภัยธรรมชาติซ้ำซาก และหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศน์เสื่อมโทรมลง ส่งผลให้สินค้าและผลผลิตไม่มีคุณภาพและมาตรฐานถูกกดราคา ที่สำคัญเกษตรกรส่วนใหญ่ทุนน้อยกำลังการซื้อต่ำ ไม่มีอำนาจในการต่อรอง ถูกแบ่งส่วนกำไรจากนายทุน ขาดเครือข่าย/ภาคีช่วยเหลือหนุนเสริม โดยมีรายได้ต่อรายต่อปี ที่ ๓๕,๐๐๐ บาท

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ชุมชนเกิดแนวคิดในการที่ริเริ่มพัฒนาคน โดยก่อเกิดกิจกรรมด้านการสร้างแหล่งทุนชุมชนในรูปแบบออมทรัพย์มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ และได้พัฒนากิจกรรมต่างๆ อาทิ ธนาคารปุ๋ยบริการเครื่องจักรกลการเกษตรสถาบันการเงินชุมชนร้านค้า จนมาเป็นวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา เพื่อเป็นการพัฒนาเพิ่มมูลค่า

ของผลผลิตข้าว ในรูปแบบของการส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าว ตามนโยบายที่มุ่งเน้นให้เกษตรกรชุมชนบ้านสว่างพัฒนา “อยู่ดี กินดี” เพื่อให้เกษตรกรชาวนามีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการสร้างความเข้มแข็งและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของชาวนาให้ดีขึ้นที่ผ่านมาโดยจดทะเบียน

๔.๒ ผลลัพธ์วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา

เมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ที่สามารถต้านทานโรคขอบใบแห้ง โรคไหม้คอรวง เพี้ยกระโดด และเป็นสายพันธุ์ข้าวที่คัดเลือกมาจากการอนุรักษ์พันธุ์กรรมข้าว ซึ่งเป็นข้าวขาวกอเดียวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสุรินทร์

๔.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา

วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา ดำเนินกิจกรรมโดยเน้นให้ชุมชนเกิดแนวคิดในการที่ริเริ่มพัฒนาคน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยการพัฒนาวีธีคิด วิธีทำใหม่ พัฒนาระบบการผลิต สร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาดร่วมกัน สร้างพลังด้วยกระบวนการรวมกลุ่ม สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ในการแก้ปัญหาของชุมชน โดยเน้นการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ โดยใช้กิจกรรมเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนก่อให้เกิดการเกื้อกูลหนุนเสริมกัน ลดการเอารัดเอาเปรียบจากนายทุน สร้างอำนาจต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเองภายในชุมชน เน้นการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดมาบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด อาศัยประสบการณ์เดิม ร่วมกับนำเอาความรู้ใหม่ๆ ที่ได้จากการอบรม ศึกษาดูงานจากที่ต่างๆ มาปรับประยุกต์ใช้ โดยเน้นการประสานงาน การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาคีภาครัฐ และเอกชนในการขับเคลื่อน และกลุ่มเครือข่าย โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ติดต่อสื่อสารในด้านต่างๆ ทั้งกระบวนการผลิต การเงิน การตลาด การเรียนรู้ ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถบริหารจัดการภายในองค์กรจากคนในชุมชน และแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์จากภูมิปัญญาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนาเกิดความยั่งยืน

๔.๔ จุดเด่นวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา

วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา ดำเนินกิจกรรมที่มีความเกื้อกูลกัน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาคนพัฒนาวิธีคิด พัฒนาวิธีทำใหม่ พัฒนาระบบการผลิต สร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาดร่วมกันสร้างพลังด้วยกระบวนการรวมกลุ่ม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเน้นการลดต้นทุนการผลิตเพิ่มผลผลิต เพิ่มราคาในการจำหน่ายผลผลิตข้าวและลดการใช้สารเคมีในนาข้าว ทำให้สมาชิกและผู้บริโภคมีสุขภาพดีขึ้น ส่งผลดีต่อสภาพแวดล้อมการส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในภาพรวมเป็นศูนย์รวมกิจกรรมของชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสร้างอาชีพ มีรายได้ที่เพิ่มขึ้น มีสุขภาพ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน

๔.๑.๒ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เชิงคุณภาพ

จากผลการวิจัยภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในเชิงปริมาณ พบว่า แนวคิดภูมิคุ้มกันทางอาชีพ ซึ่งเป็นแนวคิดของมูลนิธิชัยพัฒนา ประกอบด้วย ๕ ด้าน คือ ๑. ด้านจิตใจ ๒. ด้านสังคม ๓. ด้านเศรษฐกิจ ๔. ด้านทรัพยากร และ ๕. ด้านเทคโนโลยี เมื่อผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในประเด็นภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ภูมิคุ้มกันที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ค้นพบ คือ ภูมิคุ้มกันด้านความคิด ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญก้าวแรกของวิสาหกิจชุมชน เมื่อมีความคิดริเริ่ม ก็จะนำไปสู่การรวมกลุ่มในการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถประกอบธุรกิจได้ มีความคิดสร้างสรรค์ การนำผลผลิตของชุมชนที่สามารถใช้เป็นต้นแบบ ขยายผลไปสู่สมาชิกชุมชน ให้ชุมชนหรือเครือข่ายได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ประกอบการภายใต้ชื่อวิสาหกิจชุมชน ความคิดเป็นระบบ เป็นกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นภายใต้การรวมตัวเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำผลิตภัณฑ์ชุมชน ภูมิปัญญา เครือข่ายชุมชน มาสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม แบ่งบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พร้อมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความรู้ความสามารถที่สมาชิกกลุ่มจะทำได้ในรูปแบบร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสมาชิกที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๒.๑ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านความคิด

เนื่องจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่มเป็นผู้ที่คิดริเริ่มจัดตั้งธุรกิจขึ้นมาเป็นของตนเอง มีการวางแผนการดำเนินงาน และดำเนินธุรกิจทุกด้านด้วยตนเอง โดยมองเห็นโอกาสทางธุรกิจและยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อมุ่งหวังผลกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานของธุรกิจตนเอง ดังกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความคิดริเริ่มจากเนื่องจาก นางสมพร อร่ามชัย ได้ป่วยเป็นโรคมะเร็งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ แต่ก็สามารถหายขาดจากโรคนี้นี้ได้ด้วยการใช้สมุนไพรในการรักษา และมีแนวความคิดว่าหากหายป่วย ก็จะใช้สมุนไพรรักษาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยการแนะนำและถ่ายทอดความรู้เรื่องสมุนไพรตลอดไป จากนั้นจึงเกิดการรวมกลุ่มสมาชิกในชุมชนขึ้นโดยมาจากความสมัครใจของสมาชิก ซึ่งในช่วงแรก ๆ และสมาชิกส่วนใหญ่การรวมกลุ่มมาจากความร่วมมือ ร่วมใจ และความสามัคคีของสมาชิกในกลุ่มทุกคน โดยการนำวัตถุดิบ ซึ่งก็คือ พืชสมุนไพรต่าง ๆ ที่แต่ละคนได้ปลูกไว้ที่บ้านมาจำหน่ายที่กลุ่มฯ นางสมพร อร่ามชัย ก็ได้ นำพืชสมุนไพรต่าง ๆ ที่ได้ซื้อมาจากสมาชิกผลิตเป็นสมุนไพร จากความรู้เรื่องสมุนไพรที่ได้พ่อและแม่ของ นางสมพร อร่ามชัย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่ม จนสามารถผลิตสมุนไพรเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรสมุนไพรมีมากมายแต่ผลิตภัณฑ์ที่เริ่มผลิตครั้งแรกสร้างความ

ภาคภูมิใจ และจำหน่ายได้มากทำให้สมาชิกมีรายได้เลี้ยงครอบครัวได้แก่ น้ำสมุนไพรกระชายดำ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมพรสมุนไพร^๑

เช่นเดียวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย ซึ่งมีความคิดที่ว่าผ้าไหมบ้านเสี้ยวน้อยเกิดจากบรรพบุรุษที่ได้ทอผ้าไหมมัดหมี่มาไม่น้อยกว่า ๒๐๐-๓๐๐ ปี เป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมของชาวบ้านที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ที่ผ่านการทำผ้าไหมของบ้านเสี้ยวน้อย ได้ทำแบบพื้นบ้าน สำหรับใช้สอยกันในครัวเรือน เพื่อใช้ในงานพิธีสำคัญ และของฝากสำหรับบุคคลพิเศษ ปัจจุบันผ้าไหมได้กลายเป็นเครื่องนุ่งห่มที่มีราคาสูง สวมใส่ในงานมงคล งานประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น งานแต่งงาน งานบวช มีการพัฒนาสีเส้น ลวดลายตามธรรมชาติ ด้วยการย้อมสีผ้าไหมของทางกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเสี้ยวน้อย จะใช้วิธีทางธรรมชาติตามภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นวิถีชีวิตโบราณสืบสานสู่ผืนผ้าไหม ด้วยการนำวัสดุที่ได้จากธรรมชาติ ที่มีในหมู่บ้านทั้งจากพืช เช่น รากไม้ เปลือกไม้ แก่นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ ผล เปลือกผล และเมล็ด จากสัตว์ เช่น ครั่ง และจากแร่ธาตุ เช่น ดินโคลน ดินลูกรัง สนิมเหล็ก สนิมทองแดง มาใช้ในการย้อม หรือสารที่ช่วยในการย้อมสีเส้นไหม ด้วยความตระหนักถึงความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อมนุษย์ผู้ใช้ผ้าไหม ตามกฎแห่งธรรมชาติที่ว่า “ชีวิตคือธรรมชาติ ธรรมชาติคือชีวิต”^๒

สำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม ซึ่งนายอุทัย ม่านทองได้ให้สัมภาษณ์ ถึงความคิดในการก่อตั้งกลุ่ม โดยเริ่มต้นจากชาวบ้านประสบปัญหาปุ๋ยเคมีขึ้นราคา เวลาประชุมหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงเสนอปัญหาและต้องการให้ผู้นำหมู่บ้านช่วยเหลือ “ถ้าชาวบ้านอยากให้ขายข้าวได้ราคาดี อันนั้นเราไม่สามารถช่วยได้ ก็เลยคิดกันว่า เราน่าจะลดต้นทุนในการผลิตแทน ซึ่งวิธีหนึ่งที่มีคนทำแล้วสำเร็จก็คือการทำปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดใช้เอง” เริ่มต้นต้องอาศัยวัตถุดิบจากภายนอกหมู่บ้าน แต่ในอนาคตอันใกล้ ทุกคนตั้งเป้าไว้ว่าจะใช้วัตถุดิบที่หาได้ในชุมชน เช่น ชีววั แต่ต้องผ่านกระบวนการหมักอย่างน้อย ๖ เดือน ถึง ๑ ปี เป็นกระบวนการเรียนรู้ต่อเนื่องเพิ่มเติมไป เมื่อผลิตปุ๋ยได้ล็อตแรกก็นำตัวอย่างไปส่งให้สำนักวิชาการเกษตรช่วยตรวจสอบคุณภาพปุ๋ยที่ผลิตขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการตั้งกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดที่มีคุณภาพและส่งผลให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยที่ราคาไม่แพงและก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน^๓

นอกจากนี้วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา โดย นายบุญมา สุขจิต ได้ให้สัมภาษณ์ว่าการรวมกลุ่มมีความคิดเริ่มจากกระแสการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นบ้านที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจาก โครงการพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงเห็นว่าข้าวพันธุ์ชุมชนบ้านสว่างพัฒนาเป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองดั้งเดิมของจังหวัดสุรินทร์ นับวันจะสูญหายไป ทั้งนี้เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่หันไปปลูกข้าวหอมมะลิ และข้าวพันธุ์อื่นๆ ที่กรมการข้าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ส่งเสริมแทน จากประเด็นดังกล่าวชาวชุมชน

^๑ สัมภาษณ์ นางสมพร อร่ามชัย, ประธานวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัดนครราชสีมา, ๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^๒ สัมภาษณ์ นางมาลา วรรณพงษ์, ประธานวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๓ สัมภาษณ์ นายอุทัย ม่านทอง, ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด บ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

จึงร่วมกันก่อตั้งวิสาหกิจชุมชนขึ้นส่งผลให้เกษตรกรนำเมล็ดข้าวไปตีไปปลูก ก่อให้เกิดความยั่งยืนให้กับกลุ่มและชุมชนอีกด้วย

จึงอาจกล่าวได้ว่าภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนด้านความคิด ถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญก้าวแรก หากไม่มีการคิดริเริ่ม ก็จะไม่มีการบวนการคิดที่จะก่อตั้ง เมื่อมีความคิดริเริ่มจากตนเองหวังว่าตนเองจะประกอบอาชีพที่ยั่งยืนแล้ว ก็จะส่งผลไปสู่ความคิดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนนั่นเอง

๔.๑.๒.๒ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

ด้านจิตใจ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจมีความสำคัญเป็นลำดับแรกในแง่ของการกระตุ้นให้ บุคคลคิดแสวงหาหลักการและแนวทาง เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ มีความห่วงใยความเอื้ออาทรคอยช่วยเหลือสมาชิกด้วยความจริงใจ มีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนและสังคม มีจิตใจเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ซึ่งนางสมพร อร่ามชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรเดชอุดมพัฒนาได้มีการตั้งปณิธาน ของกลุ่มไว้ว่า จะเป็นชุมชนที่มีการปลูกพืชสมุนไพรอย่าง ปลอดภัย ได้คุณภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภค ทุกกระบวนการผลิตต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ได้^๕ นี่คือ แรงกระตุ้นหลักที่กลุ่มได้ร่วมใจกันกำหนดขึ้นเพื่อให้กลุ่มมีทิศทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมุนไพรยังร่วมแรงร่วมใจกันหาวิธีสร้างความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกคลัสเตอร์อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเพื่อสุขภาพ โดยได้รับการสนับสนุนจากที่ปรึกษาและหน่วยงานภาครัฐให้ความรู้เรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน^๖ ด้านการตลาดสมาชิกในกลุ่มได้แบ่งหน้าที่กัน เพื่อออกประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในการเลือกรับประทาน ยาสมุนไพรที่ถูกต้อง การร่วมแรงร่วมใจกันครั้งนี้ทำให้ลูกค้าเกิดความเข้าใจและมั่นใจที่จะบริโภคอีกครั้ง ใจที่มีความซื่อสัตย์และมีคุณธรรมต่อผู้บริโภค การคิดถึงส่วนรวม มากกว่าส่วนตน คือ ปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มเกิดภูมิคุ้มกันสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็ง^๖

เช่นเดียวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย เนื่องจากประกอบอาชีพการทำผ้าไหมเป็นอาชีพหลัก ผลิตตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ จนถึงปลายน้ำ ซึ่งนางมาลาวรรณพงษ์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เนื่องจากเป็นหมู่บ้านกลุ่มสตรีผ้าไหมโบราณยาวนาน ๒๐๐-๓๐๐ ปี การทอผ้าไหมของชุมชนบ้านเสี้ยวน้อย เมื่อครั้งเป็นเมืองชัยภูมิครั้งนั้นพระยาภักดีชุมพลหรือพญาแล

^๕ สัมภาษณ์ นางสมพร อร่ามชัย, ประธานวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัดนครราชสีมา, ๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^๕ สัมภาษณ์ นางสุดารัตน์ ซึ่งสัมปทาน, หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา ๕ สิงหาคม ๒๕๖๑

^๖ สัมภาษณ์ นางวาสนา อร่ามชัย, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพรจังหวัดนครราชสีมา, ๒ กันยายน ๒๕๖๑.

เป็นเจ้าเมืองคนแรกใช้ผ้าไหมจัดส่งเพื่อบรรณาการ ให้กับเวียงจันทน์ สมัยเจ้าอนุวงศ์และจัดส่งให้กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผ้าไหมชุมชนบ้านเลี้ยวมีหลากหลาย สีเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวและได้รับการรับรองคุณภาพ นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมการสาวไหมแบบโบราณเป็น หม้อต้มน้ำร้อนแล้วสาวเส้นไหมขึ้นมา ชุดผ้าไหมหลากสีสวยงามเป็นเอกลักษณ์ของบ้านเลี้ยว” และจากคำขวัญเพื่อการท่องเที่ยวจังหวัดชัยภูมิ ที่ว่าด้วยทิวทัศน์สวย รวยป่าใหญ่ มีช้างหลาย ดอกไม้งาม ลือนามวีรบุรุษ สุดยอดผ้าไหม ส่งผลให้กลุ่มมีความภาคภูมิใจ จึงมีความมุ่งมั่น และร่วมกันตั้งปณิธาน ของกลุ่มไว้ว่า จะร่วมกันผลิตผลิตภัณฑ์ไหมให้เป็นราชินีแห่งเส้นใย “ผ้าไหมไทย” ให้มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าที่สืบทอดกันมาแต่ช้านาน” ดังนั้น กลุ่มจึงร่วมแรงร่วมใจกันหาวิธีสร้างความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มเกิดภูมิคุ้มกันสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็ง

สำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอึม จ.บุรีรัมย์ ซึ่งนายอุทัย ม่านทองได้ให้สัมภาษณ์ว่า สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มมีอาชีพหลักคือทำการเกษตรกลุ่มประสบความสำเร็จเนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีวิสัยทัศน์ และเล็งเห็นว่าถ้าเรายังใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยเคมีมีราคาแพงต้นทุนการผลิตเราก็จะสูง และจะทำให้ทรัพยากรของเราเสื่อมลง สมาชิกจึงเล็งเห็นความสำคัญร่วมกันจึงนำปุ๋ยอินทรีย์มาใช้ ซึ่งก็จะส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตลดลง และทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ด้วย เช่น เรามีฟางข้าวจำนวนมาก เรามีใบไม้มากมาย เรามีมูลสัตว์มีพื้นที่ เราควรนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด” และประธานกลุ่มหรือผู้นำกลุ่มก็มีความเสียสละมีความใฝ่รู้ในเรื่องการนำพาให้กลุ่มมุ่งสู่ความสำเร็จ มีความเสียสละ และยังเป็นผู้กระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการจัดตั้งกลุ่ม” ดังนั้น กลุ่มจึงร่วมแรงร่วมใจกันหาวิธีสร้างความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมีจิตใจที่รู้จักพอคือ พอดี พอประมาณและพอใจในสิ่งที่มียินดีในสิ่งที่ได้ไม่โลก ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้กลุ่มเกิดภูมิคุ้มกันสามารถพึ่งตนเองได้อย่างเข้มแข็ง

นอกจากนี้กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนาโดยนายบุญมา สุขจิต ได้ให้สัมภาษณ์ว่า การก่อตั้งกลุ่มเกิดจากกระบวนการจัดทำแผนแม่บทชุมชน การแก้ไขปัญหาาร่วมกันของกลุ่ม และเกิดจากการชักชวนของผู้นำชุมชน การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ ได้มีการตั้งปณิธาน ของกลุ่มไว้ว่า การมีผู้นำที่ดี ความสามัคคี การมี

^๗สัมภาษณ์ นางมาลา วรรณพงษ์, ประธานวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเลี้ยวร้อย จังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๘สัมภาษณ์ นางละเอียด ขำชัยภูมิ, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเลี้ยวร้อย จังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^๙สัมภาษณ์ นายอุทัย ม่านทอง, ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด บ้านโคกตาอึม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๐}สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ รอดจากเชื้อ, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอึม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

ส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม^{๑๑} นี่คือ แรงกระตุ้นหลักที่กลุ่มได้ร่วมใจกันกำหนดขึ้น การที่กลุ่มมีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จในการดำเนินงานจนได้รับรางวัลชนะเลิศ ระดับจังหวัด อีกทั้งยังได้รับการยกย่องจากสำนัก ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้เป็นศูนย์ เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน นั้น ล้วนแล้วเป็นภูมิคุ้มกันทางอาชีพของวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา ตลอดจนการเข้ามาสนับสนุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่เข้ามาในฐานะเป็นที่ปรึกษา และเห็นชอบโครงการต่าง ๆ ตลอดจนช่วยแนะนำ การบริหารจัดการกลุ่ม องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ในการดำเนินงานจนส่งผลให้กลุ่มประสบความสำเร็จ และเข้มแข็งได้^{๑๒}

จึงอาจกล่าวได้ว่าภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนด้านจิตใจ ถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการประกอบการ หากผู้ประกอบการมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต หากมีจิตใจเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพนั่นเอง

๔.๑.๒.๓ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนด้านสังคม

ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตระหนักถึงความรู้จักสามัคคีในการดำเนินกิจการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง ส่งผลให้ชุมชนแข็งแรง และสามารถพัฒนาและพึ่งตนเองได้ คนในชุมชนจะต้องช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรงและเป็นอิสระ ซึ่งกลุ่มได้สร้างการพึ่งตนเองทางสังคมผ่านการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน และยังได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาเข้ามาให้ความรู้ในการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและมั่นคง ดังนี้

การสร้างเชื่อมโยงภายในกลุ่ม ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะมีการเชื่อมโยงกันภายในกลุ่มโดยผู้ประกอบการทั้ง ๔ กลุ่มจะมีการจัดการประชุมกลุ่มไม่น้อยกว่าเดือนละ ๑ ครั้ง เพื่อชี้แจง และสร้างความเข้าใจภายในกลุ่ม และการประชุมจะมีการรับฟังปัญหาของสมาชิกพร้อมทั้งร่วมกันหาทางออกแห่งปัญหานั้นๆ^{๑๓} ซึ่งนางสมพร อร่ามชัย ได้ให้สัมภาษณ์ว่า กลุ่มได้สร้างการมีส่วนร่วมกับทั้งภายใน และ ภายนอกชุมชน โดยตั้งกลุ่มเป็นศูนย์เรียนรู้และเป็นจุดถ่ายทอดความรู้พื้นฐานการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยเบื้องต้นให้กับคนในชุมชน เช่น ถ่ายทอด ให้นักเรียนในโรงเรียน ถ่ายทอดให้กับกลุ่มผู้มารักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลสุภาพประจำตำบล และให้กับกลุ่มนักเรียน ในโรงเรียนการศึกษานอกกระบบ (กศน.) ในพื้นที่เปิดให้คนภายนอก

^{๑๑}สัมภาษณ์ นายบุญมา สุขจิต, ประธานวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จังหวัดสุรินทร์, ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๒}สัมภาษณ์ นายวันดี ศรีแก้ว, วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จังหวัดสุรินทร์, ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๓}สัมภาษณ์ นางสมพร อร่ามชัย, ประธานวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัดนครราชสีมา, ๒ กันยายน ๒๕๖๑.

ชุมชนเข้ามาศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มได้ สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยนน้อย มีส่วนร่วมกับชุมชนจนเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวไหมถ่ายทอดความรู้พื้นฐาน เปิดให้คนภายนอกชุมชนเข้ามาศึกษาดูงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มได้^{๑๔}

เช่นเดียวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยนน้อย ที่มีการช่วยเหลือสังคม กลุ่มจะแบ่งเงินจากรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในแต่ละ ปี ไว้ ๕% ต่อปี เพื่อนำใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของ กลุ่มเช่น มอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนเรียนดีในชุมชน โดยมอบให้ ๕ ทุน ทุนละ ๑,๐๐๐ บาท ทุกปี หากสมาชิกในกลุ่มเจ็บป่วยกลุ่ม จะมอบเงิน ๒,๐๐๐ บาท และหากสมาชิกคนใด เสียชีวิตกลุ่มจะมอบเงิน ๔,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่กลุ่มได้สร้างขึ้นร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนเกิดการช่วยเหลือกันและกัน สร้างเป็นสวัสดิการภายในชุมชนของตนเอง^{๑๕}

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน "ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม" จัดกิจกรรมคืนกำไรให้ลูกค้า โดยมีสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ที่อุดหนุนปุ๋ยอินทรีย์บ้านโคกตาอ้อมร่วมกว่า ๑๐๐ คน ร่วมกิจกรรม มีการจัดกิจกรรมจับคู่บองเพื่อมอบของรางวัล ได้แก่ พัดลม หม้อหุงข้าว กระตักน้ำ ปุ๋ย ผลิตภัณฑ์ปุ๋ย ร่ม และของรางวัลอื่นๆอีกรวม ๓๗ รางวัล นอกจากนั้นยังมีกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์จากผู้มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จรวมถึงการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ของ ธกส.นางรอง จากจุดเริ่มต้นมีสมาชิก ๒๙ คน ๔๖๔ ทุน เพื่อรณรงค์ให้คนในหมู่บ้านลดการใช้สารเคมีในการทำนา ปลูกพืชผักใช้วัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น จากนั้นได้พัฒนาและได้รับการหนุนเสริมจากส่วนราชการต่างๆ มีการเครื่องอัดเม็ด สร้างโรงเรือน สนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน สามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพผ่านการรับรองคุณภาพจากหลายหน่วยงาน สะดวกในการนำไปใช้ มียอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์มีศักยภาพในการผลิตปีละ ๖๐ ตัน ปัจจุบันมีสมาชิก ๔๐ คน ๑,๖๔๘ ทุน มีเงินทุนหมุนเวียนกว่า ๓ แสนบาท ซึ่งกระบวนการผลิตจะจ้างแรงงานในหมู่บ้านหลังฤดูเก็บเกี่ยวโดยไม่ต้องออกไปรับจ้างนอกหมู่บ้าน เฉลี่ยวันละ ๒๕๐ - ๓๕๐ บาท ต่อคน มีการจัดสรรผลประโยชน์ ร้อยละ ๕๐ ไว้เป็นทุนดำเนินงานของกลุ่ม ร้อยละ ๓๐ เฉลี่ยให้สมาชิกตามสัดส่วน ร้อยละ ๑๐ เป็นค่าตอบแทนกรรมการ ร้อยละ ๑๐ มอบเป็นสาธารณะประโยชน์แก่หมู่บ้าน^{๑๖}

วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา เป็นหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพ ภายในกลุ่มการช่วยเหลือและเกื้อกูลกันในชุมชน กลุ่มจะแบ่งเงินจากรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มในแต่ละ ปี ไว้ ๕% ต่อปี เพื่อนำใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของกลุ่ม เช่น มอบเงินทุนให้นักเรียนทุกปี และหากสมาชิกในกลุ่มเจ็บป่วยกลุ่ม จะมอบกระเช้าเยี่ยม ๑ กระเช้า และหากสมาชิกคนใด เสียชีวิตกลุ่มจะมอบเงิน ๑,๐๐๐ บาท และ

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางวาสนา อร่ามชัย, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัดนครราชสีมา, ๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางกิมหลั่น แร่งโนน, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยนน้อย จังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นายอุทัย ม่านทอง, ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด บ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

พวงหรีด ๑ พวง ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่กลุ่มได้สร้างขึ้น เพื่อให้ชุมชนเกิดการช่วยเหลือกันและกัน สร้างเป็นสวัสดิการภายในชุมชนของตนเอง^{๑๗}

จึงอาจกล่าวได้ว่าภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนด้านสังคม ถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการทั้ง ๔ กลุ่ม เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน ทั้งเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลชุมชน โดยการจัดสิ่งสนับสนุนเข้าไปมีส่วนร่วม ร่วมกันส่งเสริมให้มีการจัดพื้นที่ให้เกิดเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ภายนอกชุมชนได้

๔.๑.๒.๔ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม ล้วนแล้วแต่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนมีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน กลุ่มจะมีแนวคิดในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่ง นายวรวิทย์ บุญพิมพ์ “ความคิดริเริ่มในการวางแผนการผลิตเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นที่กลุ่มได้ร่วมกันวางแผน นอกจากนี้ยังสามารถประยุกต์องค์ความรู้จากการสนับสนุนการฝึกอบรมของหน่วยงานมาใช้ในการวางแผนการผลิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือว่า ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มนี้เก่งพอสมควร”^{๑๘} โดยการวางแผนการผลิตในแต่ละครั้งกลุ่มจะ ดูจากปริมาณ คำสั่งซื้อของลูกค้า มีการเก็บข้อมูลปริมาณ ความต้องการใช้สมุนไพรในแต่ละครั้งไว้ เพื่อทำเป็นแผนการผลิตและเก็บพืชสมุนไพรไว้ล่วงหน้า ซึ่งมีทั้งวิธีการหั่น ทำแห้ง และอบไว้ในที่แห้งไม่มีความชื้น การที่มีแผนการผลิตนี้ทำให้กลุ่มประมาณการปลูก การเก็บเกี่ยว ได้อย่าง สมดุลไม่ตัดหรือเก็บเกี่ยวโดยไม่จำเป็นและทำให้มีใช้อย่างต่อเนื่อง การเน้นส่งเสริมให้มีการปลูกเอง กลุ่มจะรณรงค์ไม่ให้ใช้สารเคมีในการผลิต เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับผลิตภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ส่วนพืชสมุนไพรที่เป็นพันธุ์กรรมเดิมของชุมชน กลุ่มได้นำมาปลูกไว้ในพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ และกลุ่มยังได้ขอทุนสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมาจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การใช้สมุนไพรในชุมชนโดยมุ่งหวังให้เป็นศูนย์อนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ด้านสมุนไพรให้กับคนในชุมชนเพื่อความยั่งยืนต่อไป^{๑๙}

นางละเอียด ขำชัยภูมิ กล่าวว่าอาชีพปลูกหม่อน เลี้ยงไหม เป็นอาชีพที่ครอบครัวทำสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่ ทำให้ตนเองเกิดการซึมซับในอาชีพนี้มาตั้งแต่เด็ก จนเกิดเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานนี้ มาพัฒนา

^{๑๗} สัมภาษณ์ นายวันดี ศรีแก้ว, วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จังหวัดสุรินทร์, ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายวรวิทย์ บุญพิมพ์, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดนครราชสีมา, ๑๖ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นางวาสนา อร่ามชัย, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพรจังหวัด นครราชสีมา, ๒ กันยายน ๒๕๖๑.

ต่อยอดส่งเสริมให้เกิดเป็นอาชีพใหม่ที่สร้างรายได้กับตนเองและคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี “ที่ผ่านมาได้พัฒนาอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่สืบทอดมา ถ่ายทอดลงสู่ชุมชนตั้งสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ จนกระทั่งสามารถจัดตั้งเป็นกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านดอนขึ้น เพื่อใช้เป็นฐานการผลิตและแหล่งเรียนรู้กระบวนการปลูกหม่อน เลี้ยงไหมตลอดจนขั้นตอนการแปรรูปไหมที่หลากหลายให้กับสมาชิกในชุมชนที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเพื่อนำไปต่อยอดสร้างเป็นอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว โดยได้รับการสนับสนุนจาก กรมหม่อนไหม ที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ด้านความรู้ ปัจจัยการผลิต การแปรรูป และการตลาด รวมไปถึงการอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สิ่งแวดล้อมคงอยู่และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้”^{๒๐}

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน "ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม" มีอาชีพเกษตร เป็นอาชีพที่ครอบครัวทำสืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นพ่อรุ่นแม่ ทำให้ตนเองเกิดการซึมซับในอาชีพนี้มาตั้งแต่เด็ก จนเกิดเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ตลอดจนสามารถนำความรู้ที่สั่งสมมาอย่างยาวนานนี้ มาพัฒนาต่อยอดส่งเสริมให้เกิดเป็นอาชีพใหม่ที่สร้างรายได้กับตนเองและคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ปุ๋ยเคมีนั้น มีผลเสียอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ ไนโตรเจน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการปนเปื้อนในน้ำ และยังเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตต่างๆในทะเล การใช้ฟอสเฟตที่มากเกินไปก็มีผลเสียตามมามากมายเช่นกัน^{๒๑} น้ำจะเป็นตัวกลางในการลำเลียงไนโตรเจนและฟอสเฟตซึ่งเป็นสารอาหารหลัก สารอาหารเหล่านี้จะบำรุงพืชพันธุ์ในสภาพแวดล้อมแบบน้ำ (aquatic) ทำให้สิ่งมีชีวิตในทะเลสามารถเติบโตและอุดมสมบูรณ์ แต่ในทางกลับกัน สารทั้งสองตัวนี้ก็จะกระจายในสภาพแวดล้อมทำให้ปริมาณออกซิเจนมีจำกัดสำหรับสิ่งมีชีวิต เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นจะสูญหายไป (เช่น ปลา หรือหอย) ลองดูรายละเอียดเกี่ยวกับการเพิ่มคุณภาพน้ำ^{๒๒} ปุ๋ยเคมียังส่งผลเสียต่อดินเนื่องจากการใช้สารเคมีมากเกินไป จะทำลายสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก และทำให้ดินเสื่อมสภาพ จนอาจจะทำให้เกิดสภาวะที่ไม่สามารถให้ผลผลิตได้ การพังทลายของดินในสภาวะแวดล้อมทางการเกษตรนั้นเกิดจากการใช้สารเคมี นอกจากนี้ปุ๋ยเคมียังมีข้อด้อยหรือด้อยคุณภาพหากพิจารณาถึงปริมาณสารอาหารขนาดเล็กแล้ว^{๒๓} กลุ่มวิสาหกิจชุมชน "ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม" จึงเล็งเห็นความสำคัญในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยหมักซึ่งเป็นทางเลือกที่ให้ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มีผลกระทบด้านลบใด ดังที่อธิบายมาข้างต้นในทางตรงกันข้าม ปุ๋ยธรรมชาติหรือปุ๋ยหมักยังให้สารอาหารขนาดเล็กที่จำเป็นและให้จุลินทรีย์ในปริมาณที่พอเพียงเพื่อให้สภาพแวดล้อมมีความสมบูรณ์ ขั้นตอนการหมักมีความสำคัญสำหรับ

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางละเอียด ขำชัยภูมิ, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายณรงค์ศักดิ์ อินยาพงษ์, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ รอดจากเชื้อ, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายอุทัย ม่านทอง, ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด บ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ เพราะเป็นการเสริม และทำให้องค์ประกอบชีวภาพต่างๆกลับมามีชีวิตใหม่ สามารถทำลายวัชพืชและจุลินทรีย์ที่เป็นพิษได้ อีกทั้งยังช่วยลดปริมาณของเสียชีวภาพและป้องกัน ไม่ให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมได้ การเติมปุ๋ยหมักลงไปในดินจึงเป็นการปรับปรุงคุณภาพทางกายภาพ ของดิน เป็นการเพิ่มอากาศในดินเหนียวและดินที่มีความอัดแน่น เสริมการกักเก็บน้ำในดินทรายและ ดินที่มีมวลเบา กระตุ้นให้เกิดชั้นตอนทางชีวภาพอื่นๆ ลดอัตราส่วนของก๊าซคาร์บอนและไนโตรเจน และทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ปุ๋ยสดยังมีหน้าที่อีกหลายอย่างซึ่งก็รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพดิน และการป้องกันสภาพดิน ปุ๋ยสดเช่น เศษไม้ยังมีแบคทีเรียขนาดเล็กที่สามารถปรับสภาพไนโตรเจนให้ เหมาะแก่การนำไปใช้ของพืชได้ ปุ๋ยสดยังเพิ่มมวลชีวภาพในดิน ดังนั้นจึงเป็นการเสริมการกักเก็บน้ำ การระบายอากาศและลักษณะอื่นๆของดินที่จำเป็น ระบบรากของปุ๋ยหมักยังสามารถฝังลึกลงไปใน ดินและนำสารอาหารขึ้นมาใช้ได้ โดยที่พืชที่มีรากสั้นปกติแล้วจะไม่สามารถนำสารอาหารเหล่านั้นมา ใช้ได้ในการเลือกและใช้ปุ๋ยสดนั้น เราจะต้องคำนึงถึงคุณภาพในการยับยั้งวัชพืชและการป้องกันการ พังทลายของดิน รวมไปถึงการทำให้ดินนั้นอัดแน่น พืชที่เป็นปุ๋ยสดบางชนิดเมื่อปล่อยให้เติบโตได้ใน ระยะหนึ่งจะเอื้อต่อการขยายพันธุ์ของแมลงที่เป็นตัวแพร่ละอองเกสรต่างๆ หากย้อนกลับไปที่ศึกษา ดูแล้ว การใช้พืชเพื่อทำหน้าที่เป็นปุ๋ยสดนั้นเป็นวิธีที่มีการปฏิบัติมานานตั้งแต่มีการทำเกษตรหมุนเวียน ซึ่งเป็นการทำให้ดินได้รับสารอาหารและมีสภาพพร้อมแก่การเพาะปลูก^{๒๔}

วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา เป็นหมู่บ้านที่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก และเมื่อประสบปัญหาจากการทำนาทำให้ผลผลิต ตกต่ำและไม่มีคุณภาพ มีสารเคมีตกค้างในผลผลิต เป็นปัญหาทำให้ผลผลิตราคาตกต่ำขาย ข้าวเปลือกไม่ได้ราคา เกษตรกรในชุมชนเหล่านี้ จึงได้ปรับเปลี่ยนการทำนาข้าวจากการใช้สารเคมี และปุ๋ยเคมี มาเป็นการทำนาแบบอินทรีย์และการทำนาแบบปลอดภัยจากสารพิษ เพื่อเป็นการลด ต้นทุนการผลิตและผลผลิตปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการ ป้องกันกำจัดศัตรูข้าว ใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมีใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด และการไถกลบตอซังข้าวเพื่อ เป็นการปรับปรุงบำรุงดิน ทำให้ได้ผลผลิตสูงขึ้นและได้รับรองมาตรฐาน GAP วิสาหกิจชุมชนศูนย์ ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จ.สุรินทร์ จึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่สามารถช่วยตนเอง ได้และอยู่ในชุมชนที่มีความสุข และสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อชุมชนมีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการ รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความ ยั่งยืน กลุ่มจะมีแนวคิดในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยการพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่ง น้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งจัดระบบการปลูกพืชให้สอดคล้อง ปริมาณน้ำที่หาได้โดยให้ความสำคัญกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา แหล่งเก็บน้ำ แหล่งน้ำในไร่นา อ่างน้ำขนาดเล็กและขนาด กลางให้กระจายตัวตาม ศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำ และมีการ ผันน้ำจาก แหล่งน้ำที่มีปริมาณน้ำเกินความต้องการเข้ามาเติมในเขื่อนหรือในแหล่งน้ำที่มีปริมาณ น้ำ

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายอุทัย ม่านทอง, ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

น้อยให้เพียงพอกับการทำการเกษตร การจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตร ระดับลุ่มน้ำ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร คัดครองพื้นที่ เกษตรกรรมที่มีศักยภาพและขยายโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้มากขึ้น โดยผลักดันการจัดทำพระราชบัญญัติคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมการบริหารจัดการที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างเป็นระบบ การรักษาพื้นที่ที่เหมาะสมกับเกษตรกรรม ไว้ให้เป็นฐานการผลิตการเกษตรที่มั่นคง รวมถึงการกำหนดเขตการใช้พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม และการสนับสนุนให้ทำการเกษตรที่สอดคล้องกับศักยภาพ พื้นที่ ปริมาณน้ำ และความต้องการของตลาดในพื้นที่ รวมทั้งการเร่งฟื้นฟูและ ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และส่งเสริมการเข้าถึงปัจจัยการผลิตคุณภาพ ดีอย่างทั่วถึงและราคาที่เป็นธรรม อาทิ พันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ ปุ๋ย และส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ในการรวบรวม คัดเลือก และปรับปรุงพันธุ์กรรมพืช สัตว์ สัตว์น้ำ และจุลินทรีย์ของท้องถิ่น^{๒๕}

จึงอาจกล่าวได้ว่าภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพราะทุกกลุ่มล้วนแล้วแต่ต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการประกอบการทั้งสิ่ง การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ อย่างมากมายและพุ่มเพอຍ ทรัพยากรธรรมชาติจึงร่อยหรอไปอย่างรวดเร็ว ผู้ประกอบการจึงต้องร่วมกันอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างถูกวิธีเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติดำรงอยู่และสามารถนำมาใช้ได้อย่างยั่งยืน

๔.๑.๒.๕ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนด้านเทคโนโลยี

วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา มีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจของท่านได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชนและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ใน การได้รับการสนับสนุนให้ความรู้จากหน่วยงานภายนอก การดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน อาทิ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องประโยชน์จากสมุนไพรใช้รักษาอาการเจ็บป่วยของมนุษย์ การใช้ฟ้าทะลายโจรในการรักษาอาการเป็นไข้ทั่วไป ไข้หวัด และไข้หวัดใหญ่ เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีองค์ความรู้ที่เกิดจากประธานกลุ่มที่มีความใฝ่ เรียนรู้โดยการ เข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มได้นำความรู้ใหม่ที่ได้รับมาจากการอบรมมาปรับใช้ในการ ทำการผลิตและปรับปรุงข้อบกพร่องของกลุ่มนอกจากการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดำเนินงานแล้ว กลุ่มได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม เช่น เครื่องบดยาสมุนไพร ตู้อบสมุนไพร เครื่อง หั่นสมุนไพร เครื่องผลิตถัณฑ์ เครื่องอบลม

^{๒๕} สัมภาษณ์ นายวันดี ศรีแก้ว, วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จังหวัดสุรินทร์, ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑.

ร้อน เป็นต้น ซึ่งกลุ่มได้อุปกรณ์เหล่านี้จากการรวมเงินทุนภายในกลุ่ม และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายใน และ ภายนอกชุมชน เทคโนโลยีสมัยใหม่นี้ทำให้กลุ่มสามารถทำการผลิตด้วยตนเอง ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนถึง ขั้นตอนการบรรจุหีบห่อ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่มสามารถ ควบคุมคุณภาพ การผลิตได้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นกลุ่มยังมีการนำเรื่องของการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์เข้ามา ใช้ด้วยเช่นกัน ซึ่งได้แก่ ๑) กลุ่มได้รับการรับรองสถานที่ผลิตตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ดีในการ ผลิต (Good Manufacturing Practice: GMP) ๒) กลุ่มได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานเลข สารบออาหาร (อย.) ๓) กลุ่มได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ๔) กลุ่มได้รับการ รับรองผลิตภัณฑ์ OTOP ๕ ดาว จะเห็นได้ว่า กลุ่มจะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสร้าง ผลิตภัณฑ์ ส่วนเทคโนโลยีสมัยใหม่จะใช้ในกระบวนการผลิตและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ได้ มาตรฐานและตรงตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น^{๒๖}

เช่นเดียวกับ วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน^{๒๗} อาทิ กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิ ให้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เข้ามา ช่วย ค้นนวัตกรรมใหม่ในการผลิตและทอผ้าไหมพื้นบ้านได้วิธีการฟอก ย้อมสี ถักทอและแปรรูปอย่าง ครบวงจรเกิดผ้าไหมพื้นบ้านคุณภาพใหม่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ผลิต ผู้สวมใส่ และสิ่งแวดล้อม โดยเน้น การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ในกระบวนการผลิตผ้าไหมอย่างครบวงจรเริ่มตั้งแต่การลอก กาว การฟอกขาว การย้อมสี การทอ การแปรรูป ซึ่งแต่ละกระบวนการเป็นนวัตกรรมใหม่ที่ไม่ส่งผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะยื่นขอจดลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาในเร็วๆ นี้ เพื่อผลักดันให้ผลผลิตไหมไทย เป็นที่ยอมรับในสากลมากขึ้น นางค์ความรู้ที่ได้มาใช้กลุ่มผู้ประกอบการบริการ และนำเทคโนโลยีที่ เหมาะสมมาปรับใช้ มีการคิดค้นนวัตกรรมการลอกกาว และฟอกขาวเส้นไหมพื้นบ้าน โดยใช้สารเคมี ผสมที่ไม่เป็นอันตราย ช่วยลดอันตรายต่อคน และลดมลพิษในน้ำ รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายลงได้ร้อยละ ๓๐ มีการเลือกใช้นวัตกรรมการย้อมสีเส้นไหมพื้นบ้านด้วยเทคนิคการย้อมสีที่สร้างขึ้นเอง ทำให้ แก้ปัญหาไหมต่างได้อย่างสิ้นเชิงโดยที่ค่าใช้จ่ายไม่ได้เพิ่มขึ้น ตามกระบวนการเดิมของชาวบ้านในการ ลอกกาวและการฟอกขาว มักจะใช้สารที่เรียกกันว่า ผงหมิ่น ซึ่งเป็นอันตรายต่อชาวบ้านผู้ทำการลอก กาว ใช้สบู่ออกสารเคมีบางตัวทำการฟอกแทนโดยมีประสิทธิภาพในการฟอกดีกว่าและที่สำคัญไม่เป็น อันตรายต่อผู้ที่ทำการฟอกขาวและลอกกาวนอกจากนี้ วิธีการดังกล่าวยังช่วยลดมลพิษในน้ำที่ล้างเส้น ไหมได้อีกด้วย ซึ่งกระบวนการที่คิดค้นขึ้นใหม่นี้ช่วยร่นระยะเวลาในการทำงานให้สั้นลง ไม่ต้อง เสียเวลาทำกันทีละขั้นตอนเหมือนตอนที่ชาวบ้านเคยทำกันมาก่อนหน้านั้นและ ลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ได้มากถึงร้อยละ ๓๐ สำหรับการย้อมสีเส้นไหมพื้นบ้านของชาวบ้านที่ผ่านมา พบว่ามักมีปัญหาเรื่อง ไหมต่าง สีผ้าทอไม่สม่ำเสมอ แต่ด้วยเทคนิคการย้อมสีที่สร้างขึ้นใหม่ ทำให้แก้ปัญหาไหมต่างได้เป็น อย่างดี โดยสีมาตรฐานได้ถูกสร้างขึ้นสำหรับไหมพื้นบ้าน เพื่อให้สามารถผลิตผ้าทอสีเดียวกันเป็น จำนวนมากได้ ซึ่งปกติแล้วชาวบ้านจะได้ผ้าทอสีเดียวกันเพียงชุดเดียวและการสร้างสีมาตรฐาน

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางสมพร อร่ามชัย, ประธานวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัด นครราชสีมา, ๒ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายภูษิต ลัทธินธรรม, พัฒนาการจังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

สำหรับไหมพื้นบ้านดังกล่าวนี้ยังได้ใช้ที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้สวมใส่ "ผลจากการคิดค้นพัฒนาเทคโนโลยีในกระบวนการผลิตผ้าไหม สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผ้าไหมได้อย่างน่าพอใจ เพราะผ้าไหมที่ได้จากพัฒนามีคุณลักษณะพิเศษ ทั้งความนุ่มของผ้า ยับยาก บำรุงรักษาง่าย การผลิตผ้าไหมผสม Polyestasilk ทำให้ผ้าเหลือบ ๒ สี การผลิตผ้าไหมผสม Cottysilk การสร้าง Brand Name 'Dinosik' สำหรับผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปมาจากผ้าไหมไทยพื้นบ้าน เช่น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ สุกผ้าไหม เป็นต้น ซึ่งจากความสำเร็จในการค้นคว้าเทคนิคการเพิ่มมูลค่าผ้าไหมพื้นบ้าน"^{๒๘}

สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์^{๒๙} ปัจจัยที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างในการถ่ายทอดเทคโนโลยีคือ วัฒนธรรมขององค์กรที่สนับสนุนให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้บุคลากรของกลุ่มเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นโยบายของกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ปุ๋ยหมักชีวภาพ เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนมากขึ้น เนื่องมาจากผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตออกมาสู่ผู้บริโภคจะต้องปลอดสารพิษและไม่มีสารเคมีใด ๆ ตกค้าง ดังนั้น การผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ถือเป็นการเพิ่มมูลค่าของ เหลือใช้ อีกทั้งยังเพิ่มพูนรายได้ ลดต้นทุนการทำการเกษตรและประหยัดการนำเข้าสารเคมีหรือปุ๋ยจากต่างประเทศ รวมทั้งช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุผลดังกล่าว คลินิกเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เขตพื้นที่เชียงราย ในฐานะเครือข่ายถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนได้เล็งเห็นความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชุมชนท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการการถ่ายทอดเทคโนโลยีเชิงปฏิบัติการ เรื่องการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพจากวัสดุเหลือใช้ เพื่อเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำให้ชุมชนในท้องถิ่นสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุด^{๓๐}

สำหรับ วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ การสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรแบบมีส่วนร่วม เพื่อสนับสนุน การใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ (Bio Base) และการปรับระบบการผลิต ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า เกษตรมีความปลอดภัย และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่ หลากหลาย โดยไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและ สิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน โดยอาศัย กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการศึกษาทางเลือกและกำหนด กระบวนการในการศึกษา วิจัย พัฒนา และกลไกการกำกับดูแลอย่างเคร่งครัด และ เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับ (๑) ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตด้านพันธุ์ข้าว

^{๒๘} สัมภาษณ์ นางสาวกันยารัตน์ ไชยยศ, หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ รอดจากเชื้อ, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นายอุทัย ม่านทอง, ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

เทคโนโลยีการเพาะปลูก และการวิจัยและพัฒนา เครื่องจักรกลทางการเกษตรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน (๒) วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต และรูปแบบ ผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปใหม่ ๆ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและความหลากหลายของ สินค้าที่เกษตรกรและผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงได้ และ (๓) พัฒนารูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดความรู้เพื่อปรับระบบการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ให้แก่เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การจัดทำแปลงต้นแบบผ่านศูนย์เรียนรู้และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีในแต่ละพื้นที่^{๓๑}

จึงอาจกล่าวได้ว่าภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจด้านเทคโนโลยี ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนเกือบทุกระดับ ซึ่งประโยชน์ของเทคโนโลยีของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านการผลิต และการจัดจำหน่าย สะดวกสบายในการติดต่อหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับลูกค้า และเครือข่าย

๔.๑.๒.๖ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

ด้านเศรษฐกิจ

วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร อำเภอมือ จังหวัด นครราชสีมา ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการและมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่าย ดังนี้^{๓๒}

๑. ในเรื่องของทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม กลุ่มจะนำมาจาก การรวมหุ้นของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งราคาหุ้น จะอยู่ที่หุ้นละ ๑๐๐ บาท โดยสมาชิกแต่ละคนจะมีหุ้นได้ ไม่เกิน ๑๐ หุ้น คือ ๑,๐๐๐ บาท เงินจำนวนนี้จะเป็นเงินทุน หมุนเวียนในกิจกรรมของกลุ่ม

๒. ในเรื่องรายได้ของกลุ่มกลุ่มจะสร้างรายได้จากการ ขายผลิตภัณฑ์ของ กลุ่มที่มีอยู่ ๕ กลุ่มผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ยา สมุนไพร เครื่องดื่มสมุนไพร ชาสมุนไพร ลูกประคบสมุนไพร และ กลุ่มขนมพุ สบู่สมุนไพรซึ่งสร้างรายได้ให้กลุ่มเฉลี่ย ๒๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน ส่วนสมาชิกกลุ่มจะมีรายได้ โดยแบ่งเป็นในด้านการผลิตสมาชิกที่รับผิดชอบในตำแหน่ง หัวหน้าการผลิต จะได้รับค่าแรงวันละ ๒๕๐ บาท รองหัวหน้าการผลิต จะได้รับค่าแรงวันละ ๒๐๐ บาท และ สมาชิกทั่วไป จะได้รับค่าแรงวันละ ๑๐๐ บาท และเมื่อถึงปลายปีสมาชิกที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตจะได้รับ โบนัสเพิ่มเติมอีกคนละ ๑,๕๐๐ บาท/ปี นอกจากนั้น สมาชิก ยังมีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอีก

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายสมพร ปองไว้, หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดสุรินทร์, ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางวาสนา อร่ามชัย, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัด นครราชสีมา, ๒ กันยายน ๒๕๖๑.

๔ ช่องทาง คือ ๑) จากเงินปันผลของหุ้น ๒) จากรายได้การจำหน่าย วัตถุดิบให้กับกลุ่ม โดยกลุ่มจะรับซื้อจากสมาชิกในราคาที่ใกล้เคียงกับราคาตลาดท้องถิ่น ๓) จากการซื้อผลิตภัณฑ์ สมุนไพรของกลุ่ม และได้รับเงินปันผลปลายปี จากจำนวน เงินที่ซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ๔) จากการที่รับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไป จำหน่ายต่อ โดยแต่ละครั้งกลุ่มจะให้ค่าตอบแทน ร้อยละ ๑๐ จากยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งหมด ทำให้สมาชิกมีรายได้เฉลี่ย ๓,๐๐๐-๔,๐๐๐ บาทต่อเดือน เงินจำนวนนี้ช่วยเพิ่มรายได้จากรายได้หลัก และลดค่าใช้จ่ายของสมาชิกลงได้

๓. ในด้านการตลาด กลุ่มจะสร้างโอกาสทางธุรกิจให้หลากหลายช่องทาง ได้แก่ ช่องทางตลาดภายในชุมชน เช่น การขายในตลาดนัด และช่องทางภายนอกชุมชน เช่น ออกร้านกับหน่วยงานที่ภาครัฐจัดขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มยังสร้างช่องทางให้กลุ่มลูกค้าเข้าถึงได้สะดวกมากขึ้น โดยมีช่องทางให้ติดต่อได้โดยตรงกับสมาชิกกลุ่ม และการ ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook (@sompornhetbo๘๖๗๒๓๔๑๐๙) และแอปพลิเคชัน Line เป็นต้น ๔) ในส่วนการลดค่าใช้จ่ายของกลุ่ม กลุ่มจะลดค่าใช้จ่าย จากการเน้นให้สมาชิกกลุ่มปลูกพืชสมุนไพรไว้ใช้ เป็น วัตถุดิบของกลุ่มเอง ลดการซื้อสมุนไพรจากภายนอกชุมชน หรือจะซื้อเท่าที่จำเป็นในกรณีที่กลุ่มไม่สามารถผลิตพืชนั้นๆ ได้ และสมุนไพรที่มีอยู่นั้นมีคุณภาพไม่เพียงพอที่จะนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต นอกจากนี้ นางอัจฉรา เคียงวิมลรัตน์ กล่าวว่า เป็นรูปแบบที่ดี เป็นรูปแบบการดำเนินงานที่สามารถช่วยให้กลุ่มลดต้นทุน การซื้อวัตถุดิบจากภายนอกชุมชน เพราะไม่มีค่าขนส่ง ไม่มีค่าจัดการแรงงาน สามารถประมาณการด้านปริมาณวัตถุดิบ และด้านรายจ่ายที่ใช้ในการผลิตได้ และทำให้กลุ่มมีวัตถุดิบที่มีความปลอดภัยและเชื่อถือได้เป็นของตนเอง^{๓๓}

สอดคล้องกับวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการและมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่าย ดังนี้^{๓๔}

๑. ในเรื่องของทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่ม กลุ่มจะนำมาจาก การรวมหุ้นของสมาชิกกลุ่ม มีการจัดตั้งกองทุนเส้นไหมเพื่อนำมาใช้ในการหมุนเวียนให้กับสมาชิกในกลุ่ม เงินจำนวนนี้จะเป็นเงินทุน หมุนเวียนในกิจกรรมของกลุ่ม นอกจากนี้ยังเข้าไปรวมกลุ่มเป็น เครือข่ายเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบ จากการรวมกลุ่มเป็นคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปไหม นครชัยบุรินทร์ช่วยให้ต้นทุนในการผลิตลดลงอีกด้วย

๒. เดิมผู้คนในหมู่บ้านแทบทุกหลังคาเรือนทอผ้าไหมขาย ด้วยเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เวลาว่างเลยผ่านไปผู้สืบทอดการทอผ้าไหมเริ่มลดลง แต่ความต้องการผ้าไหมของลูกค้ายังคงมีเข้ามาเสมอทำให้อาชีพนี้ยังคงมีอยู่ ลูกค้าบางรายสั่งจองเป็นเดือน ยิ่งถ้าต้องการลายที่สวยงามและเป็นลายสมัยก่อนค่อนข้างหายาก ต้องสั่งทำก่อนล่วงหน้าหลายเดือน และราคาค่อนข้างสูง “ผ้าไหมในหมู่บ้านนี้มีคนมาสั่งทำตลอด ยายก็พยายามที่จะทอผ้าไหมให้เสร็จ

^{๓๓}สัมภาษณ์ นางอัจฉรา เคียงวิมลรัตน์, พัฒนาการจังหวัดนครราชสีมา, ๒๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๓๔}สัมภาษณ์ นางมาลา วรรณพงษ์, ประธานวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

เพื่อเป็นการจัดการกับออเดอร์ให้แล้วเสร็จไป อาชีพทอผ้าไหมขายมีรายได้ดีมาตลอด ทำให้ยังคงอาชีพนี้และยังคงเป็นที่ต้องการของคนรุ่นหลังอยู่เสมอ”

๓. การพัฒนาด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมภูมิปัญญาพื้นบ้านใน เชียงพวนชัย นั้น ชุมชนมีจุดแข็งอยู่หลายประการที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับโอกาสทางการตลาดที่มีอยู่ โดยกลุ่มมีประสบการณ์ในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่บ้านเขว้าซึ่งเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีการถ่ายทอดมาจากบรรพชนตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ด้วยคุณภาพของผ้าไหม ลวดลายที่มีเอกลักษณ์แปลกตาฝีมือที่ปราณีต และชื่อเสียงที่ได้รับจากการได้รับพระราชทานรางวัลชนะเลิศการประกวดผ้าไหมที่พระตำหนักภูพานราชนิเวศน์จังหวัดสกลนคร ติดต่อกันหลายปีรวมถึงการประกวดในที่อื่น ๆ อีกหลาย ครั้ง จากภูมิปัญญาพื้นบ้านนั้นมีการลองผิดลองถูกในการออกแบบทอผ้าโดยใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน จนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีและมีคุณค่าทางจิตใจ นอกจากนี้การทำธุรกิจชุมชนมีใช้มุ่งหวัง แต่รายได้เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงการเรียนรู้ความร่วมมือ ความสามารถในการผลิต การจัดการ ทางการตลาด ความเอื้ออาทรที่มีต่อกัน ความยั่งยืนและการรักษาไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วย ทั้งนี้ การส่งเสริมการผลิตผ้าไหมจากภูมิปัญญาพื้นบ้านให้มีการพัฒนาในเชิงพาณิชย์จากที่ผ่านมากลุ่ม ชาวบ้านผู้ประกอบการได้จำหน่ายผ้าไหมที่ผลิตโดยกลุ่มเป็นผู้จำหน่ายเอง จำหน่ายตามงาน นิทรรศการ จำหน่ายตามความต้องการของลูกค้าและงานแสดงสินค้าที่จัดขึ้น ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด เช่น งานแสดงสินค้าเมืองทองธานีงานเทศกาลมรดกผ้าไทย ไหม ผ้าฝ้าย และงาน ต่าง ๆ ของจังหวัด^{๓๕}

สำหรับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์^{๓๖} มีการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน และทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ดังนั้นการรวมกลุ่มจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนได้ และเมื่อเกิดการรวมกลุ่มขึ้นแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำไปให้กลุ่มสามารถพัฒนาไปได้ คือการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และมีรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งระดับฐานการผลิตของชุมชน เป็นการให้ทรัพยากรในท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นและจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น จากเหตุผลและข้อมูลดังกล่าวมาจึงเป็นแนวทางการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งโดยอาศัยกลไกทางเศรษฐกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งคน ชุมชน สังคม การเมือง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะสามารถสร้างโครงข่ายความปลอดภัยให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องมีการวิจัยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนารูปแบบวิสาหกิจชุมชน รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติและขยายผลสู่สังคมวงกว้างได้ต่อไป ผู้นำกลุ่มมีภาวะผู้นำสูงมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม มีการวางแผน ในการปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงาน มีการตัดสินใจที่ดีภายใต้เสียงส่วนใหญ่ของประชาคม สร้างความเชื่อมั่น ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม มีวัฒนธรรมองค์กรที่ดีอยู่กันแบบเกื้อกูลเนื่องจากเป็นสังคมชนบท

^{๓๕} สัมภาษณ์ นายสุรพล สุขกันตะ, พาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ, ๗ สิงหาคม ๒๕๖๑.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นายสุทธิศักดิ์ พรหมบุตร, พาณิชย์จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

ที่มักจะทำกิจกรรมร่วมกันในงาน ประเพณีต่างๆ ในอยู่ชุมชนอยู่เป็นประจำ และเนื่องจากทางกลุ่มเป็นศูนย์การเรียนรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีทั้งภาครัฐและ เอกชนมาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ ทำให้สมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการจัดการความรู้ กับหน่วยงานอื่น เป็นการพัฒนาศักยภาพที่เป็นสมาชิกทุกคนในกลุ่มด้วยต้นทุนที่ต่ำ และทางกลุ่มมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบใน กลุ่มมี ผังองค์กร มีการกระจายอำนาจให้กรรมการและสมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการผลิต ทางหน่วยงาน ราชการก็ได้ให้การสนับสนุนพาไปดูงานยังจังหวัดต่างๆ ซึ่งการศึกษาดูงาน เป็นวิธีการไป เรียนลัดจากประสบการณ์ ของผู้อื่นโดยเข้าไปดูสถานที่จริง การปฏิบัติจริงที่ผู้อื่นดำเนินการจริง หรือ อาจใช้ในหน่วยงานตนเองโดยทำให้ผู้ที่ปฏิบัติ ดินนั้นสาธิตหรือทำเป็นตัวอย่าง ให้ดู ให้เรียนรู้แล้ว นำไปปรับการดำเนินการผลิต เช่นการปรับปรุงสูตรให้ดีขึ้น ให้มี ประสิทธิภาพเหมาะสมด้าน การตลาด มีการสร้างตราสินค้าของกลุ่มขึ้นมาเพื่อให้ผู้บริโภคจดจำสินค้าได้ดี โดยกลยุทธ์ การตลาดที่ ใช้เป็นหลักคือ กลยุทธ์ปากต่อปาก ทั้งจากลูกค้าที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม บุคคลภายนอกที่มา ดูงานก็เป็นตัวแปรสำคัญที่มีส่วนช่วยให้กลยุทธ์นี้สำเร็จ^{๓๗}

นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่าง พัฒนา อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ มีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนิน ชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่ายโดย (๑) ส่งเสริมให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย การเกษตร มีส่วนร่วมคิดร่วมทำและเป็นเจ้าของในการพัฒนาการเกษตรของตน โดยภาครัฐ สนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นและเชื่อมโยงการดำเนินการกับ ศูนย์เรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่ (๒) ส่งเสริมขยายผลและพัฒนากิจการผลิตในระบบ เกษตรกรรมยั่งยืน ทั้งในรูปแบบเกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติ รวมถึงการทำเกษตรกรรมตามหลักการ ปฏิบัติ ทางเกษตรที่ดี โดยสนับสนุนบทบาทเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านในการขับเคลื่อน และการ ปรับกลไกและโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรที่จำเป็นในการทำเกษตรกรรม ยั่งยืน อาทิ การพัฒนา ระบบข้อมูลเกษตรกรรมยั่งยืน การสร้างองค์ความรู้การสนับสนุน เงินทุนในลักษณะสินเชื่อสีเขียวที่จูง ใจการผลิตและการส่งเสริมการตลาด และ (๓) ควบคุมการใช้สารเคมีการเกษตรที่เป็นอันตรายต่อ สุขภาพและสิ่งแวดล้อม อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์ ชีวภาพ ทดแทนสารเคมีการเกษตรให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการใช้สารเคมีการเกษตร อย่าง เหมาะสมตามหลักวิชาการ เพื่อลดผลกระทบต่อด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม^{๓๘}

จึงอาจกล่าวได้ว่าภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม จะมุ่งเน้นในเรื่องของการบริหาร ความเสี่ยง ไม่ก่อหนี้ในการประกอบธุรกิจ และดำเนินการประกอบกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่โลภ มากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก และมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบกิจการ

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ รอดจากเข็ญ, สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม จังหวัดบุรีรัมย์, ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑.

^{๓๘} สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ พลบูรณ์ศรี, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุรินทร์, ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑.

ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น โดยกลุ่มจะเน้นโดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง และเน้นการบริหารความเสี่ยงโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินความสามารถในการบริหารจัดการ การประกอบการโดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่น และจัดการธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น เป็นหลัก

๔.๑.๓ การศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เชิงปริมาณ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้นำเสนอภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ๑ ประกอบด้วย ๔ จังหวัด คือ วิสาหกิจชุมชนสมพรสมุนไพร อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา อำเภوبرาสาท จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๒๖๕ คน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เพื่อให้ทราบถึงภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้แบบสอบถาม แบบประเมินค่า ได้ผลการประเมินดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N = ๒๖๕)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. เพศ		
ชาย	๗๓	๒๗.๕๕
หญิง	๑๙๒	๗๒.๔๕
รวม	๒๖๕	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๕	๑.๘๘
๒๑ – ๔๐ ปี	๗๙	๒๙.๘๑
๔๑ – ๖๐ ปี	๑๒๔	๔๖.๗๙
๖๐ ปีขึ้นไป	๕๗	๒๑.๕๑
รวม	๒๖๕	๑๐๐.๐๐
๓. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๓๒	๑๒.๐๘
ประถมศึกษา	๑๓๗	๕๑.๗๐
มัธยมศึกษา	๕๕	๒๐.๗๕
อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส.ปวท.)	๗	๒.๖๔
ปริญญาตรี	๓๑	๑๑.๗๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๓	๑.๑๓
รวม	๒๖๕	๑๐๐.๐๐
๔. อาชีพหลัก		
เกษตรกร	๑๓๑	๔๙.๔๓
รับจ้างทั่วไป	๗๖	๒๘.๖๘
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๓๒	๑๒.๐๘
รับราชการ	๑๙	๗.๑๗
พนักงานบริษัท	๗	๒.๖๔
รวม	๒๖๕	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(N = ๒๖๕)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๕. รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ		
น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๒๘	๑๐.๕๗
๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๑๔	๔๓.๐๒
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๖๐	๒๒.๖๔
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๔๒	๑๕.๘๕
๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๒๑	๗.๙๒
รวม	๒๖๕	๑๐๐.๐๐
๖. ระยะเวลาการเป็นผู้ประกอบการ		
ไม่เกิน ๑ ปี	๖	๒.๒๖
๑ - ๒ ปี	๔๘	๑๘.๑๑
๓ - ๕ ปี	๕๖	๒๑.๑๓
๕ ปีขึ้นไป	๑๕๕	๕๘.๔๙
รวม	๒๖๕	๑๐๐.๐๐
๗. ตำแหน่งในกลุ่มอาชีพ		
ประธาน	๔	๑.๕๑
รองประธาน	๘	๓.๐๒
เลขานุการ	๔	๑.๕๑
สมาชิกกลุ่ม	๒๔๙	๙๓.๙๖
รวม	๒๖๕	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๔๕ อายุระหว่าง ๔๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๑๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๙ ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗๐ อาชีพหลัก เกษตรกร จำนวน ๑๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๔๓ รายได้ต่อเดือน ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐๒ ระยะเวลาการเป็นผู้ประกอบการ ๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๔๙ ตำแหน่งในกลุ่มอาชีพ สมาชิกกลุ่ม จำนวน ๒๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๙๖

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ
แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โดยรวมทั้ง ๕ ด้าน

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน	ระดับการดำเนินการ			
	(μ)	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
๑. ด้านจิตใจ	๔.๑๓	๐.๗๒	มาก	๑
๒. ด้านสังคม	๓.๙๖	๐.๘๑	มาก	๒
๓. ด้านเศรษฐกิจ	๓.๙๒	๐.๖๘	มาก	๓
๔. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๘๖	๐.๗๘	มาก	๔
๕. ด้านเทคโนโลยี	๓.๔๓	๐.๗๖	ปานกลาง	๕
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๘๖	๐.๗๕	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๕ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านจิตใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๒ รองลงมาคือ ด้านสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๑ น้อยที่สุดคือ ด้านเทคโนโลยี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๘

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติมพบว่า ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีระดับการเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ การประกอบวิสาหกิจชุมชนก่อให้เกิดความมั่นคงตั้งแต่การดำเนินชีวิตของครอบครัว ส่งผลไปสู่ความมั่นคงใจกับชุมชน โดยผู้ประกอบการจะดำเนินการประกอบกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบกิจการ เน้นการบริหารความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อกวนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ผู้ประกอบการมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ
แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านจิตใจ

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านจิตใจ	ระดับการดำเนินการ			
	(μ)	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
๑. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยึดมั่นใน แนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบ อาชีพ	๔.๓๘	๐.๗๓	มาก	๑
๒. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความ ภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิด ความมั่นคงในการดำเนินชีวิต	๔.๒๕	๐.๖๒	มาก	๒
๓. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความ ห่วงใยความเอื้ออาทรคอยช่วยเหลือสมาชิก ด้วยความจริงใจ	๔.๐๗	๐.๖๔	มาก	๓
๔. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีจิต อาสาในการพัฒนาชุมชนและสังคม	๔.๐๒	๐.๘๓	มาก	๔
๕. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีจิตใจ เข้มแข็งสามารถต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคใน การประกอบอาชีพ	๓.๙๔	๐.๘๑	มาก	๕
เฉลี่ยภาพรวม	๔.๑๓	๐.๗๒	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านจิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๒ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๓ รองลงมาคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๕ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๒ น้อยที่สุดคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีจิตใจเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๑

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติมพบว่า ผู้ประกอบการจะมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้เพราะ จุดเริ่มต้นของการประกอบการเริ่มต้นจากความคิด แล้วนำความคิดมาหล่อหลอมให้เกิดเป็นธุรกิจที่ประกอบความสำเร็จอีกทั้งยังมีผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมจึงส่งผลให้ผู้ประกอบการเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพของตนเองส่งผลไปหล่อเลี้ยงสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและชุมชนนั้น ๆ อยู่ได้อย่างยั่งยืน

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ
แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านสังคม

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านสังคม	ระดับการดำเนินการ			
	(μ)	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
๑. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน	๔.๓๓	๐.๗๒	มาก	๑
๒. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงความรู้รักสามัคคีในการดำเนินกิจการ	๔.๑๘	๐.๗๐	มาก	๒
๓. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม	๓.๘๔	๐.๘๔	มาก	๓
๔. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน	๓.๗๕	๐.๘๖	มาก	๔
๕. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง	๓.๗๒	๐.๙๑	มาก	๕
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๙๖	๐.๘๑	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๑ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๒ รองลงมาคือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงความรู้รักสามัคคีในการดำเนินกิจการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๐ น้อยที่สุดคือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๙๑

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติมพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะมีภูมิคุ้มกันทางอาชีพคล้ายคลึงกัน คือเริ่มต้นจากช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ก่อนระหว่างกลุ่ม เชื่อมโยงไปสู่การช่วยเหลือสังคม เช่น การให้ทุนการศึกษา เชื่อมโยงไปสู่การสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนที่เข้ามาให้การสนับสนุน พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการ อีกทั้งกลุ่มผู้ประกอบการยังร่วมกันเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่นส่งผลให้ชุมชนเกิดความรักและความสามัคคี

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ
แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม	ระดับการดำเนินการ			
	(μ)	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
๑. ที่ผ่านมาท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชุมชน	๔.๐๒	๐.๗๘	มาก	๑
๒. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน	๓.๘๙	๐.๘๙	มาก	๒
๓. ที่ผ่านมาท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิด ความยั่งยืน	๓.๘๗	๐.๖๓	มาก	๓
๔. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับสิ่งที่มี อยู่ในชุมชน	๓.๖๔	๐.๘๓	มาก	๔
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๘๖	๐.๗๘	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๘ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ที่ผ่านมาท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๘ รองลงมาคือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๙ น้อยที่สุดคือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๓

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติมพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกัน โดยเริ่มต้นจากการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า เมื่อใช้แล้วก็จะร่วมกันรักษาเพื่อให้อาจนำมาใช้ประโยชน์ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด เช่น น้ำในการฟอกย้อมเส้นไหม จะบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะทิ้งลงสู่ธรรมชาติ และจะเน้นการใช้สีธรรมชาติเท่านั้น อีกทั้งมีการ ส่งเสริมให้กระบวนการผลิตไม่ทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ
แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านเทคโนโลยี

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ด้านเทคโนโลยี	ระดับการดำเนินการ			
	(μ)	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
๑. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีจากรากฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน	๓.๗๘	๐.๗๖	มาก	๑
๒. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน	๓.๖๒	๐.๘๘	มาก	๒
๓. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจของท่านได้อย่างเหมาะสม	๓.๓๕	๐.๗๕	ปานกลาง	๓
๔. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชน	๓.๒๒	๐.๖๔	ปานกลาง	๔
๕. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน	๓.๑๗	๐.๘๓	ปานกลาง	๕
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๔๓	๐.๗๖	ปานกลาง	-

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๔๓ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๖ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีจากรากฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๘ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๖ รองลงมาคือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๘ น้อยที่สุดคือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๑๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๘๓

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติมพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเทคโนโลยี คล้ายคลึงกันโดยมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชนและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ การได้รับการสนับสนุนให้ความรู้จากหน่วยงานภายนอก การดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของภูมิคุ้มกันทางอาชีพ
แบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ด้านเศรษฐกิจ

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน ด้านเศรษฐกิจ	ระดับการดำเนินการ			
	(μ)	(S.D.)	แปลผล	ลำดับ
๑. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่าง พออยู่พอกินสมควรตามฐานะของตน	๔.๕๒	๐.๖๐	มากที่สุด	๑
๒. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการประยุกต์ใช้ หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต	๔.๐๑	๐.๖๖	มาก	๒
๓. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนช่วยเหลือ ให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับ ชุมชน	๓.๘๗	๐.๖๓	มาก	๓
๔. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและมี กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิด ความเข้มแข็ง	๓.๖๗	๐.๗๖	มาก	๔
๕. ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผน อย่างรอบคอบในการประกอบกิจการ	๓.๕๔	๐.๗๘	มาก	๕
เฉลี่ยภาพรวม	๓.๙๒	๐.๖๘	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้านเศรษฐกิจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๘ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๒ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๐ รองลงมาคือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๑ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๖๖ น้อยที่สุดคือ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ๐.๗๘

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพิ่มเติมพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีภูมิคุ้มกัน ด้านเศรษฐกิจพอเพียงคล้ายคลึงกัน โดยผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการและมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่ายก่อให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพทางด้านเศรษฐกิจ

๔.๑.๔ สรุปภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการสัมภาษณ์ สอดคล้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามผู้ประกอบการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร อำเภอมือเมือง จังหวัดนครราชสีมา วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวโน้ย อำเภอมือเมือง จังหวัดชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านความคิด

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนด้านความคิดถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญก้าวแรก มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถประกอบธุรกิจได้ อีกทั้งสามารถสร้างนวัตกรรม คิดสร้างสรรค์ นำผลผลิตของชุมชนที่สามารถใช้เป็นต้นแบบ ขยายผลไปสู่สมาชิกชุมชน ให้ชุมชนหรือเครือข่ายได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ประกอบการภายใต้ชื่อวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นระบบ เป็นการคิดในเรื่องความยินดีพอใจกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้การรวมตัวเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำ ภูมิปัญญา เครือข่ายชุมชน มาสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม แบ่งบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พร้อมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความรู้ความสามารถที่สมาชิกกลุ่มจะทำได้ในรูปแบบร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ส่งผลต่อประสบการณ์ของสมาชิกที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านจิตใจ

การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจมีความสำคัญเป็นลำดับแรกในแง่ของการกระตุ้นให้บุคคลคิดแสวงหาหลักการและแนวทาง เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ ซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน ร่วมกันกระตุ้นให้กลุ่มดำเนินการตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดซึ่งล้วนแล้วส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจ

๓. ด้านสังคม

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตระหนักถึงความรู้รักสามัคคีในการดำเนินกิจการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง ส่งผลให้ชุมชนแข็งแรง และสามารถพัฒนาและพึ่งตนเองได้ สร้างความเชื่อมโยงภายในกลุ่ม เกิดการช่วยเหลือและเกื้อกูลกันในกลุ่ม สร้างการมีส่วนร่วมกับทั้งภายใน และ ภายนอกชุมชน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มอื่น เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๔. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

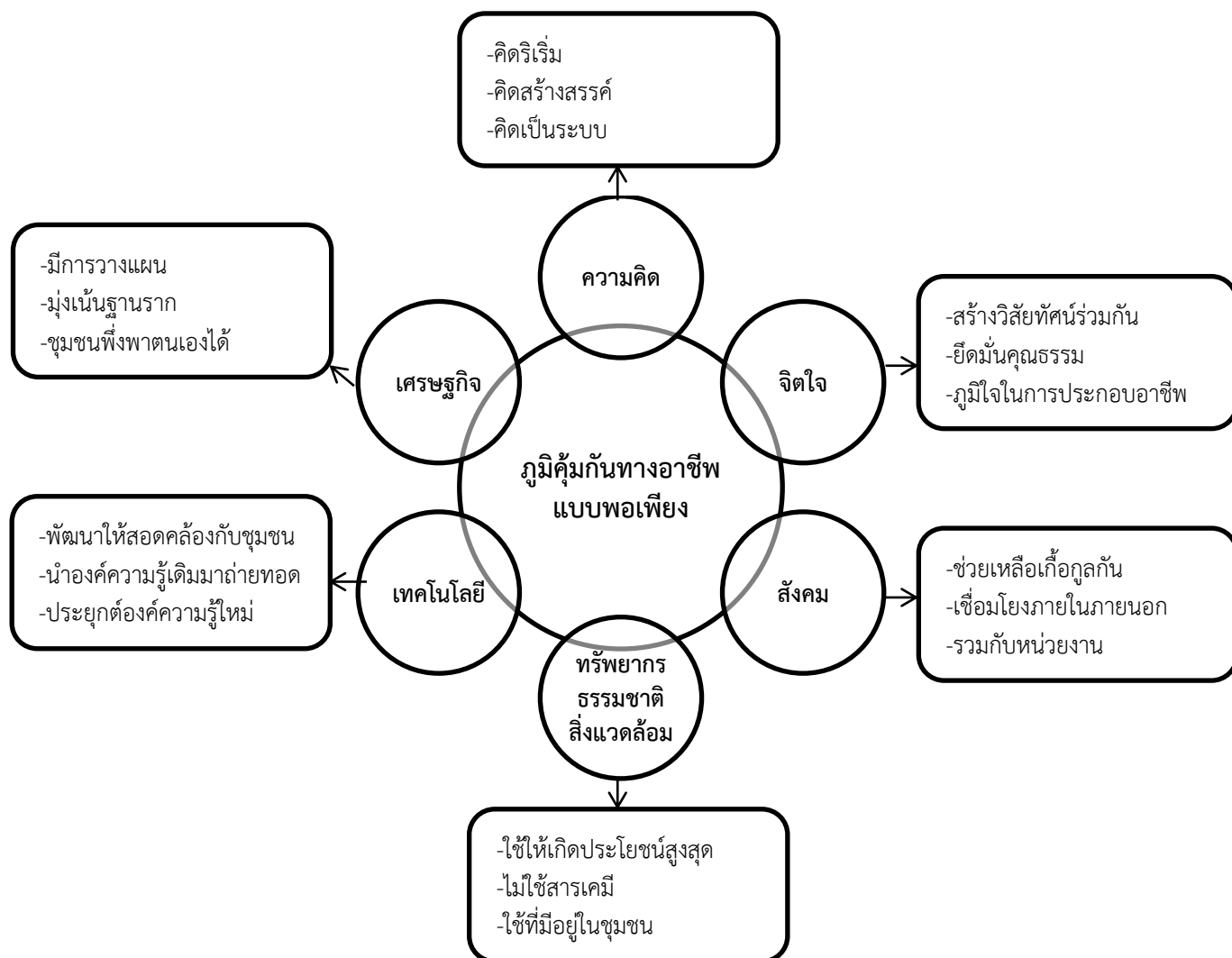
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนมีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน กลุ่มจะมีแนวคิดในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ สร้างความสมดุลไม่ตัดหรือเก็บเกี่ยวโดยไม่จำเป็นและทำให้มีใช้อย่างต่อเนื่อง การเน้นส่งเสริมให้มีการปลูกเอง กลุ่มจะรณรงค์ไม่ให้ใช้สารเคมีในการผลิต เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับผลิตภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

๕. ด้านเทคโนโลยี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจของท่านได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชนและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ การได้รับการสนับสนุนให้ความรู้จากหน่วยงานภายนอก การดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน ส่วนเทคโนโลยีสมัยใหม่จะใช้ในกระบวนการผลิตและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และตรง ตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

๖. ด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการ และมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน และทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ดังนั้นการรวมกลุ่มจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนได้ และเมื่อเกิดการรวมกลุ่มขึ้นแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำไปให้กลุ่มสามารถพัฒนาไปได้ คือการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และมีรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งระดับฐานการผลิตของชุมชน เป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นและจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น จากเหตุผลและข้อมูลที่กล่าวมาจึงเป็นแนวทางการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งโดยอาศัยกลไกทางเศรษฐกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งคน ชุมชน สังคม การเมือง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะสามารถสร้างโครงข่ายความปลอดภัยให้กับระบบเศรษฐกิจ

ภาพที่ ๔.๑ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง

๔.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๒.๑ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

การลงพื้นที่ การสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร อำเภอมือเมือง จังหวัดนครราชสีมา วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย อำเภอมือเมือง จังหวัดชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ปฏิบัติการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยการนำหลักสัปปุริสธรรม หลักอิทธิบาท ๔ และหลักสันโดษ มาประยุกต์ใช้ดังนี้

๔.๒.๑.๑ หลักสัปปริสธรรม

๑) **ด้านความเป็นผู้รู้จักเหตุ** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม จะปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม และของเครือข่ายอย่างเคร่งครัด ดังเช่น สมาชิกสามารถนำเส้นไหมไปทอก่อนได้ ทุกวันที่ ๒๕ ของเดือนจะต้องนำเงินมาชำระให้กับกลุ่ม สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดส่งผลให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม จะปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่มอย่างเคร่งครัด สำหรับวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร สมาชิกจะเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการประจำเดือน การเข้าร่วมประชุม วิสามัญประจำปี การเข้าร่วมโครงการโรงเรียนเกษตรกร และการเข้ามาของภาครัฐในการอบรมให้ความรู้ด้าน วิชาการเกษตร สมาชิกกลุ่มจะมาประชุมสม่ำเสมอและ พร้อมเพรียงกันเมื่อได้รับการประสานงานจากประธานกลุ่ม อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของกลุ่มอีกประการหนึ่งมาจากที่สมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มต่างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้จัดขึ้น

๒) **ด้านความเป็นผู้รู้จักผล** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม จะมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนตามโครงการการบริหารของกลุ่มเป็นความโชคดีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีผู้นำที่มีความเข้าใจในปัญหาของกลุ่ม สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เรียนรู้มาจากการฝึกอบรมให้แก่สมาชิกในกลุ่มได้ จึงถือได้ว่าเป็นทุนทางสังคมที่มีความเข้มแข็งของกลุ่ม ส่งผลให้ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มหลายท่านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังสามารถสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานราชการและภาคเอกชน ทำให้กลุ่มมีช่องทางในการจัดจำหน่ายมากขึ้น รวมทั้งผู้นำยังพัฒนาบทบาทการดำเนินงานของตนเองจนกลายเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิตข้าวให้แก่สมาชิกทั้งจากในกลุ่มฯ และนอกพื้นที่อีกด้วย

๓) **ด้านความเป็นผู้รู้จักตน** คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม รู้ตัวตน รู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามบทบาทหน้าที่รวมถึงการผลักดันให้กิจกรรมทางธุรกิจตนเองและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมั่นคง ดังเช่นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยนน้อยรู้ว่าตัวตน ว่าใครมีความถนัดทางด้านใด ก็จะทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มความสามารถ เช่น แม่เอียดจะมีความชำนาญในการทอผ้าไหมมัดหมี่ แม่มาลาจะมีความสามารถในการฟอกย้อมสีเส้นไหม เป็นต้น วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อมจะใช้ความสามารถในการทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มเต็มความสามารถ และเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง เช่น ฝ่ายประชาสัมพันธ์จะสามารถใช้ช่องทางการสื่อสารได้หลากหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็นทาง Facebook หรือช่องทางการประชาสัมพันธ์ทาง LINE เป็นต้น

๔) **ด้านความเป็นผู้รู้จักประมาณ** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรู้จักประมาณตนเอง และขีดความสามารถของกลุ่มภายใต้แนวคิดความพอเพียงในความเป็นอยู่ในการใช้จ่ายทรัพย์ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังเช่นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยนน้อย จะมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเป็นหลัก เช่น การใช้สีย้อมผ้าก็จะใช้สีย้อมผ้าที่เป็นสีธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน และขีดความสามารถของกลุ่มภายใต้แนวคิดความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพย์ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อมจะมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนเป็นหลักและคำนึงถึงการรักษา

สิ่งแวดล้อมเพื่อให้ยั่งยืน นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่มจะรู้จักประมาณตนเอง และขีดความสามารถของกลุ่มภายใต้แนวคิดความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพยากร เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๕) ด้านความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม จะมีการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่อันเหมาะสมต่อการวางแผนจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความสามารถของสมาชิกที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รู้จักประชาสัมพันธ์กลุ่ม ประชาสัมพันธ์ในบุคคลภายนอกเข้ามาท่องเที่ยวในหมู่บ้าน การวางแผนจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความสามารถของสมาชิกที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนรู้จักการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่อันเหมาะสมต่อการวางแผนจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความสามารถของสมาชิกที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๖) ด้านความเป็นผู้รู้จักชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีเป้าหมายที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์รวมทั้งชุมชนในการสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับชุมชน การเข้าหาชุมชนนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่เป็นขั้นตอนถัดมาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของกลุ่มฯ โดยนับตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งกลุ่ม ทั้งผู้นำและสมาชิกต่างก็มีการใช้หลักการบริหารจัดการงานแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในการจัดการกับประเด็นปัญหาและวาระงานใหม่ๆ อยู่เสมอและเมื่อทุกคนรับรู้ในประเด็นการทำงานทุกอย่าง ก็ส่งผลให้สมาชิกในกลุ่มไม่เกิดความขัดแย้งระหว่างกันและเกิดประสิทธิภาพในการจัดการเป็นอย่างสูง

๗) ด้านความเป็นผู้รู้จักบุคคล กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความแตกต่างแห่งบุคคล ความสามารถ คุณธรรม อหิยาศัย ทำงานเพื่อส่วนรวม ซื่อตรงต่อตนเอง ต่องานต่อบุคคลอื่น บริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยในตนเอง รักษากฎระเบียบที่ตั้งไว้เคารพความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา และความต้องการในชุมชน แสดงความคิดเห็น วิจารณ์การทำงาน และร้องทุกข์เรื่องราวต่างๆ ได้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเอง และชุมชนอยู่เสมอ นอกจากนี้คณะกรรมการ บริหารกลุ่มควรชี้แจงให้สมาชิกทราบถึงประโยชน์ของ การรวมกลุ่ม การให้คณะกรรมการเป็นผู้ชักจูงเพื่อให้ เกิดการเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกอย่างต่อเนื่อง และการ จัดกิจกรรมกลุ่มต้องเลือกระยะเวลาที่มีความเหมาะสม ที่สมาชิกจะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนั้นเพื่อการ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้นควรเน้น การ จัดการร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก ด้านการควบคุม ๑.จัดการประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อ ทบทวนผลการดำเนินงานและปัญหาและอุปสรรคใน การดำเนินงาน ๒.จัดให้มีการตรวจสอบมาตรฐานการผลิตก่อนนำออกจำหน่าย อาศัยความร่วมมือจาก องค์กร ปรชาญชุมชนหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มาเป็นคณะกรรมการในการตรวจสอบคุณภาพ

๔.๒.๑.๒ อธิบาท ๔

๑) **ฉันทะ** ความใส่ใจในการทำงานของตนเองและของกลุ่มวิสาหกิจ หรือปรับความเชื่อมั่นของตนเองให้สอดคล้องกับการทำงานของวิสาหกิจชุมชน งานของกลุ่มแต่ละชนิดความใส่ใจของสมาชิกมีความแตกต่างกัน ภายใต้กระบวนการการทำงานแบบเดียวกัน เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความใส่ใจในการทำงานของตนเองและของกลุ่มและปรับความเชื่อมั่นของตนเองให้สอดคล้องกับการทำงานของวิสาหกิจชุมชน งานของกลุ่มแต่ละชนิดความใส่ใจของสมาชิกมีความแตกต่างกัน ภายใต้กระบวนการการทำงานแบบเดียวกัน เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบส่งผลกลุ่มมีผลประกอบการต่อเนื่อง หรือปรับความเชื่อมั่นของตนเองให้สอดคล้องกับการทำงานของวิสาหกิจชุมชน หน้าที่ของการทำงานของกลุ่มมีความแตกต่างกัน เช่น ประธานกลุ่มต้องมีความเสียสละ ฝ่ายบัญชีก็ต้องมีความซื่อสัตย์ในการทำงาน ฝ่ายเลขานุการก็ต้องทำงานตามบทบาทหน้าที่

๒) **วิธียะ** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความขยันหมั่นเพียรกับการงานของกลุ่มนำคุณไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งหมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ที่ประธานกลุ่มหรือแกนนำของกลุ่มจะมีวิธียะมากกว่าสมาชิก เกิดเป็นต้นแบบให้กับสมาชิกด้านความขยันการงานของกลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่ม ส่งผลให้นำคุณไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งหมั่นฝึกฝนเข้ามารับการพัฒนาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาอบรมให้ต่อเนื่อง เนื่องจาก ผู้นำ คือ บุคคลที่ขับเคลื่อนการประสานงานให้กลุ่มฯ กับหน่วยงานภายนอกอื่นๆ การเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน ทั้งการวางแผน การขายข้าว การจัดกิจกรรมอบรมความรู้ การทำนา เป็นต้น ได้เป็นกิจกรรมที่สอดประสานให้เกิดความเป็นเครือข่ายการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ อีกทั้งกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ ล้วนแล้วแต่ช่วยประสานให้สถานภาพความเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งเกิดขึ้นในกลุ่มฯ และขยายตัวเป็นวงกว้างออกไป ผ่านความเป็นไปได้ในเชิงพื้นที่และความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เป็นต้น

๓) **จิตตะ** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม ใส่ใจรับผิดชอบต่อการทำงานที่กลุ่มมอบหมาย ศึกษาระเบียบและแนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลต่อการดำเนินงาน มีสติเมื่อเกิดปัญหาและข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม ใช้หลักธรรมการอยู่ร่วมกันมาปรับใช้ให้เกิดการทำงานร่วมกัน เช่น วิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยนน้อยมีความใส่ใจรับผิดชอบต่อการทำงานที่กลุ่มมอบหมาย ศึกษาระเบียบและแนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลต่อการดำเนินงาน มีสติเมื่อเกิดปัญหาและข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม ใช้หลักธรรมการอยู่ร่วมกันมาปรับใช้ให้เกิดการทำงานร่วมกัน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใส่ใจรับผิดชอบต่อการทำงานที่กลุ่มมอบหมาย ซึ่งสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะร่วมกันปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม

๔) **วิมังสา** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใช้การประชุมกำหนดแนวทางร่วมกันตามหลักการและระเบียบกฎเกณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพินิจพิเคราะห์ และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน สูดยอดของวิธีทำงานให้สำเร็จ และทบทวนผลการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาวัตรกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยนน้อยใช้การประชุมกำหนดแนวทางร่วมกันตามหลักการและระเบียบกฎเกณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน สูดยอดของวิธีทำงานให้สำเร็จ และทบทวนผลการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาวัตรกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม

ใช้การประชุมกำหนดแนวทางร่วมกันตามหลักการและระเบียบกฎเกณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงานสุดท้ายของวิธีทำงานให้สำเร็จ และทบทวนผลการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาวัตรกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๑.๓ สันโดษ ๓

๑) ยถาลาสันโดษ (ความยินดี พอเพียง) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความยินดีในผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ และพอใจในความแตกต่างที่เกิดขึ้น รวมทั้งพร้อมแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก ภายใต้ความรู้สึกรักสันโดษพอใจในสิ่งที่ตนเองมี

๒) ยถาพลสันโดษ (ความภาคภูมิใจ) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเองและของกลุ่ม แสวงหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตามความสามารถที่จะกระทำได้ และยินดีพอใจในวัตรกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่ผลิตได้ตามกำลังความสามารถของตนเอง ไม่ให้เกินกำลังของตนเอง

๓) ยถาสารูปสันโดษ (ความพอเพียงปัญญาวิเคราะห์) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความภาคภูมิใจในผลการประกอบกิจการที่เหมาะสม ซึ่งเกิดจากการใช้ปัญญาวิเคราะห์อย่างมีเหตุและผล พอใจในผลตอบแทนทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ที่กลุ่มดำเนินการแล้วอย่างเหมาะสม

๔.๒.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการใช้หลักสูตรการฝึกอบรม

จากการลงพื้นที่ การสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร อำเภอมือ จังหวัดนครราชสีมา วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวร้อย อำเภอมือ จังหวัดชัยภูมิ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ และวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลปฏิบัติการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน มีขั้นตอนดังนี้

๑. สืบหาข้อมูลและเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดประเด็นเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒. นำข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาจัดทำเป็นคู่มืออบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๓. ประสานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔. จัดประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเชิญชวนให้สมัครเข้าร่วมกิจกรรม

๕. จัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๖. ติดตามการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๗. สรุปผลการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอน

๔.๒.๒.๑ สํารวจข้อมูลและเข้าไปมีส่วนร่วมกักิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดประเด็นเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยลงพื้นที่ในจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์ ระหว่างวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ - ๑๖ กันยายน ๒๕๖๑ เพื่อสำรวจข้อมูลและเข้าไปมีส่วนร่วมกักิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อกำหนดประเด็นเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน พบว่า

๑. วิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา

สรุปปัญหาวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร คือ กลุ่มขาดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสนองตอบความต้องการที่หลากหลายโดยเฉพาะความน่าเชื่อถือของตัวผลิตภัณฑ์ที่ต้องอาศัยการรับรองมาตรฐานตามองค์การอาหารและยา (อย.) นอกจากนี้กลุ่มยังมีช่วงเวลาที่ประสบปัญหาทางด้านเงินทุนหมุนเวียนที่ต้องสร้างสถานที่ผลิตให้ได้มาตรฐาน อีกทั้งตลาดรองรับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยังไม่มี ความชัดเจน เป็นการจ้ดจำหน่ายในรูปแบบของการออกร้านโดยตรงและช่องทางสื่อออนไลน์

๒. วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ

สรุปปัญหาวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อย ปัญหาหลักและสำคัญของกลุ่ม คือ ยังขาดความเข้าใจใน ๔ ด้านคือ (๑) แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และเทคนิคการผลิตใหม่ให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) (๒) วิธีการคัดเลือกเส้นไหมและกระบวนการฟอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) (๓) อันตรายจากสารตกค้างในสีต้องห้ามและการเลือกใช้สีปลอดภัยเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และ (๔) การเสริมสร้างความรู้การตรวจสอบคุณภาพผ้าไหมตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ทางกลุ่มจึงมีความต้องการที่จะพัฒนากระบวนการผลิตดังกล่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดและก่อให้เกิดความยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปของกลุ่มต่อไป

๓. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

สรุปปัญหาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอ้อม คือ สถานที่ผลิตไม่เหมาะสมเท่าที่ควร บางช่วงยังมีการขาดแคลนแรงงาน ความต้องการของกลุ่มคือการส่งเสริมการผลิตและการจัดการทางการตลาดภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมอีกทั้งชุมชนผู้รับซื้อยังให้ความสนใจในการซื้อปุ๋ยเคมีมากกว่าปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด

๔. วิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

สรุปปัญหาวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา คือ สมาชิกในชุมชนให้ความสนใจในการประกอบอาชีพทำนาน้อยลง อาชีพทำนาต้องเชื่อมโยงกับอาชีพเสริมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนระหว่างรอผลผลิตทำให้กลุ่มมีปัญหาด้านเงินทุนและรายได้ไม่เพียงพอ สถานที่ผลิตพันธุ์พันธุ์ข้าวอาศัยองค์ประกอบด้านไร่นาและแหล่งน้ำ รูปแบบและวิธีการจัดการเป็นปัญหาหลักที่สำคัญของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มต้องอาศัยการสนับสนุนและการพัฒนาการผลิตพันธุ์ข้าวจากองค์กรภายนอกชุมชน

ผลจากการลงพื้นที่สำรวจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม พบว่า ปัญหาของวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาและเงื่อนไขในการพัฒนา และนำเสนอไปยังกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม ผลจากการนำเสนอดังกล่าวจึงมีกลุ่มที่สมัครใจเข้าร่วม คือ วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวโน้ย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ และอีก ๓ กลุ่ม มีความประสงค์ที่จะรอช่วงเวลาที่เหมาะสมในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการสร้างภูมิคุ้มกันต่อไป

๔.๒.๒.๒ นำข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มาจัดทำเป็นคู่มืออบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กระบวนการในการจัดทำหลักสูตรการทอผ้าให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาค้นหาและทบทวนคุณลักษณะของผ้าไหมและปัญหาอุปสรรคในการทอผ้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวโน้ย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้านความรู้ความเข้าใจในด้านการผลิตไหม ความสามารถในการผลิตที่จะสะท้อนปัญหาในการผลิต เริ่มต้นจากการศึกษาจากเอกสารวิทยุที่มีเกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แล้วจึงจะจัดประชุมปฏิบัติการระหว่างกลุ่มผู้ผลิต นักวิชาการ ผู้ค้า ผู้สนับสนุน เพื่อหาข้อสรุปและกำหนดแนวทางการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการทอผ้าไหม และผลจากที่ผู้วิจัยประเมินผลจากการลงพื้นที่เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรในการทอผ้าให้มีคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ไหมสู่มาตรฐานสากลจำนวน ๔ หลักสูตรดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

- ๑.๑ ความสำคัญของเครื่องหมาย “มผช.” ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ๑.๒ ขั้นตอนการดำเนินงานในการขอรับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ๑.๓ ประโยชน์ของเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
- ๑.๔ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหม
- ๑.๕ ขั้นตอนการทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของเจ้าหน้าที่
- ๑.๖ การผลิตผ้าไหมตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการฟอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

- ๒.๑ การต้มแยกกาไหม
- ๒.๒ การฟอกขาวไหม
- ๒.๓ การย้อมสีไหมด้วยสีแอสิค
- ๒.๔ เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับสี
- ๒.๕ ทฤษฎีสี
- ๒.๖ สีเคมี สีธรรมชาติ
- ๒.๗ สีต้องห้าม
- ๒.๘ อันตรายที่เกิดจากสีที่ใช้ย้อมไหม
- ๒.๙ หลักการเลือกใช้สีย้อมไหมที่ปลอดภัย
- ๒.๑๐ การรักษาคุณภาพและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

- ๓.๑ คุณค่าผ้าทอ
- ๓.๒ การออกแบบผ้าทอเบื้องต้น
- ๓.๓ ผ้าทอที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.
- ๓.๔ เทคนิคการทอผ้าให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.

หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

- ๔.๑ การออกแบบและพัฒนาตลาดต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - ๔.๒ ปัจจัยความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ
 - ๔.๓ แนวทางการออกแบบและพัฒนาตลาดสายสู่สากล
- สำหรับรายละเอียดของเนื้อหาในหลักสูตรแต่ละหลักสูตร ดังแสดงในภาคผนวกที่ ฏ

การตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร

การตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรและสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ผู้วิจัยได้ส่งหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการทอผ้าไหม ประกอบด้วย อาจารย์สนั่น บุญลา ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันสิ่งทอ อาจารย์เกียรติภูมิ ดวงศรี นักวิชาการด้านสิ่งทอ นายบันเทิง ว่องไว ตัวแทนภูมิปัญญาด้านผ้าไหมจากชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ นายอาทร แสงโสมวงษ์ ตัวแทนผู้ค้าผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ และนางอรพิน มะวีญธร จากฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมสุรินทร์ โดยผลการตรวจสอบพบว่า หลักสูตรดังกล่าวมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ

ความต้องการของสมาชิก และสามารถนำไปใช้ในการจัดการอบรมให้กับสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์ต่อไปได้

๔.๒.๒.๓ ประสานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยลงพื้นที่ประสานสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนา ในวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ จำนวน ๒๓ ราย

๔.๒.๒.๔ จัดประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และเชิญชวนให้สมัครเข้าร่วมกิจกรรม

การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ได้จัดขึ้นในวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๑ ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยมีผู้วิจัย น.ส.เบญญาภา อัจฉฤกษ์ ผู้ทรงวุฒิ และทีมงาน ในครั้งนี้ได้เชิญผู้ประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๒๓ ราย

ผลจากการจัดประชุมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มีมติร่วมกันให้ดำเนินการจัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑

ภาพที่ ๔.๒ กิจกรรมการประชุมชี้แจงกิจกรรมประชุมจัดอบรม

**๔.๒.๒.๕ จัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของ
ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
กิจกรรมจัดอบรมตามหลักสูตรที่จัดทำขึ้น**

หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้จัดขึ้นในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐-๑๐.๓๐ น. โดยมี ผศ.สิริพร หงส์พันธ์ นักวิชาการด้านสิ่งทอ เป็นวิทยากรในหลักสูตรดังกล่าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อยและเครือข่ายเข้าร่วม จำนวน ๒๓ คน ดังภาพถ่ายการอบรมดังนี้

ภาพที่ ๔.๓ อบรมหลักสูตรที่ ๑

หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการฟอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้จัดขึ้นในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๐.๓๐-๑๒.๐๐ น. โดยมี นางชูศรี คะเรียงรัมย์ เป็นผู้มี ความชำนาญในการทอผ้า ออกแบบลายผ้า และย้อมสีผ้าโดยวัตถุดิบจากธรรมชาติ เป็นวิทยากรใน หลักสูตรดังกล่าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อยและเครือข่ายเข้าร่วม จำนวน ๒๓ คน ดังภาพถ่ายการอบรมดังนี้

ภาพที่ ๔.๔ อบรมหลักสูตรที่ ๒

หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้จัดขึ้นในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๐๐-๑๔.๓๐ น. โดยมี นางชูศรี คะเรียงรัมย์ เป็นผู้มี ความชำนาญในการทอผ้า ออกแบบลายผ้า และย้อมสีผ้าโดยวัตถุดิบจากธรรมชาติ เป็นวิทยากรในหลักสูตรดังกล่าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อยและเครือข่ายเข้าร่วม จำนวน ๒๓ คน ดังภาพถ่ายการอบรมดังนี้

ภาพที่ ๔.๕ อบรมหลักสูตรที่ ๓

หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้จัดขึ้นในวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๑ เวลา ๑๔.๓๐.๐๐-๑๗.๐๐ น. โดยมี ผศ.สิริพร หงส์พันธ์ นักวิชาการด้านสิ่งทอ เป็นวิทยากรในหลักสูตรดังกล่าว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสี้ยวน้อยและเครือข่ายเข้าร่วม จำนวน ๒๓ คน ดังภาพถ่ายการอบรมดังนี้

ภาพที่ ๔.๖ อบรมหลักสูตรที่ ๔

๔.๒.๒.๖ ติดตามการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการติดตามการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยว น้อย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ก่อนการเข้าร่วมกับผู้วิจัย เป็นการนำมาใช้ในการทอผ้าไหมได้มาจากบรรพบุรุษ ปู่ ย่า ตายาย และผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการผลิตในชุมชน โดยได้จากการเล่าสู่กันฟัง เป็นการถ่ายทอดทางภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น แนะนำและฝึกสอนเป็นการสอนโดย คนในครอบครัวและเพื่อนบ้านใกล้เคียง คนในชุมชน มีการปรึกษาหารือ สอนกันเอง โดยมากจะเป็นสมาชิกในครัวเรือนสอนกันเอง ตามด้วย หมู่เพื่อน ๆ และญาติ ฝึกจากการปฏิบัติจริง เมื่อได้รับความสำเร็จก็จะทำต่อเนื่องไปอย่างสม่ำเสมอและในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ สำนักงานเกษตรและศูนย์หม่อนไหม ให้การฝึกอบรมในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและสาวไหมและจัดหาพันธุ์หม่อนและพันธุ์ไหมแนะนำการเลี้ยงไหม ได้รับฝึกอบรมด้านการพอกย้อม การมัด การทอและการขอมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และการตลาด เชื่อมโยงกับหลักการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านยังกล่าวถึงปัญหาของกลุ่มว่า มีทุนน้อย ขาดความรู้ ทักษะเทคนิคในการย้อม รวมถึงไม่มีทุนในการใช้สีย้อมมีคุณภาพ ทำให้สีตก สีต่าง ย้อมไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีคุณภาพ สำหรับการย้อมสีธรรมชาตินั้น ต้องอาศัยความชำนาญ ทักษะเฉพาะกลุ่ม ที่ถ่ายทอดพัฒนากันมาอย่างต่อเนื่อง แต่หลังจากมาเข้าร่วมกับผู้วิจัย พบว่า ได้รับความรู้ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประโยชน์และความสำคัญของการได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการลอกกาไหม และการย้อมสี ที่ถูกต้อง โดยเน้นถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการผลิตและข้อกำหนดเกี่ยวกับสารเคมีและสีที่เป็นอันตราย พัฒนาการทอผ้าไหมให้มีคุณภาพ คือวิธีการต่างๆที่นำมาใช้เพื่อให้ผ้าที่ผลิตขึ้นตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า โดยผู้ผลิตจะต้องคำนึงถึงการวางแผนการผลิตและการระมัดระวังในทุกขั้นตอนของการผลิตตั้งแต่วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต อุปกรณ์ในการผลิตจนถึงผืนผ้า ดังนั้น ในการทอผ้าไหมให้มีคุณภาพจึงต้องนำเอาคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ว่าการที่ผลิตผ้าไม่ได้คุณภาพ มีสาเหตุมาจาก วัตถุดิบในการผลิต ได้แก่ เส้นไหมที่ใช้ ก็ทอผ้าและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอไม่ได้คุณภาพ กระบวนการทอที่ขาดความละเอียดอ่อน คนทอ ขาดอารมณ์ ความละเอียด และความประณีตในการทอ นอกจากนี้ นางมาลา วรรณพงษ์ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยว น้อย ยังกล่าวว่าโครงการนี้มีการจัดกระบวนการอบรมและหลักสูตรการอบรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและมีความต่อเนื่องให้การสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจในกระบวนการผลิตเพิ่มมากขึ้นและคาดหวังว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน อีกทั้งมีการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ดังนี้

๑. หลักพอประมาณ ลงทุนในการทอดผ้าตามฐานะของตน รู้จักพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี รู้จักแบ่งปันให้กับผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ประหยัด มีการออมในหมู่สมาชิก ดำเนินชีวิตเรียบง่าย

๒. หลักเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ถ้อยทีถ้อยอาศัย อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่หวังกำไรที่มากเกินไป ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า รู้จักแยกแยะความถูกต้อง

๓. หลักภูมิคุ้มกัน สร้างสรรค์สิ่งไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างรู้คุณค่าและคุ้มค่า สร้างความรักความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือและสร้างพลังสามัคคีในกลุ่มและในชุมชน สร้างความคุ้นเคยกับลูกค้า พัฒนาตนเองปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา ยึดหลักทางสายกลาง มีความซื่อสัตย์ ประหยัด อุดหนุน อดกลั้น มีสติ ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลมีเหตุมีผลส่งผลให้กลุ่มเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

๔.๒.๒.๗ สรุปผลการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และสรุปผลการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น. มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลการติดตามประเมินผลพบว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานและสามารถส่งไปตรวจเพื่อขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ประเภทผ้า ประเภทเครื่องแต่งกายและประเภทของใช้ของตกแต่งของที่ระลึก จำนวน ๒ ผืน ซึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการส่งขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังรายละเอียดรายชื่อผู้รับคำขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

ลำดับ	ชื่อ	เลขที่มผช.	ชื่อ มผช.	รายละเอียดผลิตภัณฑ์	เลขที่
๑	นางมาลา วรรณพงศ์	'๑๘/๒๕๖๑	ผ้าทอมือลายขัด	ชนิดเส้นใยธรรมชาติ(ไหม)	'๖/๑ '๑
๒	นางกรองแก้ว นาจกระโทก	'๑๒/๒๕๖๑	ผ้าทอมือลายขัด	ชนิดเส้นใยธรรมชาติ(ไหม)	'๒๐๐

ภาพที่ ๔.๗ ลงพื้นที่สรุปผล

สรุปได้ว่า ผลการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อให้เกิดหลักสูตรการฝึกอบรมการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง ที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการเกิดภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง ได้รับความรู้ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ดำเนินการพัฒนาผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานและสามารถส่งไปตรวจเพื่อขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จำนวน ๒ ผืน ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจในกระบวนการผลิตเพิ่มมากขึ้นและคาดหวังว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน และมีการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยใช้หลักพอประมาณ ลงทุนในการทอผ้าตามฐานะของตน รู้จักพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี รู้จักแบ่งปันให้กับผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ประหยัด มีการออมในหมู่สมาชิก ดำเนินชีวิตเรียบง่าย หลักเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ถ้อยทีถ้อยอาศัย อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า รู้จักแยกแยะความถูกต้อง หลักภูมิคุ้มกัน สร้างสรรค์สิ่งไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างรู้คุณค่าและคุ้มค่า สร้างความรักความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือและสร้างพลังสามัคคีในกลุ่มและในชุมชน พัฒนatanเอง ปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา ยึดหลักทางสายกลาง มีความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน อดกลั้น มีสติ ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลมีเหตุมีผลส่งผลให้กลุ่มเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

๔.๓ การนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมหรือการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม รูปแบบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สรุปได้ว่ารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วย ๒ รูปแบบ คือ

๔.๓.๑ รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยชุมชน

รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยชุมชนประกอบด้วย ภูมิคุ้มกันด้านความคิด ภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจ ภูมิคุ้มกันทางด้านสังคม ภูมิคุ้มกันทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิคุ้มกันทางด้านเทคโนโลยี ภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

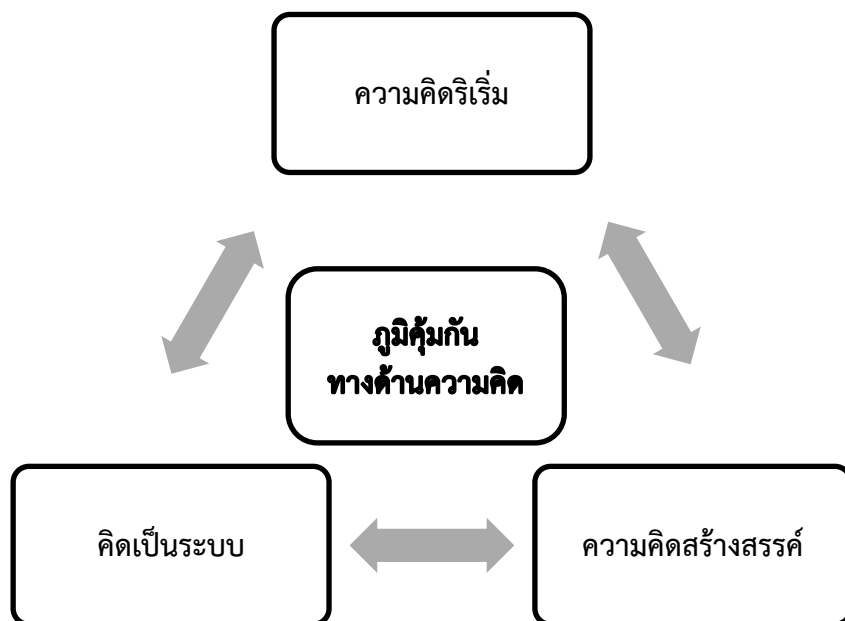
๔.๓.๑.๑ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านความคิด

รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านความคิดนั้น จะเห็นได้จากการก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยการเริ่มต้นจาก รู้จักประโยชน์ส่วนตน เห็นประโยชน์ส่วนรวม และมีส่วนร่วมกับชุมชน จะเห็นได้ว่ารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนนั้น มีการริเริ่มจากบุคคลไปสู่การรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดการพึ่งพากันและกันในชุมชนชนดังต่อไปนี้คือ

๑. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความคิดริเริ่ม พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถประกอบธุรกิจได้ อีกทั้งสามารถสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้สังคมชุมชน ผู้บริโภคยอมรับ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับตนเอง พร้อมกับคำนึงถึงความยั่งยืนของการประกอบอาชีพต้องการเพิ่มกำลังการผลิต การจัดจำหน่ายในรูปแบบการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนภายใต้การแบ่งปันผลประโยชน์กันและกัน

๒. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนคิดสร้างสรรค์ เป็นการนำผลผลิตของชุมชนที่สามารถใช้เป็นต้นแบบ ขยายผลไปสู่สมาชิกชุมชน ให้ชุมชนหรือเครือข่ายได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ประกอบการภายใต้ชื่อวิสาหกิจชุมชน มีความพอใจในรายได้และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นตามศักยภาพของตนเองมีรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการที่ช่วยให้ผลประโยชน์ของการประกอบวิสาหกิจชุมชนกระจายไปสู่ส่วนร่วมด้วยความยุติธรรม

๓. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนคิดเป็นระบบ เป็นการคิดในเรื่องความยินดีพอใจกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้การรวมตัวเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนนำผลิตภัณฑ์ชุมชน ภูมิปัญญาเครือข่ายชุมชน มาสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม แบ่งบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคลพร้อมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความรู้ความสามารถที่สมาชิกกลุ่มจะทำได้ในรูปแบบร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ส่งผลต่อประสบการณ์ของสมาชิกที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ ๔.๘ รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านความคิด

๔.๓.๑.๒ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านจิตใจ

รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านจิตใจนั้น จะเห็นได้จากทำงานของกลุ่มที่เน้นเรื่องของการมีส่วนร่วมคือการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่จากการที่ได้สังเกตจะเห็นว่ารูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนนั้น จะมุ่งเน้นไปยังสมาชิกภายในกลุ่มเป็นสำคัญ มีการให้เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสมาชิก การสร้างความเข้าใจ การให้ความรู้แก่สมาชิก ดังต่อไปนี้คือ

๑. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต คือ วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบโดยนำเอาเศรษฐศาสตร์ชุมชนหรือเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และทำการผลิตเพื่อบริโภคในท้องถิ่น ลดการซื้อจากภายนอก วิสาหกิจชุมชนที่ตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานและวงจรชีวิตของชุมชนจะทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชน ระบบที่พึ่งพาตนเองได้ ชุมชนมีรายรับมากกว่ารายจ่ายผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานได้เอง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงมีความภาคภูมิใจในวิถีที่เกิดจากระบบเศรษฐกิจในชุมชน สามารถพึ่งตนไม่ได้ กลายเป็นระบบอุปถัมภ์ที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนตลอดไป

๒. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดคุณงามความดี ยึดมั่นในคุณธรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ราบรื่น สมาชิกร่วมกันรับผิดชอบ สร้างระเบียบวินัยร่วมกัน โดยปฏิบัติตามข้อกำหนด คำสั่ง ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของกลุ่ม มีความเสียสละยอมเสียสละสิ่งที่เป็นของตนเองเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือสังคม สมัคสมานสามัคคีพร้อมเพรียงของหมู่คณะซึ่งในการปฏิบัติงานใดๆ จะสำเร็จลุล่วงได้ดีนั้น จะต้องเกิดความสามัคคี ซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา ทั้งทางกายทางวาจา และทางใจ ไม่คดโกงเอาเปรียบ คบคู่กับ

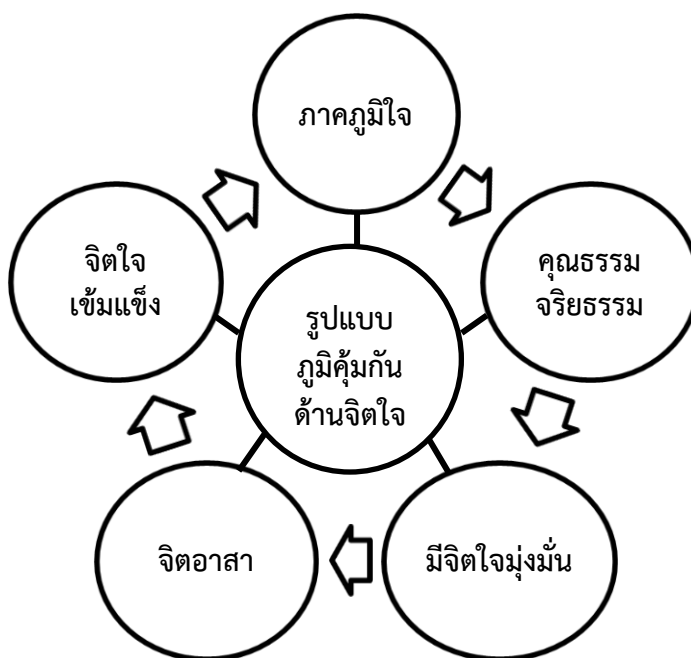
การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ได้แก่ สัมปยุตธรรม ๗ (ธรรมของคนดี) และอิทธิบาท ๔ (ธรรมสู่ความสำเร็จ) หลักธรรมในการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จ

๓. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีจิตใจมุ่งมั่นในการประกอบการให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการมีส่วนกระตุ้นให้กลุ่มเห็นโอกาสที่จะเกิดขึ้นใน จึงร่วมกันริเริ่มสร้างนวัตกรรมที่แตกต่าง การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ นี้เอง จะเป็นส่วนที่ช่วยให้ สมาชิกของกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกทุกคนต้อง คำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มให้เกิดผลลัพธ์ตามภารกิจของกลุ่มอาชีพ คุณภาพสินค้าหรือ บริการ ที่มีประสิทธิภาพ การเพิ่มความรู้ ความสามารถและทักษะของสมาชิกเพื่อการพัฒนา กลุ่ม อาชีพและสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาให้ผู้อื่นได้ และยังต้องเกิดกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้นำ กลุ่มและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่ เกี่ยวข้องอีกด้วย

๔. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนและสังคม กล่าวคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่มตระหนักถึงความสำคัญของการเสียสละแบ่งทรัพยากรหรือ ผลประโยชน์ส่วนตนให้กับสังคม เพื่อให้สังคมนำทรัพยากรหรือผลประโยชน์ดังกล่าวมาใช้ก่อให้เกิด ประโยชน์ให้กับสมาชิกในชุมชนตลอดจนตัวผู้ให้เอง เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาทั้งภาค ส่วนของการพัฒนาร่วมกับทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำงานทุกอย่างเป็นไปด้วยความสมัครใจ ไม่มุ่งหวังผลตอบแทนในรูปของอามิส สินจ้าง หรือรางวัล ผลตอบแทนที่ได้รับคือ ความสุข ความ ภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

๕. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีจิตใจเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับปัญหาและ อุปสรรคในการประกอบอาชีพ คือ กลุ่มจะสร้างความเข้มแข็งโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในแนวทางการ พัฒนา หากมีปัญหาก็ต้องหาทางออกร่วมกันและใช้มติที่ประชุมเป็นข้อตัดสิน ช่วยกันเป็นที่ปรึกษา เพื่อทำความเข้าใจกับระบบ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้จากประสบการณ์ของแต่ละคน

สรุปได้ว่า รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านจิตใจทำให้ผู้ประกอบการเกิด ความรู้สึกภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพของตนเองการกลุ่มและชุมชนมีเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น หรือชุมชนอื่นจนเกินความจำเป็น เน้นการพัฒนาความสามารถของสมาชิก กลุ่มก่อให้เกิดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อหล่อเลี้ยงสมาชิกในกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนและชุมชนนั้น ๆ อยู่ได้อย่างยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัย ภายนอกต่าง ๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีอิสระ และมีความภาคภูมิใจ

ภาพที่ ๔.๔ รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านจิตใจ

๔.๓.๑.๓ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านสังคม

ในการทำงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินงานในรูปแบบของเครือข่ายช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรงและเป็นอิสระ ซึ่งกลุ่มได้สร้าง การพึ่งตนเองทางสังคมผ่านการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน และยังได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษาเข้ามาให้ความรู้ในการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและมั่นคง ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านสังคมดังต่อไปนี้

๑. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจของสมาชิก มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มวิสาหกิจดำเนินการร่วมกัน เช่น มีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มนำไปในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของชุมชน เชื่อมโยง เกื้อกูลกัน ส่งผลให้เกิดการลดความเสี่ยงในการประกอบการตอบสนองความต้องการสร้างความพอใจและความสุขให้สมาชิก ทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่นในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ก่อให้เกิดความมั่นใจของสมาชิกในการดำเนินการร่วมกับกลุ่มต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งของกลุ่มลดความเสี่ยงในการประกอบการ

๒. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงความรู้สึกสำนึกในการดำเนินกิจการ กล่าวคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้สร้างการมีส่วนร่วมกับทั้งภายใน และ ภายนอกชุมชน ก่อให้เกิดความกลมเกลียวจากความเป็นพี่เป็นน้อง มีประธานกลุ่มที่สมาชิกให้การยอมรับ เป็นศูนย์รวมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการชุมชน เบื้องต้น คนในชุมชนเอง ผู้นำชุมชน ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมแล้วแต่เป็นเครื่องยืนยันถึงความสำนึกและความเข้มแข็งกลุ่มและชุมชนที่มุ่งเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ดีที่สุดบนพื้นฐานของความรักและความสำนึกของคนในกลุ่มและชุมชนเดียวกัน

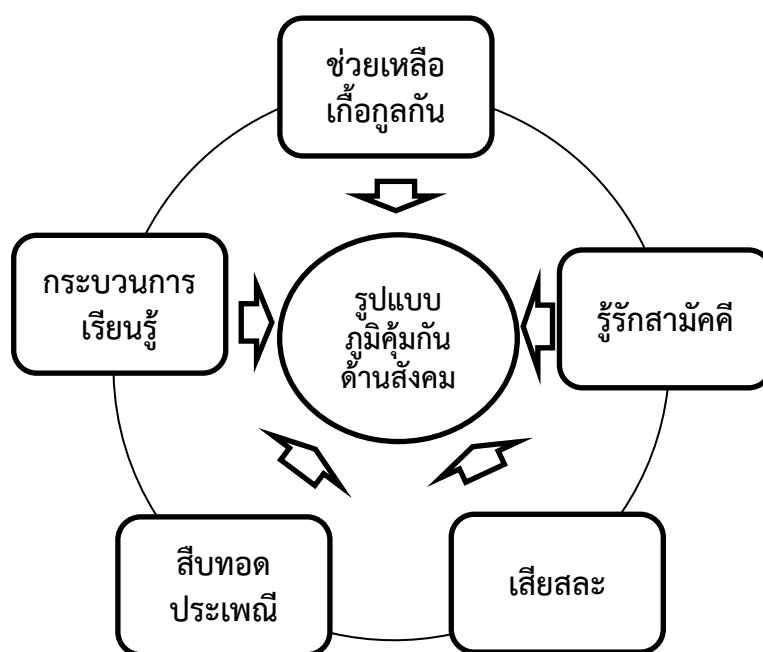
๓. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม กล่าวคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม จะมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม การประกอบวิสาหกิจจะไม่ละเลยต่อชุมชนมุ่งเน้นการทำธุรกิจที่สร้างคุณค่าสูงสุดให้แก่ชุมชน หลักการคือ นำผลกำไรบางส่วน กลับมาทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ทั้งในด้านการเกษตร การศึกษา หรืออื่น ๆ ภายในชุมชน

๔. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน กล่าวคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่มมีการอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้สมาชิกและชนชนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้ศูนย์การเรียนรู้ขึ้น เพื่อจัดเก็บองค์ความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่น ร่วมกันระหว่างสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกับชุมชนพัฒนา ริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาด และการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยการได้รับความรู้จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงการได้รับการถ่ายทอด โดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านมามาเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบและรอบด้าน แล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า คุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่างๆ และผู้ขายก็ให้ความเห็นเหมือนกันเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีไทยของเราสืบสานให้คงอยู่ต่อไป โดยการ ให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์

๕. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง กล่าวคือ ผู้ประกอบวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม ทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น การจัดการกลุ่มก็จะมุ่งเน้นในเรื่องของการบริหารความเสี่ยง ไม่ก่อกวนในการประกอบธุรกิจ และดำเนินการประกอบกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก และมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบกิจการ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยกลุ่มจะเน้นโดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง และเน้นการบริหารความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อกวนความสามารถในการบริหารจัดการ การประกอบการโดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่น และจัดการธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่มี

ความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดในประเทศ และตลาดต่างประเทศตามลำดับเป็นหลัก

สรุปได้ว่า รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านสังคมส่งผลให้ผู้ประกอบวิสาหกิจชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแกร่งและเป็นอิสระ การพึ่งตนเองทางสังคมผ่านการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน มุ่งเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ดีที่สุดบนพื้นฐานของความรักและความสามัคคีของคนในกลุ่มและชุมชนเดียวกัน

ภาพที่ ๔.๑๐ รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านสังคม

๔.๓.๑.๔ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นหนึ่งที่เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและชุมชน ซึ่งทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการประกอบการของวิสาหกิจ มีการจัดกระบวนการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่สมาชิก มีการกระบวนการผลิตและบริการของกลุ่มไม่ทำลายทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และมีการส่งเสริมการรักษา หรือมีความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม (เช่น การคัดแยกขยะ เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ทำแก๊สชีวภาพ การบำบัดน้ำเสีย ฯลฯ) ก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมดังต่อไปนี้

๑. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน กล่าวคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่มร่วมกันกับชุมชนสร้างความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโดยใช้อย่างประหยัดที่สุด มีผู้ได้รับประโยชน์จำนวนมาก เพิ่มประสิทธิภาพการใช้งาน ทำให้ลดปริมาณการใช้ทรัพยากรลง

อีกทั้งการนำกลับมาใช้ใหม่ ทรัพยากรหลายชนิด เมื่อใช้ไปจนหมดสภาพแล้ว สามารถนำมาใช้ใหม่ได้ ร่วมกันบูรณะฟื้นฟูความเสื่อมโทรม ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิด เช่น ดิน น้ำ ถ้าได้รับความเสียหายหรือเกิดสภาพเสื่อมโทรมแล้ว สามารถบูรณะฟื้นฟูให้คืนสภาพเดิมหรือเกือบคงเดิมได้ เช่น ดินที่ปลูกพืชไปนาน ๆ คุณภาพของดินจะเสื่อมลง การฟื้นฟูสภาพดินทำได้โดยการเติมปุ๋ยคอก ปุ๋ยพืชคลุมดิน เป็นต้น ทรัพยากรบางชนิดหายากหรือมีน้อยควรหาสิ่งที่มีอยู่มากมาใช้ทดแทนเป็นการลดการสูญเสียทรัพยากรที่หายาก เช่น การประหยัดการใช้เหล็กโดยการนำพลาสติกแข็งมาใช้แทน การประหยัดไม้โดยสังเคราะห์วัสดุอื่นมาใช้แทน การลดอันตรายจากสารพิษ สารพิษเมื่อนำไปทิ้ง จะก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ดังนั้นก่อนทิ้งสารพิษควรบำบัดหรือทำให้สารพิษมีอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

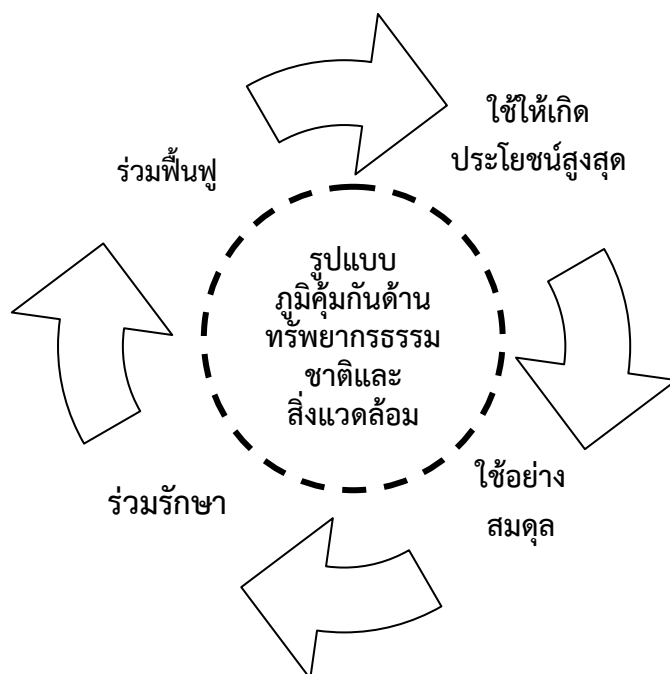
๒. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัวของ ระบบนิเวศธรรมชาติ เพื่อรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุลและเป็นธรรม โดยมีเป้าหมายของยุทธศาสตร์คือ ให้ฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการส่งเสริม ทั้งการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์อย่างสมดุล เป็นธรรม และเกิดความมั่นคง นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่มยังเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับชุมชน ก่อให้เกิดความยั่งยืนทางด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

๓. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน กล่าวคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่มเข้าไปร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และใช้ประโยชน์ตามความต้องการอย่างมีเหตุผลต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดคุณภาพสูงสุดในการสนองความเป็นอยู่ของชุมชนอย่างถาวรต่อไป และร่วมกันสร้างหลักการอนุรักษ์ โดยทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาด การจะใช้ต้องพิจารณาให้รอบคอบถึงผลดี ผลเสีย ความขาดแคลนหรือความหายากในอนาคต อีกทั้งพิจารณาหลักเศรษฐศาสตร์ถึงต้นทุนและผลตอบแทนอย่างถี่ถ้วน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ทรัพยากรใดที่มีน้อยหรือหายาก ควรเก็บรักษาไว้มิให้สูญไป บางครั้งถ้ามีของบางชนิดที่พอจะใช้ได้ ต้องใช้อย่างประหยัด เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีหรือเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น ทรัพยากรใดก็ตามมีสภาพล่อแหลมต่อการสูญเสียเปล่า หรือจะหมดไปถ้าดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชา ควรหาทางปรับปรุงให้อยู่ในลักษณะที่ดีขึ้น

๔. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม ร่วมกันส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการใช้ทรัพยากรที่ถูกต้องให้กับทุกคนในทุกระดับ ธรรมชาติให้สมาชิกและคนในชุมชนทุกคนเห็นคุณค่าของทรัพยากรและร่วมมือกันดูแลรักษาอย่างยั่งยืน หากชุมชนต้องการสิ่งสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรของชาติผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนก็จะเข้าร่วมทันที รวมถึงการติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อนำไปมาใช้ในการเกิดประโยชน์สูงสุดกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกับชุมชน อีกทั้งร่วมกันกับชุมชนกำหนดแนวทางในการดูแลทรัพยากรอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรในชุมชนร่วมกันเครือข่าย และสิ่งที่สำคัญ

อีกประการหนึ่งที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม ร่วมกันตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากร คือการปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นหลังในชุมชนเข้าใจ และรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด ร่วมกันยกย่องผู้ที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้เป็นแบบอย่างที่ดี สนับสนุนภาครัฐให้เข้ามามีบทบาทในการดูแลรักษาทรัพยากรของชาติเพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่มีใช้อย่างยั่งยืนต่อไป

สรุปได้ว่า รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็น สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกัน และเป็นการให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมของกลุ่มที่ เอื้ออำนวยต่อประโยชน์ในการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน อีกทั้งผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยัง มีการจัดกระบวนการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมแก่สมาชิก ส่งเสริมให้มีกระบวนการผลิตและบริการของกลุ่มไม่ทำลายทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการรักษา หรือมีความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ ๔.๑๑ รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

๔.๓.๑.๕ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเทคโนโลยี

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเทคโนโลยี กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ ใน การได้รับการสนับสนุนให้ความรู้จากหน่วยงานภายนอก การดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชนก่อให้เกิดรูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเทคโนโลยี ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน กล่าวคือ เทคโนโลยีย่อมมีประโยชน์ต่อการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนการมีเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับความยั่งยืนของชุมชน เทคโนโลยีที่เหมาะสม

และก่อให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มวิสาหกิจและชุมชนจะต้องเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในการประกอบการทางด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังจำเป็นต้องหาวิธีในการเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เชื่อมโยงไปยังระบบสื่อสารให้เข้ามาช่วยทำให้เกิดเทคโนโลยีทางการจัดทำหน่าย รวมถึงการดำเนินการและการตัดสินใจที่จะผลิตสินค้าหรือบริการ เทคโนโลยีที่เหมาะสม สอดคล้องกับภูมิปัญญา และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนจะต้องมีการพัฒนาระบบข้อมูล และการใช้ข้อมูลได้ดี การบริการต่าง ๆ จึงเน้นรูปแบบการบริการแบบกระจาย ผู้ใช้สามารถสั่งซื้อสินค้าจากที่บ้าน สามารถสอบถามข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์ นิสิตนักศึกษาบางมหาวิทยาลัยสามารถใช้คอมพิวเตอร์ สอบถามผลสอบจากที่บ้านได้ เป็นต้น

๒. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจของท่านได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่มได้รับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีจากหน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้ในการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยช่วยในการผลิตสินค้า ทำให้ผลผลิตสินค้าและบริการจำนวนมากขึ้น ในเวลารวดเร็ว มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภค และลดต้นทุนการผลิต รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีช่วยในการออกแบบสินค้า ช่วยให้มีการคิดค้นหรือประดิษฐ์รูปแบบของสินค้า ทำให้ได้สินค้าและบริการที่มีรูปแบบใหม่ๆ หลากหลาย เพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกซื้อได้ตามความต้องการและพึงพอใจมากที่สุด ใช้เทคโนโลยีช่วยในการโฆษณาสินค้าและการให้บริการ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการขายสินค้าและสั่งซื้อสินค้าต่างๆ โดยผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การโฆษณาทางวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งพิมพ์ต่างๆ ทำให้ผู้บริโภคสามารถศึกษารายละเอียดของสินค้าได้มากขึ้นหรือสามารถสั่งซื้อสินค้าได้สะดวก รวดเร็ว ใช้เทคโนโลยีช่วยในการจัดการ เพื่อให้กลุ่มเกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ รวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีช่วยในการขนส่ง เพื่อให้กระบวนการขนส่งวัตถุดิบในการผลิตรวดเร็วขึ้น หรือขนส่งสินค้าและบริการไปถึงผู้บริโภคได้สะดวกรวดเร็วขึ้น เป็นต้น

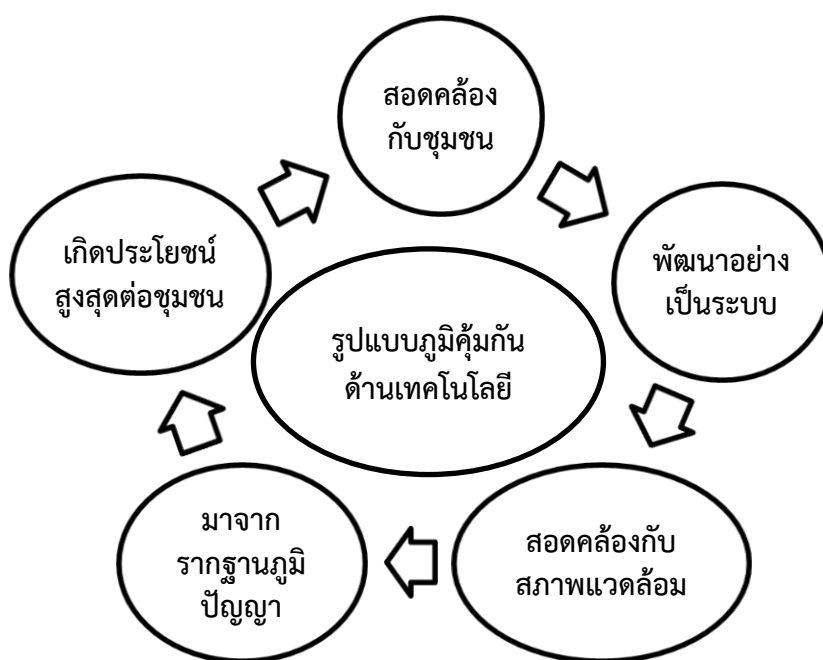
๓. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชน กล่าวคือ เทคโนโลยี ก็เป็นปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่ช่วยให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วจากการที่เรามุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เร่งผลผลิตสินค้าและบริการให้ทันกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละชุมชนจึงถูกนำมาใช้กับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นจำนวนมาก การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่างจำเป็นต้องใช้สารสนเทศ เช่น การดูแลรักษาป่า จำเป็นต้องใช้ข้อมูล มีการใช้ภาพถ่ายดาวเทียม การติดตามข้อมูลสภาพอากาศ การพยากรณ์อากาศ การจำลองรูปแบบสภาวะสิ่งแวดล้อม เพื่อปรับปรุงแก้ไข การเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพน้ำในแม่น้ำต่าง ๆ เป็นต้น

๔. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีจากรากฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน กล่าวคือ ปัจจัยที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างในการถ่ายทอดเทคโนโลยีคือ วัฒนธรรมขององค์กรที่สนับสนุนให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้บุคลากรของกลุ่มเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นโยบายของกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน อาทิ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอาทิการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน

การเกษตรแบบมีส่วนร่วม เพื่อสนับสนุน การใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรชีวภาพ (Bio Base) และการปรับระบบการผลิต ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า เกษตรมีความปลอดภัย และตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลาย โดยไม่ส่งผลกระทบทางลบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและ สิ่งแวดล้อมของประเทศ รวมทั้งสนับสนุน การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน โดยอาศัย กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๕. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กล่าวคือการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเริ่มต้นจากกระบวนการส่งเสริมชุมชนผู้ผลิตสินค้าชุมชน ด้วยการนำวิธีการมีส่วนร่วมของสังคมด้วยนวัตกรรม การเผยแพร่นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่สามารถรวมกลุ่มให้เกิดการ สื่อสารขึ้นระหว่างกลุ่มผู้ผลิตสินค้าชุมชน ให้กลายเป็นชุมชนเข้มแข็ง สามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการมีส่วนร่วม ร่วมนี้ไปต่อยอดได้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการนำความรู้ของผู้ผลิตสินค้าชุมชนและ นักวิชาการชุมชน มาผสมผสานกันเพื่อสร้างมูลค่าให้แก่สินค้าชุมชน และ เทคโนโลยีสารสนเทศ ช่วยในการบริหารจัดการสินค้า ชุมชน การเผยแพร่สินค้าชุมชนให้กว้างขึ้นกว่าการขายสินค้าเฉพาะหน้าร้านในชุมชน หรือ ตามงานแสดงสินค้า เท่านั้น ทำให้ผู้ผลิตสินค้าชุมชน ไม่จำเป็นต้องออกมาขายสินค้าเอง สามารถผลิตและขายสินค้าไปพร้อมกันได้ การผสมผสานจึงเป็นสิ่งช่วย เพิ่มมูลค่าสินค้า กระตุ้นเศรษฐกิจของผู้ประกอบการสินค้าชุมชน และเพิ่มช่อง ทางการจัดจำหน่ายสินค้าได้ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงานร่วมกันใน ชุมชนมากขึ้น การแพร่กระจายของข้อมูลและข่าวสารทำได้ง่ายขึ้น โดยประธานกลุ่มทำหน้าที่นำความรู้ที่ได้จากการ ให้คำปรึกษา ไปแนะนำ เผยแพร่สู่คนในชุมชนทั้งภายในและภายนอก การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนทำได้ดี ขึ้นจากการที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้เทคโนโลยีเฟสบุ๊ค และไลน์ในการติดต่อสื่อสารช่วยให้บริหารจัดการสินค้า ชุมชนได้ง่ายขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเทคโนโลยี มุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชนและก่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ ใน การได้รับการสนับสนุนให้ความรู้จากหน่วยงานภายนอก การดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน อาทิ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ การสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภาพที่ ๔.๑๒ รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพด้านเทคโนโลยี

๔.๓.๑.๖ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเศรษฐกิจ

การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน และทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ดังนั้นการรวมกลุ่มจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนได้ และเมื่อเกิดการรวมกลุ่มขึ้นแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนำไปให้กลุ่มสามารถพัฒนาไปได้ คือการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และมีรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่การสร้างเสริมความเข้มแข็งระดับฐานการผลิตของชุมชน เป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นและจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น จากเหตุผลและข้อมูลดังกล่าวมาจึงเป็นแนวทางการสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งโดยอาศัยกลไกทางเศรษฐกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งคน ชุมชน สังคม การเมือง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะสามารถสร้างโครงข่ายความปลอดภัยให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องมีการวิจัยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนารูปแบบวิสาหกิจชุมชน รวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติและขยายผลสู่สังคมวงกว้างก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

๑. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตน กล่าวคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะยึดหลักความพอประมาณ รู้จักใช้จ่าย พอประมาณ มี น้อยใช้น้อยไม่เกินตัวรู้จักประหยัดลดภาระค่าใช้จ่ายที่ ไม่จำเป็นลง ไม่เบียดเบียนสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น ใช้อย่างเหมาะสมกับ ฐานะที่เป็นอยู่ รู้จักร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่มเพื่อการออมทรัพย์ เมื่อมีการทำธุรกิจก็ลงทุนตามฐานะ ไม่โลภจนทำอะไร

เกินตัว มีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่ ไม่ชวนขายในสิ่งที่ไม่จำเป็น เสียสละเพื่อส่วนรวม อนุรักษ์ วัฒนธรรมการทอผ้า ไว้ดั้งเดิม รู้จักพึ่งพาตัวเอง พึ่งพาธรรมชาติ สามารถที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดการดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปอย่าง ถ้อยทีถ้อยอาศัย อยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มุ่งเน้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เมื่อเกิดปัญหา ก็ไม่เบียดเบียนที่ จะค้นหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยใช้ความรู้ที่มีอยู่ในตัวของ แต่ละบุคคล มีการสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าจากผู้สูงอายุสู่คนรุ่นใหม่

๒. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ช่วยขับเคลื่อนและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสในการประกอบอาชีพให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ และลดภาระค่าใช้จ่ายให้ชุมชนในท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

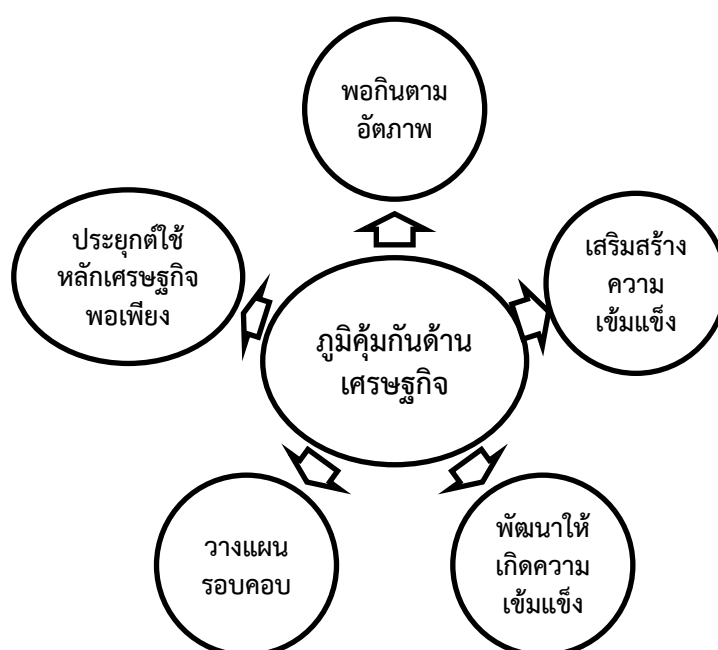
๓. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง กล่าวคือ ชุมชนคือฐานรากของสังคม ถ้าชุมชนเข้มแข็ง สังคมก็จะเข้มแข็ง กระบวนการเรียนรู้เท่านั้นทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้ เช่นเดียวกับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่มีมุ่งเน้นการประกอบกิจการโดยเชื่อมโยงกับชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน และทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น ดังนั้นการรวมกลุ่มจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นแนวทางไปสู่การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนได้ และเมื่อเกิดการรวมกลุ่มขึ้นแล้วนั้น สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะนพาให้กลุ่มสามารถพัฒนาไปได้

๔. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการกล่าวคือ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะยึดหลักของควมมีเหตุผล จากการวางแผนงานหลังฤดูเก็บเกี่ยว รายจ่าย ยังคงมีตลอด จึงต้องหาแนวทางการแก้ไขปัญหาว่างงานและรายได้ที่ลดลง กลุ่มทอผ้าจึงรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินธุรกิจทอผ้าขึ้น ใช้ความรู้ความสามารถ ในการทอผ้าที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ประกอบกับการดำเนินงานโดยมี หน่วยงานรัฐเข้ามาปรึกษาให้คำแนะนำการบริหารงานภายในกลุ่ม อีกทั้งได้รับ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งทางด้านการสาคิต การฝึกอบรมเป็นการถ่ายทอด ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้แก่เยาวชนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประกอบการวิสาหกิจชุมชนอีกด้วย

๕. ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต กล่าวคือ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การจัดการกลุ่มก็จะมุ่งเน้นในเรื่องของการบริหารความเสี่ยง ไม่ก่อหนี้ในการประกอบธุรกิจ และดำเนินการประกอบกิจการแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่โลภมากจนเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก และมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบกิจการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น โดยกลุ่มจะเน้น โดยเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง และเน้นการบริหารความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เกินความสามารถในการบริหารจัดการ การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น จะเห็นได้ว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนความไม่ประมาท ด้วยการใช้ความรู้

และคุณธรรม เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตัวเองได้ และเมื่อแม่ไปถึงสังคม ซึ่งเราสามารถนำหลักการปฏิบัติไปปรับใช้ได้ทั้งในชีวิตการทำงาน และการดำรงชีวิต

สรุปได้ว่า รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการและมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่ายก่อให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพทางด้านเศรษฐกิจ

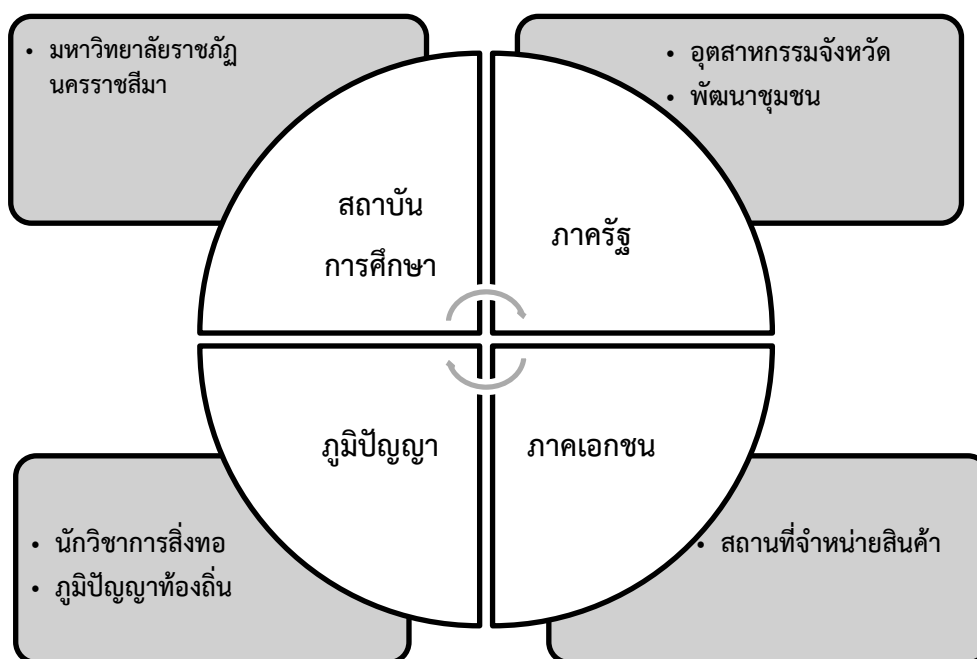
ภาพที่ ๔.๑๓ รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเศรษฐกิจ

๔.๓.๒ รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย

จากข้อเท็จจริงสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ การลงพื้นที่เชิงปฏิบัติการรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย พบว่า วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดจากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน จึงได้ดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้นเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกัน นอกจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นแกนกลางแล้ว ยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องอีกมากมายซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) เช่น

สถาบันการศึกษา รวมไปถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด เกษตรจังหวัด ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ อุตสาหกรรมจังหวัด และหน่วยงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาด้านผ้าไหมจากชุมชน ผู้ค้าผ้าไหม นักวิชาการสิ่งทอเป็นต้น เช่นเดียวกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยนน้อย อำเภอมะนัง จังหวัดชัยภูมิ

ผลการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย พบว่า มีผู้เข้าร่วม โครงการฝึกอบรม จำนวน ๒๓ ราย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ความรู้ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประโยชน์และความสำคัญของการได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการลอกกาไหม และการย้อมสี ที่ถูกต้อง โดยเน้นถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการผลิตและข้อกำหนดเกี่ยวกับสารเคมีและสีที่เป็นอันตราย พัฒนาการทอผ้าไหมให้มีคุณภาพ อีกทั้งมีการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต หลักพอประมาณ ลงทุนในการทอผ้าตามฐานะของตน รู้จักพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี รู้จักแบ่งปันให้กับผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ประหยัด มีการออมในหมู่สมาชิก ดำเนินชีวิตเรียบง่าย หลักเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ถ้อยทีถ้อยอาศัย อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่หวังกำไรที่มากเกินไป ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า รู้จักแยกแยะความถูกต้อง หลักภูมิคุ้มกัน สร้างสรรค์สิ่งไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างรู้คุณค่าและคุ้มค่า สร้างความรักความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือและสร้างพลังสามัคคีในกลุ่มและในชุมชน สร้างความคุ้นเคยกับลูกค้า พัฒนาตนเองปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา ยึดหลักทางสายกลาง มีความขยัน สื่อสัตย์ ประหยัด อดทน อดกลั้น มีสติ ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลมีเหตุมีผลส่งผลให้กลุ่มเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ และ ดำเนินการ พัฒนาผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานและสามารถส่งไปตรวจเพื่อขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) จำนวน ๒ ผืน ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจในกระบวนการผลิตเพิ่มมากขึ้น และคาดหวังว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานอีกด้วย

ภาพที่ ๔.๑๔ ภาคีเครือข่ายการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง

๔.๔ รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

ผลการสนทนากลุ่มเรื่องภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุม A ๒๐๓ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น. จำนวน ๘ รูป/คน ได้แก่

๑. พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตนครราชสีมา
๒. รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา
๓. ผศ.ดร.พิชิต ปรีมาตร	ประธานหลักสูตรพุทธศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา
๔. ผศ.ดร.พรเศรษฐี วุฒิปญญาอิสกุล	ประธานหลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา
๕. ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์	นักวิชาการอิสระ
๖. นางขวัญฤดี ชะนะภักดิ์	นักวิชาการอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา
๗. นางสาวสลักจิต อินโตนด	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา
๘. นางสาวจุลี บุญวงศ์	หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทำให้ได้รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้นำประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและนำข้อมูลมากำหนดประเด็นสำคัญในการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้รูปแบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และผลการสนทนากลุ่มที่ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นหลากหลาย ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามมีประเด็นหลักจากการสนทนากลุ่มเฉพาะดังนี้

๑. รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยชุมชน

๑. ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านการคิด วิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่มีการรวมกลุ่มกันของชุมชนที่มีความคิดและการประกอบกิจการ ที่มีความคล้ายคลึงกันซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ถูกนำมาใช้ในการตอบสนอง ต่อวิธีการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งเปรียบเสมือนฐานรากทางเศรษฐกิจ เนื่องจากชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจอยู่มาหลายแต่เนื่องด้วยธุรกิจดังกล่าวยังมีขนาดเล็กไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือสหกรณ์ เป็นธุรกิจที่ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนใน เศรษฐกิจรากหญ้า ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในการผลิตและการบริโภค มีกำลังซื้อในสิ่งที่จำเป็นต่อ การดำรงชีวิตก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนช่วยให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนไปได้ โดยฐานของผู้คนในชุมชนที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผลประโยชน์ และสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง ค้นพบทุนของท้องถิ่น ได้มีโอกาส ในการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากรและทุนที่มีอยู่ก่อให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจ ชุมชนที่เข้มแข็งขึ้นสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน มีความภูมิใจในรากเหง้าของตนเอง ในบรรพบุรุษในท้องถิ่น ในภูมิปัญญาที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน วิสาหกิจชุมชน จึงเป็นทิศทางใหม่ของการพัฒนาอย่างแท้จริงที่จะช่วยให้ชุมชน^{๓๙} และประเทศชาติเจริญเติบโตได้อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นฐานรากของเศรษฐกิจชุมชน ที่ช่วยสร้างความมั่นคงในแบบชีวิตพื้นฐาน ที่พอเพียง มีกลไกกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้มาพัฒนาเพื่อยกระดับ ผลิตภัณฑ์และบริการ อาศัยหลักความสามัคคีอันก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งสมาชิกและชุมชน มีการดำเนินการแบบบูรณาการ โดยเป็นการประกอบกิจการที่เชื่อมโยงเข้าสู่วงจรชีวิตของชุมชนเพื่อให้ คนในชุมชนบรรลุเป้าหมายของการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด^{๔๐}

๒. ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านจิตใจ การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเพื่อร่วมกันสร้างกิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน^{๔๑} การสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนเป็นการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจเพราะสร้างงานและ

^{๓๙} สนทนากลุ่ม ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์, นักวิชาการอิสระ, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๐} สนทนากลุ่ม รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๑} สนทนากลุ่ม นางขวัญฤดี ชะนะภักดิ์, นักวิชาการอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒

สร้างรายได้ให้คนและเศรษฐกิจชุมชนเชื่อมโยงไปสู่เศรษฐกิจในระดับประเทศ^{๔๒} ประเภทของวิสาหกิจชุมชนก็มีหลายหลาก เช่น วิสาหกิจสมุนไพร วิสาหกิจผ้าไหม วิสาหกิจปุ๋ย วิสาหกิจพันธุ์ข้าว เป็นต้น ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวที่ประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนทางโครงสร้างพื้นฐาน ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะต้องมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ ที่ส่งผลให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกภายในกลุ่มและชุมชนมั่นคงขึ้น อีกทั้งกลุ่มวิสาหกิจจะต้องยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ^{๔๓} สามารถประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมเข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าคุณค่าของผลิตภัณฑ์ ร่วมกันรักษาคุณค่าเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีการประเมินตรวจสอบผลิตภัณฑ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้การร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อนำมาต่อยอดให้กลุ่มเกิดความเข้มแข็ง^{๔๔} สะท้อนให้เห็นถึงความภูมิใจที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ ทำงานเพื่อส่วนรวม ชุมชนได้รับประโยชน์จากการได้ร่วมกันทำงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๓. ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านสังคม ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชน ถือเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนเศรษฐกิจที่ผ่านมามีสินค้าจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน^{๔๕} และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคม คือ การยึดโยงร้อยรัดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการของชุมชน^{๔๖} วิสาหกิจชุมชนมีลักษณะชุมชนต้องเป็นเจ้าของกิจการ ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชน ใช้ทุนของชุมชนเป็นหลัก ใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นฐานคิด ใช้ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับภูมิปัญญาสากล ใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเป็นหลัก ต้องเชื่อมโยงกับกิจกรรมของชุมชน ต้องพึ่งตนเองเป็นสำคัญ^{๔๗} เมื่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนเกิดความยั่งยืนก็ต้องส่งผลต่อชุมชนและผู้ประกอบวิสาหกิจชุมชนก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแนวคิดการจัดการที่มีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาธุรกิจ ให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนภายใต้สถานการณ์การแข่งขันที่รุนแรงและหลากหลายในปัจจุบัน ทั้งยังเป็นการสร้างสมดุลระหว่างผลประโยชน์ในทางธุรกิจและคุณธรรมขององค์กรอีกด้วย^{๔๘}

^{๔๒} สทนากลุ่ม รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๓} สทนากลุ่ม นางสาวสลักจิต อินโดนด, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๔} สทนากลุ่ม นางสาวจุลี บุญวงศ์, หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๕} สทนากลุ่ม ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์, นักวิชาการอิสระ, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๖} สทนากลุ่ม นางขวัญฤดี ชะนะภักดิ์, อุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๗} สทนากลุ่ม ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาต, ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๘} สทนากลุ่ม รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

๔. ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนร่วมกันใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์ให้เกิดความเหมาะสม เพื่อสร้างเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ พึ่งพาทรัพยากร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและคงอยู่ชั่วลูกหลาน^{๔๙} ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการใช้อย่างประหยัด คือ การใช้เท่าที่มีความจำเป็น เพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้นานและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด นำกลับมาใช้ซ้ำอีก สิ่งของบางอย่างเมื่อมีการใช้แล้วครั้งหนึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ซ้ำได้อีก เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ เป็นต้น^{๕๐} บำรุงซ่อมแซม สิ่งของบางอย่างเมื่อใช้เป็นเวลานานอาจเกิดการชำรุดได้ เพราะฉะนั้นถ้ามีการบำรุงซ่อมแซม ทำให้สามารถยืดอายุการใช้งานต่อไปได้อีก บำบัดและการฟื้นฟู เป็นวิธีการที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรด้วยการบำบัดก่อน เช่น เช่น การใช้ถุงผ้า แทนถุงพลาสติก การใช้ใบตองแทนโฟม การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี เป็นต้น^{๕๑} สำหรับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทางอ้อม ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถสนับสนุน การศึกษาด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ชุมชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ เกิดความรักความหวงแหน และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง ส่งเสริมให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตน^{๕๒} การประสานงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครอง ฟื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ค้นหาวิธีการและพัฒนาเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๕๓}

๕. ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเทคโนโลยี วิสาหกิจชุมชนจะเน้นในเรื่องของวิถีคิดและกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด ปัญหาที่ผ่านมาของชุมชนนั้นเป็นปัญหาวิถีคิดมากกว่าวิธีทำ ชุมชนสามารถผลิตได้มากมาย แต่ขายไม่ออก ขาดทุน หาดตลาดไม่ได้ เพราะเริ่มต้นจากวิธีทำ จากสูตรสำเร็จจากการเลียนแบบ การทำวิสาหกิจชุมชนนั้น จึงควรเริ่มต้นจัดทำเพื่อให้พอกินพอใช้ก่อนแล้วค่อยพัฒนาไปสู่การจัดการเชิงธุรกิจ^{๕๔} เมื่อพอเพียงและพึ่งตนเองได้ก็สามารถผลิตให้เหลือเพื่อตลาดได้ และการคิดจะนำผลผลิตออกสู่ตลาดนั้นต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่มาจากการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพหรือทรัพยากรในท้องถิ่นบวกกับความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยี

^{๔๙} สนทนากลุ่ม นางสาวสลักจิต อินโตนด, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๐} สนทนากลุ่ม ผศ.ดร.พรเศรษฐี ภูมิปัญญาอิสกุล, ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๑} สนทนากลุ่ม นางสาวจุลี บุญวงศ์, หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๒} สนทนากลุ่ม รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๓} สนทนากลุ่ม ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์, นักวิชาการอิสระ, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๔} สนทนากลุ่ม นางสาวสลักจิต อินโตนด, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

สมัยใหม่ที่เหมาะสม^{๕๕} โดยควรเริ่มจากเล็กไปหาใหญ่เพื่อที่จะสร้างรากฐานเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งก่อน ทำกินทำใช้ก่อน ทำทดแทนสิ่งที่จะต้องซื้อให้ได้มากที่สุด หากต้องการที่จะนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด ก็ควรเรียนรู้การจัดการ และกลไกทางการตลาดให้ดี ไม่หวังพึ่งพาตลาดเป็นหลัก แต่ควรพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองให้ได้มากที่สุด^{๕๖}

๖. ภูมิคุ้มกันทางอาชีพทางด้านเศรษฐกิจ วิสาหกิจชุมชนมีรากฐานความคิดทางเศรษฐกิจอยู่บนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นของชุมชนที่เกิดการพึ่งพาตนเอง พึ่งพาทุนที่เป็นความรู้จากภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรม ความเป็นพี่เป็นน้อง ความไว้วางใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมของชุมชนผสมผสานภูมิปัญญาจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ^{๕๗} มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญซึ่งจะทำให้เกิดการ พัฒนาอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เน้นกระบวนการที่มุ่งให้มีการผลิตขั้นพื้นฐานให้เพียงพอกับความ ต้องการของคนในชุมชนก่อน มุ่งให้เกิดรายได้ลดรายจ่ายแก่ชุมชน^{๕๘} โดยวิสาหกิจชุมชนจะมี ลักษณะการเป็นเจ้าของโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนและการรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน ก่อให้เกิดความพอเพียงซึ่งจะต้องประกอบด้วย ๓ ห่วง และ ๒ เงื่อนไข โดย ๓ ห่วง คือ ทางสายกลาง ประกอบไปด้วย ความพอประมาณ เป็นความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียน ตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ และการมี ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะ เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และ ไกลและ ๒ เงื่อนไข คือ การตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ระดับพอเพียงนั้น ต้อง อาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบ ด้านความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และ ความระมัดระวังในขั้นตอนปฏิบัติ และเงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความ ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการ ดำเนินชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ คือหลักการดำเนินชีวิตที่จริงแท้ที่สุด^{๕๙} กรอบแนวคิดของหลัก ปรัชญามุ่งเน้นความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา อันมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ สามารถ ประยุกต์ใช้ในทุกระดับ ตลอดจนให้ความสำคัญกับคำว่าความพอเพียง ที่ประกอบด้วย ความ

^{๕๕} สทนากลุ่ม นางสาวจุลี บุญวงศ์, หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๖} สทนากลุ่ม ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์, นักวิชาการอิสระ, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๗} สทนากลุ่ม นางสาวจุลี บุญวงศ์, หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๘} สทนากลุ่ม นางสาวสลักจิต อินโตนด, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรม จังหวัด นครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๕๙} สทนากลุ่ม พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

พอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ภายใต้เงื่อนไขของการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมที่ต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม^{๖๐}

๒. รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย

ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่าง กลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน หน่วยงาน องค์กร สถาบันการศึกษาเข้าด้วยกัน^{๖๑} ทำให้สามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร ตลอดจนส่งเสริมการภารกิจให้มีผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น^{๖๒} ซึ่งภาคีเครือข่ายกลายเป็นกลไกทางที่ทรงพลัง ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ผู้เชื่อมประสานหรือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นนวัตกรรม จากการเชื่อมคน เชื่อมความคิด เชื่อมกิจกรรม เกิดกระบวนการพัฒนา ระหว่างผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่ม องค์กรชุมชน ทำให้เกิดเครือข่ายหลากหลายรูปแบบ เกิดประชาสังคม หรือกระบวนการทางสังคม^{๖๓} การมีภาคีเครือข่ายน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้เพราะภาคีเครือข่าย มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานร่วมกัน เริ่มด้วย การกำหนดเป้าประสงค์ กำหนดกฎเกณฑ์ ทำให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และแบ่งบทบาทหน้าที่กันทำ และ ทำบางอย่างร่วมกัน^{๖๔} กิจกรรมสำคัญที่สุดที่เครือข่าย ทุกเครือข่ายทำร่วมกัน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ แล้วพัฒนา ไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ทำให้ด้านหนึ่งหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน อีกด้าน หนึ่งทำให้กิจกรรมนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะ เป็นการประสานพลัง เป็นการใช้ทรัพยากร ใช้พลังงาน อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ^{๖๕} โดยเฉพาะการรณรงค์เรื่องต่างๆ ถ้าทำเป็นเครือข่าย จะได้ผลมากกว่า เงื่อนไขสำคัญของเครือข่าย คือ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน อาจมีผู้ประสาน ซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งดำเนินกิจกรรมการประสาน แต่ไม่ใช่เป็นผู้ดำเนินการ แทนสมาชิกเครือข่ายในทุกเรื่อง^{๖๖} เครือข่ายอาจเป็นเครือข่ายแบบผสมผสานระหว่างสมาชิกที่แตกต่างกัน ในสถานภาพ เช่น เป็นผู้นำชุมชน ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ แต่เมื่อทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันก็

^{๖๐} สนทนากลุ่ม ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาต, ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๑} สนทนากลุ่ม ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์, นักวิชาการอิสระ, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๒} สนทนากลุ่ม นางสาวจุลี บุญวงศ์, หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๓} สนทนากลุ่ม นางสาวสลักจิต อินโตนด, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๔} สนทนากลุ่ม ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์, นักวิชาการอิสระ, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๕} สนทนากลุ่ม นางสาวจุลี บุญวงศ์, หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๖} สนทนากลุ่ม ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาต, ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

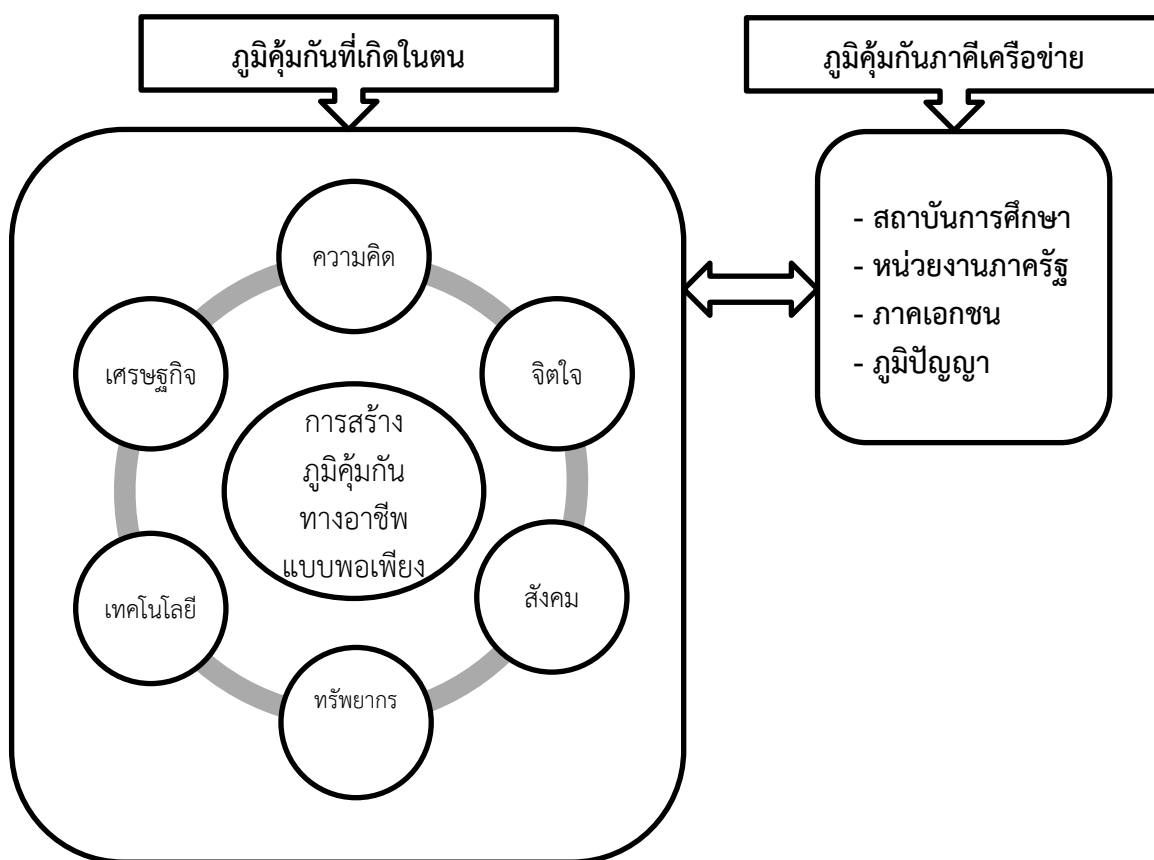
สามารถเป็นเครือข่ายได้^{๖๗} อีกแบบหนึ่ง คือ เครือข่ายขององค์กร หรือคนที่มีสถานภาพเดียวกัน อาชีพเดียวกัน ระดับเดียวกัน เช่น เกษตรกร นักวิจัย องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิจัยและพัฒนา สอดคล้องกับความสามารถและบทบาทของผู้นำ กลุ่มเป้าหมาย ความร่วมมือและความเป็นเครือญาติ ภายในกลุ่ม ปัจจัยภายในระดับเครือข่าย เช่น ศักยภาพของผู้นำ การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการ ดำเนินงาน ความสามัคคีและความร่วมมือของ สมาชิกเครือข่าย การสื่อสารข้อมูล ข่าวสารอย่างทั่วถึงภายในเครือข่าย และการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม^{๖๘} สุดท้าย ปัจจัยภายนอกเครือข่าย ได้แก่ นโยบายของภาครัฐ การเสริมหนุนของทีมนักวิจัย การส่งเสริมและสนับสนุนของหน่วยงานภาคี^{๖๙} ซึ่งปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

^{๖๗} สทนากลุ่ม รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๘} สทนากลุ่ม นางสาวสลักจิต อินโตนด, นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๖๙} สทนากลุ่ม รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์, อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๑๑ มกราคม ๒๕๖๒.

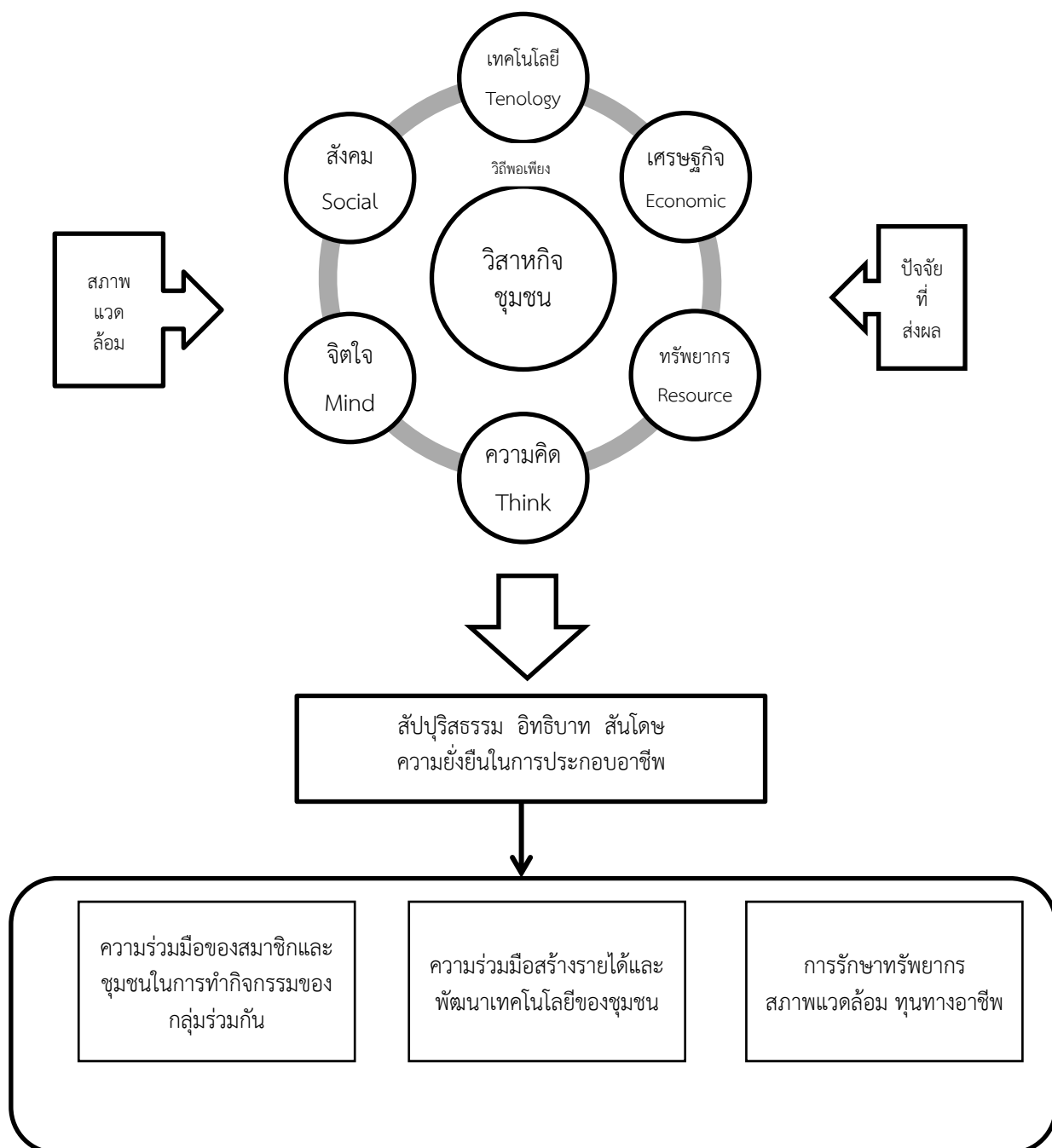
จากการสรุปผลการสังเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะได้ Model ดังนี้

ภาพที่ ๔.๑๕ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัยต่าง ๆ และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม แล้วนำมา รวบรวม เรียบเรียงไว้ในงานวิจัยนี้ และจากการที่ได้ทบทวนเอกสารต่าง ๆ ลงพื้นที่ทำการวิจัย และผล วิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้องค์ความรู้จากการวิจัย ระบบภูมิคุ้มกันทางอาชีพของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานวิถีพอเพียง ดังนี้

ภาพที่ ๔.๑๖ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยโดยแจกแบบสอบถาม การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเฉพาะ มีการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่ศึกษาวิจัย มีความชัดเจนเหมาะสมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปสร้าง Model ซึ่งเป็นต้นแบบ ในการสร้าง

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การประกอบอาชีพที่มั่นคงภายใต้การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มจะต้องอาศัยระบบภูมิคุ้มกันให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคง ได้แก่ ๑. ด้านความคิด ๒. ด้านจิตใจ ๓. ด้านสังคม ๔. ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ๕. ด้านเทคโนโลยี ๖. ด้านเศรษฐกิจ ซึ่งต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมตามบริบทของกลุ่มและปัจจัยที่ส่งผลกระทบให้กลุ่มเจริญขึ้นหรือล่มสลาย นำไปสู่ความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ ดังนี้

๑. ด้านความคิด เป็นจุดเริ่มต้นของรวมกลุ่มถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญก้าวแรกวิสาหกิจชุมชนเป็นกิจการที่มีการรวมกลุ่มกันของชุมชนที่มีความคิดและการประกอบกิจการ ที่มีความคล้ายคลึงกันซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ถูกนำมาใช้ในการตอบสนอง ต่อวิธีการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งเปรียบเสมือนฐานรากทางเศรษฐกิจ เนื่องจากชุมชนมีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจอยู่มาหลาย แต่เนื่องด้วยธุรกิจดังกล่าวยังมีขนาดเล็กไม่ถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือสหกรณ์ เป็นธุรกิจที่ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนใน เศรษฐกิจรากหญ้า ทำให้ชุมชนมีความมั่นคงในการผลิตและการบริโภค มีกำลังซื้อในสิ่งที่จำเป็นต่อ การดำรงชีวิตก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทุนช่วยให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนไปได้ โดยฐานของผู้คนในชุมชนที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผลประโยชน์ และสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง

๒. ด้านจิตใจ เป็นลักษณะความคิดที่แตกต่างของสมาชิกที่ปรับเข้าหากับตามวิถีพอเพียง ยอมรับในผลประโยชน์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน ความรู้สึกพอเพียงที่เกิดขึ้นในจิตใจทำให้ยอมรับสภาพความเป็นจริงที่ไม่เหมือนกัน ร่วมกิจกรรมของกลุ่มได้ เช่น รายได้ค่าตอบแทนที่แตกต่างกันภายในกลุ่ม สมาชิกรับทราบและยอมรับผลประโยชน์ที่เป็นรายได้ประธานกลุ่มอาจมีรายได้มากกว่าสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแสดงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นต้น ความคิด ความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต การต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพ ยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ มีความห่วงใยความเอื้ออาทรคอยช่วยเหลือสมาชิกด้วยความจริงใจ ซึ่งความคิดที่แตกต่างด้านจิตใจไม่เป็นอุปสรรคในการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จิตใจที่แตกต่างกันบนพื้นฐานความรู้สึกพอใจ พอเพียง ช่วยให้เกิดการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มแบบพึ่งพาอาศัยกัน อนึ่ง ความแตกต่างทางด้านจิตใจก่อให้เกิดการยอมรับในสถานะผู้นำกลุ่มและผู้ตาม การแบ่งปันผลประโยชน์

๓. ด้านสังคม เป็นลักษณะของการทำกิจกรรมของกลุ่มร่วมกัน อาจทำโดยตามบทบาทหน้าที่ที่กลุ่มมอบหมาย หรืออาจทำตามความรู้ความสามารถ มีจิตอาสา ช่วยเหลือเกื้อกูลสมาชิกในกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ตระหนักในผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น เมื่อกลุ่มมั่นคงจะก่อให้เกิดรายได้เข้าสู่กลุ่มและชุมชน สมาชิกในชุมชนสามารถรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนภายใต้ชื่อเดิม และอาจรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนชื่อใหม่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจชุมชนเดิม และอาจเป็นกลุ่มที่มีเอกลักษณ์เฉพาะด้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นสังคมขนาดเล็กที่รวมกลุ่มกันเป็นองค์กรขนาดเล็กในชุมชน มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เสียสละทรัพยากรที่เป็นทุนตนเองและทุนทางสังคม เพื่อให้กลุ่มดำรงอยู่ได้เป็นกลุ่มทางสังคมวิสาหกิจชุมชน อนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน นำไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามลักษณะที่กลุ่มจัดตั้งขึ้น

๔. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เป็นลักษณะของการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เป็นต้นแบบของชุมชน มุ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน มีความรู้สึกพอเพียงต่อรายได้ นำไปสู่การเป็นแกนนำของกลุ่มขยายแนวคิดจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน มีการระดมทุนทางทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างร่วมจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกระดมทรัพยากรของสมาชิกใช้เป็นทุนของกลุ่มก่อให้เกิดการบริหารและจัดการทรัพยากรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ทั้งสนับสนุนส่งเสริมปัจจัยทางธุรกิจที่จะก่อให้เกิดความสำเร็จ และกำจัดปัจจัยเสี่ยงต่อความล้มเหลวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมช่วยให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมได้ตามความต้องการสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนภายใต้การมีส่วนร่วม

๕. ด้านเทคโนโลยี เป็นลักษณะของการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารความคิด การค้นหาข้อมูลสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ตั้งแต่การจัดระบบระเบียบของกลุ่ม แนวปฏิบัติที่ดีที่อาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลาย และองค์ความรู้ในการพัฒนานวัตกรรมของกลุ่มบนพื้นฐานการพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญา แกนนำของกลุ่มที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ชุมชนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเหมาะสม ภายใต้สถานการณ์ที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การใช้เทคโนโลยีพัฒนาภูมิปัญญาควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปในทิศทางเดียวกัน

๖. ด้านเศรษฐกิจ เป็นลักษณะของรายได้ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมของกลุ่ม ช่วยให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้ มีงานทำในชุมชน ก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ใช้ชีวิตอย่างพออยู่พอกินตามฐานะของสมาชิก ถึงแม้ว่ารายได้ที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มจะมีความแตกต่างกัน แต่ความแตกต่างกันช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมเกื้อหนุนกันและกัน เช่น ผู้ที่เป็นสมาชิกมีทุนมากพอจะเป็นผู้ลงทุนในกลุ่มมากกว่าสมาชิกที่มีทุนน้อย และผลตอบแทนสมาชิกทุนคนต่างยอมรับว่าผู้ที่มีหุ้นมาก ทุนมาก จะได้รับการปันผลมากกว่าผู้ลงทุนน้อย อีกทั้งการลงทุนมากหรือน้อย การทำงานมากหรือน้อย มีส่วนช่วยเหลือช่วยให้เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน ในการดำเนินงานของกลุ่มมีการวางแผนอย่างรอบคอบ และมีการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

ความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภูมิคุ้มกันเกิดจากการดำเนินชีวิตด้วยวิถีพอเพียง รู้จักวิเคราะห์การดำเนินกิจกรรมด้วยความเหมาะสม ทั้งนี้อาศัยคุณธรรมและแนวปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักสัปปุริสธรรม ๗ ประการ คือ ธรรมของสัตบุรุษ ในการบริหารงานในองค์กรต่างๆ ถ้าองค์กรใดมีบุคคลที่เป็นสัตบุรุษก็ย่อมจะสร้างความเจริญความสามัคคีให้แก่หน่วยงานหรือ องค์กรนั้น เพราะบุคลากรหรือผู้บริหารที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณรู้จักเวลา รู้จักชุมชน และรู้บุคคล ย่อมทำให้การบริหารจัดการของหน่วยงานประสบความสำเร็จตาม นโยบายที่ได้วางไว้ ซึ่งความพอประมาณจากการประกอบอาชีพเกิดจากพฤติกรรมที่รู้จักการปฏิบัติตนตามหลักเหตุและผลได้อย่างเหมาะสม

และพัฒนาตนเองตามหลักอหิคา ๔ คุณเครื่องให้ถึง ความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายมี ๔ อย่าง คือ ๑) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรัก จะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป ๒) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่น ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ๓) จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้ง จิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิต ฝึกใฝ่ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัว อุทิศใจให้สิ่งที่ทำ ๔) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจหา เหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น ส่งผลให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มด้วยความรับผิดชอบ

อนึ่ง คุณธรรมและภูมิคุ้มกันช่วยให้กิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความเจริญอย่าง ต่อเนื่อง นำไปสู่ความร่วมมือ รายได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายใต้วัฒนธรรมของชุมชน เทคโนโลยี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ทนทางอาชีพในชุมชน ดังนี้

๑. ความร่วมมือของสมาชิกและชุมชนในการทำกิจกรรมของกลุ่มร่วมกัน เกิดจากผลของ สมาชิกเป็นผู้ที่มีคุณธรรม เป็นต้นแบบแก่สมาชิก สามารถเป็นแกนนำทางจิตใจ สร้างความร่วมมือ ร่วมใจของสมาชิกให้เป็นหนึ่งเดียว ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงานของกลุ่มได้

๒. ความร่วมมือสร้างรายได้และพัฒนาเทคโนโลยีของชุมชน เป็นผลที่เกิดจากการดำเนิน กิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ภายหลังภูมิคุ้มกันกลุ่มอย่างต่อเนื่อง จิตใจของ สมาชิกที่มีความเห็นต่าง เกิดเป็นความร่วมมือตรวจทาน ตรวจสอบผลการดำเนินงาน ให้ คำแนะนำและวางแผนแนวทางตามหลักการเหตุผล ส่งผลให้เกิดเป็นรายได้เข้าสู่กลุ่มและชุมชนอย่าง ต่อเนื่อง และนำไปสู่การพัฒนาวัฒนธรรม พัฒนาเทคโนโลยีของกลุ่มชุมชน ที่มีผลต่อการพัฒนา กิจกรรมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

๓. การรักษาทรัพยากรสภาพแวดล้อม ทนทางอาชีพ เป็นผลที่เกิดจากการทำกิจกรรม ด้วยการวางแผนงาน จัดระบบรองรับการพัฒนา กลุ่ม ส่งผลให้กลุ่มสามารถจัดการกับทรัพยากรของ กลุ่มได้อย่างเหมาะสม สนองตอบความต้องการของชุมชน และผู้บริโภคผลผลิตของกลุ่ม อีกทั้งยังมีการถ่ายทอดผลการดำเนินงานและภูมิปัญญา ช่วยให้เกิดภูมิปัญญารุ่นใหม่ ส่งต่อความเจริญอย่าง ต่อเนื่อง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และการนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลจากการวิจัย สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. ด้านความคิด ถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญก้าวแรก มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถประกอบธุรกิจได้ อีกทั้งสามารถสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้สังคม คิดสร้างสรรค์ ขยายผลไปสู่สมาชิกชุมชน ให้ชุมชนหรือเครือข่ายได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ประกอบการภายใต้ชื่อวิสาหกิจชุมชน มีรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มาสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม พร้อมกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความรู้ความสามารถที่สมาชิกกลุ่มจะทำได้ในรูปแบบร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ส่งผลต่อประสบการณ์ของสมาชิกที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านจิตใจ การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจมีความสำคัญเป็นลำดับแรกในแง่ของการกระตุ้นให้ บุคคลคิดแสวงหาหลักการและแนวทาง เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ ซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน ร่วมกันกระตุ้นให้กลุ่มดำเนินการตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดซึ่งแล้วส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจ

๓. ด้านสังคม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตระหนักถึงความรู้สึกสามัคคีในการดำเนินกิจการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคง

และแข็งแรง ส่งผลให้ชุมชนแข็งแรง และสามารถพัฒนาและพึ่งตนเองได้ สร้างความเชื่อมโยงภายในกลุ่ม เกิดการช่วยเหลือและเกื้อกูลกันภายในชุมชน สร้างการมีส่วนร่วมกับทั้งภายใน และ ภายนอกชุมชน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มอื่น เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๔. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนมีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน กลุ่มจะมีแนวคิดในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ สร้างความสมดุลไม่ตัดหรือเก็บเกี่ยวโดยไม่จำเป็นและทำให้มีใช้อย่างต่อเนื่อง การเน้นส่งเสริมให้มีการปลูกเอง กลุ่มจะรณรงค์ไม่ให้ใช้สารเคมีในการผลิต เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับผลิตภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

๕. ด้านเทคโนโลยี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจของท่านได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชนและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ การได้รับการสนับสนุนให้ความรู้จากหน่วยงานภายนอก การดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน ส่วนเทคโนโลยีสมัยใหม่จะใช้ในกระบวนการผลิตและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและตรง ตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

๖. ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการและมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน และทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

๕.๑.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงโดยผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

หลักสัปปริสธรรม ๑) รู้จักเหตุ มีการปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม และของเครือข่ายอย่างเคร่งครัด การเข้ามาของภาครัฐในการอบรมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ สมาชิกกลุ่มจะมาประชุมสม่ำเสมอและพร้อมเพรียงกัน ความสำเร็จของกลุ่มอีกประการหนึ่งมาจากที่สมาชิกกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มต่างมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่ม และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มได้จัดขึ้น ๒) รู้จักผล การแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนตามโครงการการบริหารของกลุ่ม มีผู้นำที่มีความเข้าใจในปัญหาของกลุ่ม สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เรียนรู้มาจากการฝึกอบรมให้แก่สมาชิก

ในกลุ่มได้ และยังสามารถสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานราชการและภาคเอกชน ทำให้กลุ่มมีช่องทางในการจัดจำหน่ายมากขึ้น ๓) รู้จักตน รู้ตัวตน รู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามบทบาทหน้าที่รวมถึงการผลักดันให้กิจกรรมทางธุรกิจตนเองและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมั่นคง ใช้ความสามารถในการทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มเต็มความสามารถ และเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง ๔) รู้จักประมาณ รู้จักประมาณตนเอง และขีดความสามารถของกลุ่มภายใต้แนวคิดความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพย์ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ขีดความสามารถของกลุ่มภายใต้แนวคิดความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพย์ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ๕) รู้กาลเวลา จะมีการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่อันเหมาะสมต่อการวางแผนจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความสามารถของสมาชิกที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การวางแผนจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความสามารถของสมาชิกที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ๖) รู้จักชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับชุมชน การเข้าหาชุมชนนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่เป็นขั้นตอนถัดมาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของกลุ่มฯ โดยนับตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งกลุ่ม ทั้งผู้นำและสมาชิกต่างก็มีการใช้หลักการบริหารจัดการงานแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในการจัดการกับประเด็นปัญหาและวาระงานใหม่ๆ อยู่เสมอ ๗) รู้จักบุคคล ความแตกต่างแห่งบุคคล ความสามารถ คุณธรรม อหิยา ศัย ทำงานเพื่อส่วนรวม ซื่อตรงต่อตนเอง ต่องานต่อบุคคลอื่น บริหารจัดการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยในตนเอง รักษากฎระเบียบที่ตั้งไว้เคารพความคิดเห็นของกันและกัน วิจารณ์การทำงาน ได้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเอง และชุมชนอยู่

อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ๑) ฉันทะ มีความใส่ใจในงานของตนเองและของกลุ่ม และปรับความเชื่อมั่นของตนเองให้สอดคล้องกับการทำงานของวิสาหกิจชุมชน งานของกลุ่มแต่ละชนิดความใส่ใจของสมาชิกมีความแตกต่างกัน ภายใต้กระบวนการการทำงานแบบเดียวกัน เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบส่งผลกลุ่มมีผลประกอบการต่อเนื่อง หรือปรับความเชื่อมั่นของตนเองให้สอดคล้องกับการทำงานของวิสาหกิจชุมชน ๒) วิริยะ มีความขยันหมั่นเพียรกับการงานของกลุ่มนำคุณไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งหมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ที่ประธานกลุ่มหรือแกนนำของกลุ่มจะมีวิริยะมากกว่าสมาชิก เกิดเป็นต้นแบบให้กับสมาชิกด้านความขยันการงานของกลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่ม ส่งผลให้นำคุณไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งหมั่นฝึกฝนเข้ามารับการพัฒนาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาอบรมให้ต่อเนื่อง ๓) จิตตะ ใส่ใจรับผิดชอบต่อการทำงานที่กลุ่มมอบหมาย ศึกษาระเบียบและแนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลต่อการดำเนินงาน มีสติเมื่อเกิดปัญหาและข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม ใช้หลักธรรมการอยู่ร่วมกันมาปรับใช้ให้เกิดการทำงานร่วมกัน มีความใส่ใจรับผิดชอบต่อการทำงานที่กลุ่มมอบหมาย ศึกษาระเบียบและแนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลต่อการดำเนินงาน มีสติเมื่อเกิดปัญหาและข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม ใช้หลักธรรมการอยู่ร่วมกันมาปรับใช้ให้เกิดการทำงานร่วมกัน ๔) วิมังสา สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใช้การประชุมกำหนดแนวทางร่วมกันตามหลักการและระเบียบกฎเกณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงานทบทวนผลการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาวัตรกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง

สันโดษ ๓ ได้แก่ ๑) ยถาลาภสันโดษ (ความยินดี พอเพียง) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความยินดีในผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ และพอใจในความแตกต่างที่เกิดขึ้น รวมทั้งพร้อมแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก ภายใต้ความรู้สึกรักสันโดษพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี ๒) ยถาพละสันโดษ (ความภาคภูมิใจ) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเองและของกลุ่ม แสวงหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตามความสามารถที่จะกระทำได้ และยินดีพอใจในนวัตกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่ผลิตได้ตามกำลังความสามารถของตนเอง ไม่ให้เกินกำลังของตนเอง ๓) ยถาสารูปสันโดษ (ความพอเพียงปัญญาวิเคราะห์) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้ง ๔ กลุ่ม มีความภาคภูมิใจในผลการประกอบกิจการที่เหมาะสม ซึ่งเกิดจากการใช้ปัญญาวิเคราะห์อย่างมีเหตุและผล พอใจในผลตอบแทนทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ที่กลุ่มดำเนินการแล้วอย่างเหมาะสม

๒. การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้หลักสูตรการฝึกอบรม

กระบวนการในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง จำนวน ๔ หลักสูตร ดังนี้ หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการพอกย้อมใหม่เพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และผลการติดตามการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับความรู้ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประโยชน์และความสำคัญของการได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โครงการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมนี้มีการจัดกระบวนการอบรมและหลักสูตรการอบรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและมีความต่อเนื่องให้การสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจในกระบวนการผลิตเพิ่มมากขึ้นและคาดหวังว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน อีกทั้งมีการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยใช้ ๑. หลักพอประมาณ ลงทุนในการทอผ้าตามฐานะของตน รู้จักพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี รู้จักแบ่งปันให้กับผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ประหยัด มีการออมในหมู่สมาชิก ดำเนินชีวิตเรียบง่าย ๒. หลักเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ถ้อยทีถ้อยอาศัย อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่หวังกำไรที่มากเกินไป ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า รู้จักแยกแยะความถูกต้อง ๓. หลักภูมิคุ้มกัน สร้างสรรค์สิ่งไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างรู้คุณค่าและคุ้มค่า สร้างความรักความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือและสร้างพลังสามัคคีในกลุ่มและในชุมชน สร้างความคุ้นเคยกับลูกค้า พัฒนาตนเองปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา ยึดหลักทางสายกลาง มีความขยัน สื่อสัตย์ ประหยัด อดทน อดกลั้น มีสติ ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลมีเหตุผลมีผลส่งผลให้กลุ่มเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

๕.๑.๓ การนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยชุมชนสร้างขึ้น ได้แก่

๑) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านความคิด มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถประกอบธุรกิจได้ คิดสร้างสรรค์ ขยายผลไปสู่สมาชิกชุมชน ให้ชุมชนหรือเครือข่ายได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ประกอบการภายใต้ชื่อวิสาหกิจชุมชน มีรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการที่ที่เป็นระบบ มาสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม แบ่งบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อประสบการณ์ของสมาชิกที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ๒) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความรู้สึภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพของตนเองการกลุ่มและชุมชนมีเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น หรือชุมชนอื่นจนเกินความจำเป็น เน้นการพัฒนาความสามารถของสมาชิกกลุ่มก่อให้เกิดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อหล่อเลี้ยงสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและชุมชนนั้น ๆ อยู่ได้อย่างยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีอิสระ และมีความภาคภูมิใจ ๓) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านสังคม ส่งผลให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรงและเป็นอิสระ การพึ่งตนเองทางสังคมผ่านการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน มุ่งเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ดีที่สุดบนพื้นฐานของความรักและความสามัคคีของคนในกลุ่มและชุมชนเดียวกัน ๔) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกัน และเป็นการให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมของกลุ่มที่เอื้ออำนวยต่อประโยชน์ในการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างอย่างยั่งยืน อีกทั้งผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยังมีการจัดกระบวนการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่สมาชิก ส่งเสริมให้มีกระบวนการผลิตและบริการของกลุ่มไม่ทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการรักษา หรือมีความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ๕) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านเทคโนโลยี มุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชนและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน อาทิ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ๖) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการและมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่ายก่อให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพทางด้านเศรษฐกิจ

๒. รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดจากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน จึงได้ดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้นเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกัน นอกจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นแกนกลางแล้ว ยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องอีกมากมายซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสีย เช่น สถาบันการศึกษา รวมไปถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด เกษตรจังหวัด ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ อุตสาหกรรมจังหวัด และหน่วยงานองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาด้านผ้าไหมจากชุมชน ผู้ค้าผ้าไหม นักวิชาการสิ่งทอเป็นต้น เช่นเดียวกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวร้อยอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย พบว่า มีผู้เข้าร่วม โครงการฝึกอบรม จำนวน ๒๓ ราย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ความรู้ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประโยชน์และความสำคัญของการได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการลอกกาไหม และการย้อมสี ที่ถูกต้อง โดยเน้นถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง ความรู้เรื่องความปลอดภัยในการผลิตและข้อกำหนดเกี่ยวกับสารเคมีและสีที่เป็นอันตราย พัฒนาการทอผ้าไหมให้มีคุณภาพ อีกทั้งมีการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต หลักพอประมาณ ลงทุนในการทอผ้าตามฐานะของตน รู้จักพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี รู้จักแบ่งปันให้กับผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ประหยัด มีการออมในหมู่สมาชิก ดำเนินชีวิตเรียบง่าย หลักเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ถ้อยทีถ้อยอาศัย อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่หวังกำไรที่มากเกินไป ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า รู้จักแยกแยะความถูกต้อง หลักภูมิคุ้มกัน สร้างสรรค์สิ่งไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างรู้คุณค่าและคุ้มค่า สร้างความรักความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือและสร้างพลังสามัคคีในกลุ่มและในชุมชน สร้างความคุ้นเคยกับลูกค้า พัฒนาตนเองปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนา ยึดหลักทางสายกลาง มีความขยัน สื่อสัตย์ ประหยัด อดทน อดกลั้น มีสติ ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลมีเหตุมีผลส่งผลให้กลุ่มเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๒.๑ ศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. ด้านความคิด ถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญก้าวแรก มีความคิดริเริ่มที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองให้สามารถประกอบธุรกิจได้ อีกทั้งสามารถสร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้สังคม คิดสร้างสรรค์ ขยายผลไปสู่สมาชิกชุมชน ให้ชุมชนหรือเครือข่ายได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ประกอบการภายใต้ชื่อวิสาหกิจชุมชน มีรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มาสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม แบ่งบทบาทหน้าที่ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล พร้อม

กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความรู้ความสามารถที่สมาชิกกลุ่มจะทำได้ในรูปแบบร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแบ่งปันผลประโยชน์ ส่งผลต่อประสบการณ์ของสมาชิกที่สร้างภูมิคุ้มกันให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Hisrich & Shepherd กล่าวว่า ความเป็นผู้ประกอบการ มีกระบวนการที่เริ่มต้นจาก การคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ความคิดใหม่ การรวบรวมทรัพยากรทาง เศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เกิดธุรกิจหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ต้องการ การยอมรับความเสี่ยงหรือความ ล้มเหลวที่อาจเกิดขึ้น และความมีอิสระทางความคิด^๑

๒. ด้านจิตใจ การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจมีความสำคัญเป็นลำดับแรกในแง่ของ การกระตุ้นให้ บุคคลคิดแสวงหาหลักการและแนวทาง เพื่อนำมาพัฒนาตนเองและสังคม ซึ่งกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ ซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ยึด มั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ มีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน ร่วมกัน กระตุ้นให้กลุ่มดำเนินการตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดซึ่งแล้วส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจ สอดคล้องกับ พิรมลย์ บุญธรรม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นเมืองไทย ครั้งบ้านนาตาไฟ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ช่างทอผ้ามีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการสืบ สานภูมิปัญญาสิ่งทอแห่งตน ประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์เกิดจากช่างมีวินัย อดทน ช่างสังเกต ละเอียดย มีจิตใจใฝ่เรียนรู้ การส่งเสริมเยาวชนเป็นกลุ่มสำคัญที่เป็นผู้สืบสานภูมิปัญญาในปัจจุบันและในอนาคต ได้^๒

๓. ด้านสังคม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตระหนัก ถึงความรู้รักสามัคคีในการดำเนินกิจการมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม มีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคง และแข็งแรง ส่งผลให้ชุมชนแข็งแรง และสามารถพัฒนาและพึ่งตนเองได้ สร้างความเชื่อมโยงภายใน กลุ่ม เกิดการช่วยเหลือและเกื้อกูลกันในกลุ่มชน สร้างการมีส่วนร่วมกับทั้งภายใน และ ภายนอกชุมชน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับกลุ่มอื่น เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับ ธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบุรณ์ ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด พบว่า การประยุกต์แนวพระราชดำริเศรษฐกิจ พอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน คือ การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการจ้างงาน ความประหยัด ซื่อสัตย์ และความสามัคคีปรองดองช่วยเหลือเกื้อกูลกัน^๓

^๑R.D. Hisrich, M.P. Peters, & D.A. Shepherd, **Entrepreneurship**, 7thed, (Singapore: McGraw-Hill, 2008), p.8.

^๒ พิรมลย์ บุญธรรม, “ความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นเมืองไทยครั้งบ้านนาตาไฟ ตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า บทคัดย่อ.

^๓ ธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบุรณ์, “การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี”, **รายงานการวิจัย**, (คณะเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตะวันออก, ๒๕๕๓), หน้า บทคัดย่อ.

๔. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนมีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน กลุ่มจะมีแนวคิดในการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ สร้างความสมดุลไม่ตัดหรือเก็บเกี่ยวโดยไม่จำเป็นและทำให้มีใช้อย่างต่อเนื่อง การเน้นส่งเสริมให้มีการปลูกเอง กลุ่มจะรณรงค์ไม่ให้ใช้สารเคมีในการผลิต เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กับผลิตภัณฑ์ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน สอดคล้องกับ ปิยะวัน เพชรหมี่ ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้วประสบผลสัมฤทธิ์ระดับมาก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประสบผลสัมฤทธิ์ปานกลาง และพฤติกรรมด้านสังคม ประสบผลสัมฤทธิ์ระดับมาก^๔

๕. ด้านเทคโนโลยี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานวิสาหกิจของท่านได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชนและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการได้รับการสนับสนุนให้ความรู้จากหน่วยงานภายนอก การดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน ส่วนเทคโนโลยีสมัยใหม่จะใช้ในกระบวนการผลิตและการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและตรง ตามความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น สอดคล้องกับ Park ได้ศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเอง และการพัฒนาชนบทของชาวเกาหลี พบว่า กลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อพึ่งพาตนเองนั้น การทำอุตสาหกรรมควรพัฒนาเทคโนโลยี และการเพิ่มผลผลิต ควรเน้นไปที่การบริหารงานบุคคลและผลการดำเนินงานทำให้การพัฒนาของเกาหลีประสบผลสำเร็จพอสมควร แม้จะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจภายนอกประเทศก็ตาม^๕

๖. ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการและมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่าย การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน และทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น สอดคล้องกับ สมใจ ศรีเนตร ได้ศึกษาเรื่อง

^๔ ปิยะวัน เพชรหมี่, “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๒), หน้า บทคัดย่อ.

^๕ P.H. Park, The Development Strategy of Self-Reliance and Rural Development in the Democratic People's Republic of Korea, (California: University of California, 1997), p. 62.

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การพัฒนาความเข้มแข็ง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืนนั้น พบว่า ต้องส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลผลิตและเพิ่มรายได้กับชุมชน ช่วยส่งเสริมการตลาดรายจ่ายของครอบครัว และใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ มีการการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เช่น ไม่มีการกู้หรือสร้างหนี้สิน ยึดหลักความเป็นธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ ตลอดจนสร้างความสมดุลของธรรมชาติให้ได้ และเมื่อมีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้คู่กับหลักความเพียรก็จะสามารถสร้างตน สร้างครอบครัวได้เป็นอย่างดี และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความรู้เข้าใจด้านการพัฒนาและการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของการพึ่งพาตนเองได้^๖

๕.๒.๒ การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงโดยผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่เชื่อมโยงกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

หลักสัปปุริสธรรม มีการปฏิบัติตามระเบียบของกลุ่ม และของเครือข่ายอย่างเคร่งครัด แบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนตามโครงการการบริหารของกลุ่ม มีผู้นำที่มีความเข้าใจในปัญหาของกลุ่ม สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เรียนรู้มาจากการฝึกอบรมให้แก่สมาชิกในกลุ่มได้ รู้ตัวตน รู้ความสามารถของตนเองมีผลต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามบทบาทหน้าที่รวมถึงการผลักดันให้กิจกรรมทางธุรกิจตนเองและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมั่นคง รู้จักประมาณตนเอง และขีดความสามารถของกลุ่มภายใต้แนวคิดความพอเพียงในความเป็นอยู่ ในการใช้จ่ายทรัพย์ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และระเบียบของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่อันเหมาะสมต่อการวางแผนจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความสามารถของสมาชิกที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การวางแผนจัดทำตารางเวลาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความสามารถของสมาชิกที่มีต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน การปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในการจัดการกับประเด็นปัญหาและวาระงานใหม่ๆ อยู่เสมอ รักษากฎระเบียบที่ตั้งไว้เคารพความคิดเห็นของกันและกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา และความต้องการในชุมชน แสดงความคิดเห็น วิจารณ์การทำงาน และร้องทุกข์เรื่องราวต่างๆ ได้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาตนเอง และชุมชนอยู่ สอดคล้องกับ ที.ปา., (ไทย), ๑๑/๓๓๐/๓๓๓.^๗ ว่า สัปปุริสธรรม ๗ ประการ คือ ธรรมของสัตบุรุษ ในการบริหารงานในองค์การต่างๆ ถ้าองค์กรใดมีบุคคลกรที่เป็นสัตบุรุษก็ย่อมจะสร้างความเจริญความสามัคคีให้แก่หน่วยงานหรือ องค์กรนั้น เพราะบุคลากรหรือผู้บริหารที่รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตนเอง รู้จักประมาณรู้จักเวลา รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ย่อมทำให้การบริหารจัดการของหน่วยงานประสบความสำเร็จตามนโยบายที่ได้วางไว้

^๖ สมใจ ศรีเนตร, “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

^๗ ที.ปา., (ไทย), ๑๑/๓๓๐/๓๓๓.

อิทธิบาท ๔ มีความใส่ใจในการทำงานของตนเองและของกลุ่มและปรับความเชื่อมั่นของตนเองให้สอดคล้องกับการทำงานของวิสาหกิจชุมชน มีความขยันหมั่นเพียรกับการงานของกลุ่มนำคุณไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งหมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะผู้ที่ประธานกลุ่มหรือแกนนำของกลุ่มจะมีวิริยะมากกว่าสมาชิก เกิดเป็นต้นแบบให้กับสมาชิกด้านความขยันการงานของกลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของกลุ่ม ส่งผลให้นำคุณไปสู่ความสำเร็จ รวมทั้งหมั่นฝึกฝนเข้ามารับการพัฒนาตนเองจากหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาอบรมให้ต่อเนื่อง ใส่ใจรับผิดชอบต่อการทำงานที่กลุ่มมอบหมาย ศึกษาระเบียบและแนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลต่อการดำเนินงาน มีสติเมื่อเกิดปัญหาและข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม ใช้หลักธรรมการอยู่ร่วมกันมาปรับใช้ให้เกิดการทำงานร่วมกัน มีความใส่ใจรับผิดชอบต่อการทำงานที่กลุ่มมอบหมาย ศึกษาระเบียบและแนวปฏิบัติที่ดี ส่งผลต่อการดำเนินงาน มีสติเมื่อเกิดปัญหาและข้อขัดแย้งภายในกลุ่ม ใช้หลักธรรมการอยู่ร่วมกันมาปรับใช้ให้เกิดการทำงานร่วมกัน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนใช้การประชุมกำหนดแนวทางร่วมกันตามหลักการและระเบียบกฎเกณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนพินิจพิเคราะห์และใช้ปัญญาตรวจสอบงาน ทบทวนผลการดำเนินงานให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ บุญมี แท่นแก้ว กล่าวว่า ตามหลักพุทธศาสนากล่าวไว้ว่าผู้หวังความเจริญควรปฏิบัติในธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความเจริญ หรือสำเร็จตามความประสงค์ หมายความว่าเมื่อต้องการความเจริญก้าวหน้าต้องสร้างเหตุผลเพื่อให้เกิดผลนั้นๆ เพราะผลย่อมมาจากเหตุ การสร้างเหตุจนถึงแม้จะยากยิ่งเพียงใด หากใช้คุณธรรมเข้าสนับสนุนแล้วยังจะสำเร็จตามความประสงค์ได้ คุณธรรมที่จะช่วยให้สำเร็จหรือความเจริญก้าวหน้าดังประสงค์คือ อิทธิบาท ๔^{๘๘}

สันโดษ ๓ มีความยินดี พอเพียงในผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ และพอใจในความแตกต่างที่เกิดขึ้น รวมทั้งพร้อมแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่สมาชิก ภายใต้ความรู้สึกละอายใจ พอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี มีความภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเองและของกลุ่ม แสวงหาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตามความสามารถที่จะกระทำได้ และยินดีพอใจในนวัตกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่ผลิตได้ตามกำลังความสามารถของตนเอง ไม่ให้เกินกำลังของตนเอง มีการใช้ปัญญาวิเคราะห์อย่างมีเหตุและผล พอใจในผลตอบแทนทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ที่กลุ่มดำเนินการแล้วอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), กล่าวว่า หลักสันโดษ ๓ แสดงให้เห็นถึงหลักในการดำเนินชีวิต ควรมีแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติของตน เพื่อประคับประคองตนเองให้อยู่ดีมีความสุขตามสมควรในชีวิต^{๘๙}

๒. การสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการใช้หลักสูตรการฝึกอบรม

กระบวนการในการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรการยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง จำนวน ๔ หลักสูตร ดังนี้ หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการพอกย้อม

^{๘๘} บุญมี แท่นแก้ว, **จริยศาสตร์**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๔๒.

^{๘๙} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๗, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐๖.

ใหม่เพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และผลการติดตามการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับความรู้ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประโยชน์และความสำคัญของการได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โครงการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมนี้มีการจัดกระบวนการอบรมและหลักสูตรการอบรมที่สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและมีความต่อเนื่องให้การสนับสนุนทั้งด้านวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจในกระบวนการผลิตเพิ่มมากขึ้นและคาดหวังว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจะมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน อีกทั้งมีการบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยใช้

๑. หลักพอประมาณ ลงทุนในการทอผ้าตามฐานะของตน รู้จักพอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี รู้จักแบ่งปันให้กับผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ประหยัด มีการออมในหมู่สมาชิก ดำเนินชีวิตเรียบง่าย
๒. หลักเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ถ้อยทีถ้อยอาศัย อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ ลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่หวังกำไรที่มากเกินไป ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า รู้จักแยกแยะความถูกต้อง
๓. หลักภูมิคุ้มกัน สร้างสรรค์สิ่งไร้ค่าให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างรู้คุณค่าและคุ้มค่า สร้างความรักความผูกพันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือและสร้างพลังสามัคคีในกลุ่มและในชุมชน สร้างความคุ้นเคยกับลูกค้า พัฒนาตนเองปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา ยึดหลักทางสายกลาง มีความขยัน สื่อสัตย์ ประหยัด อุดหนุน อดกลั้น มีสติ ดำเนินชีวิตอย่างสมดุลมีเหตุมีผลส่งผลให้กลุ่มเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ สอดคล้องกับ เขมภัทท์ เย็นเปี่ยม และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน พบว่า การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน ทั้งในนิคมฯ ที่ประสบความสำเร็จและยังไม่ประสบความสำเร็จ ได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการฝึกอบรม ทั้งการฝึกอบรมในงาน และการฝึกอบรมนอกงาน การเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และการจัดการความรู้^{๑๐}

๕.๒.๓ การนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๑. รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนโดยชุมชน ได้แก่ ๑) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพของตนเองการกลุ่มและชุมชนมีเศรษฐกิจของชุมชนที่อยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น หรือชุมชนอื่นจนเกินความจำเป็น เน้นการพัฒนาความสามารถของสมาชิกกลุ่มก่อให้เกิดความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อหล่อเลี้ยงสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและชุมชนนั้น ๆ อยู่ได้อย่างยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ก่อให้เกิดเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีอิสระ และมีความภาคภูมิใจ ๒) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านสังคม ส่งผลให้ผู้ประกอบวิสาหกิจชุมชนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง

^{๑๐} เขมภัทท์ เย็นเปี่ยม และคณะ, “การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียง เขตปฏิรูปที่ดิน”, รายงานการวิจัย, (คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

และเป็นอิสระ การพึ่งตนเองทางสังคมผ่านการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน มุ่งเสียสละเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ดีที่สุดบนพื้นฐานของความรักและความสามัคคีของคนในกลุ่มและชุมชนเดียวกัน ๓) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกัน และเป็นการให้ความสำคัญกับการทำกิจกรรมของกลุ่มที่เอื้ออำนวยต่อประโยชน์ในการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างอย่างยั่งยืน อีกทั้งผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยังมีการจัดกระบวนการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก่สมาชิก ส่งเสริมให้มีกระบวนการผลิตและบริการของกลุ่มไม่ทำลายทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการรักษา หรือมีความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ๔) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านเทคโนโลยี มุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้อง และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชนและก่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก กลุ่มวิสาหกิจมีการผสมผสานการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพึ่งตนเองอย่างสมดุล โดยการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการดำเนินการของกลุ่ม การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษภายในชุมชน อาทิ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิการสร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ๕) รูปแบบภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง มีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการและมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตสามารถสร้างรายได้ และลดรายจ่ายก่อให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพทางด้านเศรษฐกิจ

๒. รูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบสำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เกิดจากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่ต้องการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของชุมชน จึงได้ดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มขึ้นเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกัน นอกจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นแกนกลางแล้ว ยังมีผู้ที่เกี่ยวข้องอีกมากมายซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสีย เช่น สถาบันการศึกษา รวมไปถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัด เกษตรจังหวัด ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ อุตสาหกรรมจังหวัด และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภูมิปัญญาด้านผ้าไหมจากชุมชน ผู้ค้าผ้าไหม นักวิชาการสิ่งทอ เป็นต้น เช่นเดียวกับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนได้มีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรมให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวร้อยอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยภาคีเครือข่าย พบว่า มีผู้เข้าร่วม โครงการฝึกอบรม จำนวน ๒๓ ราย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ความรู้ในเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประโยชน์และความสำคัญของการได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ความรู้เกี่ยวกับการลอกกาไหม และการย้อมสี ที่ถูกต้อง โดยเน้นถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง ความรู้เรื่องความปลอดภัยใน

การผลิตและข้อกำหนดเกี่ยวกับสารเคมีและสีที่เป็นอันตราย พัฒนาการทอผ้าไหมให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับ วิทยา จันทร์แดง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชน เข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน พบว่า การมีส่วนร่วมที่ สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็งแบบไตรภาคี ได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคี สนับสนุน^{๑๑}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยจึงสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการการรณรงค์การปฏิบัติตนตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการจัดกิจกรรม ที่หลากหลาย เช่น การประชุมสัมมนา การอบรมให้ ความรู้ การฝึกปฏิบัติ แก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน

๕.๓.๑.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและผลักดันให้วิสาหกิจชุมชน ดำเนินการตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านภูมิคุ้มกัน ด้านความรู้และด้านคุณธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๒.๑ ควรมีการศึกษาความรู้ความเข้าใจและการนำแนวทางภูมิคุ้มกันทาง อาชีพแบบ พอเพียงไปใช้ในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน เพื่อนำผลของ การศึกษามา เปรียบเทียบและนำข้อมูลไปใช้เป็นกรณีศึกษาต่อไป

๕.๓.๒.๒ ควรมีการศึกษาเรื่องการทำเนิวิถีชีวิตของผู้ประกอบการวิสาหกิจ อย่างสมดุลและยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

^{๑๑} วิทยา จันทร์แดง, “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๖), หน้า บทคัดย่อ.

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

ก.ข้อมูลปฐมภูมิ

(๑) พระไตรปิฎก:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข.ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กตัญญู หิรัญญสมบุรณ์. การจัดการธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น, ๒๕๔๗.

กรมวิชาการ. แนวทางการจัดการเรียนรู้เกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๕๒.

กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. ฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ๒๕๖๐.

กรมการพัฒนาชุมชน. คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน, ๒๕๔๙.

_____. รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบลิ๊ก, ๒๕๔๖.

กรมส่งเสริมการเกษตร. คู่มือการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๔๗.

เกษม วัฒนชัย. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ประกอบกิจ, ๒๕๕๑.

โกวิท พวงงาม. การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓.

ขวัญใจ ศรีสังข์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนและการให้สินเชื่อวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๔๕.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง, ๒๕๕๐.

คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติ. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤติฉบับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ชูศักดิ์ เดชเกรียงไกร และนิทัศน์ คณะวรรณ. การตลาด ๑ ตำบล ๑ ผลิตภัณฑ์ และธุรกิจ SMEs. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น, ๒๕๔๕.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. กลไกเศรษฐกิจฐานราก. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. ธุรกิจชุมชน: เส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๒.
- ดนัย เทียนพุฒ. กลยุทธ์การพัฒนาคมน: สิ่งท้าทายความสำเร็จของธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๗.
- ดวงเดือน สมวัฒน์ศักดิ์. เอกสารวิชาการเรื่องวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๔๘.
- ถาวร ศรีสุขะโต และธนะเวช ศรีสุขะโต. เคล็ดลับการทำธุรกิจ SMEs. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์, ๒๕๔๓.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ภาพสินธุ์: ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๑.
- ทองทิพภา วิริยะพันธ์. เศรษฐกิจพอเพียง ความพอเพียงมวลรวมในประเทศ. กรุงเทพมหานคร: G.P. CYBERPRINT, ๒๕๕๐.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญบิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๕.
- ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง: ประชาคม ประชาสังคม. ขอนแก่น: คลังนาวิทยา, ๒๕๔๔.
- บรรพต วีระชัย. สังคมวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔.
- บุญจวรรณ วิงวอน. การเป็นผู้ประกอบการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๕.
- บุญมี แท่นแก้ว. จริยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗.
- ประเวศ วะสี. ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกศลทอง, ๒๕๔๑.
- _____. เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๔๔.
- ปริญญ์ จงวัฒนา. พุทธธรรมเพื่อกลายณมิตร. กรุงเทพมหานคร: ศิลป์สยามบรรจภัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๕๐.
- ปรีดี โชติช่วง. รายงานผลการศึกษา เรื่อง การประเมินคุณภาพและแนวทางการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๔๓.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ผุสดี ฐมาคม. **การบริหารธุรกิจขนาดย่อม**. กรุงเทพมหานคร: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์, ๒๕๔๐.
- พระธรรมปิฎก. **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิกจำกัด, ๒๕๔๖.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: จันทรเพ็ญ, ๒๕๕๐.
- พีรพัฒน์ พันศิริ. **เอกสารประกอบการสอน รายวิชา การพัฒนาองค์กรชุมชน**. นครปฐม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ๒๕๕๕.
- พุทธทาสภิกขุ. **การทำงานที่เป็นสุข**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๓๙.
- ไพศาล หวังพานิช. **การวัดและประเมินผลการเรียน**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๑.
- วรรณา ประยุกต์วงศ์. **ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ทางเลือกเพื่อธุรกิจยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สวย, ๒๕๔๙.
- วิจิต นันทสุวรรณ. **ขบวนการชุมชนใหม่: การพัฒนาแบบแผนใหม่ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาทรัพยากรชุมชน, ๒๕๔๘.
- _____. **แผนแม่บทชุมชน ใน รับวิกฤติเศรษฐกิจโลกปี ๒๐๐๐ เศรษฐกิจยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๒.
- วิทยา อธิปอนันต์. **เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเกษตรที่พึ่งพาตนเอง**. กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๔๒.
- ศิริณา จิตต์จรัส และคณะ. **โครงการบูรณาการบริหารจัดการงานพัฒนาองค์กรปกครองท้องถิ่น และชุมชนโดยวิธีการดำเนินงานที่ดีที่สุด เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในกลุ่มอาชีพสะพานไทยพัฒนาและกลุ่มอาชีพทำรูปในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๗.
- สมชาย หิรัญกิตติ และศิริวรรณ เสรีรัตน์. **การบริหารธุรกิจขนาดย่อม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๔๘.
- สมพร เทพสิทธิ์า. **การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของศาสนาและวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์, ๒๕๕๐.
- สถิตย์ นิยมญาติ และคณะ. **โครงการคุณลักษณะของผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน, ๒๕๕๒.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. **อบต.ในอุดมคติ**. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา, ๒๕๔๓.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. **คู่มือการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความเข้มแข็ง กรณีดอกไม้ประดิษฐ์จาก
 ยางพารา เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ ๑๐๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
 เศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์, ๒๕๕๑.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง.
 พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ, ๒๕๕๔.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (ร่าง) แผนพัฒนา
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔. กรุงเทพมหานคร:
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี,
 ๒๕๕๙.
- สีลาภรณ์ นาคทรรพ. แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมระดับกลุ่ม/ชุมชน.
 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๒.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. โครงการพัฒนากรณีศึกษาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยมูลนิธิกสิกรรม
 ธรรมชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ, ๒๕๔๒.
- _____. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับแนวคิดระบบเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการ
 อนุรักษ์ธรรมชาติและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์,
 ๒๕๕๑.
- สุนัย เศรษฐบุญสร้าง. แนวทางปฏิบัติ ๗ ขั้น สู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิวิถี
 สุข, ๒๕๔๙.
- สุรวุฒิ ปัดไธสง. องค์ความคิดในเรื่องความเข้มแข็งของชุมชน. นครนายก: โครงการพัฒนาดัชนี
 ความเข้มแข็งของชุมชน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๒.
- เสรี พงศ์พิศ. ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์,
 ๒๕๔๘.
- _____. เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๕๐.
- _____. แผนชีวิตเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาไทย, ๒๕๔๖.
- ไสว บุญมา. เศรษฐกิจพอเพียงภูมิปัญญาชาติไทย. กรุงเทพมหานคร: พี เอล ลิฟวิ่ง, ๒๕๔๓.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาด
 กลางและขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๖.
- _____. สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสนับสนุนการ
 วิจัย, ๒๕๔๙.
- อภิชัย พันธเสน และสรวิชัย เปรมชื่น. การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับ
 อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุน
 การวิจัย, ๒๕๔๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

อภิสิทธิ์ ประวัตติเมือง. การบริหารธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๔๔.

อรพิน สันติธีรกุล. คู่มือมาตรฐานการพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs: การพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการ. เชียงใหม่: คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓.

อำนาจ ธีรวิช. การจัดการธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๙.

(๒) บทความ:

ชำนาญ วัฒนศิริ. “ความเข้มแข็งของชุมชนและประชาคม”. วารสารพัฒนาชุมชน. ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๔๒): ๑๘.

ดวงแก้ว จันทร์สระแก้ว และวิชุดา ปาณปณัง. “ชุมชนเข้มแข็งชุมชนแห่งการเรียนรู้: ข้อคิดและความเคลื่อนไหวจากชุดโครงการวิจัยการศึกษาชุมชน”. วารสารประชาคมวิจัย. (๒๕๔๑) : ๑๑-๑๒.

นิตยา กมลวัฒน์นิศา และนิสวันต์ พิษณุดำรง. “ยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ ๔๐ ฉบับที่ ๙ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๕๖): ๑๖.

วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล. “ชุมชนเข้มแข็ง: รากฐานการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน” วารสารเศรษฐกิจและสังคม. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๖ (๒๕๔๔): ๑๙.

ศรีปริยญา ฐปกระจำง. “ทิศทางการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน”. วารสารพัฒนาชุมชน. ปีที่ ๔๒ ฉบับที่ ๑๐ (ตุลาคม ๒๕๔๖): ๑๔-๑๘.

อาทิตย์ วุฒิศะโร. “สรุปสาระสำคัญร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม”. อุตสาหกรรมสาร. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๓. (มีนาคม -เมษายน ๒๕๕๔): ๔ - ๕.

(๓) วิทยานิพนธ์:

นภัสรพี เทพคุ้มกัน. “การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย”. คุษณินพนธ์ปรัชญาคุษณินพนธิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรังสิต, ๒๕๕๖.

พิรมาลย์ บุญธรรม. “ความเข้มแข็งวิสาหกิจชุมชนทอผ้าพื้นเมืองไทยครั้งบ้านนาตาโพ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาคุษณินพนธิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิทยา จันทรแดง. “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดภาคกลางตอนบน”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ๒๕๕๖.
- ศุภชัย เหมือนโพธิ์. “การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชน ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๙.
- เสริมศรี สุทธิสงค์. “ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการวิสาหกิจชุมชนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตผ้าไหม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๖.

(๔) รายงานการวิจัย:

- กัญญาณ อินทวง และวัลลภา ศรีทองพิมพ์. “แนวทางการพัฒนาระบบการจัดการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. **รายงานการวิจัย**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๑.
- กันต์ อินทวงศ์. “การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน”. **รายงานการวิจัย**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๖.
- ขวัญกมล ดอนขวา. “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. **รายงานการวิจัย**. สำนักเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๕.
- เขมภัทท์ เย็นเปี่ยม และคณะ. “การพัฒนาทุนมนุษย์ของวิสาหกิจชุมชนในนิคมเศรษฐกิจพอเพียงเขตปฏิรูปที่ดิน”. **รายงานการวิจัย**. คณะบริหารธุรกิจ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, ๒๕๕๕.
- ชาญชัย สุขสกุล. “รูปแบบการจัดการการตลาดธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงประเภทธุรกิจเกษตรของเกษตรกรปลูกมะขามหวานเพื่อการค้าจังหวัดเพชรบูรณ์”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๔.
- ณัฐนันท์ หลักคำ และคณะ. “การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ โดยอาศัยหลักเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ผลิตสิ่งทอผ้าลายเกล็ดเต่า กลุ่มเพลงฝ้าย”. **รายงานการวิจัย**. คณะเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตกาฬสินธุ์, ๒๕๕๔.
- ธนาวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิสมบุรณ์. “การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี”. **รายงานการวิจัย**. คณะเทคโนโลยีสังคม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก, ๒๕๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นันทพัทธ์ พูลสวัสดิ์. “การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับ การจัดการธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดปทุมธานี”. **รายงานการวิจัย**. คณะศิลปศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๑.
- ปิยะวัน เพชรหมี่. “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดเพชรบูรณ์”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, ๒๕๕๒.
- ลำยอง ปลั่งกลาง และคณะ. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนนอกเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **รายงานการวิจัย**. คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑.
- สมใจ ศรีเนตร. “การเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. **รายงานการวิจัย**. สถาบันวิจัยและพัฒนา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ๒๕๕๕.
- สุวกิจ ศรีปัดดา. “การประยุกต์หลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน”. **รายงานการวิจัย**. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๙.
- อภิชัย พันธเสน และคณะ. “การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม”. **รายงานการวิจัย**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐.

(๕) บทความ/สารสังเขปออนไลน์:

- กรมประชาสัมพันธ์. **วิสาหกิจชุมชนกับเศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.flagship.prd.go.th> [๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๐].
- มูลนิธิชัยพัฒนา. **องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.nectchaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24html [๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑].
- ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ. **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.sufficiencyeconomy.org/sufficiency-meaning/> [๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑].
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.nesac.go.th/web/upload/modDocument/file> [๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑].
- นิมิตร นนทพันธุ์หาญ. **ความหมายของคำว่าผู้ประกอบการหรือเจ้าแก**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.ryt9.com/s/ryt9/105366> [๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๑].

บรรณานุกรม (ต่อ)

๒. ภาษาอังกฤษ:

- Abbring. J.H. and Campbell. J.R.. **A Structural Empirical Model of Firm Growth. Learning and Suvial.** Chicago: National Bureau of Economic research, 2003.
- Banfe. C.. **Entrepreneur: From Zero to Hero How to be a Blockbuster Entrepreneur.** New York: Van Nostrand Rein Bold, 2004.
- Catlin. K. and Matthews. J.B.. **Leading at the Speed of Growth: Journey From Entrepreneur to CEO.** Cleveland. Ohio: Hungry Minds, 2001.
- Drucker. P.F.. **Management challenges for the 21th Century.** New York: Harper Be Sine, 1985.
- Freser. M.. **Success and Failure of Micro Business Owners in Africa.** Westport: Quorum Books, 2000.
- Gordon. R.J.. **Small and Medium – Sized Enterprises.** Research Institute of Industrial Economic, 2002.
- Hisrich. R.D. Peters. M.P. and Shepherd. D.A.. **Entrepreneurship.** 7th ed. Singapore: McGraw-Hill, 2008.
- Kuralko. D.F. and Hodgetts. R.M.. **Entrepreneurship: A Contemporary Approach Fort Worth.** n.p., 1998.
- Longenecker. J.G. Moore. C.W. and Petty. J.. **Small Business Management – an Entrepreneurial Emphasis Small Business Management.** New York: J.W. South Western, 1994.
- McClelland. C.D.. **The Achieving Society.** New York: D. Van No Strand Company Ine, 1961.
- Scarborough. N.M. and Zimmerer. T.W.. **Effective small business management: an Entrepreneurial Approach.** 7th ed. Upper Saddle River. N.J.: Prentice Hall., 2003.
- Schumpeter. J.A.. **The Theory of Economic Development.** New York: Oxford University Press, 2010.
- Shapiro. L.E.. **How to raise a child with a high EQ.** New York: Harper Collins Pabbishers. Inc., 1997.
- Timmons. J.A. and Spinelli S.. **New Venture Creation: Entrepreneurship for the 21st Century.** New York: McGraw-Hill/Irwin, 2009.

Wickham P.A.. **Strategy Entrepreneurship: A Decision Making Approach to New Venture Creation and Management.** 2nd ed. England: Financial, 2001.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. พระเมธีสุตารมณ์, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

๒. รศ.ดร.สิริกร กาญจนสุนทร อาจารย์ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๓. ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น อาจารย์ประจำภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. ผศ.ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

๑. นายวรุฒิ บุญพิมพ์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดนครราชสีมา
๒. นายทองพูน แสงภูเขียว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดชัยภูมิ
๓. นายณรงค์ศักดิ์ อินยาพงษ์ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร จังหวัดบุรีรัมย์
๔. นางกรรณิการ์ พลบูรณ์ศรี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดสุรินทร์
๕. นางสุภารัตน์ ช้างสัมปทาน หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา
๖. นางสาวกันยารัตน์ ไชยยศ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดชัยภูมิ
๗. นางอรุณี อินยาพงษ์ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดบุรีรัมย์
๘. นายสมพร ปองไว้ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม จังหวัดสุรินทร์
๙. นายสมพร จิระโร พาณิชย์จังหวัดนครราชสีมา
๑๐. นายสุรพล สุขกันตะ พาณิชย์จังหวัดชัยภูมิ
๑๑. นายสุทธิศักดิ์ พรหมบุตร พาณิชย์จังหวัดบุรีรัมย์
๑๒. นายวัทธิกร ไสงาม พาณิชย์จังหวัดสุรินทร์
๑๓. นางอัจฉรา เคียงวิมลรัตน์ พัฒนาการจังหวัดนครราชสีมา
๑๔. นายภูษิต ลัทธินธรรม พัฒนาการจังหวัดชัยภูมิ
๑๕. นางบุญยิ่ง เทศน้อย พัฒนาการจังหวัดบุรีรัมย์
๑๖. นางอรุณรัตน์ ชิงชนะ พัฒนาการจังหวัดสุรินทร์
๑๗. นางสมพร อร่ามชัย ประธานวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัดนครราชสีมา
๑๘. นางมาลา วรรณพงษ์ ประธานวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ
๑๙. นายอุทัย ม่านทอง ประธานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม จังหวัดบุรีรัมย์
๒๐. นายบุญมา สุขจิต ประธานวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จังหวัดสุรินทร์
๒๑. วาสนา อร่ามชัย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเดชอุดมพัฒนา สมพรสมุนไพร จังหวัดนครราชสีมา
๒๒. นางละเอียด ขำชัยภูมิ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ
๒๓. นางกิมหลั่น แรงโนน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวน้อย จังหวัดชัยภูมิ
๒๔. นายสมศักดิ์ รอดจากเชื้อ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม จังหวัดบุรีรัมย์
๒๕. นายวันดี ศรีแก้ว สมาชิกวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา จังหวัดสุรินทร์

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

รายนามผู้ให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

๑. พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ วิทยาเขตนครราชสีมา
๒. รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
๓. ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาตร ประธานหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา
๔. ผศ.ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มจร.วิทยาเขตนครราชสีมา
๕. ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์ นักวิชาการอิสระ
๖. นางขวัญฤดี ชะนะภักดิ์ นักวิชาการอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา
๗. นางสาวสลักจิต อินโตนด นักวิเคราะห์นโยบายและแผนอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา
๘. นางสาวจุลี บุญวงศ์ หัวหน้ากลุ่มงานส่งเสริมการพัฒนาชุมชน จังหวัดนครราชสีมา

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทรศัพท์ (มือถือ) ๐๙-๒๕๔๗-๑๔๑๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔ /

วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการทำดัชนีพนธ์

นมัสการ พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำดัชนีพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนินธุ์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ โทร ๐๘ ๙๙๔๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ ๕๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้นิเทศตรวจสอบเครื่องมือในการทำดุษฎีนิพนธ์
เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ดุษฎีนิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตปริญญาเอก
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่าน
เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำดุษฎีนิพนธ์

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความ
เอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนักรัต ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
E-mail : gommut@gmail.com, Fb : สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มจร
ติดต่อ : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ โทร ๐๘ ๙๙๔๔๕ ๓๕๒๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทรศัพท์ (มือถือ) ๐๙-๒๕๔๗-๑๔๑๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔ /

วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการทำดัชนีพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดิมนักดี ทองอินทร์

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำดัชนีพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

๓๐ ต.ค. ๒๕๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ โทร ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทรศัพท์ (มือถือ) ๐๙-๒๕๔๗-๑๔๑๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔ /

วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการทำดัชนีพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล ใจเย็น

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำดัชนีพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(นส. เบญญาภา อัจฉฤกษ์)

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ โทร ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา โทรศัพท์ (มือถือ) ๐๙-๒๕๔๗-๑๔๑๔

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๔ /

วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือในการทำดัชนีพนธ์

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการทำดัชนีพนธ์ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์

ผศ.ดร.พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล
ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

๓๐ ธ.ค. ๖๑

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนักรัตน์ ศรีทอง)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ โทร ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๘๔

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสมพรสมุนไพรมะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๓

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๘๔

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หมอนไหมเสียน้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๘๔

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปุ๋ยมินทรีย์อัดเม็ดบ้านโคกตาอิม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้สิตจะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๘๔

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมพันธข้าวชุมชนบ้านสว่างพัฒนา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้สิดจะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สัมภาษณ์)

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๔๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายวรวิทย์ บุญพิมพ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิต ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๔๕ ๓๕๒๔

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหิในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายทองพูน แสงภูเขียว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตเคราะหิจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้ลิตจะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนัฎฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomayut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายณรงค์ศักดิ์ อินยาพวงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนินธุ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นางกรรณิการ์ พลบูรณ์ศรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางสาวรัตน ชัยสัมปทาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomayut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นางสาวกันยรัตน์ ไชยยศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนักรัตน์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางอรุณี อินยาพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายสมพร ปองไ้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนักรัตน์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายสมพร จิระโร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายสุรพล สุขกันตะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตขอความเห็นในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายสุทธิศักดิ์ พรหมบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเคราะหิในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายวัทธิกร ไสงาม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิติ ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตเคราะหิจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนัฎฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางอัจฉรา เคียงวิมลรัตน์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิติ ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ นิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายภูษิต ลัทธินธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นางบุญยิ่ง เทศน้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนกร ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางอรุณรัตน์ ชิงชนะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นางสาวพร อร่ามชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางสาว วรรณพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายอุทัย มานทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนักรฐ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายบุญมา สุขจิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุมัติจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นายบุญมา สุขจิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์

เรียน นางสาวนา อร่ามชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนักรฐ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gomiyut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำคุณนิพนธ์

เรียน นางละเอียด ขำชัยภูมิ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาคุณนิพนธ์

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้สัปดาห์จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นางกิมหลัน แร่งโนน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ นิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ ๖ ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายสมศักดิ์ รอดจากเชื้อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนกร ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ ว ๒

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตขอความเห็นในการเก็บข้อมูลเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

เรียน นายวันดี ศรีแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นประธานที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตจากท่านเพื่ออนุญาตให้นิสิตได้เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งการติดต่อประสานงานในการสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้จะเป็นผู้ประสานงานโดยตรง

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ ว ๑

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาคุณนิพนธ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนกร ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๑

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน รศ.เอกรัตน์ เอกศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนินทร์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ นิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๑

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาต

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิต ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ นิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๑

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผศ.ดร.พรเชษฐ ภูมิปัญญาอิสกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนกร ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ นิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๑

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน ผศ.ศิริพร หงษ์พันธุ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาคุณนิพนธ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิกฐ์ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาลังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๕ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๑

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน นางสาวณฤดี ชะนะภักดิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ

๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนกร ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๑

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน นางสาวสลักจิต อินโตน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ. ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนกร ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,

ติดต่อ นิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรศัพท์ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๙

ที่ ศธ. ๖๑๐๕.๔/ว ๑

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ (มือถือ) ๐๙ ๒๕๙๗ ๑๔๑๔
www.mcu.ac.th, E-mail : gommut@gmail.com

๗ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

เรียน นางสาวจุลี บุญวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๑๑๐๔๐๕๓ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (THE SUFFICIENT OCCUPATION IMMUNITY OF COMMUNITY ENTREPRENEUR IN NORTHEASTERN THAILAND)” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว โดยมี พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ณ ห้องประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ในวันศุกร์ที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ เวลา ๑๓.๐๐ – ๑๕.๐๐ น.

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจ ศรีทอง)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

สำนักงานหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕, www.mcu.ac.th,
ติดต่อนิสิต : นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์ เบอร์โทรติดต่อ ๐๘ ๙๙๔๔ ๓๕๒๔

ภาคผนวก ซ
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิจัย เรื่อง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โปรดตอบแบบสอบถามตามความเห็นอย่างแท้จริงให้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม คำตอบของท่าน ผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับ และจะไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้น

๒. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วย ๒ ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์
นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๖๐

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ตามความเป็นจริง
 เกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๒๐ ปี

☐ ๒๑ - ๔๐ ปี

☐ ๔๑ - ๖๐ ปี

☐ ๖๐ ปีขึ้นไป

๓. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษา

☐ อาชีวศึกษา (ปวช./ปวส./ปวท.)

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๔. อาชีพหลัก

☐ เกษตรกร

☐ รับจ้างทั่วไป

☐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

☐ รับราชการ

☐ พนักงานบริษัท

☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

๕. รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ

☐ น้อยกว่า ๕,๐๐๐ บาท

☐ ๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐ บาท

☐ ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท

☐ ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท

☐ ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป

๖. ระยะเวลาการเป็นผู้ประกอบการ

☐ ไม่เกิน ๑ ปี

☐ ๑ ปี - ๒ ปี

☐ ๓ ปี - ๔ ปี

☐ ๕ ปี ขึ้นไป

๗. ตำแหน่งในกลุ่มอาชีพ

☐ ประธาน

☐ รองประธาน

☐ เลขานุการ

☐ สมาชิกกลุ่ม

☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ ๒ ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการดำเนินการ

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ระดับการดำเนินการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.	ด้านจิตใจ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต					
๒.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนยึดมั่นในแนวทางคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบอาชีพ					
๓.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความห่วงใยความเอื้ออาทรคอยช่วยเหลือสมาชิกด้วยความจริงใจ					
๔.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนและสังคม					
๕.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีจิตใจเข้มแข็งสามารถต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพ					
๖.	ด้านสังคม ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน					
๗.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงความรู้รักสามัคคีในการดำเนินกิจการ					
๘.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีความเสียสละเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม					
๙.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอันดีงามของชุมชน					
๑๐.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรง					
๑๑.	ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน					
๑๒.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลกับสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน					

ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ระดับการดำเนินการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
๑๓.	ที่ผ่านมาท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน					
๑๔.	ที่ผ่านมาท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงการฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน					
๑๕.	ด้านเทคโนโลยี ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีภูมิปัญญาให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน					
๑๖.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจของท่านได้อย่างเหมาะสม					
๑๗.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อมในชุมชน					
๑๘.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการพัฒนาเทคโนโลยีจากรากฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน					
๑๙.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตระหนักถึงการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้ก่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับคนหมู่มาก					
๒๐.	ด้านเศรษฐกิจ ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำรงชีวิตอย่างพออยู่พอกินสมควรตามอัตภาพและฐานะของตน					
๒๑.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีส่วนช่วยเหลือให้ชุมชนเกิดการเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน					
๒๒.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนและมีกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง					
๒๓.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการวางแผนอย่างรอบคอบในการประกอบกิจการ					
๒๔.	ท่านและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีการประยุกต์ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต					

ภาคผนวก ณ
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง ภูมิคุ้มกันและความมั่นคงทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการ
วิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาวิจัย เรื่อง ภูมิคุ้มกันและความมั่นคงทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งท่านเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ โปรดตอบแบบสัมภาษณ์ของท่านอย่างแท้จริงได้ครบถ้วนทุกข้อคำถาม

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์
นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๖๐

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง ภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (In-depth Interview)

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ฉายา/นามสกุล.....
 สถานที่สัมภาษณ์.....
 วัน เดือน ปี.....

ตอนที่ ๒ ประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

๑. การประกอบการวิสาหกิจชุมชนของท่านในปัจจุบันมีสภาพเป็นอย่างไร
๒. ท่านมีการพัฒนา ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการประกอบการวิสาหกิจชุมชนอย่างไร
๓. วิสาหกิจชุมชนของท่านมีภูมิคุ้มกันทางอาชีพอย่างไร
๔. วิสาหกิจชุมชนของท่านมีการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาชีพอย่างไร
๕. ท่านมีกระบวนการดำเนินการประกอบการวิสาหกิจชุมชนอย่างไร
 - ๕.๑ ท่านมีหลักการในการประกอบการวิสาหกิจของท่านอย่างไร
 - ๕.๒ ท่านมีจุดมุ่งหมายในการประกอบการวิสาหกิจของท่านอย่างไร
 - ๕.๓ ท่านเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการประกอบการวิสาหกิจอย่างไร
 - ๕.๔ วิสาหกิจของท่านมีการวางแผนการบริหารงานให้เหมาะสมอย่างไร
 - ๕.๕ วิสาหกิจของท่านมีการดำเนินการจัดสรรเวลาในการประกอบการหรือไม่อย่างไร
 - ๕.๖ ชุมชนได้ประโยชน์อย่างไรกับการประกอบการวิสาหกิจของท่าน
 - ๕.๗ ท่านมีการคัดเลือกบุคลากรเข้ามาทำงานในวิสาหกิจของท่านอย่างไร
๖. ท่านนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการประกอบการวิสาหกิจอย่างไร
๗. ท่านน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพของท่านอย่างไร
๘. ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบการวิสาหกิจของท่านเป็นอย่างไร

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์

ภาคผนวก ญ

ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ ๑ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามในแบบสอบถาม

คำถาม ข้อที่	ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	ความหมาย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓	คนที่ ๔	คนที่ ๕			
๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๕	๐	+๑	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๒	+๑	๐	+๑	+๑	+๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๑๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๕	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๖	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๗	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๘	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๑๙	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๐	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๑	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๒	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๓	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้
๒๔	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑	ใช้ได้

ภาคผนวก ก
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.908	24

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	93.73	140.340	.536	.905
a2	95.13	139.085	.248	.915
a3	94.13	136.740	.582	.903
a4	93.97	136.102	.646	.902
a5	94.77	140.461	.266	.912
b6	93.73	137.237	.684	.902
b7	94.17	135.868	.644	.902
b8	93.90	141.748	.357	.908
b9	94.03	134.309	.696	.901
b10	94.20	135.407	.730	.901
c11	93.73	138.202	.625	.903
c12	93.80	135.062	.732	.901
c13	93.73	137.720	.706	.902
c14	93.83	139.385	.498	.905
d15	93.90	135.403	.699	.901
d16	94.10	138.093	.558	.904
d17	94.17	136.833	.514	.905
d18	94.00	141.517	.298	.910
d19	94.27	136.202	.479	.906
e20	94.20	143.338	.196	.912
e21	93.90	140.300	.434	.906
e22	93.80	135.890	.648	.902
e23	94.03	134.309	.664	.902
e24	93.83	135.730	.629	.902

ภาคผนวก ฎ
หลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรการฝึกอบรม
การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

จัดทำโดย
น.ส.เบญญาภา อัจฉฤกษ์ และคณะ

คำนำ

หลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาผ้าไหมให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียง ซึ่งทีมผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสำรวจภาคสนาม ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผ้าไหม และสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่อง กระบวนการผลิต ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานยกระดับผลิตภัณฑ์ไหมสถานการณ์ในการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ไหมสู่สากล และผลวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ผู้ผลิตผ้าไหมเน้นภูมิปัญญามากกว่าการใช้ เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ขาดทักษะในการวางแผนทอผ้า เพื่อให้ได้สีและลายตามเกณฑ์ มาตรฐาน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาด้านความรู้และทักษะกระบวนการผลิตผ้าไหมให้ได้ตามเกณฑ์ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงได้จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาผ้าไหมให้ได้คุณภาพ ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยแบ่งเป็น ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการฟอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐาน

ผลิตภัณฑ์ชุมชน

เนื้อหาในหลักสูตรมุ่งเน้นให้ความรู้และพัฒนาทักษะการผลิตผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ชุมชน และบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางอาชีพแบบพอเพียงของ ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน โดยฝึกอบรมผู้ผลิตผ้าไหมที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ซึ่งกระบวนการ เรียนรู้เน้นการฝึกปฏิบัติในพื้นที่ที่นำไปสู่การผลิตผ้าไหมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน พร้อมกับบูรณาการหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักพอประมาณ มีเหตุผล และหลักภูมิคุ้มกัน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ากลุ่มผู้ผลิตผ้าไหมจะสามารถเพิ่มศักยภาพของตนจากการฝึกอบรม ตามเนื้อหาในหลักสูตรและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

น.ส.เบญญาภา อัจฉฤกษ์ และคณะ

ผู้ที่มีส่วนทำให้หลักสูตรการฝึกอบรมนี้ประสบความสำเร็จ

คณะที่ปรึกษา

๑. รศ.ดร.สุธานันท์ โพธิ์ชาธาร	ประธานคณะทำงาน
๒. ผศ.ศิริพร หงส์พันธุ์	นักวิชาการด้านสิ่งทอ
๓. นายเกียรติภูมิ ดวงศรี	นักวิชาการด้านสิ่งทอ
๔. นายบันเทิง ว่องไว	ภูมิปัญญาด้านผ้าไหมจากชุมชน
๕. นายอาทร แสงโสมวงศ์	ผู้ค้าผ้าไหม
๖. นางอรพิน มะวิญธร	ตัวแทนอุตสาหกรรมจังหวัดสุรินทร์
๗. ผศ.ดร.สุธาสินี โพธิ์ชาธาร	กรรมการและเลขานุการ
๘. นายพงศ์ศิริ หงส์พันธุ์	เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานโครงการ
๙. ผศ.ดร.พิชิต ปุริมาตร	เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานโครงการ
๑๐. ดร.ไพวรรณ ปุริมาตร	เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานโครงการ

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร

๑. อาจารย์สนั่น บุญลา	ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันสิ่งทอ
๒. อาจารย์เกียรติภูมิ ดวงศรี	นักวิชาการด้านสิ่งทอ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์
๓. นายบันเทิง ว่องไว	ภูมิปัญญาด้านผ้าไหมจากชุมชนในจังหวัดสุรินทร์
๔. นางอรพิน มะวิญธร	ฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมสำนักงานอุตสาหกรรมสุรินทร์
๕. นายอาทร แสงโสมวงศ์	ตัวแทนผู้ค้าผ้าไหมในจังหวัดสุรินทร์

ผู้จัดทำและเรียบเรียงหลักสูตร

น.ส.เบญญาภา อัจฉฤกษ์ และผศ.ดร.พิชิต ปุริมาตร

จัดพิมพ์ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน เล่ม

สารบัญ

หน้า

ความเป็นมา	๑
วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	๑
แนวคิดพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร	๒
กลุ่มเป้าหมาย	๒
โครงสร้างหลักสูตร	๒
เทคนิคในการอบรม	๓
หลักสูตรการฝึกอบรมการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน	๔
บทวิเคราะห์การให้ความรู้ของวิทยากร	๕
การจัดแบ่งส่วนเนื้อหาสาระที่สำคัญ	๖
การประเมินผล	๖
โครงสร้างหลักสูตรและกิจกรรม	๗
แผนการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการฝึกอบรมการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน	๙

หลักสูตรการฝึกอบรม เทคนิคการพัฒนาผ้าไหมให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑. ความเป็นมา

หลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาผ้าไหมให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการแปรรูปไหม ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ ให้อุตสาหกรรมแปรรูปไหมดำเนินธุรกิจ สมัยใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ให้ได้รับรองมาตรฐานที่ยอมรับ ได้แก่ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ชุมชน (มผช.) มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมไทยมีชื่อเสียงมากยิ่งขึ้นเป็นที่ยอมรับจากชาวไทย และชาวต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไหมไทย ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและเพิ่มให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของโครงการกิจกรรมยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสู่มาตรฐานสากล ตามหลัก เศรษฐกิจพอเพียง จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ สํารวจ และค้นคว้าข้อมูลทางทุติยภูมิ พบว่า กลุ่ม วิสาหกิจชุมชนปัญหาขาดบุคลากรในการทอผ้าไหมเนื่องจากผลตอบแทนจากการจำหน่ายผ้าไหมไม่ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการผลิตเชิงธุรกิจ ปัญหาการใช้อุปกรณ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน เช่น การย้อมใช้ อุปกรณ์ในครัวเรือน หรือปัญหาการใช้น้ำประปาชุมชนที่มีส่วนผสมของคลอรีน เป็นต้น ส่งผลให้ผ้า ไหมไม่ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กระบวนการผลิตที่ทำให้ผ้าไหมได้รับการรับรองมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน และผู้ทอผ้าไหมขาดการวางแผนในการทอผ้าไหม เพื่อให้เกิดการผลิตผ้าไหมตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาผ้าไหมให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทักษะเพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสู่ มาตรฐานสากล โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของเนื้อหา สือ การประเมินผล ไว้ชัดเจน

๒. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๒.๑ เพื่อยกระดับและพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการแปรรูปไหม ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ ให้อุตสาหกรรมแปรรูปไหม ดำเนินธุรกิจ สมัยใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๒ เพื่อยกระดับคุณภาพผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหม ให้ได้รับรองมาตรฐานที่ยอมรับ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มากยิ่งขึ้น

๓. แนวคิดพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตร

หลักสูตรการฝึกอบรมการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อยกระดับและพัฒนา ขีดความสามารถของผู้ทอผ้าไหม ให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการผลิต การบริหาร จัดการ ให้อุตสาหกรรมแปรรูปไหม ดำเนินธุรกิจได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจ พอเพียง และยกระดับคุณภาพผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มาก ยิ่งขึ้น ดังนั้น การสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการผลิตตามเกณฑ์มาตรฐาน

ผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับ และพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการแปรรูปใหม่ให้สามารถผลิตผ้าไหมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนด จึงได้จัดทำหลักสูตรดังกล่าวขึ้นโดยแบ่งเป็น ๔ หลักสูตร ดังนี้ หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการฟอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๔. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์หม่อนไหมเสี้ยวโน้ย อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่า ๒๐ คน

๕. โครงสร้างของเนื้อหาการฝึกอบรม

เนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรมเทคนิคการพัฒนาผ้าไหมให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้กำหนดวิชาที่อบรมไว้ ๔ หลักสูตร โดยมีรายละเอียดของหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑.๑ ความสำคัญของเครื่องหมาย “มผช.” ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑.๒ ขั้นตอนการดำเนินงานในการขอรับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ชุมชน

๑.๓ ประโยชน์ของเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑.๔ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหม

๑.๕ ขั้นตอนการทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของเจ้าหน้าที่

๑.๖ การผลิตผ้าไหมตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการฟอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๒.๑ การต้มแยกกาไหม

๒.๒ การฟอกขาวไหม

๒.๓ การย้อมสีไหมด้วยสีแอสลิก

๒.๔ เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับสี

๒.๕ ทฤษฎีสี

๒.๖ สีเคมี สีธรรมชาติ

๒.๗ สีต้องห้าม

๒.๘ อันตรายที่เกิดจากสีที่ใช้ย้อมไหม

๒.๙ หลักการเลือกใช้สีย้อมไหมที่ปลอดภัย

๒.๑๐ การรักษาคุณภาพและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๓.๑ คุณค่าผ้าทอ

๓.๒ การออกแบบผ้าทอเบื้องต้น

๓.๓ ผ้าทอที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.

๓.๔ เทคนิคการทอผ้าให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.

หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๔.๑ การออกแบบและพัฒนาตลาดต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

๔.๒ ปัจจัยความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

๔.๓ แนวทางการออกแบบและพัฒนาตลาดสายผ้าสู่สากล

๖. เทคนิคในการอบรม

การจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้เทคนิคในการฝึกอบรมที่สำคัญ คือ เทคนิคการฝึกอบรมผู้ใหญ่ด้วยวิธีการสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง วิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบกลุ่ม และวิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรายบุคคล

วิธีการสอนโดยใช้วิทยากร เป็นศูนย์กลางเป็นวิธีการที่มีวิทยากรทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้ดำเนินการ จัดการสอนเพื่อพยายามให้ความรู้ ข้อมูล และข้อเท็จจริงแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการตั้งคำถามของวิทยากรกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการสนองตอบในการเรียนรู้ควบคู่กับวิธีการสาธิต การอภิปรายโดยการบรรยายนำ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาที่เรียนรู้

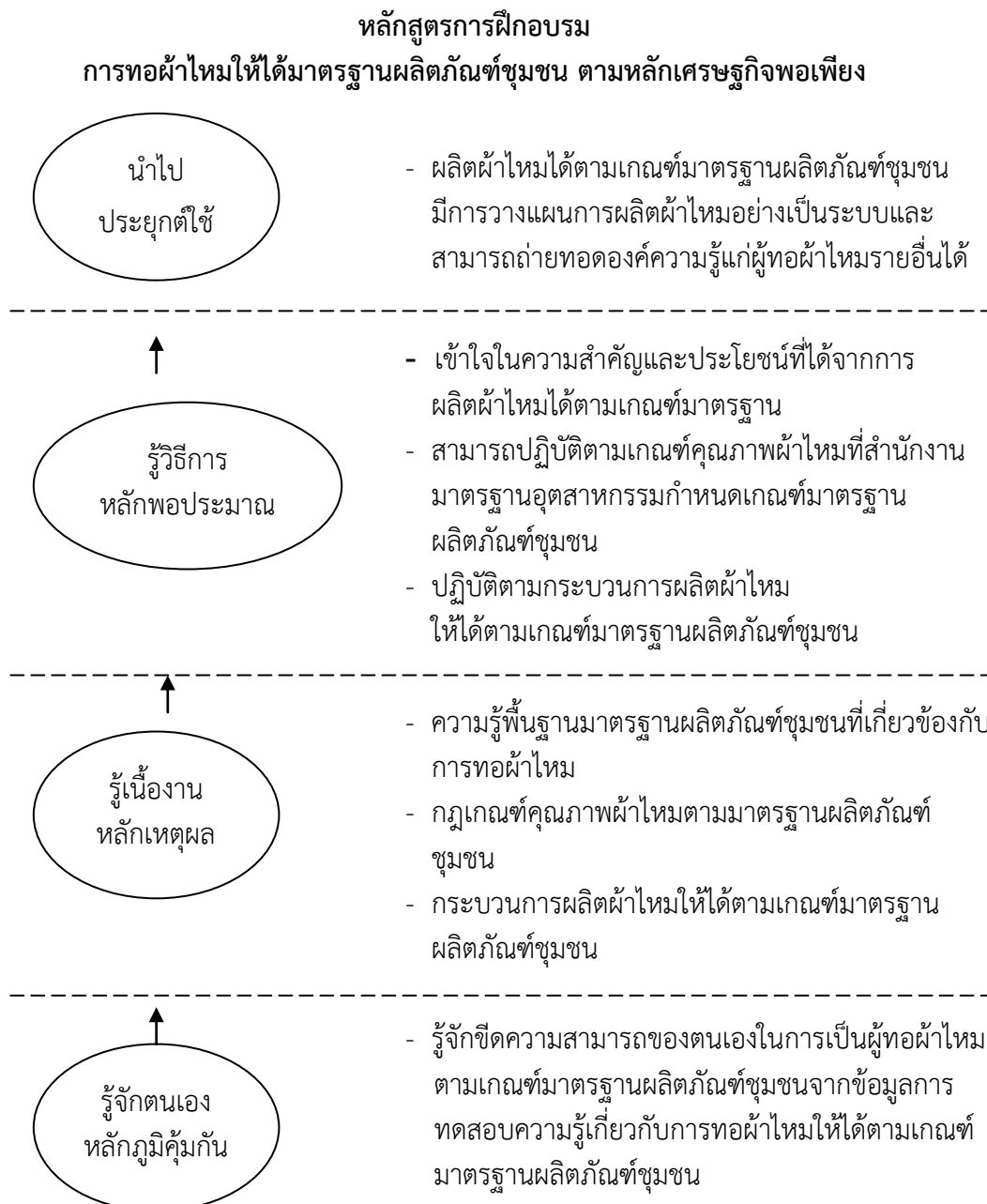
วิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบกลุ่ม เป็นการสอนที่มีลักษณะที่ผู้เรียนสามารถจะเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างผู้ทอผ้าไหม ที่มีการนำประสบการณ์ทอผ้าไหมของผู้เรียนมาสู่สถานการณ์สอนของวิทยากรที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ผสมผสานเทคนิคการระดมสมอง การปรึกษาหารือในกลุ่ม และการปฏิบัติการในพื้นที่

วิธีการสอนโดยใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางรายบุคคลเป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้เป็นการสอนแบบบูรณาการร่วมกับวิธีการสอนอื่น ๆ แต่วิทยากรกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติการในพื้นที่

๗. หลักสูตรการฝึกอบรมการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การจัดทำหลักสูตรผู้วิจัยได้จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะของการศึกษาผู้ใหญ่หรือจิตวิทยาผู้ใหญ่ เพื่อให้การจัดกิจกรรมในหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน คือ ผู้ใหญ่ต้องเรียนรู้เมื่อมองเห็นประโยชน์และคุณค่าที่เกิดจากการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ซึ่งผู้เรียนไม่รู้สึกรู้สิดัดในการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร แต่สนุก สนใจ เรียนรู้ตลอดหลักสูตรที่ทีมที่ปรึกษาได้จัดทำขึ้น

๘. บทวิเคราะห์การให้ความรู้ของวิทยากร

๙. การจัดแบ่งส่วนเนื้อหาสาระที่สำคัญ

แบ่งเนื้อหาหลักสูตรออกเป็น ๔ หลักสูตร คือ

หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่

การผลิตผ้าไหมให้ได้เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการนำเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนมาเป็นเครื่องมือให้ผู้ผลิตผ้าไหมได้คุณภาพผู้บริโภคมีความมั่นใจ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาผู้ผลิตผ้าไหมอย่างยั่งยืนช่วยให้ผู้ผลิตผ้าไหมในชุมชนสามารถเข้าร่วมคิดสรรโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้รับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์นั้น ทำให้การผลิตผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้ผลิตผ้าไหมต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้สามารถนำภูมิปัญญาในการผลิตผ้าไหมมาพัฒนาและสร้างมูลค่าให้แก่ผ้าไหม เกิดจุดเด่นและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการฟอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่

การฟอกย้อมสีไหมมีความสำคัญต่อการผลิตผ้าไหมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานชุมชน โดยการย้อมสีไหมให้ได้เกณฑ์มาตรฐานชุมชนนั้น สีของไหมต้องไม่ตกและมีความสม่ำเสมอ โดยอาศัยอุปกรณ์การย้อมที่ได้มาตรฐาน ช่วยการย้อมสีไหมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานชุมชน ดังนั้น ผู้ผลิตผ้าไหมจำเป็นต้องเรียนรู้ การฟอกย้อมสีไหม คุณภาพของน้ำที่ใช้ในการฟอกย้อมสีไหม การฟอกกำจัดกาบและฟอกขาวเส้นไหม วิธีการฟอกกำจัดและฟอกขาวเส้นไหมแบบใช้น้ำเดียว การฟอกขาวเส้นไหม และเทคนิคการแก้ไขปัญหาการย้อมสี ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่

การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นคุณค่าผ้าทอที่เกิดจากกลดลายโครงสร้างผ้าที่เกิดจากจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ สะท้อนเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ซึ่งผู้ทอเรียนรู้การออกแบบผ้าทอเบื้องต้น ทอผ้าได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน “มผช” มีแนวทางการแก้ไขปัญหาการทอ ทำให้เกิดเทคนิคการทอผ้าให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน “มผช”

หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่

การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นการเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการออกแบบและพัฒนาลวดลายให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้ผลิตผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์ควรมีความรู้และความเข้าใจ ปัจจัยความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ทำให้สามารถออกแบบและพัฒนาลวดลายสีผ้าสู่สากล

๑๐. การประเมินผล

แบ่งการประเมินผลออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ

๑. ให้มีการจัดทำแบบประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรม เพื่อทราบข้อมูลระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมโครงการ ในการประสานงานกับวิทยากร

๒. จัดทำแบบประเมินผลการเรียนรู้และวิทยากรรายวิชา โดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการต้องประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ประเมินวิทยากรที่ให้ความรู้ และร่วมแลกเปลี่ยนทุกครั้ง

๓. ควรมอบหมายให้ผู้ประสานงานโครงการเป็นผู้สังเกตความสนใจ ความตั้งใจ ตลอดจนการมีส่วนร่วม และบทบาทของผู้เข้าร่วมโครงการในกระบวนการเรียนรู้แต่ละกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการทำงานแบบกลุ่มร่วมกัน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑

หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

คำอธิบายรายวิชา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการนำเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนมาเป็นเครื่องมือให้ผู้ผลิตผลิตผ้าไหมให้ได้คุณภาพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาผู้ผลิตผ้าไหมอย่างยั่งยืน และช่วยให้ผู้ผลิตผลิตผ้าไหมสามารถเข้าร่วมคิดสรรโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นสิ่งที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ให้การรับรอง ผู้ผลิตผ้าไหมต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้สามารถนำภูมิปัญญาในการผลิตผ้าไหมมาพัฒนาและสร้างมูลค่าให้แก่ผ้าไหม เกิดจุดเด่นและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

จุดประสงค์

๑. เพื่ออธิบายความสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานชุมชน
๒. เพื่อปฏิบัติตามขั้นตอนของการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. เพื่อจำแนกผลิตภัณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

เนื้อหา

๑. ความสำคัญของเครื่องหมาย “มผช.” ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. ขั้นตอนการดำเนินงานในการขอรับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. ประโยชน์ของเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๔. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหม
๕. ขั้นตอนการทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของเจ้าหน้าที่
๖. การผลิตผ้าไหมตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การนำเข้าสู่บทเรียน

วิทยากรนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน กับไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน และโยนคำถามให้ผู้เข้ารับการอบรมได้คิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบ ว่าผลิตภัณฑ์ชุมชนชนิดใดควรขายได้ราคาสูง และตลาดให้การยอมรับ วิทยากรสรุปการวิเคราะห์ของผู้ประกอบการและนำเข้าสู่การเรียนรู้

ขั้นสอน

วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้ผลิตและแจกเอกสารประกอบการเรียนรู้ พร้อมกับบรรยาย Power Point เรื่อง การผลิตผ้าไหมให้ได้เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ขั้นสรุป

วิทยากรและผู้ประกอบการร่วมสรุปผลเรียนรู้ร่วมกัน

สื่อการฝึกอบรม

๑. เนื้อหา เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. Power Point เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. เว็บไซต์ค้นข้อมูลมาตรฐานผลิตภัณฑ์เพิ่มเติม <http://www.thaitextile.org>

การประเมินผล

๑. สังเกตความสนใจขณะฟังบรรยาย และการตอบคำถาม
๒. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้
๓. ประเมินผลจากการทำแบบทดสอบ

หลักสูตรที่ ๑ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑.๑ ความสำคัญของเครื่องหมาย “มผช.” ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ชุมชน

มผช. คืออะไร

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) หรือ Thai Community Product Standard (s) หมายถึง ข้อกำหนดทางวิชาการที่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้กำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ผลิตชุมชนในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นเครื่องมือที่ใช้เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีแนวทางในการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การใช้งานและปลอดภัยต่อผู้บริโภค อีกทั้งยังสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค เนื่องจากมีหลักเกณฑ์การตรวจสอบ และมีหน่วยงานกำกับดูแลทั้งการให้การรับรอง และการตรวจติดตามผลภายหลังได้รับการรับรองแล้ว

ความเป็นมาของ มผช.

ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ผู้ประกอบการภายในประเทศมีอยู่หลายประเทศมีอยู่หลายระดับ ทั้งที่เป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม รวมถึงผู้ผลิตในชุมชน ผู้ประกอบการบางรายสามารถผลิตสินค้าเพื่อส่งออกได้ แต่ยังมีผู้ประกอบการจำนวนมากที่เป็นผู้ประกอบการขนาดย่อม และผู้ผลิตในชุมชนที่ต้องการการพัฒนาและการส่งเสริมเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับ กระทรวงอุตสาหกรรมจึงได้มอบหมายให้สำนักงานอุตสาหกรรมจัดทำโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนนำภูมิปัญญาและทรัพยากรในท้องถิ่นมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนให้การสนับสนุนในด้านการกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการรับรองและสามารถประกันคุณภาพให้กับผู้บริโภคตลอดจนเป็นแนวทางที่เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์จากชุมชนสู่ตลาดผู้บริโภคอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของ มผช.

๑. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรอง และแสดงเครื่องหมายรับรอง

๒. ส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย และสร้างความมั่นใจให้กับผู้ผลิตระดับชุมชนในการทำผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ตลอดจนผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน

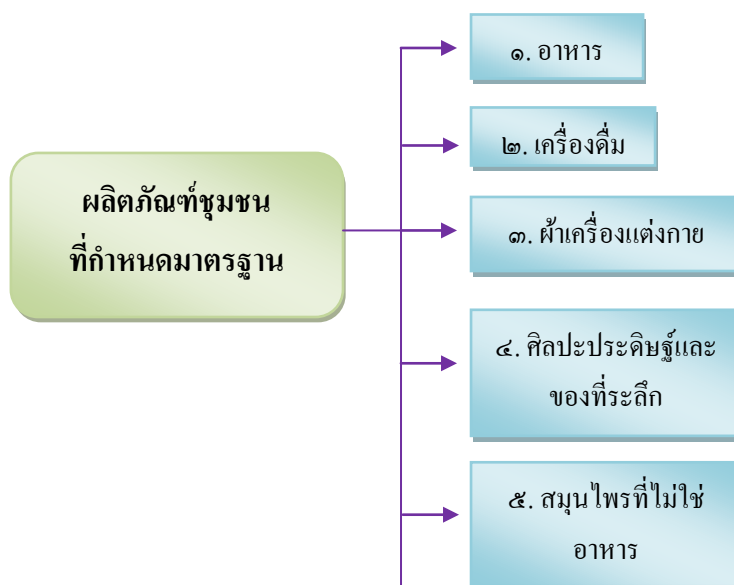
๓. มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน ยกย่องคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นไปตามมาตรฐาน และสอดคล้องตามนโยบายรัฐบาลในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

แนวความคิดดำเนินงาน มผช.

๑. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยสู่สากล (Local Yet Global)
๒. การใช้หลักพึ่งตนเองและการคิดอย่างสร้างสรรค์ของชุมชน การตัดสินใจ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ร่วมกันให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีคุณค่าและสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
๓. การผลักดันผลิตภัณฑ์ดีเด่นที่ผ่านการคัดเลือกจาก กอ.นตผ. ให้สู่การผลิตที่มีมาตรฐาน และได้รับการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์
๔. การสร้างผลิตภัณฑ์โดยใช้แรงงานและทรัพยากรในท้องถิ่น

ผลิตภัณฑ์ที่นำมากำหนด มผช.

ผลิตภัณฑ์ที่จะนำมากำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น ได้พิจารณาจากบัญชีรายชื่อผลิตภัณฑ์ของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ ซึ่งครอบคลุมผลิตภัณฑ์ ๕ ประเภท คือ

คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (คคม.) คืออะไร

คคม. คือ คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยปลัดกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๕ โดยมีเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นประธานคณะกรรมการชุดนี้ เพื่อดำเนินการโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

อำนาจหน้าที่ของ คคม.

๑. พิจารณากำหนด แก่ไข และยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. ให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการออกใบรับรองและการติดตามผลภายหลังที่ได้รับการรับรองแล้ว
๓. ส่งเสริม พัฒนา และประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและข้อมูลให้กับผู้ผลิตในชุมชน
๔. แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อช่วยเหลือดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมาย
๕. ติดตามประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้คณะกรรมการวิจัยพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี ใน กอ. นตผ. แห่งชาติ ทราบทุกระยะ
๖. ดำเนินการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนตามที่ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมายและให้ความเห็นชอบแนวทางการดำเนินงานโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของ สมอ. คือ

๑) การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สมอ. จะกำหนดมาตรฐาน โดยมีข้อกำหนดที่เหมาะสมกับสภาพของผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีแนวทางปฏิบัติไม่ซับซ้อน เพื่อให้ผู้ผลิตเข้าถึงมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ง่ายและคำนึงถึงระยะเวลาในการกำหนดมาตรฐาน โดยใช้ข้อมูลจากประชุมสัมมนาเพื่อจัดทำมาตรฐาน โดย สมอ. หรือจัดจ้างกลุ่มนักวิชาการ และให้ผ่านการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนประกาศใช้

๒) การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน สมอ. จะให้การรับรองและการตรวจติดตามผล เพื่อสนับสนุนผู้ทำให้ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือของผู้บริโภค โดยการเก็บตัวอย่างทดสอบ และค่าใช้จ่ายในการทดสอบตัวอย่างทางโครงการฯ จะให้การสนับสนุน สมอ. จะกำหนดรูปแบบเครื่องหมายรับรองและจะประชาสัมพันธ์เผยแพร่ เพื่อให้ผู้บริโภคทราบและยอมรับอย่างทั่วถึง

๓) ด้านพัฒนาผู้ผลิตในชุมชน ในกรณีที่ผู้ผลิตบางรายมีปัญหาในการทำผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนด สมอ.จะส่งผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการเข้าไปให้ความรู้เบื้องต้นโดยการฝึกอบรมและให้คำปรึกษาแนะนำ ณ ตำบลสถานที่ผลิตจนมีขีดความสามารถขอรับการรับรองได้

๔) ด้านส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ สมอ. จะสร้างการรับรู้เพื่อให้รู้จักและเกิดความตระหนักตื่นตัว โดยเปิดตัวและแนะนำโครงการผ่านสื่อต่างๆเช่น สื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สร้างแรงจูงใจทั้งทางตรงและทางอ้อมกล่าวคือ จัดประชุมผู้นำชุมชนหมู่บ้านที่มีผลิตภัณฑ์ชุมชน และเผยแพร่โครงการให้ทราบด้วยวิธีการต่างๆ เน้นใช้สื่อในท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ เช่น สปอตโฆษณาทางวิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ ตอกย้ำความสำเร็จของผู้ที่ได้รับการรับรอง และยกย่องเชิดชูเพื่อเป็นแบบอย่าง

ความสำเร็จของผลิตภัณฑ์ชาวบ้านภูมิปัญญาไทย และให้ผู้ผลิตเกิดภาพพจน์ที่ดีว่าเป็นสินค้าคุณภาพ เทียบสินค้า แบรินด์เนมทั้งหลาย

การกำหนดมาตรฐาน มผช.

๑. คัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่จะกำหนดมาตรฐาน
๒. นักวิชาการมาตรฐานของ สมอ. เป็นผู้จัดร่าง มผช.
๓. จัดการประชุมเพื่อให้ร่าง มผช. ที่จัดทำมีความพร้อม และมีรายละเอียดที่สมบูรณ์
๔. จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพิจารณาร่าง มผช.
๕. นำร่าง มผช. ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอคณะกรรมการ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (กมช.)

พิจารณา

๖. เสนอ มผช. ต่อประธาน กมช. ลงนามเพื่อประกาศใช้ต่อไป

การตรวจติดตามคุณภาพของผลิตภัณฑ์

ในการตรวจติดตามคุณภาพผลิตภัณฑ์ของผู้ที่ได้รับการรับรองแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จาก สมอ. จะสุ่มซื้อตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรวจสอบตามมาตรฐาน และจะประเมินผล พร้อมทำหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบให้ผู้ผลิตทราบทั้งผลผ่านและไม่ผ่าน สำหรับผู้ที่ไม่ผ่าน ใน หนังสือจะแจ้งเตือนให้แก้ไขปรับปรุงและควบคุมการทำผลิตภัณฑ์ให้เป็นไปตามมาตรฐานอย่าง สม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับการรับรองทราบและตระหนักถึงการรักษาและควบคุมคุณภาพ ปรับปรุง แก้ไขคุณภาพผลิตภัณฑ์ของตนเองหรือของกลุ่มในรายการที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน โดยไม่ต้อง ดำเนินการใด ๆ เพื่อยื่นขอใหม่และไม่ต้องส่งตัวอย่างตรวจสอบซ้ำครั้งที่ ๒ แต่อย่างไร ในรับรองยังคง ใช้ได้เหมือนเดิม ทั้งนี้พนักงานเจ้าหน้าที่ จากสมอ. จะเป็นผู้พิจารณาในการไปสุ่มเก็บตัวอย่างเพื่อ ตรวจติดตามคุณภาพในครั้งต่อไปเอง

หน่วยงานที่ตรวจสอบ มผช.

กลุ่มผลิตภัณฑ์ อาหาร ส่งตรวจสอบที่ สถาบันอาหาร กลุ่มผลิตภัณฑ์ ผ้า งานหัตถกรรม ส่ง ตรวจสอบที่ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตโชนติเวช และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

เครื่องหมาย มผช.

เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มีลักษณะเป็นรูปมือประสาน โดยมีสัญลักษณ์ของ สมอ. อยู่ตรงกลาง ซึ่งมีความหมายดังนี้ มือ หมายถึง การผลิตที่ใช้มือเป็นหลัก มือที่ประสานกัน หมายถึง การผลิตที่เป็นการผลิตในชุมชนมีการรวมกลุ่มกัน สัญลักษณ์ สมอ. หมายถึง การรับรองโดย สมอ. สี ใช้สีพื้นเพียงสีเดียวสีอะไรก็ได้

ความแตกต่างของ มผช.และมอก.

ความแตกต่างกันระหว่างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) กับมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) แบ่งเป็น ๓ หัวข้อหลักดังนี้

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.)	มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)
๑. ข้อกำหนด มอก. มีข้อกำหนดที่ซับซ้อนและมีความเป็นวิชาการสูง	ที่มผช. มีข้อกำหนดง่ายๆ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้
๒. ผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง มอก. ได้มาจากกระบวนการผลิตที่มีการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอนการผลิตเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะคงไว้ซึ่งระดับคุณภาพตามที่กำหนดไว้ใน มอก. ได้อย่างสม่ำเสมอ	ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง มผช. จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระบวนการผลิตอย่างง่าย ๆ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ แต่ยังคงไว้ซึ่งระดับคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน
๓. ระยะเวลาในการตรวจสอบ การตรวจสอบผลิตภัณฑ์ตาม มอก. จะใช้เวลาค่อนข้างนานขึ้นอยู่กับ คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ และระยะเวลาการทำงานของหน่วยตรวจสอบ	ในขณะที่ มผช. ใช้เวลาไม่นานในการทดสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์

ความเกี่ยวข้องระหว่าง OTOP กับ มผช.

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นโครงการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อ ๑) สร้างงาน สร้างรายได้แก่ชุมชน ๒) สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ให้สามารถคิดเอง ทำเอง ในการพัฒนาท้องถิ่น ๓) ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ๔) ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีคณะกรรมการดูแลกิจกรรมในหลายๆ ด้านซึ่ง สมอ. ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการมาตรฐานและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ให้รับผิดชอบงานด้านการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การรับรองคุณภาพ

และการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค และเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตสินค้าของผู้ผลิตในชุมชนให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ

อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์ที่จะขอ มผช.ไม่จำเป็นต้องได้ OTOP แต่ผู้ขอต้องเป็นผู้ผลิตในชุมชน หรือเป็นกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น ต้องเป็นผู้ทำสินค้านั้นจริง และต้องเป็นสินค้าที่มีการกำหนดมาตรฐานชุมชน(มผช.)

๑.๒ ขั้นตอนการดำเนินงานในการขอรับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑. ขอบข่าย

๑.๑ เอกสารนี้กำหนดนิยาม คุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอ การรับรอง การตรวจติดตามผล การยกเลิกการรับรอง และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน

๒. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในเอกสารนี้ มีดังต่อไปนี้

๒.๑ การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน หมายถึง การให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนของผู้ผลิตในชุมชน ที่เกิดการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการหรือไม่มีการจดทะเบียนเป็นการรวมกลุ่มเองโดยธรรมชาติ หรือชุมชนในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านการคัดเลือกจากจังหวัด และ/หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมได้ประกาศกำหนดไว้แล้ว

๒.๒ ผู้ยื่นคำขอ หมายถึง ผู้ผลิตที่อยู่ในชุมชนและ/หรือจากโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ (กอ.นตผ.)

๒.๓ ผู้ได้รับการรับรอง หมายถึง ผู้ยื่นคำขอที่ผ่านการตรวจประเมินแล้ว และได้รับการรับรองจากคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๓. คุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอ

๓.๑ ผู้ยื่นคำขอต้องมีคุณสมบัติในข้อหนึ่งข้อใด ดังต่อไปนี้

๓.๑.๑ เป็นผู้ผลิตในชุมชนของโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แห่งชาติ (กอ.นตผ.)

๓.๑.๒ เป็นกลุ่มหรือสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ หรือกลุ่มอื่น ๆ ตามกฎหมายวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพก้าวหน้า กลุ่มธรรมชาติ เป็นต้น

๔. การรับรอง

๔.๑ การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ประกอบด้วย การดำเนินการดังนี้

๔.๑.๑ ตรวจสอบสถานที่ผลิตและเก็บตัวอย่างจากสถานที่ผลิตส่งตรวจสอบ เพื่อพิจารณาออกใบรับรอง

๔.๑.๒ ตรวจติดตามผลคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับการรับรอง โดยสุ่มซื้อ ตัวอย่างที่ได้รับการรับรองจากสถานที่จำหน่าย เพื่อตรวจสอบ

๔.๒ การขอการรับรอง ให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด หรือจังหวัด พร้อมหลักฐานและเอกสารต่างๆ ตามแบบที่สำนักงาน มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนด

๔.๓ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๔.๒ แล้ว สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะนัด หมายการตรวจสอบสถานที่ผลิตเก็บตัวอย่างส่งทดสอบ หรือทดสอบ ณ สถานที่ผลิต

๔.๔ ประเมินผลการตรวจสอบว่าเป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้กำหนดไว้ หรือไม่

๔.๕ ใบรับรองผลิตภัณฑ์ มีอายุ ๓ ปี นับตั้งแต่วันที่ระบุในใบรับรอง

๔.๖ การขอต่ออายุใบรับรองหรือการออกใบรับรองฉบับใหม่เมื่อใบรับรองฉบับเก่าสิ้น อายุ ให้ดำเนินการตามข้อ ๔.๒ ถึง ๔.๔

๕. เงื่อนไขและการตรวจติดตาม

๕.๑ ผู้ได้รับการรับรอง ต้องรักษาไว้ซึ่งคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่กำหนดไว้ ตลอดระยะเวลาที่ได้รับการรับรอง

๕.๒ การประเมินผลการตรวจสอบตัวอย่างที่สุ่มซื้อเพื่อตรวจติดตามผลต้องเป็นไปตาม มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่กำหนด

๕.๓ การตรวจติดตามผลทำอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๖. การยกเลิกการรับรอง

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จะยกเลิกใบรับรอง กรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๖.๑ ผลิตภัณฑ์ที่ตรวจติดตามผลไม่เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ๒ ครั้ง ติดต่อกัน

๖.๒ ผู้ได้รับการรับรองขอยกเลิกใบรับรอง

๖.๓ มีการประกาศแก้ไขหรือยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้กำหนดไว้

๖.๔ เมื่อใบรับรองครบอายุ ๓ ปี นับจากวันที่ได้รับการรับรอง

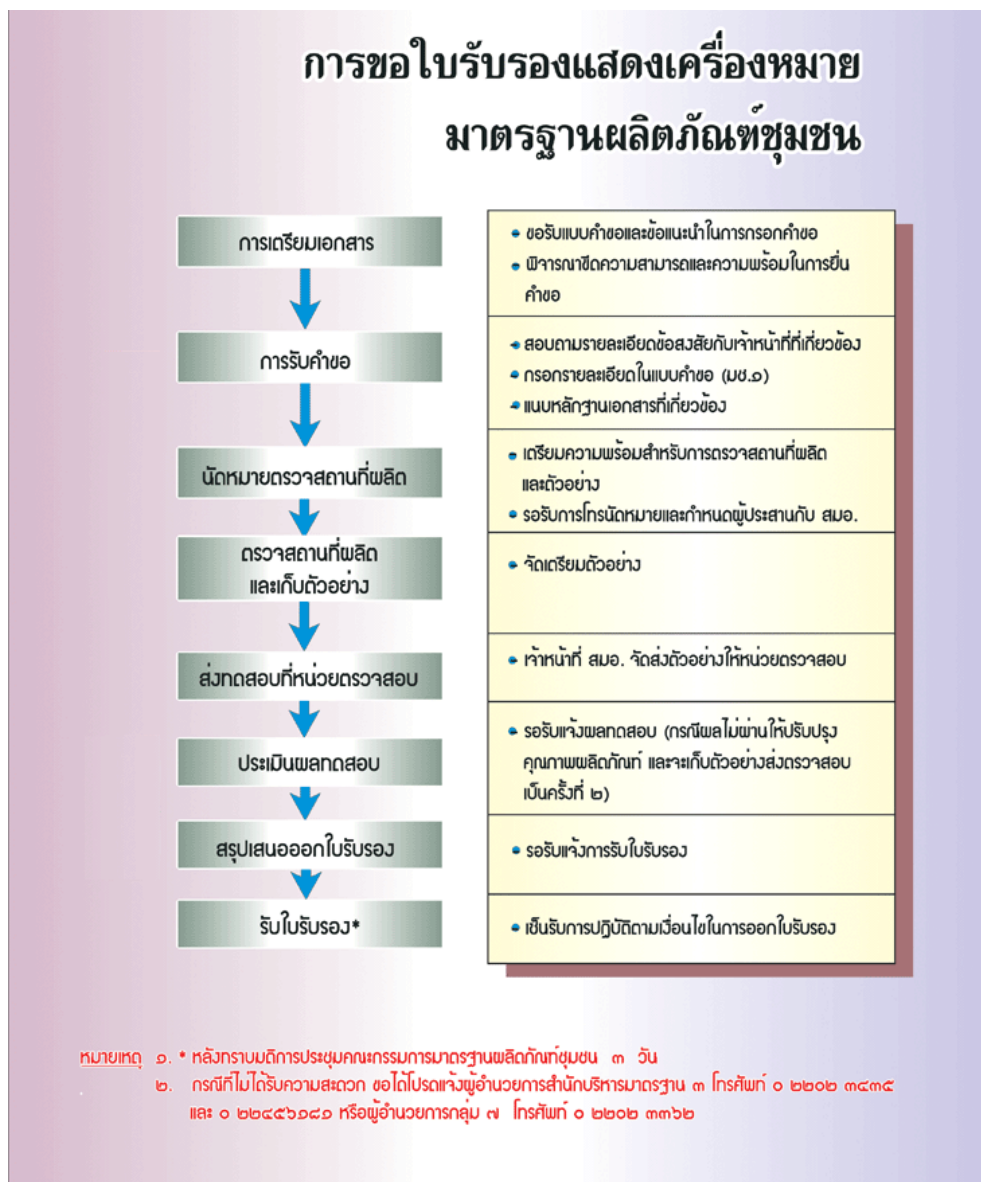
๖.๕ กรณีมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ ที่ กำหนด เช่น การอวดอ้างเกินความเป็นจริง โฆษณาการได้รับการรับรองครอบคลุมรวมถึงผลิตภัณฑ์ ที่ไม่ได้รับการรับรอง

๗. อื่นๆ

๗.๑ ในกรณีที่ยกเลิกใบรับรอง ผู้ได้รับการรับรองต้องยุติการใช้สิ่งพิมพ์ สื่อโฆษณา ที่มี การอ้างอิง ถึงการได้รับการรับรองทั้งหมด

๗.๒ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ไม่รับผิดชอบในการกระทำใด ๆ ของผู้ ได้รับการรับรองที่ได้กระทำไปโดยไม่สุจริตหรือไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ กำหนด

ขั้นตอนการดำเนินงานในการให้การรับรอง

คำขอรับใบรับรอง

แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน รายละเอียดให้ผู้เข้าอบรมได้ศึกษาในแบบ
ฝึกการขอรับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

แบบ มช.๑

คำขอที่.....

**คำขอรับใบรับรอง
แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน**

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า/กลุ่ม.....อายุ.....ปี สัญชาติ.....

ที่อยู่ เลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ยื่นคำขอต่อสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อรับใบรับรอง
แสดงเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนกับผลิตภัณฑ์ชุมชน.....

ประเภท.....

ทำจากสถานที่ผลิตชื่อ.....

เลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ลงชื่อ.....ผู้ขอรับใบอนุญาต

คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ชุมชนแต่ละประเภท

มาตรฐานประเภทอาหาร

๑. ลักษณะทั่วไปและลักษณะเนื้อสัมผัส (ถ้ามี)
๒. สีและกลิ่นรส
๓. สิ่งแปลกปลอม
๔. วัตถุเจือปนอาหาร (ถ้ามี)
๕. วอเตอร์แอททิวิตีและจุลินทรีย์ (ถ้ามี)

มาตรฐานประเภทเครื่องดื่ม
กรณีเป็นเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

๑. คุณลักษณะทางเคมี
๒. คุณลักษณะทางกายภาพ
๓. สิ่งแปลกปลอม
๔. ความเสถียร
๕. วัตถุเจือปนอาหาร (ถ้ามี)

มาตรฐานประเภทเครื่องดื่ม
กรณีเป็นเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์

๑. ลักษณะทั่วไป
๒. สี กลิ่น และรส
๓. สิ่งแปลกปลอม
๔. วัตถุเจือปนอาหาร (ถ้ามี)
๕. วอเตอร์แอททิวิตีและจุลินทรีย์ (ถ้ามี)

มาตรฐานประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย

๑. ลักษณะทั่วไป
๒. เอกลักษณ์
๓. ชนิดเส้นด้ายที่ใช้ทอ
๔. ความกว้างและความยาว
๕. ความเป็นกรด-ด่าง
๖. การเปลี่ยนแปลงขนาดภายหลังการซักและทำให้แห้ง
๗. ความคงทนของสีต่อการซักและต่อเหงื่อ

มาตรฐานประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก

๑. ลักษณะทั่วไป
๒. วัตถุดิบที่ใช้ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม
๓. การถักสาน ลวดลาย การเก็บริม การตัดเย็บหรือการขึ้นรูป การประกอบ หรือการตกแต่งด้วยวัสดุอื่น สีและการเคลือบเงา
๔. วัตถุเจือปนอาหาร (ถ้ามี)
๕. กรณีที่ใช้กับน้ำหรือของเหลว ต้องไม่รั่วซึม
๖. การใช้งาน

มาตรฐานประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

๑. ลักษณะทั่วไป
๒. สี กลิ่น และส่วนประกอบ
๓. ความคงสภาพ
๔. จุลินทรีย์
๕. ความเป็นกรด-ด่าง
๖. สารปนเปื้อน
๗. การใช้งาน

การบรรจุผลิตภัณฑ์

- กรณีมีภาชนะบรรจุ ให้กล่าวถึงภาชนะบรรจุไว้ด้วย
- กรณีที่หุ้มห่อด้วยวัสดุ ให้กล่าวถึงวัสดุไว้ด้วย
- กรณีมีปริมาตรสุทธิ ให้ระบุเป็นน้ำหนักสุทธิ หรือจำนวนชิ้น หรือปริมาตรสุทธิไว้ด้วย

ตัวอย่าง มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนผลไม้กวน (มผช.๓๕/๒๕๕๖)

เครื่องหมายและฉลาก

ให้ที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้ให้เห็นได้ง่าย ชัดเจน

- (๑) ชื่อเรียกผลิตภัณฑ์ เช่น หมวกเส้นใยน้ำตาล กระเป๋าเส้นใยตาล
- (๒) ส่วนประกอบที่สำคัญ
- (๓) ขนาดหรือมิติ หรือน้ำหนักสุทธิ
- (๔) วัน เดือน ปีที่ทำ
- (๕) ข้อแนะนำในการใช้และดูแลรักษา
- (๖) ชื่อผู้ทำหรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน

ในกรณีใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

การชักตัวอย่างและเกณฑ์การตัดสิน

การชักตัวอย่างและการยอมรับ ให้เป็นไปตามแผนการชักตัวอย่างที่กำหนด

การทดสอบ

เป็นการกำหนดวิธีทดสอบของแต่ละข้อกำหนดอาจตรวจสอบโดยคณะผู้ตรวจสอบที่มีความชำนาญหรือใช้เครื่องมือต่างๆ วิธีทดสอบอาจกำหนดให้ตรวจพินิจ หรือวัดด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมหรืออ้างอิงที่เป็นที่รู้จักและยอมรับ

สัญลักษณ์ของการผลิต

๑. สถานที่ตั้งและอาคารที่ทำ
๒. เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการทำ
๓. การควบคุมกระบวนการทำ
๔. การสุขาภิบาล การบำรุงรักษา และการทำความสะอาด
๕. บุคลากรและสัญลักษณ์ของผู้ทำ

ตัวอย่างใบรับรอง มผช.

เลขที่ ๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐๑๒๓

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
ให้ใบรับรองฉบับนี้ไว้ เพื่อแสดงว่า
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านประโคนชัย

ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนกับ
กล้วยสุ่ม มาตรฐานเลขที่ มผช.347/2546

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับอนุญาตคือ กล้วยสุ่ม
สถานที่ที่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านประโคนชัย
เลขที่ 355 ต.ระอากุด - อ.บ. ภูเขียว หมู่ที่ 4
ตำบล ประโคนชัย อำเภอ ประโคนชัย จังหวัด บุรีรัมย์

ออกให้ ณ วันที่ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

นายไพโรจน์ สิงห์ระเดชากุล
เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

มีอายุถึงที่ พ.ศ. ๒๕๖๒

๑.๓ ประโยชน์ของเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

มผช.มีประโยชน์อย่างไร

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นข้อกำหนดทางวิชาการที่กำหนดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์โดยมีเกณฑ์กำหนดที่เหมาะสมกับสภาพของผลิตภัณฑ์ และอยู่ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินในการให้การรับรองผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานกำหนด อีกทั้งเป็นการส่งเสริม พัฒนา และยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตในชุมชนให้เป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในและต่างประเทศ สร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานของรัฐ สำหรับประโยชน์ของ มผช. ที่มีต่อผู้บริโภค ผู้ผลิต และเศรษฐกิจสามารถจำแนกได้ดังนี้

ประโยชน์ต่อผู้บริโภค	ประโยชน์ต่อผู้ผลิต	ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวม
๑. เมื่อเกิดการแข่งขันของธุรกิจชุมชนในเชิงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น ๒. ผลิตภัณฑ์มีความปลอดภัยในการใช้งาน และการบริโภค ๓. ประหยัดเงินและเวลาในการเลือกซื้อ-เลือกใช้ เพราะผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐานสามารถสับเปลี่ยนทดแทนกันได้ ๔. ได้รับความเป็นธรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์ เพราะผลิตภัณฑ์มาตรฐานจะมีคุณภาพสมราคา และสามารถเลือกซื้อได้ตามความต้องการ ๕. สามารถซื้อหาสินค้าที่มีคุณภาพ และสมรรถนะในการทำงานได้อย่างเดียวกันในราคาต่ำลง	๑. มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่กำหนดขึ้น สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการตกลงซื้อ-ขายสินค้าที่มีคุณลักษณะตามมาตรฐาน ระหว่างผู้บริโภคกับผู้ผลิตรายย่อยเพื่อให้ฝ่ายใดเสียเปรียบทางการค้า ๒. มาตรฐานฯ ยังเป็นประโยชน์โดยตรงกับผู้ผลิตสินค้าชุมชน โดยผู้ผลิตแต่ละรายที่ต้องการทำสินค้าให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ สามารถนำมาตรฐานไปศึกษา และปรับปรุงกระบวนการผลิตตลอดจนสถานที่ทำให้เป็นไปตามข้อกำหนดในมาตรฐานฯ ก่อนที่จะขอรับการรับรองจาก สมอ.	๑. ทำให้เกิดความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร เพราะมีความเข้าใจที่ตรงกัน ๒. ประหยัดกำลังคน การใช้วัสดุและเวลา ลดค่าใช้จ่าย ในการจัดหา การส่งสินค้าออกสู่ตลาดการใช้บริการ ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตและราคาจำหน่ายลงได้ ๓. การสร้างพื้นฐานในการเปรียบเทียบ ก่อให้เกิดความยุติธรรมในการซื้อขายและเป็นพื้นฐานการแข่งขันในเชิงการค้า ๔. ประหยัดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศเพราะสามารถใช้ทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ประโยชน์ต่อผู้บริโภค	ประโยชน์ต่อผู้ผลิต	ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยรวม
	๓. ใช้เป็นเอกสารอ้างอิงในการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพการผลิต สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคที่ปัจจุบันหันมาให้ความสนใจกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศมากขึ้น	๕. สร้างความนิยมเชื่อถือในสินค้าที่ผลิตขึ้น แก่ผู้ใช้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ขยายตลาดสินค้าอุตสาหกรรม อันเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้แก่กิจการอุตสาหกรรมและพัฒนาการเศรษฐกิจของประเทศ

การมีหรือไม่มี มผช. ต่างกันอย่างไร

การที่สินค้าของท่านมี มผช. หมายถึง ผลิตภัณฑ์ของท่านได้ผ่านการตรวจสอบแล้วว่า มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่ สมอ. กำหนด ทำให้สินค้าท่านมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ที่มีหน่วยงานราชการให้การรับรองและอาจมีหน่วยงานอื่นพิจารณานำเครื่องหมาย มผช. ไปใช้เป็นหลักเกณฑ์เงื่อนไขสำหรับกิจกรรมของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น การคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ แต่ทั้งนี้สินค้าที่ไม่มีมผช. ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีคุณภาพ เพียงแต่ว่าผู้ผลิตอาจไม่นำสิน้ามายื่นคำขอและตรวจสอบตาม มผช.

๑.๔ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหม

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผ้าไหมและผ้าชนิดต่างๆ เป็นมาตรฐานที่ใช้ครอบคลุมเฉพาะผ้าที่ทอด้วยกี่พื้นบ้านหรือกี่กระตุก โดยใช้เส้นด้ายที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติ เส้นใยประดิษฐ์ และเส้นใยผสม ตามหลักเกณฑ์คำนิยามดังนี้

เส้นใยธรรมชาติ (natural fibres) หมายถึง เส้นใยที่มาจากพืช เช่น ฝ้าย ลินิน ป่าน และเส้นใยที่ มาจากสัตว์ เช่น ขนสัตว์ ไหม

เส้นไหมแท้ หมายถึง เส้นใยโปรตีนที่ได้จากตัวหนอนไหม

เส้นใยประดิษฐ์ (man-made fibres) หมายถึง เส้นใยสังเคราะห์ เช่น พอลิเอสเตอร์ ไนลอน อะคริลิกและเส้นใยกึ่งสังเคราะห์ (regenerated fibres) เช่น แอซี เทต วิสโคส(เรยอน)

เส้นใยผสม หมายถึง เส้นใยธรรมชาติผสมกับเส้นใยธรรมชาติ เส้นใยธรรมชาติผสมกับเส้นใยประดิษฐ์หรือเส้น ใยประดิษฐ์ผสมกับเส้นใยประดิษฐ์ เช่น ฝ้ายผสมกับไหม ฝ้ายผสมพอลิเอสเตอร์ วิสโคสผสมพอลิเอสเตอร์

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.๑๘/๒๕๕๒)

ผ้าทอมือลายขัด

ผ้าทอมือลายขัด หมายถึง ผ้าทอแบบพื้นฐานที่เกิดจากการขัดสานกันระหว่างเส้นด้ายยืนกับเส้นด้ายพุ่ง โดยปกติในโครงสร้างผ้า ๑ ลายซ้ำจะประกอบด้วยเส้นด้ายยืน ๒ เส้น และเส้นด้ายพุ่ง ๒ เส้น ขัดสานซึ่งกันและกันในลักษณะข้าม๑ เส้น และลอด๑ เส้น

ภาพผ้าทอมือลายขัด (ที่มา: มผช.๑๘/๒๕๕๒)

คุณลักษณะที่ต้องการ

๑. ลักษณะทั่วไป

ต้องสะอาดและอยู่ในสภาพเรียบร้อยตลอดทั้งผืน ลวดลายเด่น ความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าตามแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่งให้เป็นไปตามลักษณะของผ้านั้นๆ และต้องไม่มีข้อบกพร่องที่เกิดจากการมวิธีการทำให้เห็นอย่างชัดเจนและมีผลต่อการใช้งาน เช่น สีและเนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ ลายผิดหรือลายไม่ ต่อเนื่อง ผ้าเป็นร่อง รู แยก เส้นด้ายขาด เส้นด้ายหย่อนหรือเป็นบ่วงเส้นด้าย เส้นด้ายตึงหรือเส้นใส ริมผ้าเสีย

๒. เอกลักษณ์

ต้องมีลักษณะเฉพาะของผ้าทอมือลายขัด คือ เส้นด้ายยืน และเส้นด้ายพุ่ง ขัดสานซึ่งกันและกันในลักษณะข้าม ๑ เส้น และลอด ๑ เส้น

๓. ชนิดเส้นใยที่ใช้

ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในฉลาก

๔. ความเป็นกรดต่าง

ต้องอยู่ระหว่าง ๕.๐-๗.๕

๕. สีโอซีที ให้ แอโรแมติกแอมีน ๒๔ ตัว (ยกเว้นสี ธรรมชาติ)

ต้องไม่เกิน ๓๐ มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม

๖. การเปลี่ยนแปลงขนาดภายหลังการซักและทำให้แห้ง

ต้องไม่เกินร้อยละ ๑๐

๗. ความคงทนของสีต่อการซัก (ยกเว้นผ้าสีขาว)

ต้องไม่น้อยกว่าเกรดสเกลระดับ ๓ ทั้งการเปลี่ยนสีและการเปื้อนสี

๘. ความคงทนของสีต่อเหงื่อ ทั้งสภาพกรดและสภาพด่าง (ยกเว้นผ้าสีขาว)

ต้องไม่น้อยกว่าเกรดสเกลระดับ ๓ ทั้งการเปลี่ยนสีและการเปื้อนสี

๑.๕ ขั้นตอนการทดสอบ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของเจ้าหน้าที่

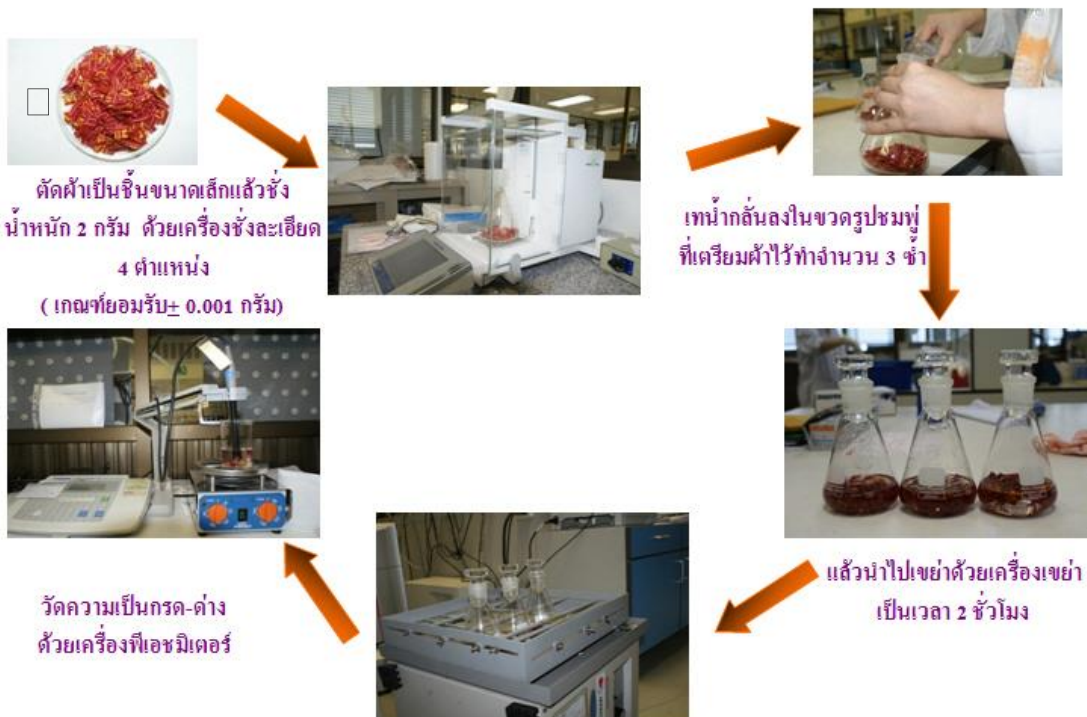
- ☐ ชนิดเส้นใยที่ใช้ (ตรวจลักษณะทั่วไปของเส้นใยโดยใช้สมบัติทางกายภาพและกล้องจุลทรรศน์ ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ที่ฉลาก)

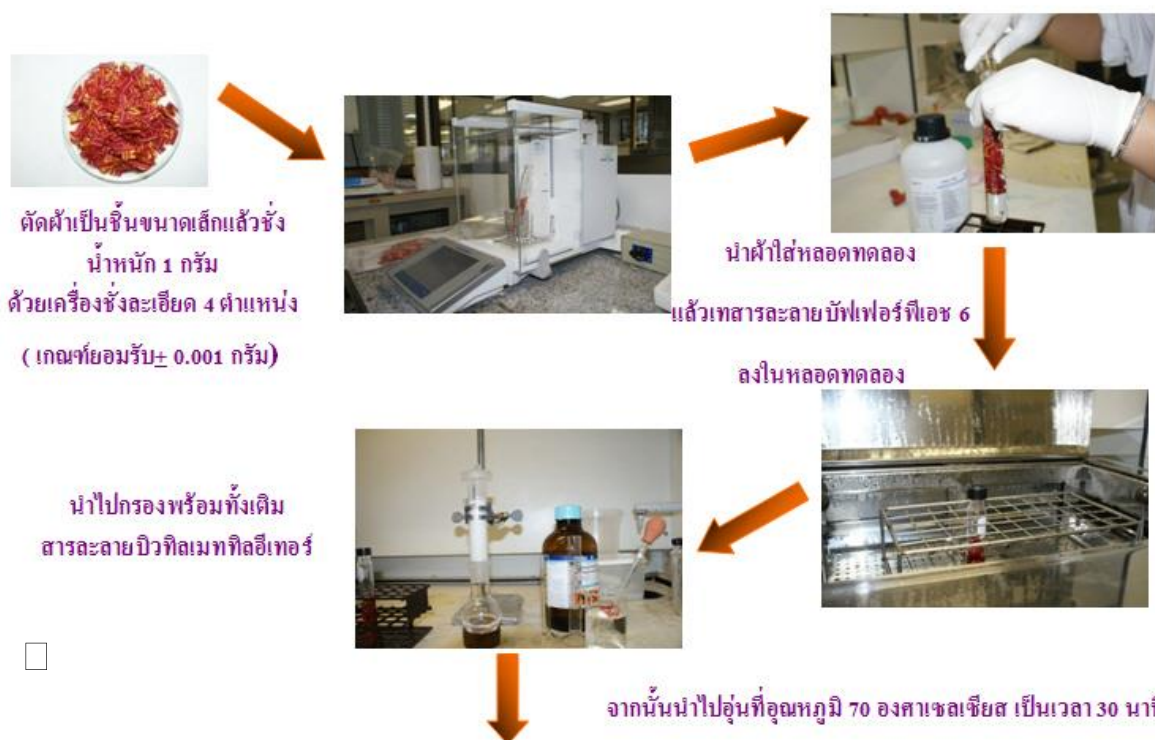
- ☐ ชนิดเส้นใยที่ใช้ (การเผาไหม้ของเส้นใย)

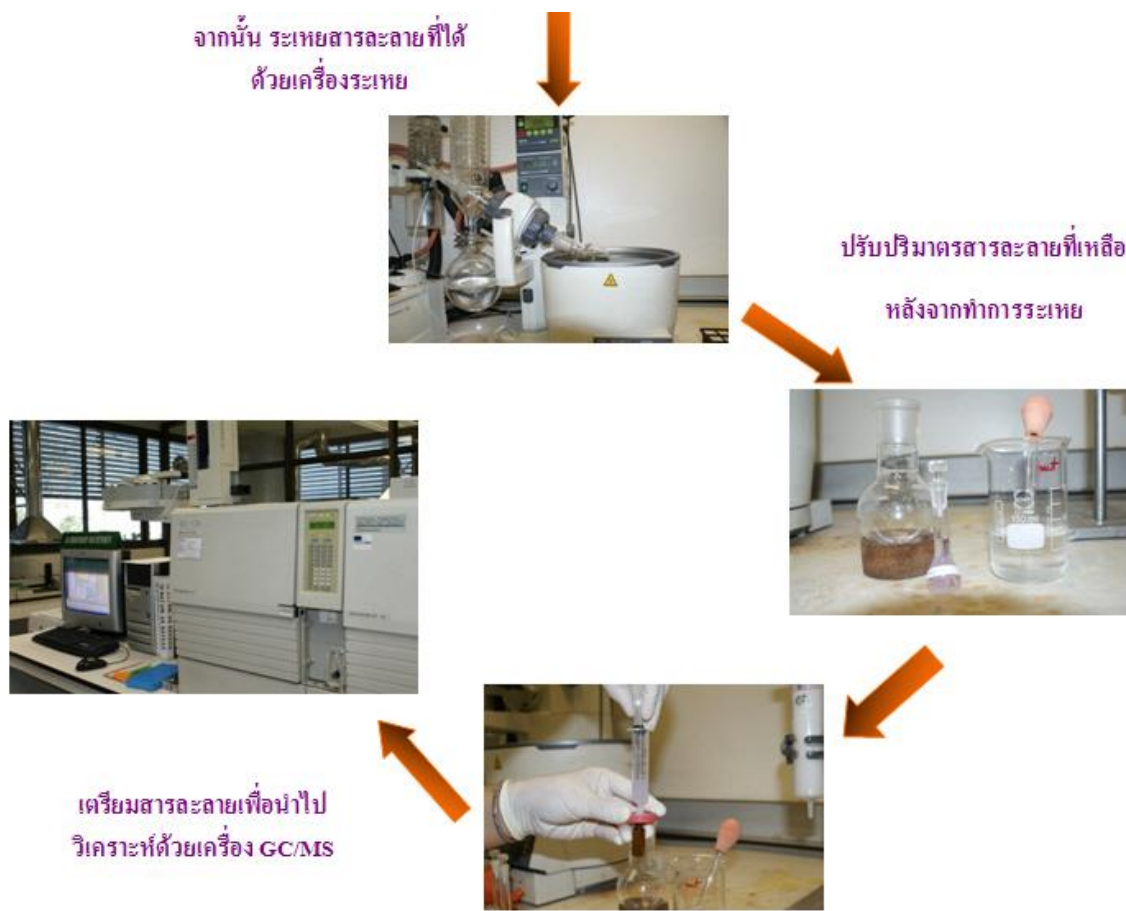

□ ความเป็นกรด-ด่าง (ต้องอยู่ระหว่าง ๕.๐-๗.๕)

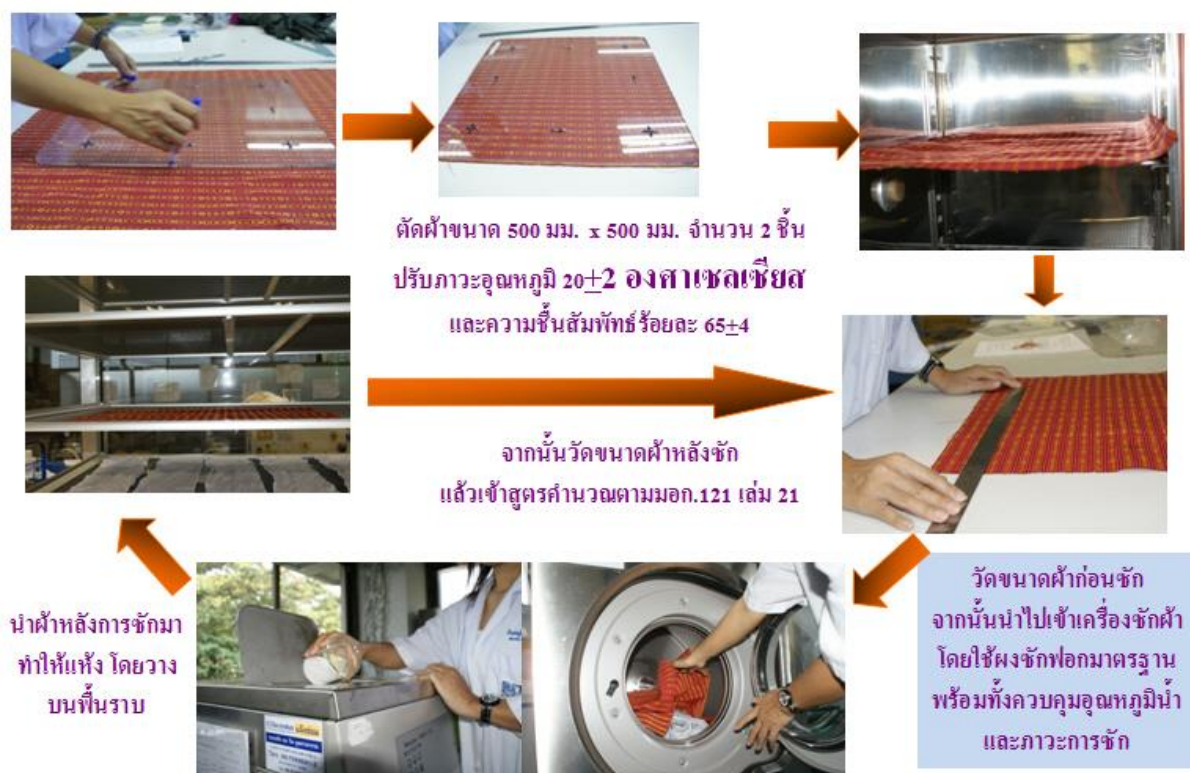

สีเอโซ (สารก่อมะเร็ง) ที่ให้แอมโรแมติกแอมีน (ต้องไม่เกิน ๓๐ มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม)

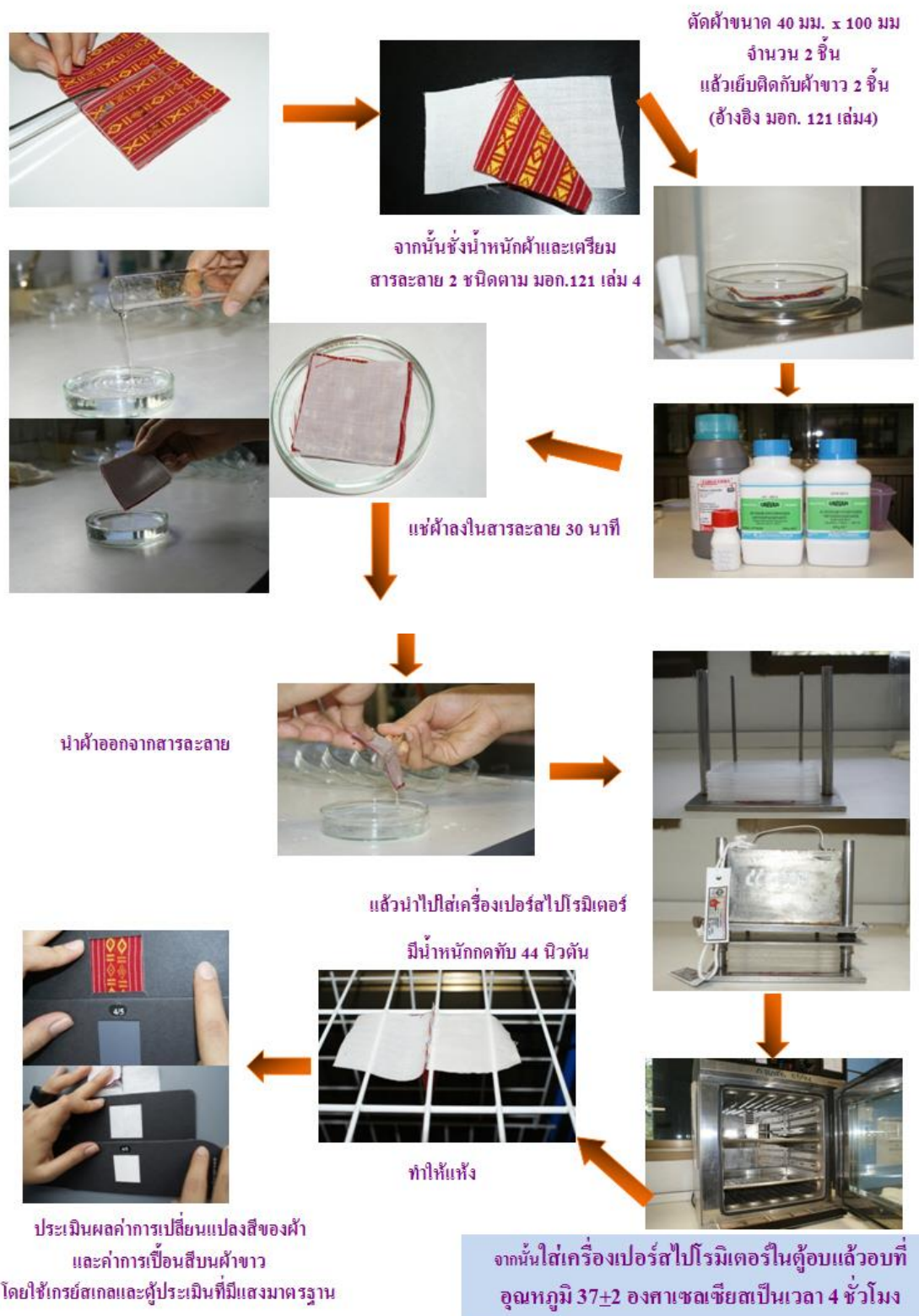
การเปลี่ยนแปลงขนาดภายหลังการซักและทำให้แห้ง (ต้องไม่เกินร้อยละ๑๐)

ความคงทนของสีต่อการซัก (ต้องไม่น้อยกว่าเกรย์สเกลระดับ ๓ ทั้งการเปลี่ยนสีและการเปื้อนสี)

ความคงทนของสีต่อเหงื่อ (ต้องไม่น้อยกว่าเกรย์สเกลระดับ ๓ ทั้งการเปลี่ยนสีและการเปลี่ยนสี)

๑.๖ การผลิตตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นข้อกำหนดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยชุมชน อยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง(ผู้ผลิต/ผู้ใช้/ นักวิชาการ)

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผ้าและเครื่องแต่งกาย)

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ครอบคลุมเฉพาะผ้าที่ทอด้วยกี่พื้นบ้านหรือกี่กระตุก โดยใช้เส้นด้ายที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติ เส้นใยประดิษฐ์ และเส้นใยผสม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนี้ มีดังนี้

๑. ผ้าไหม หมายถึง เป็นผ้าไหมซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างจากผ้าไหมทั่วไป กล่าวคือ มีแสงแวววาวเป็นมันเลื่อม เนื้อผ้าฟูไม่เรียบ อ่อนนุ่ม มีน้ำหนัก บางชนิดเป็นปุมปมอันเนื่องมาจาก ระดับคุณภาพซึ่งเกิดในกระบวนการผลิตแต่ก็ทำให้ได้รับความนิยมของคนบางกลุ่มเพราะดูแล้วมีความแปลกตา

๒. เส้นใยธรรมชาติ (natural fibres) หมายถึง เส้นใยที่ได้มาจากพืช เช่น ฝ้าย ลินิน ป่าน และเส้นใยที่มาจากสัตว์ เช่น ไหม

๓. เส้นไหมแท้ หมายถึง เส้นใยโปรตีนที่ได้จากตัวหนอนไหม

๔. เส้นใยประดิษฐ์ (man-made fibres) หมายถึง เส้นใยสังเคราะห์ เช่น พอลิเอสเตอร์ ไนลอน อะคริลิก และเส้นใยกึ่งสังเคราะห์ (regenerated fibres) เช่น แอซิเตท วิสโคส (เรยอน)

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผ้าและเครื่องแต่งกาย)

๕. เส้นใยผสม หมายถึง เส้นใยธรรมชาติผสมกับเส้นใยธรรมชาติ เส้นใยธรรมชาติผสมกับเส้นใยประดิษฐ์ หรือเส้นใยประดิษฐ์ผสมผสมกับเส้นใยประดิษฐ์ เช่น ฝ้ายผสมกับไหม ฝ้ายผสมกับพอลิเอสเตอร์ วิสโคสผสมกับพอลิเอสเตอร์

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผ้าและเครื่องแต่งกาย)

๑. ขนาด

๑.๑ ความกว้างและความยาว

ต้องไม่น้อยกว่าที่ระบุไว้ในฉลากการทดสอบให้ใช้อุปกรณ์วัดที่ทำจากไม้หรือโลหะที่มีความละเอียดไม่น้อยกว่า ๑ มิลลิเมตร หรือ ๑ ส่วน ๘ นิ้ว แล้วแต่กรณี และมีความยาวไม่น้อยกว่า ๑ เมตร

๒. คุณลักษณะที่ต้องการ

๒.๑ ลักษณะทั่วไป (ต้องสะอาด สภาพเรียบร้อย ฯลฯ)

ภาพการตรวจสอบสภาพเรียบร้อย

๒.๒ เอกลักษณ์ (ต้องมีลักษณะเฉพาะของผ้านั้นๆ)

๒.๓ ชนิดเส้นใย

๒.๔ ค่าความเป็นกรด-ด่าง ต้องอยู่ระหว่าง ๕ – ๗.๕

(ข้อ ๒.๓ – ๒.๔ ตรวจสอบในห้องทดสอบศูนย์วิเคราะห์และทดสอบสิ่งทอ)

๒.๕ สีเอโซที่ให้ออโรเมติกแอมีน มี ๒๔ ตัว (ยกเว้นสีธรรมชาติ) ปฏิบัติตาม EN ๑๔๓๖๒

Part ๑ และ EN ๑๔๓๖๒ Part ๒

๔.๖ การเปลี่ยนแปลงขนาดภายหลังการซักและการทำให้แห้ง (มอก.๑๒๑ เล่ม ๓)

๔.๗ ความคงทนของสีต่อการซัก (ยกเว้นผ้าสีขาว)

๔.๘ ความคงทนของสีต่อเหงื่อ (มอก. ๑๒๑ เล่มที่ ๔)

(ข้อ ๔.๕ – ๔.๘ ตรวจสอบในห้องทดสอบศูนย์วิเคราะห์และทดสอบสิ่งทอ)

๓. การบรรจุ

๓.๑ ให้ห่อหุ้มหรือบรรจุ ในบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม สะอาด แห้ง เรียบร้อย และสามารถป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับผ้าได้

๔. เครื่องหมายและฉลาก

ที่ฉลากหรือภาชนะบรรจุผ้าทุกหน่วย อย่างน้อยต้องมีเลข อักษร หรือเครื่องหมายแจ้งรายละเอียดต่อไปนี้อย่างเห็นได้ง่าย ชัดเจน

๑. ชื่อผลิตภัณฑ์ (ตามชื่อ มผช. เช่น ผ้าผัดหมี่)
๒. เอกลักษณ์ (ผ้า.....)
๓. ชนิดเส้นใยที่ใช้ (เช่น ไหมแท้ ๑๐๐%)
๔. ความกว้างความยาว เป็นนิ้วหรือเซนติเมตร (เช่นกว้าง ๑๐๐ เซนติเมตร ยาว ๒๐๐

เซนติเมตร)

๖. ข้อเสนอแนะในการใช้และการดูแลรักษา

๗. ประวัติผลิตภัณฑ์ (ถ้ามี)

๘. เดือน ปี ที่ทำ

๙. ชื่อผู้ทำหรือสถานที่ทำ พร้อมสถานที่ตั้ง หรือเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน ในกรณีที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ต้องมีความหมายตรงกับภาษาไทยที่กำหนดไว้ข้างต้น

๕. กรณีที่ใช้สิทธิธรรมชาติให้ระบุ (ไหมแท้ ย้อมสีธรรมชาติ)

การยกระดับคุณภาพโดยการพัฒนากระบวนการผลิต

๑. การคัดเลือกเส้นไหม
๒. การฟอกขาว/ย้อมสี
๓. การลงแป้งเส้นไหมยืน
๔. การกรอเส้นไหมเข้าหลอดหรืออัก
๖. อุปกรณ์และ การเดินด้าย การจูงไหมหรือการคันเครือ
๗. การหรีว/ม้วน และการเก็บตะกอ ๘. การทอ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผ้าและเครื่องแต่งกาย) ๒๕๕๒

ผ้ากบับัว มผช. ๑๓/๒๕๕๒

ผ้าแพรวา มผช. ๑๔/๒๕๕๒

ผ้าขิด มผช. ๑๕/๒๕๕๒

ผ้าหางกระรอก มผช. ๑๖/๒๕๕๒

ผ้าผัดหมี่ มผช. ๑๗/๒๕๕๒

ผ้าทอมือลายขิด มผช. ๑๘/๒๕๕๒

ผ้าลายน้ำไหล มผช. ๑๙/๒๕๕๒

ผ้าจก มผช. ๒๐/๒๕๕๒

ผ้ายกมุก มผช. ๒๑/๒๕๕๒

ผ้าบาติก มผช. ๒๒/๒๕๕๒

ผ้าผัดย้อม มผช. ๒๓/๒๕๕๒

ผ้ายก มผช. ๒๔/๒๕๕๒

ผ้ายกดอก มผช. ๒๕/๒๕๕๒

ผ้าขาวม้า มผช. ๒๖/๒๕๕๒

ผ้าปานกัญชง มผช. ๒๕๑/๒๕๕๒

ผ้ากะเหรี่ยง มผช. ๒๕๒/๒๕๕๒

ผ้าคลุมไหล่ มผช. ๒๕๖/๒๕๕๒

ผ้าพันคอ มผช. ๒๕๗/๒๕๕๒

ผ้าสไบ มผช. ๓๘๔/๒๕๕๒

ผ้าคลุมผมสตรี มผช. ๓๘๕/๒๕๕๒

ผ้าถุงทอมือ มผช. ๖๑๐/๒๕๕๒

ผ้าโสร่งทอมือ มผช. ๙๒๔/๒๕๕๒

คุณลักษณะผ้าที่ต้องการตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

ผ้าต้องสะอาดและอยู่ในสภาพเรียบร้อย ตลอดทั้งผืน ลวดลายเด่น เนื้อผ้าควรมีความสม่ำเสมอ ทั้งตามแนวเส้นยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง และให้เป็นไปตามลักษณะของผ้านั้น ๆ และต้องไม่มีข้อบกพร่องที่เกิดจากกรรมวิธีการผลิตให้เห็นอย่างชัดเจน

ต้องไม่มีข้อบกพร่องที่เกิดจากกรรมวิธี การทำให้เห็นอย่างชัดเจน และมีผลต่อการใช้งาน เช่น สีและเนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ ลายผิดหรือลายไม่ต่อเนื่อง ผ้าเป็นรู รอยแยก รอยเส้นด้ายยืนและด้ายพุ่งขาด เส้นด้ายตึง/หย่อน ริมผ้าไม่เรียบร้อยหรือริมเสีย

รอยตำหนิที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ในผ้าทอมือ

๑. เส้นยืนตึง/หย่อน (ผ้าสะท้าน)
๒. ร้อยเส้นยืนเข้าช่องฟันหวีผิด
๓. ร้อยเส้นยืนเข้าตะกอดัด หรือเรียงตะกอดัด
๔. เส้นยืนขาดไม่ต่อในทันที
๕. เส้นยืน/เส้นพุ่งต่าง
๗. คั่นไหมไม่พอดีหน้าผ้า ถักไหมไว้บริเวณริมผ้า
๘. ริมเสีย/ริมไม่เรียบร้อย
๖. ร้อยฟันหวี/ตะกอดัดชำรุด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒

หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการฟอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

คำอธิบายรายวิชา

การฟอกย้อมสีไหมมีความสำคัญต่อการผลิตผ้าไหมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานชุมชน โดยการย้อมสีไหมให้ได้เกณฑ์มาตรฐานชุมชนนั้นสีของไหมต้องไม่ตกและมีความสม่ำเสมอ โดยอาศัยอุปกรณ์การย้อมที่ได้มาตรฐานช่วยการย้อมสีไหมเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานชุมชน ดังนั้นผู้ผลิตผ้าไหมจำเป็นต้องเรียนรู้ การฟอกย้อมสีไหม คุณภาพของน้ำที่ใช้ในการฟอกย้อมสีไหม การฟอกกำจัดกาฬ และฟอกขาวเส้นไหม วิธีการฟอกกำจัดและฟอกขาวเส้นไหมแบบใช้น้ำเดียว การฟอกขาวเส้นไหม และเทคนิคการแก้ไขปัญหาการย้อมสี

จุดประสงค์

๑. เพื่ออธิบายความสำคัญของการฟอกย้อมสีที่มีต่อมาตรฐานชุมชนได้
๒. เพื่อให้เกิดแนวทางนำไปสู่การฟอกย้อมสีที่ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานชุมชน
๓. เพื่อให้เกิดแนวทางสำหรับแก้ไขปัญหาการฟอกย้อมได้

เนื้อหา

๑. การต้มแยกกาฬไหม
๒. การฟอกขาวไหม
๓. การย้อมสีไหมด้วยสีแอสึก
๔. เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับสี
๕. ทฤษฎีสี
๖. สีเคมี สีธรรมชาติ
๗. สีต้องห้าม
๘. อันตรายที่เกิดจากสีที่ใช้ย้อมไหม
๙. หลักการเลือกใช้สีย้อมไหมที่ปลอดภัย
๑๐. การรักษาคุณภาพและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การนำเข้าสู่บทเรียน

เป็นการเชื่อมโยงประเด็นความสำคัญของการย้อมสีที่มีต่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยสร้างมุมมองจากการวิเคราะห์สีที่ได้มาตรฐานกับสีที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้ประกอบการ วิทยากรสรุปและอธิบายเข้าสู่บทเรียน

ขั้นตอน

วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้ผลิตและแจกเอกสารประกอบการเรียนรู้ พร้อมกับอธิบายประกอบการสาธิตเชิงปฏิบัติการและจัดกิจกรรมให้ผู้ประกอบการได้ทดลองปฏิบัติการฟอกย้อมสีไหม

ขั้นสรุป

วิทยากรและผู้ประกอบการร่วมสรุปผลเรียนรู้ร่วมกัน

สื่อการฝึกอบรม

๑. เนื้อหา เรื่อง กระบวนการพอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. Power Point เรื่อง กระบวนการพอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. อุปกรณ์การปฏิบัติการย้อมสีไหม
๔. หนังสือและเอกสารแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการย้อมสีไหม

การประเมินผล

๑. สังเกตความสนใจขณะฟังบรรยาย และการตอบคำถาม
๒. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้
๓. ประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติการ

หลักสูตรที่ ๒ กระบวนการพอกย้อมไหมเพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๒.๑ การต้มแยกกาไหม

เพื่อกำจัดเอาส่วนที่เป็นกาไหม รวมทั้งสิ่งสกปรกต่าง ๆ ที่แปลกปลอมปะปนมาด้วยให้หลุดออกมาจากส่วนที่เป็นเส้นใย ซึ่งจะมีผลทำให้เส้นใยไหมเกิดความอ่อนนุ่ม มีความมันเงา เปียกนํ้าง่าย ไม่เป็นอุปสรรคต่อการนำไปย้อมหรือพิมพ์

วิธีการ น้ำ ๓๐ ลิตร/น้ำหนักไหมดิบ ๑ กิโลกรัม
 สบู่ซันไลท์ ๑๕-๒๐ เปอร์เซ็นต์ (ของน้ำหนักไหม)
 หรือ ๑๕๐ กรัม-๒๐๐ กรัม หรือ ๑๔-๒๐ ซ้อนแกงปาด
 โซดาแอช ๑-๑.๕ กรัม/ลิตร
 หรือ ๓๐ กรัม-๕๐ กรัม หรือ ๓-๕ ซ้อนแกงปาด

ต้มนํ้าจนเริ่มร้อนแล้วใส่สบู่ซันไลท์ และโซดาแอช ต้มนํ้าต่อจนอุณหภูมิของนํ้าสูงถึง ๙๐-๙๕ องศา จึงเริ่มต้นใส่ไหมดิบลงไปต้มพอก ทำการต้มพอกเป็นเวลา ๒๐-๒๕ นาที จากนั้นนำไปบิดหรือสลัดเอานํ้าออก แล้วนำไปแช่นํ้าร้อน (๙๐-๙๕ องศา) ประมาณ ๑-๒ นาที แล้วจึงนำไปซักล้างด้วยนํ้าเย็นให้สะอาด บิดหรือสลัดเอานํ้าออก กระตุกแล้วนำไปผึ่งให้แห้ง

หมายเหตุ

๑. ควรกลับไหมบ่อย ๆ เพื่อให้การกำจัดกาไหมเป็นไปโดยสม่ำเสมอและทั่วถึง

๒.๒ การพอกขาวไหม

การพอกขาวเส้นไหม มีวัตถุประสงค์เพื่อขจัดกาไหม สิ่งสกปรกต่าง ๆ สีสนับและสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ ที่ติดมากับเส้นไหมโดยไม่ทำให้เส้นไหมเสียหาย เส้นไหมที่ได้จะมีความสะอาดหมดจด ปราศจากกลิ่นสาบ มีความอ่อนนุ่ม และความเลื่อมมัน ดูดซับความชื้นและนํ้าได้ดีมีความขาวพอกเหมาะที่จะนำไปย้อมสีได้

ในการพอกขาวเส้นไหม อาจนำเส้นไหมมาพอกกำจัดกาวก่อนแล้วนำเส้นไหมที่ผ่านการพอกกาวมาแล้วนำมา พอกขาวภายหลัง หรืออาจนำเส้นไหมมาพอกกำจัดกาวและพอกขาวแบบใช้นํ้าเดียวไปพร้อมกันเลยก็ได้ ซึ่งเป็นกรรมวิธีซึ่งประยุกต์ขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการผลิตของเกษตรกร ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเฉพาะวิธีการพอกกาวและพอกขาวเส้นไหมแบบใช้นํ้าเดียว ซึ่งสะดวกต่อการปฏิบัติของเกษตรกรและใช้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าวิธีการอื่น ๆ

วิธีการพอกขาวเส้นไหมแบบใช้นํ้าเดียว

อัตราส่วนของสารในการพอกกำจัดกาวและพอกขาวเส้นไหมแบบใช้นํ้าเดียว

๑. เส้นไหมพันธุ์ไทยและพันธุ์ไทยลูกผสม “สีเหลือง” (สำหรับเส้นไหม ๑ – ๑.๓ กิโลกรัม)
 - นํ้าสะอาด ๓๐ ลิตร
 - สบู่แท่ง ๑๓๕ – ๑๘๐ กรัม
 - สบู่เทียม ๓๐ กรัม
 - โซดาแอช ๕๐ กรัม
 - โซเดียมไฮโดรซัลไฟด์ ๕๐ กรัม

๒. เส้นไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศ “สีขาว” (สำหรับเส้นไหม ๑ – ๑.๓ กิโลกรัม)

- น้ำสะอาด ๓๐ ลิตร
- สบู่แท่ง ๙๐ กรัม
- สบู่เทียม ๓๐ กรัม
- โซดาแอส ๒๕ – ๓๐ กรัม
- โซเดียมไฮโดรซัลไฟด์ ๒๐ – ๒๕ กรัม

วิธีการ

ใส่น้ำสะอาด ๓๐ ลิตรลงในภาชนะต้มให้ถึงอุณหภูมิ ๙๐ องศาเซลเซียส ใส่สบู่แท่งที่หั่นเป็นฝอยแล้ว สบู่เทียม และโซเดียม ลงไปคนจนละลาย นำตะแกรงใส่รองกันถึงฟอกให้เรียบร้อยนำเส้นไหมแบ่งใส่ห้วงฟอกย้อม ๓ - ๔ ห้วง ทำการจัดและขยายไฟไหมแล้วนำลงฟอก กลับเส้นไหมไปมาเป็นช่วง ๆ ประมาณ ๓๐ นาที หรือนานกว่าหากเส้นไหมยังไม่ขาวพอ จากนั้นนำเส้นไหมทั้งชุดขึ้นผึ่งให้เย็นแล้วบิดให้หมาดที่สุด นำไปซักล้างในน้ำเย็น ๔ ครั้ง บิดให้หมาดทุกครั้ง จากนั้นนำไปล้างในน้ำร้อน ๑๐๐ องศาเซลเซียส เป็นเวลา ๑๐ นาที บิดให้หมาด กระตุกเส้นไหมให้เรียงตัวขนานกันคืนสู่สภาพเดิมผึ่งให้แห้งในที่ร่ม

หมายเหตุ

- เส้นไหมพันธุ์ไทย และพันธุ์ไทยลูกผสม ชนิดไหมหนึ่ง (ไหมยอด) และเส้นไหมสอง (ไหมสาวรวม) กำหนดให้ใช้สบู่แท่ง (ซันไลน์) จำนวน ๑๓๕ กรัม สำหรับเส้นไหมสามซึ่งสาวเส้นใยจากรังไหมบริเวณชั้นเปลือกนอกสุด (ไหมลิบ) กำหนดให้ใช้สบู่ ๑๘๐ กรัม ใช้เวลาต้มฟอก ประมาณ ๗๐ นาที (กำหนดไว้เดิมโดยรวม ๖๐ นาที)

- ในกรณีที่มีความประสงค์ที่จะฟอกขาวเส้นไหมซ้ำอีกครั้ง เส้นไหมซึ่งผ่านกรรมวิธีฟอกกำจัดกาวยาไหม สิ่งสกปรกและฟอกขาวเส้นไหมแบบใช้น้ำเดียวและได้ทำการซักล้างในน้ำเย็น ๔ ครั้งเรียบร้อยแล้วสามารถนำไป ปฏิบัติกรรมวิธีฟอกขาวเส้นไหมในน้ำเดือด

- เส้นด้ายไหมพันธุ์พื้นเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นไหมที่ได้รับจากการสาวเส้นใยจากรังไหมบริเวณชั้นเปลือกนอกสุด (ไหมลิบ) ที่ผลิตขึ้นในบางพื้นที่จะเป็นสีเหลืองปนแดงเข้มขึ้นมากอาจจำเป็นต้องใช้ปริมาณสารโซเดียมไฮโดรซัลไฟด์เพิ่มมากขึ้นเป็น ๖๐ กรัม เพื่อความเหมาะสม

- โซเดียมไฮโดรซัลไฟด์จะสลายตัวหรือเสื่อมสภาพได้ง่ายและรวดเร็วที่อุณหภูมิสูงต้องควบคุมอุณหภูมิในถังฟอกให้คงที่ ๙๐ องศาเซลเซียสตลอดเวลาที่ทำการฟอกขาวเส้นไหม

การฟอกขาวเส้นไหม ครั้งที่ ๒

การฟอกขาวเส้นไหม ครั้งที่ ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เส้นไหมมีความสะอาด หมดจดและมีความขาวเพิ่มมากยิ่งขึ้น จนเหมาะสมในการย้อมสีอ่อนมาก ๆ เพื่อให้สีย้อมชัดเจนและมีความสดใสมยิ่งขึ้น

อัตราส่วนของสารในการฟอกขาวเส้นไหม ครั้งที่ ๒

๑. เส้นไหมพันธุ์ไทยและพันธุ์ไทยลูกผสม “สีเหลือง” (สำหรับเส้นไหม ๑ กิโลกรัม)

- น้ำสะอาด ๓๐ ลิตร
- สบู่เทียม ๑๕ กรัม

- โซดาแอส ๒๐ กรัม
- โซเดียมไฮโดรซัลไฟด์ ๔๐ กรัม

๒. เส้นไหมพันธุ์ลูกผสมต่างประเทศ “สีขาว” (สำหรับเส้นไหม ๑ กิโลกรัม)

- น้ำสะอาด ๓๐ ลิตร
- สบู่เทียม ๑๕ กรัม
- โซดาแอส ๒๐ กรัม
- โซเดียมไฮโดรซัลไฟด์ ๒๐ กรัม

วิธีการ

เตรียมน้ำสะอาด ๓๐ ลิตร ลงในภาชนะต้มจนถึง ๙๐ องศาเซลเซียส ใส่สบู่เทียม โซดาแอส และโซเดียมไฮโดรซัลไฟด์ ลงไป คนจนละลายทั่วแล้วใส่ตระแกรงรองกันถึง นำเช็ดไหมทั้งชุดลงฟอก กลับเส้นไหมไปมาเป็นช่วง ๆ ฟอกนานประมาณ ๓๐ นาที หรือนานกว่า ถ้าเห็นว่าเส้นไหมยังไม่ขาว พอ จากนั้นนำเช็ดไปขึ้นผึ่งให้เย็นแล้วบิดให้หมาดที่สุดนำไปซักล้างในน้ำเย็น ๒ - ๓ ครั้ง สลับกับการ บิดให้หมาด แล้วนำไปต้มในน้ำเดือดนาน ๑๐ นาที บิดให้หมาดซักล้างน้ำเย็น ๑ - ๒ ครั้ง บิดให้หมาดกระตุกเส้นไหมให้เรียงตัว ผึ่งให้แห้งด้วยลมในที่ร่ม

๒.๓ การย้อมสีไหมด้วยสีแอสลิก

ประเภทของสีย้อมที่ใช้ในการย้อมไหม และเป็นที่ยอมรับกันมาก ได้แก่ สีแอสลิก สีเมทัลลิกคอมเพล็กซ์ สีเบสิก และสีอีกบางประเภทที่ไม่เหมาะสมนัก แต่ก็อนุโลมให้ใช้ย้อมไหมได้บางตัว เช่น สีรีแอคทีฟ สีไดเรคท์ ฯลฯ

การย้อมไหมด้วยสีแอสลิก

สีแอสลิก เป็นสีที่ใช้ย้อมเส้นไหมที่ได้จากสัตว์ (เส้นมัยโปรตีน) โดยเฉพาะเช่น ไหม ขน สัตว์ หรือเส้นใยที่มีโครงสร้างทางเคมีคล้ายเส้นใยขนสัตว์ เช่น ไนลอน นอกจากนี้ยังสามารถย้อมเส้นใยพืชพวกป่านและปอได้ดีอีกด้วย สาเหตุที่เรียกว่าสีแอสลิก เพราะสีชนิดนี้สามารถย้อมได้ดีในน้ำย้อมที่มีสภาวะเป็นกรด แต่ก็มีสีชนิดนี้บางพวกที่สามารถย้อมได้ในสภาวะน้ำย้อมที่เป็นกลาง สีแอสลิก เป็นสีที่ย้อมง่าย ราคาถูก มีคุณสมบัติในการคงทนต่อแสง ตั้งแต่ชั้นพอใช้จนถึงดีมาก และมีความคงทนต่อการซักตั้งแต่ปานกลางจนถึงดีเยี่ยม มีทั้งสีที่มีความเป็นเงาสวย สีสดสวย และสีด้าน

วิธีละลายสี ละลายสีด้วยน้ำร้อน คนให้สีละลายแล้วเติมสบู่เทียมลงไปคนให้เข้ากัน แล้วนำไปใสในอ่างย้อม เพื่อเตรียมย้อม

วิธีย้อม

น้ำ ๓๐ ลิตร/น้ำหนักไหมดิบ ๑ กิโลกรัม

สีแอสลิก ๐.๕ - ๔% ของน้ำหนักไหม

หรือ ๑ - ๓ ช้อนแกงปาด

สบู่เทียม ๑ - ๒ กรัม/ลิตร

หรือ ๒๐ ซีซี - ๖๐ ซีซี หรือ ๒ - ๖ ช้อนแกงปาด

กรดอะซิติก ๑ - ๒ ซีซี/ลิตร

หรือ ๓๐ กรัม - ๕๐ กรัม หรือ ๒ - ๖ ช้อนแกงปาด

เริ่มต้นทำการย้อมที่อุณหภูมิต่ำ ๆ ก่อน (๓๐ – ๔๐ องศา) จากนั้นค่อย ๆ เพิ่มอุณหภูมิให้สูงขึ้นช้า ๆ จนถึง ๙๐ – ๙๕ องศา (เดือดอ่อน ๆ) ย้อมที่อุณหภูมินี้ประมาณ ๓๐ นาที แล้วเติมกรดน้ำส้ม ทำการย้อมต่อไปอีก ๓๐ – ๔๐ นาที จากนั้นนำไปล้างด้วยน้ำสะอาด

หมายเหตุ ในการย้อมแต่ละครั้ง ถ้าหากย้อมครบตามกำหนดเวลาแล้ว แต่ยังไม่ได้รับความเข้มของสีไม่เพียงพอและยังมีน้ำสีเหลืออยู่ในอ่างย้อมมาก ก็อาจแก้ไขได้โดยการเติมกรดน้ำส้มเพิ่มลงไป แล้วทำการย้อมต่ออีก ๒๐ – ๒๕ นาที จนได้สีเข้มตามต้องการ

การย้อมสีไหมด้วยสีเบสิก

สีเบสิก เป็นสีที่ให้ความสดใสของสีสูง แต่คุณสมบัติความคงทนต่อแสงและการซักด่ำ คือ ซีดเร็ว และเมื่อทำการซักล้างจะตกสี เนื่องจากมีคุณภาพต่ำจึงมีผู้นิยมใช้กันน้อย สำหรับกรรมวิธีการย้อมและส่วนประกอบของสารเคมีในอ่างย้อมใช้เช่นเดียวกับการย้อมสีเบสิก

การย้อมสีไหมด้วยสีรีแอคทีฟ

สีชนิดนี้จะย้อมติดเส้นไหมด้วยปฏิกิริยาโดยตรงระหว่างสีกับเส้นใยไหมในสภาวะน้ำย้อมที่เป็นด่าง จึงเป็นสีที่มีความทนทานต่อการซักดีมาก แต่เปอร์เซ็นต์การย้อมติดไหมมีน้อย เพราะเป็นสีที่ไวต่อปฏิกิริยา สีส่วนหนึ่งจะสูญเสียไปกับการทำปฏิกิริยากับน้ำและด่าง สีที่ได้จากการย้อมค่อนข้างอ่อน และจำเป็นต้องใช้สีจำนวนมาก จึงจะได้ระดับความเข้มของสีที่ต้องการ

วิธีละลายสี ละลายสีด้วยน้ำเย็นจำนวนเล็กน้อย แล้วเติมน้ำอุ่น (๕๐ – ๖๐ องศา) ลงไป กวนให้เข้ากัน แล้วจึงค่อยเทลงในอ่างย้อม

วิธีย้อม

น้ำ ๓๐ ลิตร/น้ำหนักไหมดิบ ๑ กิโลกรัม

สีรีแอคทีฟ ๐.๕ – ๔% ของน้ำหนักไหม

หรือ ๑ – ๕ ซ่อนแกงปาด

เกลือแกง ๓๐ – ๔๐ กรัม/ลิตร

หรือ ๖๐ กรัม – ๑๒๐ กรัม หรือ ๖ – ๑๒ ซ่อนแกงปาด

เริ่มทำการย้อมที่อุณหภูมิห้อง จากนั้นค่อยเร่งอุณหภูมิสูงขึ้นช้า ๆ จนถึง ๖๐ องศา ภายใน ๒๕ – ๓๐ นาที ย้อมที่อุณหภูมินี้ต่อไป ๑๕ – ๒๐ นาที แล้วเติมโซดาแอช และย้อมต่อไปอีก ๓๐ – ๔๕ นาที จึงเอาไหมที่ย้อมเสร็จแล้วชกน้ำให้สะอาด

การลอกสี

การย้อมสีเพื่อให้ได้ระดับความเข้มที่ต้องการนั้นค่อนข้างยาก ต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญของผู้ย้อมมาก และโอกาสที่จะย้อมสีออกมาได้สม่ำเสมอ หรือต่างก็มีอยู่มาก จำเป็นต้องลอกเอาสีออก ซึ่งทำได้ ๒ ลักษณะ คือ

๑. การลอกสีออกแต่เพียงบางส่วน

๒. การลอกสีออกหมด เมื่อเราไม่ต้องการใช้สีนั้นแล้ว

วิธีการลอกสีขึ้นอยู่กับชนิดของสีที่ใช้ย้อม สำหรับสีจำพวกสีแอซิด สีเมทัลคอมเพล็กซ์ สีรีแอคทีฟ สามารถใช้โซเดียมไฮโดรซัลไฟท์ ละลายน้ำให้ได้ความเข้มข้น ๓ – ๔ กรัม/ลิตร ที่อุณหภูมิ ๘๐ - ๙๐ องศา เป็นเวลา ๓๐ นาที ก็อาจลอกสีหมดได้ แต่บางสีอาจเปลี่ยนสีไปเป็นอีกสีหนึ่ง

๒.๔ เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับสี

เกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเกี่ยวกับสี คือ ต้องไม่มีสีตก สีต่าง ซึ่งปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข สีตก และสีต่าง ดังต่อไปนี้

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
๑. ผ้าสีตก สีต่าง	วัสดุ(เส้นด้ายฝ้าย เส้นไหม)	☐ - ใช้ของใหม่ที่มี จำหน่ายตามท้องตลาดไม่ใช่ด้ายที่มีส่วนผสมของเส้นใยอื่น เช่น โทเร/ฝ้าย โทเร/เรยอน ☐ - ต้องผ่านการทำความสะอาด เช่นการต้มแยกไขมัน(ฝ้าย)การลอกกาไหมมาอย่างดี ☐ - ผ่านการฟอกขาวให้มีความสม่ำเสมอทั่วกันทั้งใจ (ย้อมสีอ่อน)
	น้ำ	- ใช้น้ำที่สะอาดปราศจากฝุ่นตะกอนใช้น้ำฝน (หลีกเลี่ยงการใช้น้ำกระด้าง มีคลอรีน สารส้ม)
	สารเคมี	- ใช้สารเคมีใหม่ (ไม่เป็นก้อนแข็ง เยิ้ม มีสิ่งสกปรกเจือปน) - ใช้สารเคมีให้ ถูกต้องตามสูตรการย้อมสีประเทศนั้นๆ
	สีย้อม	☐ - ใช้สีย้อมที่เป็นของใหม่ (ไม่เป็นก้อนแข็ง เยิ้ม มีสิ่งสกปรก เจือปน) เลือกสีย้อมที่ไม่มีสารเอโซที่ ให้เอโรเมติกเอมีน(สารที่เป็นอันตรายต่อคน) ตามที่ มพช.ต้องการไม่เกิน ๓๐ มิลลิกรัมต่อกิโลกรัมเลือกสีที่ย้อมได้ตรงตามประเภทของเส้นใยโดยคำนึงถึงคุณภาพและราคา เลือกสีที่มีค่าความคงทนต่อการซัก (แกสีตก) ในกรณีที่ใช้สีผสมต้องคำนึงถึงค่าการยิดเหนียวติดเส้นใยให้มีค่าใกล้เคียงกัน
	เวลา	☐ - ต้องย้อมให้ได้เวลาครบตามสูตรการย้อมสีประเภทนั้นๆ(ไม่ลัดขั้นตอน)
	อุณหภูมิ	- ต้องเป็นไปตามสูตรการย้อมสีประเภทนั้นๆ

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
	การเติมสีและสารเคมี	- ต้องละลายสีดูให้สีแตกตัว ละลายจนหมดไม่เป็นเม็ด(หลังการละลายสีก่อนเทลงหม้อ ย่อมอาจใช้ผ้าขาวบางกรองอีกครั้ง)สีบางตัวไม่ละลายน้ำต้องใช้สารเคมีช่วยในการละลายต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง เวลาในการใส่สารเคมีต้องทำตามสูตรการย้อมสีประเภทนั้นๆ ไม่ลัดขั้นตอน ไม่ใส่สารเคมีถูกวัสดุโดยตรง อัตราส่วนต้องเป็นไปตามสูตรการย้อมสีประเภทนั้น
	หม้อย้อม	- ต้องสามารถบรรจุน้ำได้ตามน้ำหนักของวัสดุที่ย้อม ตามสูตรการย้อม (ควรเป็นหม้อย้อมสแตนเลสหรือกะละมังเคลือบ) เช่น เส้นด้าย ๑ กิโลกรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร (ใส่วัสดุลงในหม้อย้อมไม่แน่นเกินไป) ใช้เตาให้เหมาะสม เช่น เตาแก๊ส มี หัวคล้อยเส้นด้าย/เส้นไหม (อาจใช้สายยางแบบหนา สอดลอดแข็งข้างในยาวประมาณ ๗๐ เซนติเมตร)
	หลังการย้อม	- เวลาทำการย้อมต้องหมั่นกลับเส้นด้าย/เส้นไหมบ่อยๆเพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของน้ำย้อม
	ช่างย้อมสีและเทคนิคการย้อม	- ต้องต้มน้ำสบู่เพื่อขจัดสีย้อมที่ติดอยู่ภายนอกเส้นใยออกให้หมดใช้น้ำยาฟีนิกสีย้อมหรือน้ำยาย้อมทับในขั้นตอนสุดท้ายเพื่อเพิ่มความคงทนต่อการซักต่อเหงื่อ (Fixing Agent)
	ช่างย้อมสีและเทคนิคการย้อม	- เป็นผู้ที่มีความเข้าใจผ่านการย้อมสีมานานและมีประสบการณ์จะเป็นตัวช่วยได้มากในขบวนการย้อมสี - การต้ม ฟอก ลอก ย้อมสีต้องหมั่นกลับเส้นด้าย/เส้นไหมบ่อยๆทุกๆ๓-๕ นาที เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนของน้ำย้อมที่ดีกันสีต่าง

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
		- ย้อมเส้นด้าย/เส้นไหมในน้ำเย็นก่อนสัก ๑๕-๒๐ นาที เพื่อให้สีกระจายตัวติดเส้นใยสม่ำเสมอทั่วทั้งใจ - ชนิดเส้นใยที่ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในฉลาก
หลักเกณฑ์การตรวจผลิตภัณฑ์ (มผช)	๑ ตรวจพินิจ (สายตา สัมผัส) ๒ ตรวจสอบ(สีย้อม เส้นใยค่าความคงทนที่ต้องการ) ๓ ตรวจให้คะแนน(กรรมการ๓ คน)	- ความเป็นกรดต่าง ๕.๐-๗.๕ - สีไอโซท์ให้สารเอโรเมติกเอมีนไม่เกิน ๓๐ มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม - การเปลี่ยนแปลงขนาดภายหลัง - การซักและทำให้แห้งต้องไม่เกินร้อยละ ๑๐ - ความคงทนของสีต่อการซัก (ยกเว้นผ้าขาว) ต้องไม่น้อยกว่าเกรย์สเกลระดับ ๓ ทั้งการเปลี่ยนสีและการเปื้อนสี - ความคงทนของสีต่อเหงื่อทั้งสภาพกรอและต่าง (ยกเว้นผ้าขาว) ต้องไม่น้อยกว่าเกรย์สเกลระดับ ๓ ทั้งการเปลี่ยนสีและการเปื้อนสี (มผช. ไม่ได้กำหนดว่าสีธรรมชาติไม่ต้องทดสอบค่าความคงทนของสี)

หลักการตรวจ

๑. เอกลักษณ์(ขอการรับรองตรงตามผลิตภัณฑ์ประเภทนั้นๆ)
๒. ความเรียบร้อย(ไม่เกิดข้อบกพร่องบนผืนผ้าทั้งทางเส้นด้ายยืน และทางเส้นด้ายพุ่ง)
๓. ความประณีตสวยงาม (การกระทำ) ๔ ประโยชน์ใช้สอย(ความกว้าง ความยาว ความหนา)

๒.๕ ทฤษฎีสี

ทฤษฎีสี (THEORY OF COLOUR)

สี หมายถึง แสงที่มีความถี่ของคลื่นในขนาดที่ตามนุษย์สามารถรับสัมผัสได้ สีเป็นสิ่งที่ช่วยให้สิ่งต่าง ๆ มีความสวยงาม ให้อารมณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ความพึงพอใจในสีต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับความสามารถในการฝึกฝน การสังเกตดูความสัมพันธ์ระหว่างสีหนึ่งกับอีกสีหนึ่งและพิจารณาถึงการใช้สีประกอบว่ามีผลแตกต่างกันอย่างไร

๑. ลักษณะของสีมี ๓ ประการ คือ

๑.๑ ความเป็นสี (HUE) หมายถึง ชื่อของสี เช่น สีเขียว สีแดง สีเหลือง ฯลฯ โดยไม่คำนึงถึงสีดิส (LIGHTNESS) หรือสีทึบ (DARKNESS) ตามวงจรสีดังภาพ

ภาพวงจรสี

๑.๒ คุณค่าของสี (VALUE) หมายถึงสีที่สดใส (BRIGHTNESS) สีกลาง (GRAYNESS) สีทึบ (DARKNESS) ของสีแต่ละสี สีทุกสีจะมีคุณค่าเป็นตัวเอง ความสว่างหรือความมืดของสี หากเราผสมสีขาวเข้าไปในสีหนึ่ง สีนั้นจะมีความสว่างขึ้น หรือมีน้ำหนักร้อนลง หากยังเพิ่มสีขาวมาก ความสว่างก็จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ดังภาพ

ค่าในน้ำหนักรของสีหลายสี

ค่าในน้ำหนักรของสี ๑ เดียว

คุณค่าของสี

๑.๓ ความเข้มของสี (INTENSITY) หมายถึง สมบัติด้านความสดใสของสี ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสีผสม เช่น สีที่ถูกผสมด้วยสีดำจะหม่นลง (DULLNESS) ความสดหรือความบริสุทธิ์จะลดลงด้วยความเข้มของสีจะลดลงขึ้นอยู่กับปริมาณการผสมสีดำ ดังภาพ

ความเข้มของสี

๒. วงจรสี วงจรสี ประกอบด้วยสี ๑๒ สี ที่มีความสมดุลกัน ดังภาพ

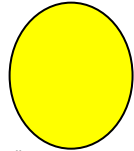
วงจรสีที่มีความสมดุล

วงจรสีธรรมชาติเมื่อขีดเส้นตั้ง แบ่งออกเป็น ๒ ซีก จะได้สี ๒ วรรณะ คือ สี วรรณะร้อน (WARM TONE) และสี วรรณะเย็น (COLD TONE) ดังภาพ

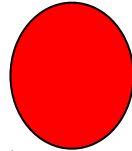

วรรณะของสี

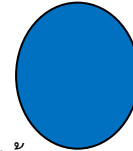
ในการออกแบบสิ่งทอจำเป็นอย่างหนึ่งที่จะต้องรู้จักการเลือกใช้สีในชั้นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสวยงามยิ่งขึ้น แม่สีหรือสีขั้นต้น (PRIMARY COLOURS) มีสี ๓ สีคือ

สีเหลือง (YELLOW)

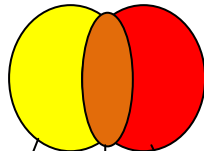
สีแดง (RED)

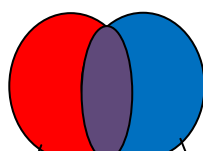
สีน้ำเงิน (BLUE)

แม่สีหรือสีขั้นต้น

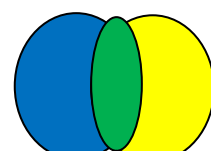
สีขั้นที่ ๒ (SECONDARY COLOURS) เกิดจากการนำแม่สีขั้นที่ ๑ มาผสมทีละคู่จะได้สีเพิ่มขึ้นอีก ๓ สีคือ

เหลือง ส้ม แดง

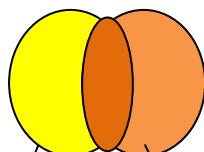
แดง ม่วง น้ำเงิน

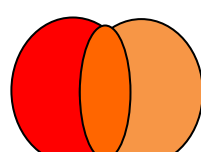
น้ำเงิน เขียว เหลือง

สีขั้นที่ ๒

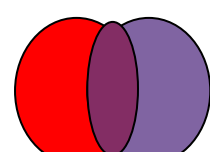
สีขั้นที่ ๓ (INTERMEDIATE COLOURS) เกิดจากการนำสีขั้นที่ ๑ คือ สีเหลือง สีแดง สีน้ำเงิน มาผสมกับสีขั้นที่ ๒ คือสีส้ม สีม่วง และสีเขียวทีละคู่จะได้สีเพิ่มขึ้นอีก ๖ สีคือ เหลืองส้ม แดงส้ม แดงม่วง น้ำเงินม่วง น้ำเงินเขียว เหลืองเขียว

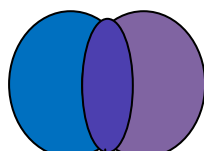
เหลือง เหลืองส้ม ส้ม

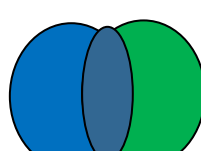
แดง แดงส้ม ส้ม

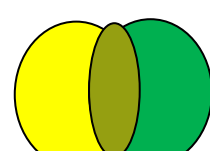
แดง แดงม่วง ม่วง

น้ำเงิน น้ำเงินม่วง ม่วง

น้ำเงิน น้ำเงินเขียว เขียว

เหลือง เหลืองเขียว เขียว

สีขั้นที่ ๓

๓. การใช้สี

การใช้สีจะมี ๒ ลักษณะ คือ

๑. การใช้สีกลมกลืน (HARMONY COLORS) การใช้สีกลมกลืนมากไปเกิดการน่าเบื่อจืดชืด

๒. การใช้สีตัดกัน (SIMULTANEOUS CONTRAST) การใช้สีตัดกันมากไป เกิดการขัดแย้งกันขึ้นลักษณะการใช้สีกลมกลืนและการใช้สีตัดกัน สามารถนำมาใช้ในลักษณะต่าง ๆ

สีเอกรงค์ (MONOCHROME) คือ สี ๆ เดียว หรือสีที่แสดงความเด่นชัดออกมาเพียงสีเดียว ซึ่งดูจะคล้ายกับการใช้สีสภาพสีส่วนรวม (TONALITY) อยู่มาก เพราะโครงสร้างการใช้สีเอกรงค์จำเป็นจะต้องใช้หลักเกณฑ์ของสภาพสีส่วนรวม

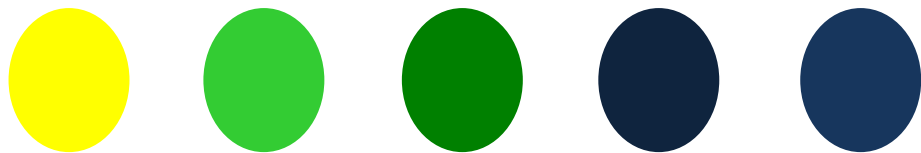
หลักเกณฑ์ คือ เมื่อวางสีสดใสที่ต้องการเป็นจุดเด่นของภาพแล้วสีที่เป็นส่วนประกอบรอบ ๆ ทุกสี จะต้องลดความสดใสลงหมดและต้องนำเอาสีจุดเด่นที่ต้องการนั้นเข้าไปผสมด้วยบ้างทุก ๆ เนื้อที่

ข้อสำคัญ สีที่จะนำมาประกอบนั้นจะเป็นสีที่ติดกัน โดยไม่เกิน ๕ สี ต้องเลือกมาจากวงจรของสี กลุ่มข้างซ้าย หรือกลุ่มข้างขวา ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเอาทั้งสองฝ่ายมาปะปนไม่ได้ รวมทั้งสียืนพื้นคือ เอกรงค์ ที่ต้องการด้วยเพราะเมื่อเลือกเอาสีจากข้างหนึ่งเรียงตามลำดับ ก็จะได้สีอันมีน้ำหนักผสมกลมกลืนกันโดยธรรมชาติ ดังตัวอย่างภาพ

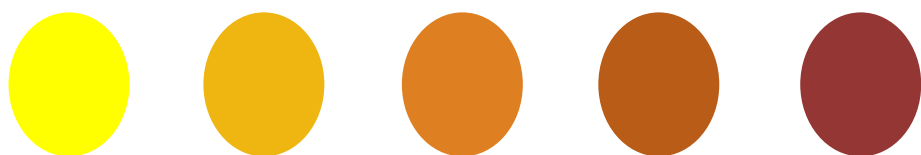

สีเอกรงค์

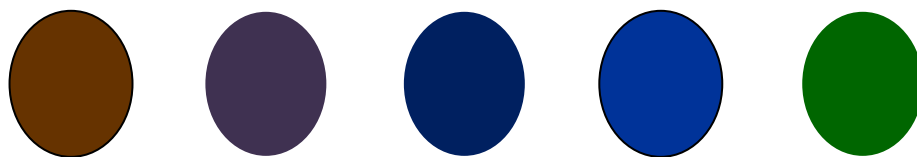
สีข้างเคียง (ANALOGOUS COLOURS) คือสีที่อยู่เคียงกันในวงสีธรรมชาติ เช่น เหลืองกับเขียว จะกลมกลืนกัน และถ้าสียิ่งห่างออกไป ความกลมกลืนก็จะยิ่งลดน้อยลง ความขัดแย้งและความคัดกันก็จะยิ่งมากขึ้น ดังภาพต่อไปนี้

สีใกล้เคียงแนวที่ ๑

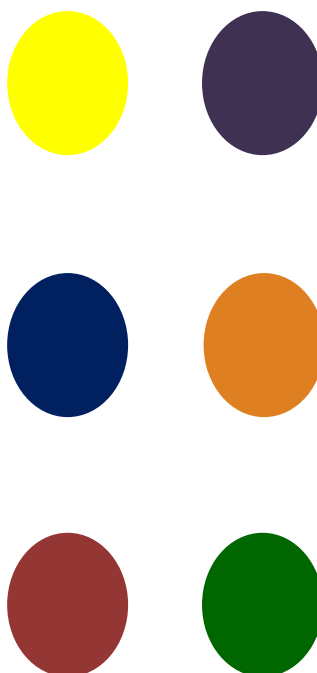

สีใกล้เคียงแนวที่ ๒

สีใกล้เคียงแนวที่ ๓

สีตรงข้าม (CONTRAST) คือการใช้สีตัดกันอย่างแท้จริง แต่ลักษณะการใช้สีตัดกันที่ตินั้น ควรจะเป็นแม่สีกับสีขั้นที่ ๓ ซึ่งเป็นชุดสีตัดกัน ที่ให้ความนุ่มนวลและเน้นความเด่นชัดให้กับอีกสีหนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สีตรงข้าม

นอกจากการใช้สีตัดกันอย่างแท้จริงแล้ว ยังมีคู่สีซึ่งเกิดจากความแตกต่างของค่าของสีและน้ำหนักของสี แต่การตัดของของคู่สีนี้ ไม่ใช่เกิดจากอำนาจของคลื่นสีที่ทำให้ดูแล้วรู้สึกตัดกันอย่างรุนแรง เช่น

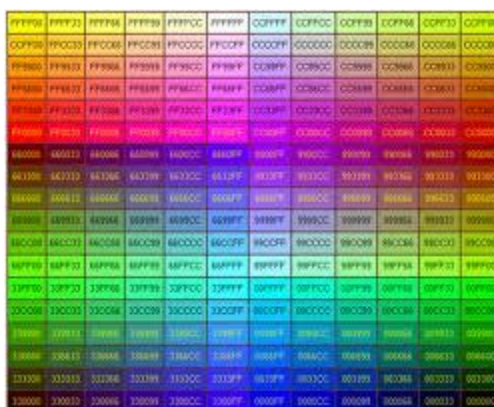
๑. สีดำ	ตัดกับ	สีขาว
๒. สีเหลือง	ตัดกับ	สีเขียว
๓. สีเหลือง	ตัดกับ	สีม่วง
๔. สีดำ	ตัดกับ	สีแดง

การเลือกใช้สีตัดกันนั้น ต้องคำนึงถึงลักษณะผลงานว่าต้องการเน้นสีไปวรรณไหน เมื่อเลือกวรรณะเย็นแล้วอาจจะไม่มีจุดน่าสนใจ จะดูเรียบไปก็ให้ใช้สีตรงข้ามหรือสีตัดกันประมาณ ๑๐ – ๒๐% ภาพผลงานจะดูแล้วสวยงามไม่ขัดตาจนเกินไปนัก แต่ถ้าใช้สีตัดกัน ๕๐% ต่อ ๕๐% จะมองดูขัดตา (จรัสพัฒน์ วงศ์วิเศษ, ๒๕๔๘ : ๗๖-๗๗)

ในการออกแบบสิ่งทอให้สวยงาม จะเลือกใช้สีกลมกลืนหรือสีตัดกันเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของนักออกแบบแต่ละคนและลักษณะของงานแต่ละชนิด

ดังนั้น ในการออกแบบจึงต้องคำนึงถึงเรื่องสีเป็นสำคัญด้วย เพราะสีจะช่วยเสริมส่งให้งานเด่นขึ้น ดูดีขึ้น หรือในขณะเดียวกันถ้าเราไม่ระวังหรือไม่ศึกษาเรื่องสีให้ถ่องแท้แล้ว ถ้าใช้สีไม่ตามระดับสีอาจจะเป็นตัวจุดให้งานออกแบบล้มเหลวได้ แม้ว่ารูปแบบที่ออกแบบไว้จะดีมากก็ตาม (สิทธิศักดิ์ ธีรศรีสวัสดิ์กุล, ๒๕๒๙ : ๑๑๕)

ตัวอย่างสีที่เป็นแนวทางในการเลือกใช้เพื่อการออกแบบลวดลายทอ ด้วยวิธีการเลือกสีจากตัวอย่าง จำนวนสีที่ใช้มีความสำคัญและจะต้องสัมพันธ์กับสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ (%) สีในตำแหน่งลวดลายที่ได้ออกแบบ

ตัวอย่างสี

ความสำคัญของสีกับการออกแบบสิ่งทอ

การผลิตผ้าหรือสิ่งทอเพื่อการจำหน่าย จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและความสวยงามจึงทำให้เกิดลวดลายละสันต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปแบบดั้งเดิม เพื่อการอนุรักษ์ ตลอดจนทั้งแบบพัฒนาสู่สากล เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าทางการตลาดและเชิงพาณิชย์ จึงทำให้เกิดมีการออกแบบลวดลายในโครงสร้างผ้าที่ใช้เส้นด้ายสีต่าง ๆ มาออกแบบและทอ

การออกแบบลวดลายและสีในโครงสร้างผ้ามีอิสระที่นักออกแบบมักจะออกแบบการใช้สีหลายสีอยู่ในลวดลายของผ้าชิ้นเดียวกัน และในทำนองเดียวกันผ้าหลาย ๆ ผืนซึ่งมีลวดลายเดียวกันแต่มีการกำหนดสีที่แตกต่างกันไม่ซ้ำกันหรือมีการใช้สีหลากหลายสีในลวดลายต่าง ๆ ตามต้องการ

สีแบบโบราณที่ทำให้เกิดลวดลายบนผ้าต้นจกทั้งลายหลักและลายประกอบ พบว่ามีการใช้สีตัดกัน (Contrast) โดยมีสีส่วนรวมเป็นสีวรรณะร้อน (Warm Tone Colour) ซึ่งเป็น สีแท้ (Hue Colours) ประกอบด้วยแม่สีต่าง ๆ ในวงจรสีและสีขาว สีดำ สีที่นิยม ได้แก่ สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีดำ สีขาวและมีสีอื่น ๆ ประกอบอีกเล็กน้อย ได้แก่ สีน้ำเงิน สีส้ม สีม่วง สีชมพู เป็นต้น สีที่นำมาย้อมด้ายเดิมจะใช้สีย้อมจากธรรมชาติ เช่น ครั่งคราม และเปลือกไม้ ปัจจุบันใช้สีสังเคราะห์

การใช้สีในลวดลายหลากหลายสี จำเป็นที่นักออกแบบจะต้องคิดและต้องคำนึงในเรื่องหลักศิลปะ ความสวยงาม ประโยชน์ใช้สอย ศิลปะและวัฒนธรรมตลอดทั้งค่านิยมความเชื่อของสังคม พร้อมทั้งแนวโน้มของแฟชั่นและฤดูกาล สิ่งเหล่านี้จะมีผลและความสำคัญต่อการผลิตสิ่งทอที่ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า ทั้งตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันมีการแข่งขันด้านสิ่งทอสูง

ในการออกแบบใช้สีและลวดลายในโครงสร้างผ้ามีผลต่อราคาสินค้าต่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในการตัดต่อ เกิดความสูญเสียเปล่าด้านลวดลายสี และเส้นด้าย ตลอดจนทั้งแรงงานและเวลา ในการทอสิ่งเหล่านี้ นักออกแบบควรศึกษาร่วมผสมผสานในการออกแบบสิ่งทอ เพื่อให้เกิดการคุ้มค่าที่สุดในการใช้ทรัพยากร ทั้งด้าน คน เงิน เวลา และวัตถุดิบ ปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดสายตาและการตัดสินใจซื้อสิ่งทอจากลูกค้าคือ สีสันและลวดลายของผ้า

เอกลักษณ์ของสีกับลวดลายทอที่นักออกแบบจะต้องตระหนักถึงวิถีของความเชื่อ และภูมิปัญญาของคนรุ่นเก่า พร้อมทั้งต้องศึกษาลักษณะของลวดลาย เนื้อผ้า สีสันที่เป็นเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและรากเหง้า ภูมิปัญญาของชุมชนในท้องถิ่น และในทำนองเดียวกัน หากการนำภูมิปัญญาและวิถีความเชื่อไปใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมและสนองตอบความต้องการของตลาดพร้อมทั้งมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่ผู้บริโภคให้ทราบถึงที่มาของการออกแบบพัฒนาลวดลาย และสีสันของผ้า จะเพิ่มจุดเด่นที่เป็นจุดขายผ้าไหมได้มากขึ้น

๒.๖ สีเคมี สีธรรมชาติ

สีเคมีและสีธรรมชาติ

การผสมสีย้อมไหม

การผสมสีเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการย้อมเพราะถ้าเรามีหลักในการผสมสีแล้วจะทำให้เราสามารถผสมให้ได้สีที่ต้องการได้อย่างหลากหลาย ในการผสมสีย้อมควรเลือกสีประเภทเดียวกัน และมีวิธีการย้อมแบบเดียวกันมีคุณสมบัติในการดูดซึมเหมือนกันเพื่อป้องกันกันการย้อมสีต่าง การย้อมวัสดุสิ่งทอโดยใช้สีย้อมไม่ควรเกิดกว่า ๓ สีมาผสมกันแม้สีสำคัญที่นิยมใช้ในการผสมสีโดยทั่วไป คือ สีเหลือง สีแดง และสีน้ำเงิน การนำแม่สี ๒ สีมาผสมกันในสัดส่วนเท่ากัน จะเกิดสีใหม่ ๓ สี คือ

๑. สีเขียว เกิดจาก สีเหลือง ผสมกับ สีน้ำเงิน

๒. สีส้ม เกิดจาก สีเหลือง ผสมกับ สีแดง

๓. สีม่วง เกิดจาก สีแดง ผสมกับ สีน้ำเงิน

เมื่อนำสีที่เกิดจากการผสม ๒ สี ผสมกับแม่สีในสัดส่วนเท่ากันจะเกิดสีใหม่ขึ้นอีก ๖ สี คือ

๑. สีเขียวเหลือง เกิดจาก สีเขียว ผสมกับ สีเหลือง

๒. สีเขียวน้ำเงิน เกิดจาก สีเขียว ผสมกับ สีน้ำเงิน

๓. สีม่วงน้ำเงิน เกิดจาก สีม่วง ผสมกับ สีน้ำเงิน

๔. สีม่วงแดง เกิดจาก สีม่วง ผสมกับ สีแดง

๕. สีส้มแดง เกิดจาก สีส้ม ผสมกับ สีแดง

๖. สีส้มเหลือง เกิดจาก สีส้ม ผสมกับ สีเหลือง

การนำแม่สี ๓ สี คือ สีเหลือง สีแดง และสีน้ำเงิน มาผสมกันในสัดส่วนที่แตกต่างกันจะได้สีน้ำตาลเหลือง น้ำตาลแดง น้ำตาลน้ำเงิน หรือดำ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสัดส่วนของการผสมสีว่าจะใช้สีใดมากที่สุด

การสีย้อมไหม

สีที่ใช้ในการย้อมไหมแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ สีธรรมชาติและสีเคมี

- สีธรรมชาติ ส่วนใหญ่ได้จากพืชในส่วนของเปลือกไม้ ใบไม้ ลูกไม้ และรากไม้ ซึ่งจะมีกรรมวิธีในการย้อมแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดพืชและส่วนที่นำมาเป็นสีย้อมสีธรรมชาติที่นำมาย้อมเส้นไหม ได้แก่ สีแดงจากครั่ง รากยอ ดอกคำฝอย สีน้ำเงินจากต้นคราม สีเหลืองจากแก่นขนุน ขมิ้นชัน แก่นเข สีดำจากลูกมะเกลือ สีชมพูจากต้นฟาง สีกากี้จากเปลือกและแก่นเพกา สีเขียวจากใบหูกวาง เป็นต้น

- สีเคมี เป็นสีที่มีความบริสุทธิ์ของตัวสีมาก สามารถนำสีเหล่านี้มาผสมเพื่อให้ได้สีที่ต้องการและปรับระดับความเข้มของสีได้ วิธีการย้อมทำได้ง่ายและสะดวก สีที่ย้อมได้จะมีความสดสวยและมีความทนทานของสีดี สีเคมีที่นำมาย้อมเส้นไหมมีหลายประเภท ได้แก่ สีแอซิด (Acid Dyestuff) สีเมทัลคอมเพล็กซ์ (Metal Complex Dyestuff) สีเบสิค (Basic Dyestuff) สีโครมอร์แดนท์ (Chrom Mordant Dyestuff) สีไดเร็กต์ (Direct Dyestuff) และสีรีแอคทีฟ (Reactive Dyestuff)

การย้อมสีธรรมชาติ

- สีธรรมชาติกับมนุษย์
- วัตถุดิบย้อมสี

- สารช่วยย่อย
- พืชให้สี
- ข้อดี – ข้อจำกัดของสีธรรมชาติ
- การใช้สีอย่างคุ้มค่า

สีธรรมชาติคือสีที่สกัดได้จากวัตถุดิบจากแหล่งธรรมชาติเช่น พืช สัตว์ และแร่ธาตุต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นมาจากระบวนการตามธรรมชาติ สีธรรมชาติมีบทบาทเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์มายาวนานนับตั้งแต่สมัยโบราณ มนุษย์ได้เรียนรู้ที่จะนำสีจากวัสดุธรรมชาติมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ เช่น ทาสีตามร่างกาย สีของภาชนะเครื่องปั้นดินเผา ย้อมสิ่งทอ เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม ภาชนะดินเผา และเป็นส่วนประกอบในพิธีกรรมต่างๆตามความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น

สีธรรมชาติที่มีการใช้ในอดีตนั้นมักจะได้มาจาก พืช สัตว์ และแร่ธาตุต่างๆ โดยมีพัฒนาการสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น

- การใช้สีในการ ประกอบอาหาร และขนม
- การย้อมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม
- การย้อมเครื่องมือ เครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น เครื่องมือดักจับสัตว์น้ำ
- การใช้เขม่าหรือควันไฟรมเครื่องจักสานให้เกิดสีและเสริมความทนทาน
- การใช้ทำภาพเขียน

สำหรับปัจจุบันมีการหันกลับมาให้ความสนใจใช้สีจากวัสดุธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

๑. กระแสความต้องการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สืบทอดกันมาจากอดีตให้คงอยู่ในสังคมสืบไป การย้อมสีธรรมชาติซึ่งเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงได้รับการสนับสนุนมากขึ้นจากทั้งภาค รัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป

๒. ปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดจากใช้สีสังเคราะห์และสารเคมีอันตรายในอุตสาหกรรมการผลิตสิ่งทอ สารเคมีที่ตกค้างและปนเปื้อนในน้ำทิ้งที่เกิดจากระบวนการฟอกย้อมทำให้เกิดการเน่าเสียของแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ

๓. ปัญหาความปลอดภัย และผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานฟอกย้อม ซึ่งเกิดจากการสัมผัสกับสารเคมี และสีสังเคราะห์ โดยเฉพาะสีสังเคราะห์บางประเภทที่เป็นสารก่อมะเร็ง

๔. การให้ความสนใจต่อความปลอดภัยและอันตรายของสารเคมีตกค้างบนผลิตภัณฑ์สิ่งทอของประชาชน ทำให้มีการกำหนดชนิดสีสังเคราะห์ที่จะใช้กับสิ่งทอแต่ละประเภท ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่งในการใช้สิ่งทอย้อมสีสังเคราะห์และหันมาใช้สิ่งทอที่ได้มาจากการย้อมสีธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น

๕. การตื่นตัวด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ทำให้เกิดค่านิยมต่อต้านสินค้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอุปโภค/บริโภค มีการใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือ “ผลิตภัณฑ์ฉลาดเขียว” เพิ่มมากขึ้น โดยสินค้าที่ที่จะต้องเกิดจากระบวนการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่มีผลกระทบต่อผู้บริโภค และสินค้าใช้แล้วเมื่อเป็นขยะต้องไม่ก่อมลพิษต่อไป ค่านิยมดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการผลักดัน ให้มีการหันกลับมาใช้สิ่งทอย้อมสีธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น

ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒.๗ สีต้องห้าม

ความรู้เกี่ยวกับสีต้องห้าม

ดร. พงษ์วิภา หล่อสมบุรณ์ ผู้อำนวยการฝ่ายธุรกิจและสิ่งแวดล้อม แห่งสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย กล่าวถึงผลที่ผู้ผลิตจะได้รับจากการมีฉลากเขียวว่า “เป็นการเสริมมูลค่าของสินค้าและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผลิตภัณฑ์ ทั้งยังมีส่วนช่วยผลักดันให้ผู้ผลิตรายอื่นปรับปรุงคุณภาพของสินค้าหรือบริการ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ และส่งผลตอบแทนทางเศรษฐกิจแก่ผู้ผลิตเองในระยะยาว การที่สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมี “Eco Label” จึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยป้องกันรักษาธรรมชาติผ่านการผลิตและการบริโภคของประชาชน”

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือ Eco Textile เกิดขึ้นที่ประเทศเยอรมัน ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการออกประกาศห้ามใช้สีย้อมเอโซ (Azo dye) ในกลุ่มที่พบว่าเป็นสารก่อมะเร็งในผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ซึ่งปัจจุบันในหลายประเทศ เช่น จีน อินเดีย กรีก กลุ่มประเทศยุโรป มีการประกาศเป็นกฎหมายว่าผลิตภัณฑ์สิ่งทอจะต้องไม่มีสีย้อมเอโซในกลุ่มที่ห้ามใช้

๑) สีย้อมเอโซ (Azo dyes)

มีการห้ามใช้สีย้อมเอโซที่สามารถแตกตัวให้อะโรเมติกเอมีนอย่างน้อย ๑ รายการจากในรายชื่อสารอะโรเมติกเอมีนที่แสดงในข้อแนบท้ายของข้อกำหนดในปริมาณที่มากกว่า ๓๐ ppm จากผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปหรือส่วนที่มีการย้อมสีของผลิตภัณฑ์ในผลิตภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มที่สามารถสัมผัสผิวหนังและช่องปากได้โดยตรงและมีระยะเวลาสัมผัสเป็นเวลายาวนานตัวอย่างเช่น

- เสื้อผ้าผ้าปูที่นอนผ้าขนหนูปูย้อมสำหรับเสริมผสมธรรมชาติวิกผมหมวก

ผ้าอ้อมและสินค้าอเนกประสงค์อื่นๆ

- รองเท้าและถุงเท้าถุงมือสายนาฬิกากระเป๋าสตางค์กระเป๋าสตางค์

เอกสารผ้าคลุมเก้าอี้กระเป๋าสตางค์

- ของเล่นที่ทำจากสิ่งทอหรือเครื่องนุ่งห่มรวมถึงของเล่นที่มีส่วนประกอบเป็นเสื้อผ้า

หรือเครื่องนุ่งห่ม

- เส้นด้ายและผ้าที่ผู้บริโภคนำไปใช้

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ไม่เป็นไปตามคำสั่งที่ระบุไว้จะไม่ได้รับการอนุญาตให้จำหน่ายในตลาดของสหภาพยุโรปในข้อแนบท้ายของข้อกำหนดได้ระบุอะโรเมติกเอมีนไว้ ๒๒ รายการ และระบุถึงสารให้สีฟ้า (blue colour ant) ที่ไม่อนุญาตให้ใช้ได้ด้วย

รายชื่อของสารอะโรเมติกเอมีนทั้ง ๒๒ รายการ

รายชื่อของสารอะโรเมติกเอมีน ที่ห้ามมีการตกค้างบนผลิตภัณฑ์	CAS No.
๑) ๔-Aminobiphenyl	[๙๒-๖๗-๑]
๒) Benzidine	[๙๒-๘๗-๕]
๓) ๔-Chloro-o-toluidine	[๙๕-๖๙-๒]
๔) ๒-Naphylamine	[๙๑-๕๙-๘]
๕) o-Aminoazotoluene	[๙๗-๕๖-๓]
๖) ๒-Amino-๔-nitrotoluene	[๙๙-๕๕-๘]
๗) p-Chloroaniline	[๑๐๖-๔๗-๘]
๘) ๒,๔-Diaminoanisole	[๖๑๕-๐๕-๔]
๙) ๔,๔'-Diaminobiphenylmethane	[๑๐๑-๗๗-๙]
๑๐) ๓,๓'-Dichlorobenzidine	[๙๑-๙๔-๑]
๑๑) ๓,๓'-Dimethoxybenzidine	[๑๑๙-๙๐-๔]
๑๒) ๓,๓'-Dimethylbenzidine	[๑๑๙-๙๓-๗]
๑๓) ๓,๓'-Dimethyl-๔,๔'-diaminobiphenylmethane	[๘๓๘-๘๘-๐]
๑๔) p-Cresidine	[๑๒๐-๗๑-๘]
๑๕) ๔,๔'-Methylene-bis-(๒-chloroaniline)	[๑๐๑-๑๔-๔]
๑๖) ๔,๔'-Oxydianiline	[๑๐๑-๘๐-๔]
๑๗) ๔,๔'-Thiodianiline	[๑๓๙-๖๕-๑]
๑๘) o-Toluidine	[๙๕-๕๓-๔]
๑๙) ๒,๔-Toluylenediamine	[๙๕-๘๐-๗]
๒๐) ๒,๔,๕-Trimethylaniline	[๑๓๗-๑๗-๗]
๒๑) o-Anisidine	[๙๐-๐๔-๐]
๒๒) ๔-Aminoazobenzene	[๖๐-๐๙-๓]

Productin Guideline : Eco-Textile and Clothing for European Union Market

ขอแนะนำเพิ่มเติม ก่อนซื้อสีหรือสีย้อมไหม ควรสอบถามข้อมูลจากผู้จำหน่ายและอ่านฉลากให้แน่ใจว่าสีนั้นไม่มีส่วนผสมของสีต้องห้าม

๒.๘ อันตรายที่เกิดจากสีที่ใช้ย้อมไหม

สหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงได้มีการประกาศข้อกำหนดและข้อบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์หลายชนิดที่จะวางขายในสหภาพยุโรป ผลิตภัณฑ์กลุ่มสิ่งทอเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ได้รับผลกระทบและมีความเกี่ยวข้องกับข้อกำหนด และข้อบังคับของสหภาพยุโรปที่ได้มีการบังคับใช้แล้ว ดังนั้นผู้ส่งออกสินค้าสิ่งทอของไทยจึงจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจและปฏิบัติตามข้อกำหนดและข้อบังคับเหล่านั้นเพื่อที่จะสามารถส่งสินค้าไปยังตลาดสหภาพยุโรปได้

ซึ่งสหภาพยุโรปได้ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับสารเคมีซึ่งเป็นกฎหมายข้อบังคับและข้อพึงระวังที่ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้กำหนดเพื่อกำหนดการจำหน่ายและการใช้สารเคมีอันตราย REACH ที่กำลังสร้างปัญหาอย่างหนักกับผู้ประกอบการทั่วโลกแล้ว และข้อกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในกระบวนการผลิตสินค้า โดยให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้ามีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนปรับระบบการตรวจมาตรฐานความปลอดภัยในแต่ละประเทศสมาชิก โดยมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

a. ห้ามใช้สารเคมีที่เป็นสารก่อมะเร็ง สารที่ก่อให้เกิดการกลายพันธุ์ สารที่มีผลต่อระบบสืบพันธุ์ (CMR) ๓๕ ชนิด

b. ให้ลดปริมาณส่วนผสมสารเคมีอันตราย เช่น ตะกั่วและปรอท จากขีดจำกัดเดิม

c. ห้ามการใช้ส่วนผสมที่ทำให้เกิดอาการแพ้

ผู้ทอผ้าไหมที่ใช้สีเคมีในการย้อมไหมจำเป็นต้องใส่ใจกับสารเคมีที่นำมาใช้กับกระบวนการฟอกย้อมสีไหม โดยสารเคมีที่มีฤทธิ์เป็นกรด - ด่าง ทำให้เกิดอาการแพ้แก่ผู้บริโภค โดยผู้ทอผ้าไหมสามารถตรวจสอบได้ด้วยตนเอง ดังนี้

๑. การตรวจสอบเส้นใยเบื้องต้นด้วยตนเอง

๒. การตรวจสอบค่าความเป็นกรด-ด่าง ด้วยตนเอง

๓. การตรวจสอบรายชื่อสีย้อมปลอดภัยจากบริษัทต่างๆ

ชนิดเส้นใยของผ้าทอที่ใช้ต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ที่ฉลาก

๑. เส้นด้ายจากใยธรรมชาติ

๒. เส้นด้ายจากใยประดิษฐ์

๓. เส้นด้ายจากใยผสม

ค่าความเป็นกรดเป็นด่าง

ความเป็นกรด-ด่าง ต้องอยู่ระหว่าง ๕.๐ ถึง ๗.๕ การตรวจสอบค่าความเป็นกรด - ด่าง (pH) ต้องอยู่ระหว่าง ๕- ๗.๕ ตามข้อกำหนดของ มผช. การทดสอบให้ ปฏิบัติตาม ISO ๓๐๗๑

ผลของพีเอช (pH) ต่อผิวหนังผิวหนังของคนเราทำหน้าที่ปกป้องร่างกายจากอันตราย เช่น เชื้อโรค และสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยผิวหนังจะสร้างชั้นบาง ๆ ภายนอกเป็นเสมือนเกราะสำหรับปกป้องร่างกาย โดยร่างกายผลิตกรดแพตต์แอซิดออกมารวมกับกรดอะมิโนและกรดแลคติกจากเหงื่อ เกิดเป็นชั้นเคลือบผิวหนังที่มีค่าพีเอชค่อนข้างเป็นกรด คือ เฉลี่ยประมาณ ๕.๕ ทำให้ผิวหนังสามารถป้องกันเชื้อโรคได้ค่าพีเอชนี้ขึ้นกับบุคคลวัยและอาหารถ้าผิวหนังได้ รับหรือสัมผัสสารที่มีค่าเป็นด่าง (ค่าพีเอชมากกว่า ๗.๕) ผิวอ่อนที่ค่อนข้างแพ้ง่ายจะเกิดอาการระคายเคืองหรือเป็นผื่น ถ้าสารเป็นด่างมาก (ค่าพีเอชมากกว่า ๘.๐) ผิวหนังชั้นเคลือบจะถูกทำลาย ทำให้เกิดการระคายเคืองเป็นผื่น ผิวหนัง

อีกเสบ ถ้าสารเป็นต่างมากเกินไป (ค่าพีเอชมากกว่า ๙.๐) ผิวน้ำจะไหม้ ส่วนสารที่เป็นกรดมากเกินไป (ค่าพีเอชต่ำกว่า ๓.๐) ก็ทำให้ผิวน้ำอีกเสบ ระคายเคืองเช่นกันในต่างประเทศได้ มีกลุ่มหน่วยงานอิสระต้องการให้ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าสิ่งทอที่เป็นมิตรต่อร่างกายหน่วยงานนี้ได้ กำหนดหลักเกณฑ์ สำหรับสินค้าที่ปราศจากสารอันตรายและให้เครื่องหมายรับรองซึ่งเป็นที่ยอมรับมากในต่างประเทศ หน่วยงานเหล่านี้ได้กำหนดค่าพีเอชที่เป็นมิตรกับผิวน้ำและเพื่อป้องกันสุขภาพของผู้บริโภค คือ ค่าพี เอชเป็น ๔.๐ -๗.๕ สำหรับเสื้อผ้าเด็กอ่อนและสิ่งทอที่สวมใส่ติดผิวน้ำ ส่วนสิ่งทอที่ไม่ ได้สวมติดผิวน้ำหรือเป็นสิ่งทอตกแต่ง กำหนดค่าพีเอชเป็น ๔.๐-๙.๐ สำหรับประเทศไทย มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เช่น มอก.๒๒๓๑ มาตรฐานผ้าผืน และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ชุมชน เช่น มผช. สำหรับสิ่งทอได้กำหนดค่าพีเอชเป็น ๕.๐ -๗.๕ นับเป็นการช่วยป้องกันการระคายเคืองผิวน้ำผู้บริโภค

จากประสบการณ์ ที่ตรวจสอบผ้าตามมาตรฐาน มผช. พบว่า ผ้าส่วนใหญ่มีค่าความเป็นกรด-ด่าง ไม่ผ่านตามเกณฑ์ มาตรฐาน โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๕ จำนวนตัวอย่างทั้งหมด ๒๐๑๖

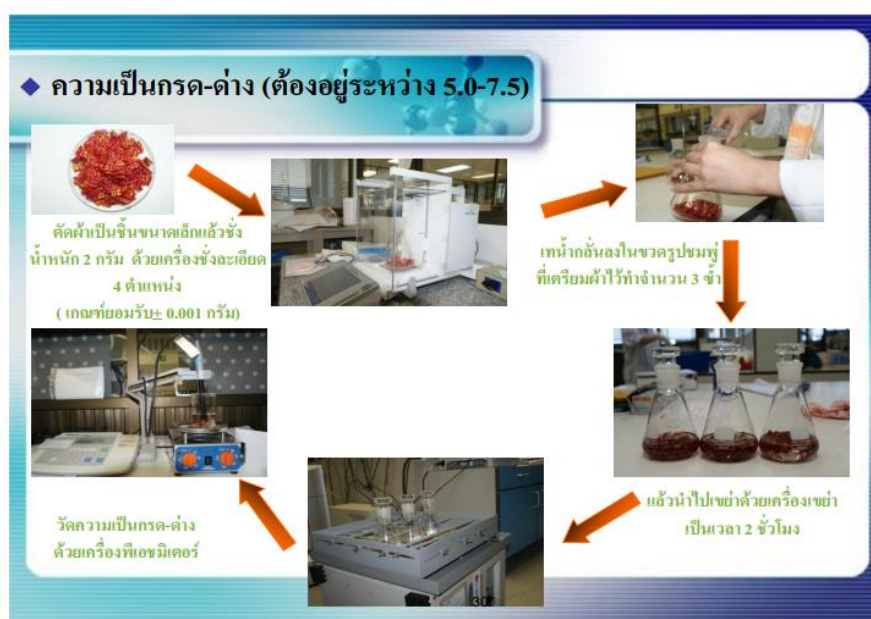
ตัวอย่าง ไม่ผ่านค่าความเป็นกรด-ด่าง ๕๗๗ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๖๒ ส่วนใหญ่ ค่าพีเอช มากกว่า ๗.๕ และในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ (ข้อมูลถึง ณ. ปัจจุบัน)จำนวนตัวอย่างทั้งหมด ๖๘๔ ตัวอย่าง ไม่ผ่านค่าความเป็นกรด-ด่าง ๘๗ ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๒ ส่วนใหญ่ ค่าพีเอช มากกว่า ๗.๕

๑. มีการใส่น้ำปูนขาว

๒. มีการใส่น้ำสกัดจากขี้เถ้า ปูนขาว จากแคลเซียมไฮดรอกไซด์ ผสมน้ำจะมีค่าพีเอชเป็นต่างแก่ พีเอชประมาณ ๑๔ ขี้เถ้าถ่านไม้เมื่อผสมน้ำมีค่าพีเอช ๑๐-๑๒

๓. มีการใช้น้ำสบู/ผงซักฟอก ล้างผ้าโดยทั่วไปสบู/ผงซักฟอก จะมีค่าพีเอช เป็นต่างอ่อนล้างออกไม่หมดทำให้ ค่าพีเอชเป็นต่าง

วิธีการทดสอบตามมาตรฐาน ISO ๓๐๗๑

วิธีการทดสอบค่า พีเอช (pH) ด้วยตนเอง

๑. เตรียมน้ำกลั่นบริสุทธิ์ (มีค่า pH ที่ระดับ ๕) ๑๐๐ ซี ซี และกระดาษวัดพีเอช (ลิสมัส)

๒. ตัดผ้าซังให้ได้น้ำหนัก ๒ กรัม ด้วยเครื่องชั่งละเอียด ๔ ตำแหน่ง (เกณฑ์ที่ยอมรับ + -0.๐๐๑ กรัม)

๓. ตัดผ้าให้มีขนาดเล็ก ๆ ใส่ในแก้ว

๔. เติมน้ำ ๑๐๐ ซีซี และคนผ้าให้จมน้ำ

๕. แข่งทิ้งไว้นาน ๒ ชั่วโมง

๖. เมื่อครบเวลา เทน้ำที่แช่ผ้ามาใส่ในภาชนะที่สะอาด นำกระดาษวัดค่า pH (ลิสมัส) จุ่มในน้ำ ค่าพีเอชต้องอยู่ที่ระดับ ๕-๗.๕

วิธีการล้างผ้าเพื่อลดค่าพีเอช

สำหรับผ้าที่มีค่า pH สูงกว่าเกณฑ์กำหนด และอยู่ในช่วงพี เอช ประมาณ ๗.๖ – ๑๐ ควรทำการล้างผ้าให้เป็นกลางด้วยสารละลายกรดเจือจาง เช่น กรดน้ำส้ม กรดซิตริกหรือสารส้ม เนื่องจากมีคุณสมบัติ เป็นกรดเมื่อละลายน้ำ โดยเฉพาะสารส้มที่สามารถหาได้ง่ายในท้องตลาด โดยราคาขายในกรุงเทพฯ ประมาณ ๕๐ บาท/กิโลกรัม (สามารถล้างผ้าได้ น้ำหนักประมาณ ๗ กิโลกรัม)

คุณสมบัติของสารส้ม

สารส้มเป็นเกลือเชิงซ้อน (ผลึกเกลือ) ของสารประกอบอะลูมิเนียมซิลิเกต โดยอะลูมิเนียมซิลิเกต มีลักษณะเป็นก้อนผงสีขาว เป็นกรดอ่อน สารส้ม ๑ กรัมละลายน้ำ ๑๐๐ cc. มีค่าพีเอชประมาณ ๓.๕

สำหรับผ้าย้อมครามที่ตรวจ มีค่าพีเอช ๘ -๑๐ ห้องปฏิบัติการได้ทดลองใช้สารละลายสารส้ม เพื่อล้างผ้าให้ค่าพีเอชลดลง และอยู่ในเกณฑ์ ที่มาตรฐานกำหนด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ซังผ้าพร้อมเตรียมน้ำให้ มีอัตราส่วนผ้าต่อน้ำ ๑ ต่อ ๒๐ หมายถึง ผ้า ๑ กิโลกรัม (๑๐๐๐ กรัม) ใช้น้ำ ๒๐ ลิตร ยกตัวอย่าง เช่น ผ้าหนัก ๕๐๐ กรัม ใช้น้ำ ๑๐ ลิตร

๒. ทูบสารส้มให้ละเอียดเพื่อง่ายต่อการละลาย โดยนำมาเตรียมให้มีความเข้มข้น ๗ กรัมต่อน้ำ ๑ ลิตร ดังนั้นถ้าใช้น้ำ ๒๐ ลิตร ต้องใช้สารส้ม ๑๔๐ กรัม และถ้าใช้น้ำ ๑๐ ลิตร ใช้สารส้ม ๗๐ กรัม

๓. คนสารส้มให้ ละลายในน้ำให้หมด

๔. นำผ้าที่เตรียมมาแช่ลงในสารละลายสารส้ม โดยให้สารละลายท่วมผ้า คนให้สารละลายเปียกผ้าให้ทั่วสม่ำเสมอ เป็นเวลา ๑๐ นาที

๕. นำผ้าที่ได้ตากให้แห้ง

๖. นำผ้าที่ได้มาทดสอบเช่นครั้งแรก

ข้อควรระวังในการล้างผ้าด้วยสารส้ม ได้แก่

๑. เนื่องจากสารส้มเป็นสารที่ใช้ ช่วยในการฝึกสีย้อมธรรมชาติ ซึ่งสำหรับบางเฉดสี อาจทำให้สีเปลี่ยนไปจากเดิม

๒. ปริมาณการใช้อาจเพิ่มหรือลดตามความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับค่าพีเอชเริ่มต้นของผ้า ที่นำมาล้าง และระวังการใช้ปริมาณมากเกินไป ซึ่งจะทำให้ ผ้ามีค่าพีเอชต่ำกว่าเกณฑ์ ที่มาตรฐานกำหนด

๒.๙ หลักการเลือกใช้สีย้อมไหมที่ปลอดภัย
ความรู้เกี่ยวกับสีที่ปลอดภัย

สีย้อมที่ปลอดภัย(1/2)

สีย้อมที่ได้รับการรับรองว่า ไม่มีกลุ่มأمينที่เป็นอันตราย

สีย้อมจากบริษัทที่ผลิตในยุโรป เช่น

บริษัท ฮันส์แมน จำกัด

บริษัท ไคสตาร์ไทย จำกัด

สีย้อมที่ปลอดภัย(2/2)

สีย้อมที่ต้องขอใบรับรองว่าไม่มีกลุ่มأمينที่เป็นอันตราย

สีย้อมจากบริษัทที่ผลิต/จำหน่าย ในประเทศไทย เช่น

บริษัท ฟิสิกซ์ อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด

บริษัท ดั่งไท่ฮั่วเฮง จำกัด

สีย้อมตราสิงโต ข้อมูลเมื่อ 08/06/2554 17/04/55

หมายเหตุ * : ได้สูตรสีที่ผ่านมาตรฐาน แต่สินค้ายังไม่วาง

จำหน่าย คาดว่าจะวางตลาดประมาณต้นปี 2555

** : อยู่ระหว่างหาสีอื่นทดแทน

สีย้อมตราสำเภา สีย้อมตราช้าง เป็นต้น

ตารางแสดงรายการสีย้อมไหมตราสิงโตตีกลอง(กล่องขาว)
ที่ไม่มีสารأمينต้องห้าม (1/3) (update ครั้งล่าสุด 17 เม.ย. 55)

ข้อสี	ผลการตรวจสอบ	ข้อสี	ผลการตรวจสอบ
NO.1 สีเขียวหัวเปิด	Pass	*NO.34 สีแดงแก่	Pass
NO.2 สีแดงเม็ดมะขาม	Pass	NO.35 สีน้ำตาลทองแก่	Pass
*NO.3 สีแดงสด	Pass	NO.36 สีไฟลเน่า	Pass
NO.4 สีเหลืองอ่อน	Pass	NO.37 สีม่วงชมพู	Pass
NO.5 สีชมพูแก่	Pass	NO.38 สีน้ำตาลทอง	Pass
*NO.6 สีแดงครั้ง	Pass	NO.39 สีเทา	Pass
NO.7 สีเขียวกลาง	Pass	*NO.40 สีแดงครั้งสด	Pass
NO.8 สีน้ำเงินแก่	Pass	NO.41 สีเขียวก้านมะลิ	Pass
NO.9 สีชมพู	Pass	NO.42 สีกลีบบัว	Pass
NO.10 สีเขียวเทาหญา่าง	Pass	NO.43 สีแดงเปลือกมังคุด	Pass
**NO.11 สีดำ	Not Pass	NO.44 สีแกนขนุน(สมอ)	Pass

๒.๑๐ การรักษาคุณภาพและการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน

การรักษาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน

ผู้ได้รับการรับรองผลิตภัณฑ์ จะต้องรักษาซึ่งคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่กำหนดไว้ ตลอดระยะเวลาที่ได้รับการรับรอง โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะทำการตรวจติดตามผล อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ใบรับรองที่ได้จะมีอายุ ๓ ปี นับตั้งแต่วันที่ระบุใบรับรอง หลังจากนั้นจะต้องต่ออายุใบรับรองโดยยื่นคำขอและดำเนินการตามกระบวนการขอการรับรองใหม่ ใบรับรองสามารถถูกยกเลิกได้ ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้คือ

๑. ผลิตภัณฑ์ที่ตรวจสอบไม่เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ๒ ครั้งติดต่อกัน
๒. ผู้ได้รับการรับรองขอยกเลิกใบรับรอง
๓. มีการประกาศแก้ไขหรือยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเรื่องที่กำหนดไว้
๔. เมื่อใบรับรองมีอายุ ๓ ปี นับจากวันที่ได้รับการรับรอง

๕. กรณีมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนด เช่น การอวดอ้างเกินความเป็นจริง โฆษณาการได้รับการรับรองครอบคลุมรวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้รับการรับรอง

การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ชุมชนเกิดรายได้โดยการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพไปถึงต่างประเทศอย่างกว้างขวาง เป็นสินค้าที่ได้รับการยอมรับโดยคณะกรรมการคัดสรรผลิตภัณฑ์ที่จะเป็นผู้วัดมาตรฐานสินค้าว่าอยู่ในมาตรฐานใด โดยให้ค่าคะแนนตั้งแต่ระดับ ๑ ดาว จนถึง ๕ ดาว ผู้ได้รับการการันตีสินค้านี้ระดับ ๕ ดาว จึงเป็นผู้ได้รับการยอมรับว่าเป็นสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีมาตรฐานสูงสุด

วิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ถึงดวงดาว (๕ ดาว)

๑. ศึกษาที่ที่เราจะต้องเดินทางไปถึง หมายถึง องค์ประกอบของสินค้าที่จะต้องมีส่วนประกอบครบในการเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนชุมชน เช่น ความคงทน สี สัน การใช้ประโยชน์ หีบห่อ ผลิตภัณฑ์การยอมรับสินค้าต่างประเทศทั้งหมดจะต้องมีคะแนนต่างกันจะต้องศึกษาอย่างละเอียดเพื่อการได้มา

๒. ไม่ได้เป็นแชมป์ในวันเดียว นักมวยที่ชกบนเวทีที่ชกชนะให้เราเห็นนั้น ไม่ใช่เขาเพิ่งชกเขาเข้ามาเป็นร้อยครั้งพันครั้งเพื่อเป็นผู้ได้รับการชูมือในวันชกบนเวทีที่ครั้งเดียว สินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนเหมือนกันจะต้องมีการเตรียมการกันมาล่วงหน้าให้ครบองค์ประกอบ

๓. เพื่อศึกษาองค์ประกอบแล้วจะต้องมีการวางแผนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิบัติอย่าให้เกิดมีปัจจัยที่ไม่เอื้ออำนวยการให้ถึงเป้าหมายได้

ข้อพึงควรระวังในการที่จะพลาดเป้าหมายไม่ได้รับการชูมือเป็นสินค้า ๕ ดาว

๑. ต้องไม่ลืมองค์ประกอบของจุดหมายปลายทางของการเป็นสินค้าระดับ ๕ ดาว ว่ามีอะไรบ้าง ทั้งรายละเอียดหลักและรายละเอียดปลีกย่อยที่เป็นเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยโดยจะต้องหาการประเมินตัวเองด้วยความยุติธรรม

๒. ปฏิบัติเพื่อให้ผ่านพ้นปัจจัยที่ต้องผ่าน เช่น องค์ประกอบการผ่านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในเรื่องมาตรฐานจะต้องศึกษารายละเอียดให้ลึกซึ้ง ข้อสำคัญไม่มีใครรู้ดีเท่าผู้มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงเช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนก็ต้องเป็นเจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมโดยเฉพาะข้อนี้ควรจะต้องพิจารณาเป็นอย่างมาก

๓. ต้องมีการวางแผนร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรงเป็นการเฉพาะจะช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายได้ดีขึ้นมา

ความยุ่งยากของงานพิชิต ๕ ดาว มีแน่นอน

ต้องไม่ลืมว่าไม่มีใครได้อะไรมาโดยเปล่าๆ ทั้งสิ้น จะต้องแลกมากับยากลำบากเสมอ ต้องมีความเพียรที่จะบรรลุเป้าหมายที่สำคัญท่านได้ทำตามตั้งใจแล้วหรือไม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ผลิตภัณฑ์ ๕ ดาว

๑. ในด้านเจ้าหน้าที่ได้รับการยอมรับว่ามีฝีมือสามารถพัฒนางานเข้าสู่มาตรฐานระดับสูงได้ เป็นการสร้างยอดขายและเพิ่มเครดิตงานตลอดจนมองเห็นกระบวนการพัฒนางานได้เป็นระบบ

๒. ประชาชนในประเภทผู้บริโภคได้สินค้าที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ ส่วนผู้ผลิตก็ได้รับการยอมรับในวงกว้างและแปรเปลี่ยนเป็นเงินตราในภายหลัง

๓. ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นมีโอกาสสร้างงานผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์และอาจการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าอื่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓

หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

คำอธิบายรายวิชา

การทอผ้าไหมให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นการทอผ้าไหมที่ผู้ทอมีความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าและลายท้องถิ่น ซึ่งมีการใช้อุปกรณ์ทอผ้าไหมที่ได้มาตรฐาน และมีการปรับเทคนิคการทอเพื่อให้ผ้าไหมได้คุณภาพตามหลักเกณฑ์ของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นผู้ผลิตผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์ควรเรียนรู้การทอผ้าไหมให้ได้คุณภาพและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้สามารถผลิตผ้าไหมให้ได้คุณภาพ

จุดประสงค์

๑. เพื่ออธิบายความสำคัญของการทอผ้าไหมให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. เพื่อระบุปัญหาการทอผ้าที่เกิดจากการใช้อุปกรณ์การทอผ้าไหมได้
๓. เพื่อนำเสนอเทคนิคการทอผ้าไหมให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์

เนื้อหา

๑. คุณค่าผ้าทอ
๒. การออกแบบผ้าทอเบื้องต้น
๓. ผ้าทอที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.
๔. เทคนิคการทอผ้าให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การนำเข้าสู่บทเรียน

เป็นการเชื่อมโยงประเด็นความสำคัญของการย้อมสีที่มีต่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยสร้างมุมมองจากการวิเคราะห์สีที่ได้มาตรฐานกับสีที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้ประกอบการ วิทยากรสรุปและอธิบายเข้าสู่บทเรียน

ชั้นสอน

วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้ผลิตและแจกเอกสารประกอบการเรียนรู้ พร้อมกับอธิบายประกอบการสาธิตเชิงปฏิบัติการและจัดกิจกรรมให้ผู้ประกอบการได้ทดลองปฏิบัติการฟอกย้อมสีไหม

ขั้นสรุป

วิทยากรและผู้ประกอบการร่วมสรุปผลเรียนรู้ร่วมกัน

สื่อการฝึกอบรม

๑. เนื้อหา เรื่อง การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. Power Point เรื่อง การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. หนังสือและเอกสารแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การประเมินผล

๑. สังเกตความสนใจขณะฟังบรรยาย และการตอบคำถาม
๒. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้
๓. ประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติการ

หลักสูตรที่ ๓ การทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๓.๑ ผ้าทอที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.

การทอผ้าไหมให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การทอผ้าไหมให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนผู้ทอต้องคำนึงถึงคุณลักษณะทั่วไปของผ้าไหมที่ทอและเอกลักษณ์ของผ้าไหมสุรินทร์ พร้อมกับองค์ประกอบอื่นๆที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดไว้

การออกแบบและการทำแพทเทิร์นพร้อมกับการแปรรูปจากเศษผ้าไหม

คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่นักออกแบบจะต้องคิดและคำนึงให้ละเอียด ซึ่งจัดเป็นปัจจัยที่สำคัญควบคู่กับความคิดสร้างสรรค์

๑. หน้าที่ใช้สอย (Function) เป็นคุณสมบัติสำคัญอันดับหนึ่งของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก สบาย

๒. ความปลอดภัย (Safety) เป็นสิ่งที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงเป็นอย่างดี เช่น เสื้อเด็กอ่อน ควรใช้ผ้าฝ้าย เบานุ่ม ละเอียดย่อน และการเย็บจะต้องประณีต ตัดเศษด้ายให้หมด (ตัวอย่างที่ปรากฏ ถุงมือเด็กอ่อนที่ตัดเส้นด้ายไม่เรียบร้อยได้บาดนิ้วมือเด็ก)

๓. ความแข็งแรง (Construction) คำนึงตั้งแต่โครงสร้างผ้า การทอ การถัก หรือการอัดรวมทั้งการย้อมสีที่มีความคงทน ตลอดทั้งการตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ที่แข็งแรง ไม่ขาดก่อนกำหนด เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคทุกคนเมื่อจ่ายเงินซื้อสินค้าแล้วต้องการใช้ให้คุ้มค่า

๔. ความสะดวกสบายในการใช้งาน (Ergonomics) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอเสื้อผ้า นักออกแบบจำเป็นต้องศึกษาวิชากายภาคเชิงกลพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงขนาดและสัดส่วนให้ตอบสนองความต้องการของบุคคล เพศ วัย และกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสม ผลิตภัณฑ์ที่สามารถออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ความสะดวก (Convenience) และความสะดวกสบาย (Comfortable) ให้แก่ผู้ใช้เป็นการสร้างความมั่นใจ เกิดความรู้สึกที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักออกแบบจะต้องตระหนักและให้ความสนใจเป็นพิเศษ

๕. ความสวยงาม (Aesthetics) เป็นสิ่งโดดเด่นและเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจซื้อสินค้า อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมีความสวยงาม จัดเป็นคุณสมบัติสำคัญอันดับแรกก่อนหน้าที่ใช้สอยความสวยงามของผลิตภัณฑ์เกิดจากสีและรูปร่างเป็นสำคัญ ดังนั้นนักออกแบบจะต้องศึกษาหลักการออกแบบและทฤษฎีของสี ตลอดทั้งนำมาประยุกต์ใช้กับวัสดุสิ่งทอให้ลงตัวและพอเหมาะกับสภาวะกาลของตลาด

๖. ราคาพอเหมาะ (Cost) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ออกแบบและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของตลาด กลุ่มเป้าหมาย ช่วงระยะเวลา เทศกาล และราคาที่พอเหมาะจะประสบความสำเร็จสูงมาก ดังนั้นการวิจัยความต้องการทางการตลาดจะมาช่วยเหลือนักออกแบบได้มาก ตัวอย่างสำรวจความต้องการของวัยรุ่นต่อผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

๗. วัสดุการตกแต่ง (Materials and Finish) ผ้าและเส้นด้ายที่จะนำมาออกแบบผลิตภัณฑ์มีหลายประเภท เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าลินิน ผ้าไหม ผ้าไนลอน ผ้าเทโร ฯลฯ และมีวิธีการ

ผลิตออกแบบทอ ถัก อัด ฯลฯ ตลอดทั้งการตกแต่งฟอกย้อมหรือการตกแต่งเพื่อเพิ่มคุณสมบัติให้สิ่งทอดีขึ้นตามความต้องการของตลาด

๘. ขบวนการผลิต (Production) นักออกแบบเมื่อออกแบบผลิตชิ้นงาน จำเป็นต้องรู้ขบวนการผลิตด้วย เพื่อความสมบูรณ์ของชิ้นงาน ตัวอย่างเช่น การออกแบบของที่ระลึก เริ่มจากการสรุปข้อมูล เขียนภาพร่าง ทำแบบอัด ตัดเย็บ ตรวจสอบ บรรจุภัณฑ์ จำหน่าย ประเมินผล ฯลฯ

๙. บรรจุภัณฑ์ (Package) เป็นตัวป้องกันความเสียหายให้แก่ผลิตภัณฑ์ตลอดทั้งเป็นสื่อข้อมูลในการดึงดูดให้ผู้ซื้อตัดสินใจจ่ายเงิน บรรจุภัณฑ์จะต้องมีความกะทัดรัดและสะดวกสบายในการพกพาด้วย นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงพื้นที่ในการขนส่งด้วยเพื่อการประหยัดและปลอดภัย

๓.๒ เทคนิคการทอผ้าให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน มผช.

เทคนิคการพัฒนาคุณภาพการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

เทคนิคการพัฒนาคุณภาพการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นการทอผ้าให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการนำความรู้ วิธีการต่างๆจากหลายศาสตร์มาบูรณาการกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพผ้าไหมสุรินทร์ มีผลต่อการจำหน่าย ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการใช้สอยและชอบความสวยงามที่เกิดจากลวดลายและสีสันต่าง ๆ

แต่การพัฒนาคุณภาพการทอผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้นต้องอาศัยการออกแบบลวดลายและสีในโครงสร้างผ้ามีอิสระที่นักออกแบบมักจะออกแบบการใช้สีหลายสีอยู่ในลวดลายของผ้าชิ้นเดียวกัน และในทำนองเดียวกันเส้นไหมที่นำมาทอผ้ามีหลายขนาด แต่มีการกำหนดสีที่แตกต่างกันไม่ซ้ำกันหรือมีการใช้สีหลายสีและในลวดลายต่าง ๆ ตามต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการใช้สอยและชอบความสวยงาม ทำให้เกิดปัญหาในการทอผ้าไหมและทำให้ผ้าไหมไม่ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนตามที่ปรึกษาได้รวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อการรักษาคุณภาพและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนี้

ปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อการรักษาคุณภาพและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
๑. ลักษณะทั่วไป - ริมผ้าเสีย	- ไม่ได้จับริมผ้า - เส้นด้ายยืนตึง - เส้นด้ายพุ่งหย่อน	- จับริมผ้า (จับคู่) ๕ - คู่ ใช้ได้กับเส้นด้ายฝ้าย เส้นด้ายประดิษฐ์ ๑๕ คู่ ใช้ได้กับเส้นไหม - ม้วนผ้าและเส้นด้ายที่ซึ่งบนที่ทอผ้าต้องชิงหรือม้วนเส้นด้ายให้มีความตึงที่เหมาะสมและสม่ำเสมอ - เส้นด้ายพุ่งต้องเหยียดตรงไม่ตึงจนรัดริมผ้า หรือหย่อนเกินไปจนเกิดปมบริเวณริมผ้า ใช้ผิงปักผ้าช่วยไม่ให้หน้าผ้าหดตัวมากเกินไปจนเส้นด้ายบริเวณริม

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
	- กรอหลอดด้ายพุ่งไม่ถูกวิธี	ผ้าขาดบ่อย - การกรอหลอดด้ายพุ่งต้องไม่ย้อนไปมาต้องให้เส้นด้ายไหลออกทางเดียว
- ผืนผ้าอยู่ในสภาพไม่เรียบร้อย	- ต่อเส้นด้ายยืนหรือเส้นด้ายพุ่งไม่ตัดปลายเส้นด้ายที่เหลือให้สั้น - เก็บรักษาผ้าไม่ดี ผู้ทำการทอมือสกปรก - ไม่ใช่ผ้าคลุมก็หาล้างเล็กทำการทอ - ไม่เข้าใจมาตรฐาน มผช.	- ตัดแต่งปลายเส้นด้ายที่ไพล่บนบริเวณผืนผ้าหรืออยู่บริเวณริมผ้าให้เรียบร้อย - เก็บรักษาผ้าไว้ในตู้ที่มิดชิดปราศจากฝุ่น หากมีรอยเปื้อนเกิดขึ้นบนผืนผ้าต้องซักเช็ดทำความสะอาดให้เรียบร้อย ล้างมือให้สะอาดก่อนทำการทอผ้า - หากมีเศษวัสดุอื่น ๆ เช่น เศษไม้ เศษด้ายแทรกอยู่ในต้องไม่ทอเข้าไปโดยเลาะเส้นด้ายพุ่งจนถึงจุดสาเหตุแล้วดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง - เรียนรู้มาตรฐาน มผช. ของผ้านั้น ๆ เช่น ชายครุยผืนผ้าต้องมีความยาว ๕ เซนติเมตร ขึ้นไป แบ่งหมวดหมู่และมีความยาวเท่า ๆ กัน
- ผืนผ้าไม่เรียบสม่ำเสมอ	- เส้นด้ายยืนหย่อน - ตะกอมมีความกว้างไม่สม่ำเสมอ	- ซึงเส้นด้ายยืนให้มีความตึงเหมาะสมสม่ำเสมอ - การเก็บตะกอม (เขา) ต้องมีความตึงสม่ำเสมอ หากเกิดปัญหาต้องแต่งให้เรียบร้อยก่อนทำการทอ
	- ขาดความชำนาญ/ความละเอียดอ่อน/ขาดความเข้าใจ โครงสร้างผ้า/การเลือกใช้เส้นด้าย	- การดึงเส้นด้ายเข้ากระทบผ้าขณะทำการทอน้ำหนักของการกระทบผ้าต้องมีความสม่ำเสมอ ไม่หนักบ้างเบาบ้าง หรือกระทบผ้าหนึ่งครั้งบ้างสองครั้งบ้าง - ไม่ทอผ้าออกไปไกลตัวเกินไป ควรทอออกไปประมาณ ๓๐ เซนติเมตร แล้วจึงม้วนผ้า (ทอออกไปไกลมากจะทำให้เกิดเนื้อผ้าไม่สม่ำเสมอ) - การต่อเส้นด้ายยืน เส้นด้ายพุ่ง ที่ขาดต้องให้มีปมเล็กที่สุดและตัดแต่งปลายเส้นด้ายให้สั้นที่สุด - การควบเส้นด้ายพุ่งตั้งแต่ ๒ เส้นขึ้นไปต้องให้มีความตึงสม่ำเสมอ ไม่ตึงเส้นหย่อนเส้นโดยต้องผ่านตัวการควบคุมเส้นด้าย - เส้นไหมพื้นบ้านต้องผ่านการตีเกลียวและแกะปมชี้ไหมให้หมดหรือเหลือน้อยที่สุด - เลือกใช้เส้นด้ายที่มีขนาดเบอร์เส้นด้ายเหมือนกัน ชนิดเดียวกัน สีเหมือนกัน (หม้อย้อมเดียวกัน)

ปัญหา	สาเหตุ	แนวทางแก้ไข
- ลายผิด ลายผ้าไม่ต่อเนื่อง ลายไม้เด่นชัด	- คั่นด้ายยืนผิดจำลายทางพุ่งผิด - ยกเส้นด้ายยืนขึ้นไม่หมด เส้นด้ายยืนเป็นขน การใช้ไม้เก็บลายหรือจดยกเส้นด้ายยืนเรียงระดับของลวดลายไม่ถูกต้อง ตะกอยาว ตะกอลอย ไม่สม่ำเสมอ	- ผ้าขาวม้าสองสีต้องเป็นตาคลี่ ชายผ้าหัวท้ายต้องยาวเท่ากัน เป็นสีเดียวกัน ตาผ้าต้องมีจำนวนเส้นพุ่งสม่ำเสมอ - ผ้าริมสอดสี ทั้งทางเส้นด้ายยืน เส้นด้ายพุ่ง ลวดลายต้องถูกต้องสม่ำเสมอ รมั้ดระวังตอนคั่นเส้นด้ายยืน ลายทางพุ่งใช้การจذبันทีกลวดลายที่ทอไป พร้อมใช้การนับเส้นด้ายพุ่งในแต่ละรอบการพุ่งของแต่ละกะสว - การสอดเส้นด้ายพุ่งพิเศษ การใช้ไม้เก็บลายหรือจดยกเส้นด้ายยืน (ผ้าจก ผ้ายก ผ้าซิด ผ้าแพรวา) ในแต่ละไม้ของลวดลายต้องระมัดระวังยกเส้นด้ายยืนขึ้นให้หมด ให้ถูกต้องตามลายผ้า ลงแป้งเส้นด้ายยืนที่เป็นขน - ต้องเก็บตะกอให้มีความสม่ำเสมอ
	- วางลวดลายผ้าไม่สมบูรณ์ - ขาดความชำนาญ/ความละเอียดอ่อนและความเข้าใจโครงสร้างผ้า	- ความสมดุลของลายทั้งสองข้าง ซ้าย ขวา ต้องตกลงลวดลายเป็นที่ยอมรับได้ใช้การคัดเก็บลายจากกลางผืนผ้าไปหาริมผ้าสองด้าน - ผ้าที่ต้องทำสองผืนให้เหมือนกัน (ผ้าเย็บสองกระดุก การต่อลายต้องตรงกัน อาจจะใช้การจذبันทีกการนับเส้นด้ายพุ่ง (ผ้าลายน้ำไหล) - ผ้ายกดอก การเหยียบเท้าเหยียบต้องถูกต้องตลอดทั้งผืน การสับเส้นด้ายยืนเข้าตะกอดต้องถูกต้อง หากเส้นด้านยืนขาดหลายเส้น ต้องต่อเส้นด้ายยืนแล้วร้อยเข้าตำแหน่งตะกอให้ถูกต้อง - ผ้ามัดหมี่ลายต้องเด่นชัด ไม่คลาดเคลื่อนมากเป็นที่ยอมรับได้ - เส้นไหม การคันหัวหมี่ ต้องให้เส้นด้ายมีความตึงสม่ำเสมอ มีความกว้างเท่าหน้าผ้า - เส้นด้ายฝ้าย เส้นด้ายใยประดิษฐ์ การคันหัวหมี่ต้องเพิ่มความกว้างเลยความกว้างหน้าผ้าไว้ ๑-๒ เซนติเมตร - การย้อมหัวหมี่หลายสีต้องระมัดระวัง เรื่องเก็บลายผิดสี โอบหมี่ให้แน่นไม่ให้สีอื่นซึมติด

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๔

หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

คำอธิบายรายวิชา

การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นการบูรณาการการทอผ้าไหมและการออกแบบและพัฒนาตลาดซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผ้าไหมได้คุณภาพตามหลักเกณฑ์ของมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นผู้ผลิตผ้าไหมของจังหวัดสุรินทร์ควรเรียนรู้และเข้าใจแนวทางการออกแบบและพัฒนาตลาดเพื่อให้ได้คุณภาพและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้สามารถผลิตผ้าไหมให้ได้คุณภาพ

จุดประสงค์

๑. เพื่ออธิบายการออกแบบและพัฒนาตลาดต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์
๒. เพื่อระบุปัญหาการออกแบบและพัฒนาตลาดต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์
๓. เพื่อนำเสนอเทคนิคการออกแบบตลาดและพัฒนาตลาดการทอผ้าไหมให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์

เนื้อหา

๑. การออกแบบและพัฒนาตลาดต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์
๒. ปัจจัยความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ
๓. แนวทางการออกแบบและพัฒนาตลาดสี่ผ้าสู่สากล

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การนำเข้าสู่บทเรียน

เป็นการเชื่อมโยงประเด็นความสำคัญของการย้อมสีที่มีต่อมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยสร้างมุมมองจากการวิเคราะห์สีที่ได้มาตรฐานกับสีที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้ประกอบการ วิทยากรสรุปและอธิบายเข้าสู่บทเรียน

ชั้นสอน

วิทยากรแบ่งกลุ่มผู้ผลิตและแจกเอกสารประกอบการเรียน พร้อมกับอธิบายประกอบการสาธิตเชิงปฏิบัติการและจัดกิจกรรมให้ผู้ประกอบการได้ทดลองปฏิบัติการฟอกย้อมสีไหม

ขั้นสรุป

วิทยากรและผู้ประกอบการร่วมสรุปผลเรียนรู้ร่วมกัน

สื่อการฝึกอบรม

๑. เนื้อหา เรื่อง การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๒. Power Point เรื่อง การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
๓. หนังสือและเอกสารแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การประเมินผล

๑. สังเกตความสนใจขณะฟังบรรยาย และการตอบคำถาม
๒. สังเกตจากการร่วมกิจกรรมในการเรียนรู้
๓. ประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติการ

หลักสูตรที่ ๔ การเสริมสร้างทักษะด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๔.๑ การออกแบบและพัฒนาลวดลายต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

หลักการออกแบบเบื้องต้น (Principle of Design)

๑. ความกลมกลืน (Harmony)
๒. สัดส่วน (Proportion)
๓. ความสมดุล (Balance)
๔. จังหวะ (Rhythm)
๕. การเน้น (Emphasis)
๖. เอกภาพ (Unity)
๗. ความแตกต่าง (Contrast)

๑. ความกลมกลืน (Harmony) หมายถึง การประสานกันขององค์ประกอบทางศิลปะที่ลงตัวจนเกิดเป็นเอกภาพ (UNITY) การประสานความกลมกลืนต้องจัดให้พอดี หากมากเกินไปทำให้ผลงานไม่น่าสนใจเท่าที่ควร แต่หากน้อยเกินไป ผลงานชิ้นนั้นก็ไม่น่าสนใจเท่าที่ควร วิธีการจัดที่เหมาะสม ได้แก่ การจัดให้องค์ประกอบของภาพส่วนใหญ่กลมกลืนกัน และทำให้องค์ประกอบของภาพส่วนน้อยตัดกัน

การสร้างความกลมกลืนมี ๕ วิธี คือ

๑. ความกลมกลืนของเส้น (Harmony of Line)
๒. ความกลมกลืนของสี (Harmony of Color)
๓. ความกลมกลืนของขนาด (Harmony of Size)
๔. ความกลมกลืนของผิวสัมผัส (Harmony of Texture)
๕. ความกลมกลืนของรูปทรงและรูปร่าง (Harmony of Form and Shape)

๒. สัดส่วน (Proportion) หมายถึง อัตราส่วนแต่ละส่วนของสิ่งต่าง ๆ เช่น สัดส่วนของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กัน รวมทั้งอัตราส่วนของแต่ละหน่วยในงานศิลปะชิ้นหนึ่ง ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและความสัมพันธ์ต่อรูปร่างรูปทรงโดยรวมของผลงานศิลปะชิ้นนั้น

๓. ความสมดุล (Balance) หมายถึง การทำหรือถ่วงให้ด้านซ้ายและด้านขวาพอดี ในการออกแบบผลิตภัณฑ์สามารถทำให้ทรงตัวได้ ไม่โคล่นล้ม ลักษณะของความสมดุลมี ๓ ลักษณะดังนี้

๓.๑ ความสมดุลในลักษณะเท่ากัน (Symmetry balance) เน้นการออกแบบที่ทุกด้านเท่ากัน ความสมดุลลักษณะเป็นแบบธรรมดา

๓.๒ ความสมดุลในลักษณะไม่เท่ากัน (Asymmetry balance) เน้นการออกแบบที่ลักษณะสองด้านไม่เท่ากัน ในด้านขนาด รูปร่าง มวล แต่ในความรู้สึกด้วยสายตาเหมือนกันด้วยน้ำหนักของสี ฯลฯ ความสมดุลในลักษณะไม่เท่า ทำให้เกิดการแปลกตา ไม่จำเจ ไม่เบื่อและสะดุดตา

๓.๓ สมดุลในลักษณะจุดศูนย์ถ่วงงานผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่เป็น ๓ มิติ และลอยตัว ตัวอย่างผลิตภัณฑ์สิ่งทอ อาทิ เช่น โปะไฟ แก้ว ขวดน้ำ สิ่งเหล่านี้จะต้องระมัดระวังเรื่องจุดศูนย์ถ่วง เพื่อให้ตั้งได้ไม่ล้ม ดังนั้นนักออกแบบจะต้องศึกษาและออกแบบรูปร่างให้ถูกต้อง มีหลักการพิจารณาดังนี้

- รูปร่าง (Form) ของผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดความมั่นคง คือ การออกแบบตัวฐานให้มั่นคง

- รูปร่าง (Shape) ของผลิตภัณฑ์ที่มีความมั่นคง ไม่ล้มง่าย คือ ตัวผลิตภัณฑ์เองต้องมั่นคง การแก้ไขปัญหารูปร่างที่มีความสูงมากเกินไป ซึ่งทำให้ล้มง่าย คือ จะต้องทำให้ผลิตภัณฑ์มีจุดศูนย์ถ่วงที่สมดุลกัน

๔. จังหวะ (Rhythm) หมายถึง ระยะเวลาของสัดส่วน ช่องว่างตลอดทั้งการซ้ำกัน ทำให้เกิดความรู้สึกการเคลื่อนไหว ลักษณะของจังหวะมี ๔ แบบ (วันดี มาตสยิต, ๒๕๔๕ : ๑๕๔-๑๕๖)

๔.๑ การจัดช่วงจังหวะนั้น ๆ กัน (Repetition Rhythm) เป็นการจัดช่วงจังหวะโดยใช้รูปทรงที่มีเส้น สี น้ำหนัก ผิวสัมผัส ให้ช่วงจังหวะประสานต่อเนื่องและเท่า ๆ กัน

๔.๒ การจัดช่วงจังหวะก้าวหน้า (Progression Rhythm) เป็นการจัดช่วงจังหวะให้ขยายเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเพิ่มปริมาณเส้น ขนาดเส้น เพิ่มสี เพิ่มน้ำหนัก และเพิ่มผิวสัมผัส ขึ้นตามลำดับ

๔.๓ การจัดช่วงจังหวะสลับ (Alternation Rhythm) เป็นการจัดช่วงจังหวะโดยใช้รูปลักษณะหรือรูปทรงที่มีเส้น สี น้ำหนัก ผิวสัมผัส ในช่วงจังหวะสลับก่อนไปกลับมาที่ซ้ำและต่อเนื่อง

๔.๔ การจัดช่วงจังหวะเลื่อนไหลต่อเนื่อง (Continuous Rhythm) เป็นการจัดช่วงจังหวะของเส้น สี น้ำหนัก รูปทรง ให้เกิดการไหลต่อเนื่อง

๕. การเน้น (Emphasis) หมายถึง การเน้นให้เกิดความโดดเด่น น่าสนใจ ประทับใจ โดยการเน้นอาจจะเน้นด้วยสี รูปทรง ลวดลาย ผิวสัมผัสของผลิตภัณฑ์ ควรเป็นการเน้นที่สำคัญเป็นจุดเด่นและสำคัญรอง เพื่อให้เกิดความนุ่มนวลในการออกแบบ แต่ไม่ควรเน้นกระจายทั้งตัวผลิตภัณฑ์ เพราะถ้าเน้นไปทั้งตัวผลิตภัณฑ์จะทำให้เกิดความกลมกลืนทันที

๖. เอกภาพ (Unity) หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันความกลมกลืนเข้ากันได้ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่เกิดจากการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันของส่วนต่าง ๆ (ชะลูด นิยมเสมอ. ๒๕๓๑ : ๑๐๑) ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีหลักในการสร้างเอกภาพดังนี้

๖.๑ การขัดแย้ง (Opposition) เป็นการขัดแย้งของลักษณะรูปทรง ขนาด ทิศทาง และจังหวะ

๖.๒ การประสาน (Transition) เป็นการประสานความขัดแย้งในการออกแบบด้วยการใช้เส้นสีเป็นตัวกลาง ตัวอย่างเช่น ในการออกแบบมีการขัดแย้งกันระหว่างการใช้สีน้ำเงินกับสีแดง เพราะฉะนั้นตัวกลางที่จะเป็นตัวประสานให้กลมกลืนคือ สีม่วง หรือในการออกแบบให้เส้นตั้ง กับนอนซึ่งมีความขัดแย้งกัน เพราะฉะนั้นตัวกลางที่จะเป็นตัวประสานคือ เส้นเฉียง เป็นต้น

๗. ความแตกต่าง (Contrast) หมายถึง การออกแบบที่ต้องการให้เกิดความขัดแย้งกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของส่วนต่าง ๆ ในตัวผลิตภัณฑ์ เพื่อแก้ปัญหาความซ้ำซาก จำเจ ที่ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้น ใช้หลักการความแตกต่างช่วยให้เกิดความแปลกใหม่ ตื่นเต้น เร้าใจ มาเป็นตัวกระตุ้นในการออกแบบ

การออกแบบสิ่งทอเริ่มตั้งแต่การผลิตเส้นใย การผลิตเส้นด้าย การทอ การตกแต่ง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ สีของเส้นใย เส้นด้าย มีผลต่อการออกแบบลวดลายทอ ดังนั้นนักออกแบบจำเป็นต้องเรียนรู้และเข้าใจ ทฤษฎีของสีที่จะต้องนำหลักการมาใช้ในการมัดย้อมเส้นด้ายหรือเส้นด้ายพุ่งให้เกิดเป็นลวดลายในการทอ ซึ่งมีลักษณะการขัดกันระหว่างเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งตามลักษณะลวดลายทอ

ข้อคิดการออกแบบและพัฒนาลวดลายทอต้องสัมพันธ์กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์

๑. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการค้นคว้า ออกแบบ แก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ดีขึ้น ปัญหาที่สำคัญของการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือการเสนอผลิตภัณฑ์ที่คิดว่าผู้บริโภคควรจะได้ ควรมีการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะดี จึงจะทำให้เกิดผลดีที่สุด

๒. การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการออกแบบ มีหลักการที่สำคัญว่า ควรมีการแบ่งนักออกแบบเป็น ๒ กลุ่ม คือ นักออกแบบที่นิยมเอกลักษณ์และนักออกแบบที่นิยมความเป็นสมัยใหม่ ซึ่งทั้ง ๒ กลุ่ม จำเป็นต้องศึกษาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ควรศึกษาศิลปะทุกด้านให้หมดทั่วทุกภูมิภาคและศึกษาพฤติกรรมของคนทั้งในและต่างประเทศให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งจึงจะผลิตงานหัตถกรรมเพิ่มจำหน่ายได้ และการพัฒนารูปแบบให้ประสบความสำเร็จได้นั้นต้องพัฒนา ๓ ด้าน คือ พัฒนาด้านประโยชน์ใช้สอย พัฒนาด้านวัสดุ และพัฒนาด้านรูปแบบ

๓. การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทย การอนุรักษ์และสืบทอดงานหัตถกรรมให้ดำรงอยู่ต่อไปจำเป็นต้องส่งเสริมความต้องการของการตลาด ผู้ใช้หัตถกรรมบางประเภท เพื่อให้มีการใช้สอยในชีวิตประจำวันต่อไป โดยการปรับทิศทางของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงทุกขณะ ด้วยการคำนึงถึงคุณสมบัติของความสัมพันธ์ในองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ มนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม กล่าวคือ ผลิตภัณฑ์ควรจะสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งร่างกายและจิตใจ คือ มีประโยชน์ใช้สอยและความงาม โดยพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานที่ดี คำนึงถึงธรรมชาติและสังคมประกอบซึ่งหมายถึงการใช้วัสดุ ใช้ให้คุ้มค่าและมีรูปแบบของเอกลักษณ์ท้องถิ่น อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยด้วยเช่นกัน

๔. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันและตามความต้องการของมนุษย์เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน โดยคำนึงถึงความสวยงามในชิ้นงานที่สร้างสรรค์ออกมาแต่ละครั้งและต้องรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไว้ด้วย ดังนั้น การพัฒนาสินค้าหัตถกรรม ทั้งด้านรูปแบบและการผลิต เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดจะช่วยให้เผยแพร่สินค้าหัตถกรรมไทยให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากขึ้น ทั้งตลาดในประเทศและ

ตลาดต่างประเทศช่วยเพิ่มช่องทางการจำหน่าย เพราะในปัจจุบัน สินค้าหัตถกรรมหลายประเภท ประสบปัญหาการผลิตจำหน่ายไม่ได้ เป็นผลมาจากการขาดการพัฒนาด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และ ตลาดรองรับจำกัดอยู่ภายในท้องถิ่น

การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สิ่งทอให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นให้นักออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องใช้การศึกษาค้นคว้าบูรณาการศาสตร์และศิลป์สาขาวิชาต่าง ๆ อาทิเช่น การออกแบบ การวิเคราะห์เคมีสิ่งทอ ขบวนการผลิต จิตวิทยา สารสนเทศ การวิจัย การตลาด บรรจุภัณฑ์ พฤติกรรมผู้บริโภค ฯลฯ ที่จะต้องมองและคิดเชื่อมโยงประสานในการแก้ปัญหาเพื่อให้งานนั้นได้พัฒนาครบวงจร

๔.๒ ปัจจัยความสัมพันธ์ของผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

ปัจจัยความสำเร็จของผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่นักออกแบบจะต้องตระหนักอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๑. ความแปลกใหม่ (Innovation) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้า เคหะสิ่งทอ ของที่ระลึก หรืองานประดิษฐ์ จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จุดแข่งขันคือการออกแบบที่สร้างสรรค์และพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและตลอดเวลา

๒. มีที่มา (Story) ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบและพัฒนาในรูปแบบใหม่ตามความคิดรวบยอดย่อมจะต้องมีที่มา ยิ่งสิ่งทอแต่ละชิ้นการออกแบบลวดลาย การปักด้าย การทอ การตกแต่งลวดแล้วแต่ได้บันทึกข้อมูลวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนด้วยภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมลงในผืนผ้าอันวิจิตรจัดเป็นมรดกของไทย เมื่อนำมาออกแบบและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยประยุกต์ใช้วัสดุต่าง ๆ ให้เหมาะสมลงตัวตามความต้องการของตลาด

๓. ระยะเวลาเหมาะสม (Timing) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอมีความผูกพันกับช่วงระยะเวลา ความนิยม แนวโน้มของแฟชั่น ตลอดทั้งเทศกาลและฤดูกาลจะเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการออกแบบและพัฒนาารูปแบบของผลิตภัณฑ์สิ่งทอสู่ตลาด ตลอดทั้งตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคแต่ละวัย

๔. เป็นที่ยอมรับ (Regional Acceptance) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอยี่ห้อใดก็ตาม ถ้าติดตลาดหรือเป็นที่ยอมรับของสังคมแล้วจะต้องรักษาคุณภาพ ปริมาณและพัฒนาารูปแบบอย่างต่อเนื่อง เพราะผลิตภัณฑ์สิ่งทอมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบที่รวดเร็วมากและมีคู่แข่งสูงมาก ปัจจุบันมีทั้งสิ่งทอจากจีน เวียดนาม อินเดีย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น อังกฤษ ฯลฯ เพราะฉะนั้นเราจะต้องสร้างแบรนด์ของเราให้ติดตามด้วยคุณภาพ

๕. อายุการใช้งาน (Life Cycle) ผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ผลิตมาแข่งขันในตลาด นอกจากความสวยงามแปลกใหม่แล้ว จุดสำคัญที่จะครองใจลูกค้าคือความแข็งแรงทนทาน ตัวอย่างเช่น สีไม่ตก หรือซีดเร็ว ซึ่งจะต้องคิดว่าลูกค้าจ่ายเงินซื้อแล้วต้องคุ้มกับราคา

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนำมาสู่การออกแบบลวดลายและสีสิ่งทอ เพื่อสนองตอบความต้องการของตลาดในภาวะการแข่งขันกันอย่างรุนแรงในตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

การออกแบบพัฒนาลวดลายและสีของผืนผ้า จัดเป็นหัวใจของการแข่งขันทางธุรกิจและสิ่งที่ทำหายความสามารถของนักออกแบบที่จะต้องอาศัยความรู้พื้นฐานการจัดองค์ประกอบของการ

ออกแบบ ซึ่งประกอบด้วย จุด เส้น รูปทรง รูปร่าง ช่วงระยะผิวสัมผัสและสี นอกจากนี้ การออกแบบพัฒนาลวดลายจะสมบูรณ์ได้จะต้องใช้หลักการออกแบบซึ่งประกอบด้วยความกลมกลืน ได้สัดส่วนความสมดุล จังหวะ การเน้นเอกภาพ ความแตกต่าง ซึ่งนักออกแบบจะต้องหมั่นศึกษาและฝึกปฏิบัติให้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง สร้างเอกลักษณ์ให้กับผ้าทอที่เป็นจุดแข็ง จุดขายของผลิตภัณฑ์ชุมชน

วิธีการสร้างแนวคิดในการออกแบบพัฒนาลวดลายและสีเส้นให้ผืนผ้าทำได้ ๒ วิธี คือ ออกแบบและสร้างรูปแบบของลวดลายและสีเส้นใหม่

๑. ออกแบบโดยการพัฒนาต่อยอดจากแนวคิดเดิมให้เหมาะสมและลงตัวของคนในสังคมยุคใหม่ และค่านิยมในการดำรงชีวิตของคน และความต้องการของตลาด

๒. ออกแบบและสร้างรูปแบบของลวดลายและสีเส้นใหม่

ในที่นี้จะอธิบายการออกแบบโดยการพัฒนาต่อยอดจากแนวคิดเดิมก่อนอื่น ผู้ออกแบบพัฒนาลวดลายและสีเส้นในผืนผ้าจะต้องหาข้อมูลหรือศึกษาในหัวข้อต่อไปนี้

๑. ประโยชน์ใช้สอย ต้องรู้ความต้องการของผู้บริโภคหรือผู้ซื้อจะซื้อผ้าไปทำอะไร เช่น ผ้านุ่ง ผ่าตัดเสื้อ ผ่าคลุมไหล่ ผ่าคลุมเตียง หมอน กระเป๋า ฯลฯ

๒. รู้แนวโน้มของแฟชั่น ฤดูกาล เทศกาล

๓. รู้พฤติกรรมของผู้บริโภคต่าง ๆ เช่น วัยรุ่น วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และเป็นคนประเทศอะไร

๔. คุณภาพของสินค้าต้องได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๕. ลวดลาย สีเส้น รูปแบบ ที่มีความแตกต่างทั้งขนาดของเส้นด้าย เทคนิคการทอ การจัดวางตำแหน่งลาย และการจัดคู่สีของเส้นด้ายที่กลมกลืนหรือตัดกันที่พอเหมาะและสวยงาม

ความต้องการของผู้บริโภค

๑. ต้องการลวดลาย รูปแบบ สีเส้นที่ตอบประโยชน์ใช้สอย เช่น ซื้อไปเพื่อตัดชุด เคหะสิ่งทอ กระเป๋า ของที่ระลึก ฯลฯ

๒. ต้องการความโดดเด่น แปลกตา ทั้งด้านลวดลายและสีเส้นตามแนวโน้มของแฟชั่น

๓. สวย ฝีมือประณีต มีคุณภาพ ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

๔. ความคงทนและแข็งแรง คือ สีไม่ตกและมีความเหนียวทนทานของผ้าคงรูป ไม่หดจ่น สัน และย้วยเสียรูปทรง

๕. ดูแลรักษาง่าย ปัจจุบันต้องทำงานแข่งกับเวลาและต้องประหยัด ทำอย่างไรให้ทน คงรูปและสบาย

๖. ราคา ต้องพอเหมาะกับบุคคลทั่ว ๆ ไป พร้อมทั้งจะซื้อผ้าได้

๗. ความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ โดยเอาสีเส้น ลวดลายที่สื่อให้เห็นลักษณะเฉพาะรูปแบบของแต่ละท้องถิ่น

ความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการผลิตสิ่งทอกับการออกแบบพัฒนาลวดลายและสีของผืนผ้า
ขั้นที่ ๑ - ขั้นที่ ๕

ความสัมพันธ์ระหว่างขบวนการผลิตสิ่งทอกับการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การออกแบบสิ่งทอ ผู้ออกแบบที่ดีควรมีความรู้เรื่องวัตถุดิบในการผลิตเส้นใย การผลิตเส้นด้าย การผลิตผ้าตลอดทั้งการตกแต่ง เพราะเป็นขบวนการที่ต่อเนื่องและมีผลต่อกันกับสมบัติและลักษณะของผ้า ตลอดทั้งประโยชน์ใช้สอยและการดูแลรักษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ลูกค้าหรือผู้บริโภคต้องการ ดังนั้น ขออธิบายถึงขบวนการผลิตผ้าที่ต้องออกแบบให้สัมพันธ์กับทุกขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ ๑ ออกแบบเส้นใย เส้นใยมี ๓ ประเภท คือ เส้นใยธรรมชาติ เส้นใยสังเคราะห์ เส้นใยกึ่งสังเคราะห์ นักออกแบบจะต้องศึกษาสมบัติของเส้นใยประเภทต่าง ๆ เพื่อที่จะนำออกแบบประสมประสานให้ได้เส้นใยที่มีสมบัติเหมาะสมและสวยงามในการผลิตเส้นด้ายและผ้า

ขั้นที่ ๒ ออกแบบเส้นด้าย โดยการเอาเส้นใยมาเข้าเกลียวรวมกัน ซึ่งต้องคิดและวางแผนจะผลิตเป็นเส้นด้ายธรรมดาหรือเส้นด้ายพิเศษ เส้นด้ายแต่ละชนิดมีรูปลักษณะความสวยงามความแปลกแตกต่างกันตลอดทั้งประโยชน์ใช้สอยเพื่อผลิตเป็นผ้า

ขั้นที่ ๓ ออกแบบผ้า โดยการทำให้ผ้าให้เป็นผืนจะด้วยวิธีการทอ การถักหรือการอัด แต่ละวิธีมีเทคนิคการที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลทำให้สมบัติของผ้าแตกต่างกันไป ตลอดทั้งรูปร่างลักษณะในโครงสร้างผ้าและประโยชน์ใช้สอย

ขั้นที่ ๔ ออกแบบตกแต่ง โดยการทำให้สิ่งทอมีสีสันและลวดลายสวยงาม จะโดยวิธีการย้อมสีในระยะใดก็ได้ ตั้งแต่เส้นใย เส้นด้าย ผืนผ้า ตลอดทั้งการมัดย้อม การพิมพ์ และการทำผ้าบาติก พร้อมทั้งตกแต่งเพิ่มสมบัติพิเศษ เช่น กันยืดยึดกันหด ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อเสริมค่าและการสร้างแรงกระตุ้นให้ต้องตาต้องใจผู้ซื้อ

ขั้นที่ ๕ ออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ โดยวิธีการนำสิ่งทอที่สำเร็จแล้วไปผลิตเป็นวัตถุสำเร็จรูปทั้งที่เป็นเครื่องนุ่งห่ม เคหะภัณฑ์ศิลปประดิษฐ์และผลิตภัณฑ์งานอุตสาหกรรมซึ่งทำรายได้ให้แก่ประเทศชาติอย่างมหาศาล

๔.๓ แนวทางการออกแบบและพัฒนาลวดลายสีผ้าสู่สากล

แนวทางการออกแบบพัฒนาลวดลายและสีในผืนผ้า

โดยใช้ลวดลายการทอเดิมมาเพิ่มเติม และเสริมสร้างลวดลายและสีให้เกิดความแตกต่างและแปลกใหม่ด้วยเทคนิคง่าย ๆ ดังนี้

๑. ปรับเปลี่ยนขนาดของเส้นด้ายยืนให้มีขนาดใหญ่เล็กต่างกัน
๒. ปรับเปลี่ยนขนาดของเส้นด้ายพุ่งให้มีขนาดใหญ่เล็กต่างกัน
๓. ปรับเปลี่ยนให้เส้นด้ายยืนสลับสีแทนที่เส้นด้ายยืนเป็นสีเดียว (ควรระวังการจัดคู่สีและจังหวะห่างถี่ของการเปลี่ยนสีด้าย)
๔. ปรับเปลี่ยนสีเส้นด้ายพุ่งโดยใช้สีกลมกลืนหรือสีตัดกัน หรือการใช้คู่สีที่เหมาะสมและในจังหวะความห่างของลวดลายที่เหมาะสม และปริมาณของสีที่พอเหมาะ ดังตัวอย่างการจัดโครงสร้างตั้งแต่ ๒-๖ และปริมาณมากน้อยต่างกัน หรือเปอร์เซ็นต์ที่ต่างกัน
๕. ใช้เส้นด้ายพิเศษ เช่น ดิ้นเงิน ดิ้นทอง เสริมความหรูหรา (แต่ความคงทนจะน้อยและต้องคำนึงโอกาสที่ใช้)

๖. เทคนิคการทอโดยให้ความถี่ห่างของการตีกระทบเส้นด้ายพุ่ง เว้นจังหวะเป็นช่วง ๆ ตามลวดลายทอ จะทำให้ผ้านุ่มทั้งตัว เหมาะเป็นผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ

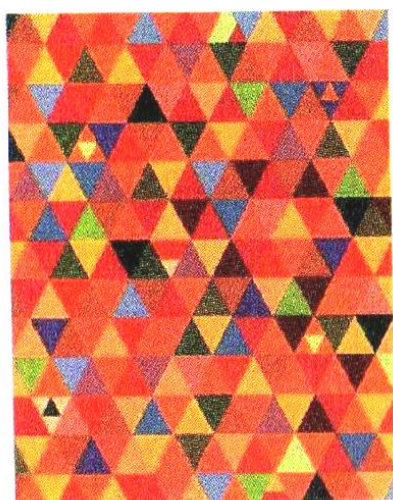
๗. การทอโดยไล่สีอ่อนไปหาสีเข้มหรือสีเข้มไปหาสีอ่อน โดยใช้สีเดียวหรือ ๒ สี หรือ ๓ สีก็ได้ แต่ต้องเลือกคู่สีให้ลงตัวกันในลวดลายทอเดิม

๘. เมื่อทอลวดลายแล้วควรมีการทอผ้าพื้นต่อเนื่องเพื่อให้ผู้ที่นำไปแปรรูป จะได้สะดวกในการเลือกผ้าและเทียบสีได้ง่าย

๙. คุณภาพการทอจะต้องได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

ลายภาพขอหักดำ

โครงสีต้นแบบ

๒๐ คู่สี

การเปลี่ยนคู่สี

และจับคู่สีที่มีลักษณะสี

ตรงกันข้าม ๕ คู่สี

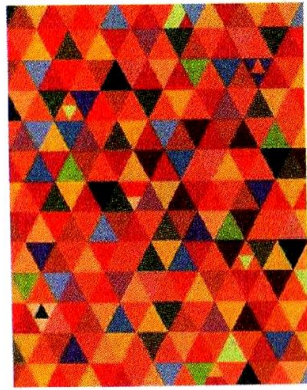

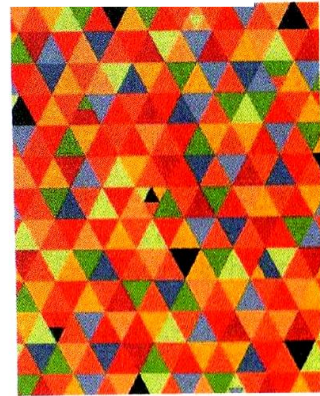
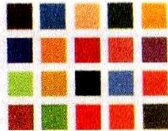
การเปลี่ยนคู่สี
และจับคู่สีที่มีลักษณะสี
ตรงกันข้าม ๓ คู่สี

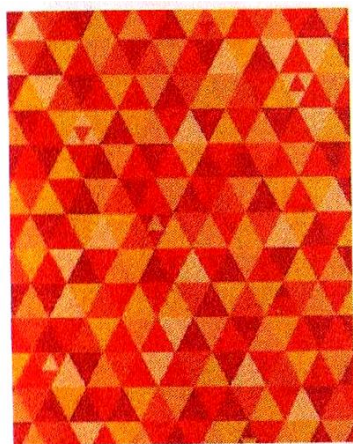
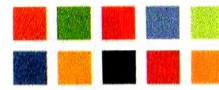
การเปลี่ยนคู่สี
โดยใช้สีน้ำเงิน สีเขียว และ
สีม่วง เป็นสีตัดกัน ๓ คู่สี

โครงสร้างต้นแบบ
๒๐ คู่สี

การเปลี่ยนคู่สี
และจับคู่สีที่มีลักษณะสี
ตรงกันข้าม ๕ คู่สี

การเปลี่ยนคู่สี
และจับคู่สีที่มีลักษณะสี
ใกล้เคียง ๓ คู่สี

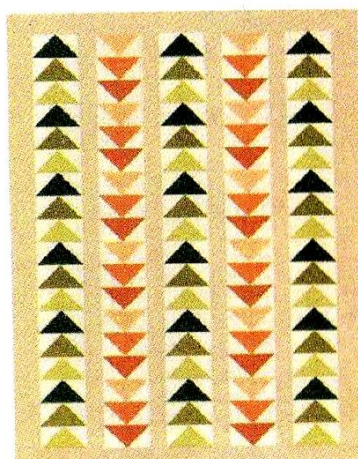

การเปลี่ยนคู่สี
โดยใช้สีน้ำเงิน สีเขียว และ
สีม่วง เป็นสีตัดกัน ๓ คู่สี

โครงสีต้นแบบ
๔ คู่สี

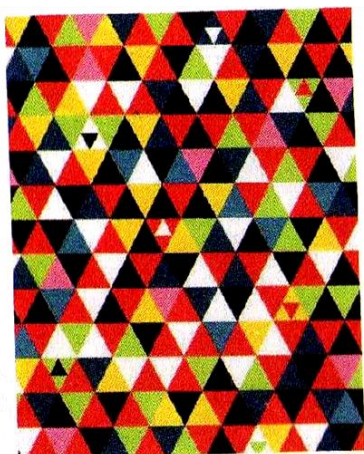
การเปลี่ยนคู่สี
และจับคู่สี ๔ คู่

การเปลี่ยนคู่สี
และจับคู่สีที่แตกต่างกัน
๒ คู่สีที่เรียบง่าย

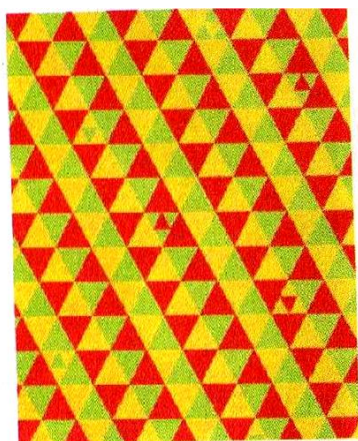
การเปลี่ยนคู่สี
และใช้ ๒ คู่สีที่ตัดกัน
ด้วยน้ำหนักรของสี

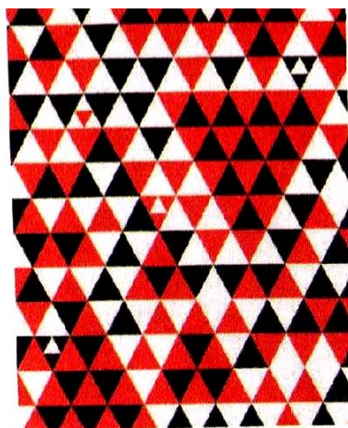
โครงสีต้นแบบ
๔ คู่สี

การเปลี่ยนคู่สี
และจับคู่สี ๕ คู่

การเปลี่ยนคู่สี
และจับคู่สี ๓ คู่สี

การเปลี่ยนคู่สี
และจับคู่สี ๓ คู่สี

บรรณานุกรม

- ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ออนไลน์). (๒๕๖๑). สืบค้นจาก:
www.buriram.go.th/otop/index.php [๒๓ กันยายน ๒๕๕๑]
- มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ออนไลน์). (๒๕๖๐). สืบค้นจาก: <http://www.tisi.go.th/index.php>
 [๑๘ กันยายน ๒๕๖๑]
- มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ออนไลน์). (๒๕๖๑). สืบค้นจาก : <http://www.cddchiangmai.org/download.php?id=๒๔> [๒๐ กันยายน ๒๕๖๑]
- มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน/OTOP (ออนไลน์). (๒๕๖๑). สืบค้นจาก : <http://www.industry.go.th/ops/pio/chiangmai/Lists/.../view.aspx> [๑๘ กันยายน ๒๕๖๑]
- วันดี มาตรฐานสถิติและคณะ. (๒๕๔๘). เอกสารประกอบการสอน การออกแบบสิ่งทอ. กรุงเทพฯ :
 สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตชุมพรเขตอุดมศักดิ์.
- _____. (๒๕๕๕). การออกแบบและพัฒนาลวดลายสีในผืนผ้าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล.
 กรุงเทพฯ : ทังฮั่วชินการพิมพ์.
- สกนธ์ ภู่งามดี. (๒๕๖๐). จิตวิทยากับการออกแบบ. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์,
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดชัยภูมิ. (๒๕๕๙). แบบบัญชีรายชื่อผู้ผลิต ผู้ประกอบการที่ได้รับการ
 ลงทะเบียนผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP ปี ๒๕๕๙. ชัยภูมิ : โรงพิมพ์ รุ่งธนเกียรติ
 ออฟเซ็ท.
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (๒๕๕๙). คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อการรักษา
 คุณภาพและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย.
 กรุงเทพฯ : ทังฮั่วชินการพิมพ์.
- _____. (๒๕๖๐). เทคนิคการทอผ้าและย้อมสีผ้าเข้าสู่เกณฑ์คุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน.
 กรุงเทพฯ : ทังฮั่วชินการพิมพ์.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ/นามสกุล	:	นางสาวเบญญาภา อัจฉฤกษ์
วัน เดือน ปีเกิด	:	๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๔
ภูมิลำเนาที่เกิด	:	จังหวัดนครราชสีมา
การศึกษา	:	พ.ศ. ๒๕๔๖ ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชา คอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
	:	พ.ศ. ๒๕๕๐ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ประสบการณ์การทำงาน	:	พ.ศ. ๒๕๖๐ อาจารย์พิเศษคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีที่เข้าศึกษา	:	ปีการศึกษา ๒๕๕๙
ปีที่สำเร็จการศึกษา	:	ปีการศึกษา ๒๕๖๑
ที่อยู่ปัจจุบัน	:	๑๖๔ หมู่ ๖ ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย จ.นครราชสีมา ๓๐๑๙๐